

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka:
Európa investuje do vidieckych oblastí

Program
rozvoja vidieka SR
2014-2020

ZÁVEREČNÁ SPRÁVA

Ex-ante hodnotenie pre Strategický plán SPP
2023 – 2027

PROUNION a.s.
Projektové služby, s.r.o.

január 2022

Obsah

ZOZNAM SKRATIEK	3
ZHRNUTIE.....	6
1. ÚVOD	17
1.1 ÚČEL A CIELE HODNOTENIA EX ANTE	17
1.2 OPIS KROKOV PRI USKUTOČŇOVANÍ HODNOTENIA EX ANTE A INTERAKCIE HODNOTITEĽA EX ANTE A RIADIACEHO ORGÁNU	17
2. ANALÝZA SWOT A HODNOTENIE POTRIEB	21
2.1 HODNOTENIE SWOT.....	21
2.1.1 POSKYTUJE ANALÝZA SWOT UCELENÝ POHĽAD NA CELÚ OBLASŤ SP SPP	21
2.1.2 JE TABUĽKA SWOT UCELENÝM SUMÁROM INFORMÁCIÍ/FAKTOV UVEDENÝCH V POPISE SÚČASNEJ SITUÁCIE?	37
2.2 HODNOTENIE POTRIEB.....	42
2.2.1 SPRÁVNE KORELUJÚ (MAJÚ VZÁJOMNÝ VZŤAH) IDENTIFIKOVANÉ POTREBY ZO ZOZNAMU S ANALÝZOU SWOT	42
3. VIZUALIZÁCIA INTERVENČNEJ STRATÉGIE	72
3.1 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1.....	72
3.2 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2.....	73
3.3 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3.....	74
3.4 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4.....	75
3.5 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5.....	76
3.6 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6.....	77
3.7 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7.....	78
3.8 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8.....	79
3.9 ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9.....	80
4. DÔLEŽITOSŤ, VNÚTORNÁ A VONKAJŠIA KOHERENTNOSŤ	81
4.1 PRÍSPEVOK STRATEGICKÉHO PLÁNU SPP K ŠPECIFICKÝM CIEĽOM SPP, PRIČOM SA BERÚ DO ÚVAHY VNÚTROŠTÁTNE A REGIONÁLNE POTREBY A POTENCIÁL ROZVOJA, AKO AJ SKÚSENOSTI ZÍSKANÉ Z VYKONÁVANIA SPP V PREDCHÁDZAJÚCICH PROGRAMOVÝCH OBDOBIACH	81
4.2 ZAPOJENIE PARTNEROV PROGRAMU DO PRÍPRAVY SP SPP.....	120
4.3 VNÚTORNÁ KOHERENCIA NAVRHOVANÉHO STRATEGICKÉHO PLÁNU SPP A JEHO VZŤAH S INÝMI PRÍSLUŠNÝMI NÁSTROJMI.....	122
4.4 SPÔSOB, AKÝM OČAKÁVANÉ VÝSTUPY PRISPEJÚ K VÝSLEDKOM.....	126
4.5 KONZISTENTNOSŤ ALOKÁCIE ROZPOČTOVÝCH PROSTRIEDKOV SO ŠPECIFICKÝMI CIEĽMI STRATEGICKÉHO PLÁNU SPP	132
4.6 VONKAJŠIA KOHERENCIA	138

5. MERANIE POKROKU A VÝSLEDKOV, VYKONÁVANIE A MONITOROVANIE SP SPP.....	152
5.1 VHODNOSŤ ČIASTKOVÝCH CIEĽOV ZVOLENÝCH PRE VÝKONNOSTNÝ RÁMEC.....	152
5.2 IMPLEMENTÁCIA VÝKONNOSTNÉHO RÁMCA	154
5.3 PRIMERANOSŤ ĽUDSKÝCH ZDROJOV A VHODNOSŤ POSTUPOV NA MONITOROVANIE SP SPP A ZBER ÚDAJOV POTREBNÝCH NA VYPRACOVANIE HODNOTENÍ	155
5.4 PLÁNOVANÉ OPATRENIA NA ZNÍŽENIE ADMINISTRATÍVNEJ ZÁŤAŽE PRIJÍMATEĽOV	158
 PRÍLOHA 1 – ZOZNAM STRETNUTÍ.....	162
 PRÍLOHA 2 – POSÚDENIE CIEĽOVÝCH HODNÔT VÝSLEDKOVÝCH UKAZOVATEĽOV VO VZŤAHU K POTREBÁM, VSTUPOM A VÝSTUPOM	165

Zoznam skratiek

AEKO	Agroenvironmentálno-klimatická intervencia
AKIS	Pôdohospodárskeho vedomostného a inovačného systému
AKS	Agrárna komora Slovenska
AMR	Antimikrobiálna rezistencia
ANC	Územie s prírodnými alebo inými obmedzeniami
ASYF	Združenie mladých farmárov na Slovensku
AW	Dobré životné podmienky zvierat (angl. Animal Welfare)
BISS	Základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti
CD MPRV SR	Centrálna databáza Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
CEF	Nástroj na prepájanie Európy
CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou (CLLD – z anglického výrazu „Community Led Local Development“)
DJ	Dobytčia jednotka
DŽPZ	Dobré životné podmienky zvierat
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EIB	Európska investičná banka
EIP	Európske inovačné partnerstvo
EIT	Európsky inovačný a technologický inštitút
EK	Európska komisia
EP	Európsky parlament
EPFRV /EAFRD	Európsky poľnohospodársky fond rozvoja vidieka
EPZF	Európsky poľnohospodársky záručný fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EZD	Európska zelená dohoda
FADN	Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva
F2F	Stratégia „Z farmy na vidličku“ (angl. From farm to fork)
GAEC	Good Agricultural and Environmental Conditions
GSAA	Geopriestorová žiadosť o podporu v poľnohospodárstve
HD	Hovädzí dobytok
HNV	Územia s vysokou prírodnou hodnotou
HO	Ex ante hodnotiacia otázka
HÚL	Hospodárska úspora lesov
CHÚ	Chránené územie
CHVO	Chránená vodohospodárska oblasť
IACS	Integrovaný administratívny a kontrolný systém
IKT	Informačno-komunikačné technológie
IPM	Integrovaná ochrana proti škodcom
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IT	Informačné technológie
JEREMIE	Spoločné európske zdroje pre veľmi malé až stredné podniky
LEKS	Lesnícko-environmentálne a klimatické služby
LH	Lesné hospodárstvo
LPIS	Systém identifikácie poľnohospodárskych pozemkov
LULUCF	Využívanie pôdy, zmeny vo využívaní pôdy a lesné hospodárstvo (angl. Land use, land-use change, and forestry)

MAS	Miestna akčná skupina
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MIRRI	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MRK	Marginalizované rómske komunity
MSP	Malé a stredné podniky
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NGO	Mimovládna organizácia
NH	Národné hospodárstvo
NPPC	Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum
NRO	Najmenej rozvinuté okresy
NSRV	Národná sieť rozvoja vidieka
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OOCR	Oblasťná organizácia cestovného ruchu
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OS	Operačný systém
OV	Organizácie výrobcov
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PAF	Prioritný akčný rámec
PBHL	Prírode blízke hospodárenie v lesoch
POR	Prípravky na ochranu rastlín
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PPÚ	Projekty pozemkových úprav
PRV	Program rozvoja vidieka
RO	Riadiaci orgán
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
RRA	Regionálna rozvojová agentúra
RV	Rastlinná výroba
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SBA	Slovenská banková asociácia
SEA	Strategické environmentálne hodnotenie
SPF	Slovenský pozemkový fond
SP	Strategický plán SPP
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SPPK	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SPÚ	Slovenská poľnohospodárska univerzita
SWOT	Silné a slabé stránky, možnosti a ohrozenia
ŠC	Špecifický cieľ SPP
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
TTP	Trvalé trávne porasty
Toolkit	Tool for Specific objective
UAA	Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy
ÚEV	Územie európskeho významu
ÚKSUP	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
ÚOŠS	Ústredný orgán štátnej správy

VDJ	Prepočet dobytčích jednotiek
VÚEPP	Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
VÚC	Vyšší územní celok
ŽP	Životné prostredie
ŽV	Živočíšna výroba
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska

ZHRNUTIE

Účel a ciele ex ante hodnotenia

Hodnotenie ex ante sa vykonáva s cieľom zlepšiť kvalitu návrhu Strategického plánu SPP (ďalej len SP) (článok 139 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP)), a tak zabezpečiť, aby bol SP v súlade s identifikovanými potrebami a analýzou SWOT. Zabezpečuje tiež, že SP je v súlade so všeobecnými a špecifickými cieľmi EÚ uvedenými v článkoch 5 a 6 nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP).

V rámci ex ante hodnotenia sa posúdil:

- a) príspevok SP k dosiahnutiu špecifických cieľov stanoveného v článku 6 ods. 1 a 2, pričom sa brali do úvahy národné potreby a potenciál rozvoja, ako aj ponaučenia získané z vykonávania SPP v predchádzajúcich programových obdobiach;
- b) vnútorná koherencia navrhovaného SP a jeho vzťah k iným príslušným nástrojom;
- c) konzistentnosť alokácie rozpočtových prostriedkov s tými špecifickými cieľmi stanovenými v článku 6 ods. 1 a 2, ktoré sa riešia v SP;
- d) spôsob, akým očakávané výstupy prispejú k výsledkom;
- e) či sú kvantifikované cieľové hodnoty výsledkov a čiastkové ciele primerané a realistické vzhľadom na podporu plánovanú z EPZF a EPFRV;
- f) plánované opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia poľnohospodárov a iných prijímateľov;
- g) zdôvodnenie používania finančných nástrojov financovaných z EPFRV.

Hodnotenie ex-ante bolo vykonané funkčne nezávislými hodnotiteľmi v úzkej spolupráci so zástupcami Riadiaceho orgánu a dodávateľmi pracujúcimi na analýze SWOT a identifikácii potrieb.

Ex-ante hodnotenie sprevádzal ako formatívne hodnotenie postupný vývoj SP iteratívnym spôsobom: od SWOT analýzy súčasnej situácie, cez posúdenie potrieb, vypracovanie intervenčnej stratégie, definovanie cieľov a míľnikov, k návrhu intervencií a pridelovaniu rozpočtových zdrojov.

Organizácia a proces

Proces hodnotenia bol rozdelený do troch etáp, na záver druhej etapy a tretej bola poskytnutá správa, ktorá prezentovala výsledky a odporúčania vzťahujúce sa k SP. Jednotlivé etapy sa prekrývali, hodnotitelia sa v rámci realizácie hodnotenia museli viackrát vracieť späť do prvej etapy z dôvodu nedostatočnej kvality analýzy SWOT a identifikácie potrieb ako aj do druhej etapy z dôvodu viacnásobnej zásadnejšej zmeny intervenčnej stratégie SP počas programovacieho procesu a chýbajúcich častí SP.

Počas realizácie všetkých etáp hodnotenia boli uskutočňované pracovné stretnutia tímu hodnotiteľov a zástupcov RO zamerané na prípravu jednotlivých kapitol SP, prezentáciu a prediskutovanie spätných väzieb k návrhu SP. Napriek takmer ročnému zdržaniu prác, a v tom čase minimálnej komunikácie RO s hodnotiteľmi, sa od leta 2021 komunikácia podstatne zlepšila a hodnotitelia sa zúčastňovali aj rokovaní RO s partnermi programu, čo významne pomohlo zlepšiť kvalitu programu.

Hodnotenie SWOT a potrieb

Posledná hodnotená verzia analýzy SWOT z novembra 2021 z časti odráža pripomienky a odporúčanie hodnotiteľov, jej rozsah bol upravený podľa požadovaných limitov. Pre ŠC 1, 2 a 3 analýza SWOT poskytuje ucelený prehľad východiskovej situácie. Poskytnutá analýza východiskovej situácie v rámci

ŠC 4 SWOT je z časti relevantná pre ŠC 4. Obsahuje aj informácie, ktoré sú relevantné aj pre ŠC 5. Z hľadiska komplexnosti neobsahuje popis súčasnej situácie všetky informácie, ktoré sa týkajú dopadov klimatickej zmeny na poľnohospodárstvo a lesníctvo – ohrozenia a vnútorné zraniteľnosti. Analýza by sa však mala riadiť najmä usmerneniami EÚ označovanými ako Toolkit, v tomto prípade „Tool for Specific Objective 4“. To však vo viacerých oblastiach nie je vždy dodržané. Týka sa to najmä časti uvedenej v príručke (Toolkit) zameranej na „Emisie a ich záchyt spojený s využívaním pôdy, zmenami vo využívaní pôdy a s lesným hospodárstvom (predovšetkým CO₂)“ a časť „Vplyvy zmeny klímy na poľnohospodárstvo a lesníctvo – hrozby a vnútorné zraniteľnosti“. Opis súčasnej situácie najmä pri kontextovom ukazovateli C.43 a C.44 nie je dostatočný. Mal by byť upravený v zmysle toolkit pre ŠC 4. V opise nie je spomenutý Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 - 2030, ktorý je potrebné uviesť do opisu a prepojiť so zisteniami SWOT. Pre ŠC 5 v opise analýzy SWOT absentujú niektoré informácie, ktoré sa týkajú obsahu dusičnanov v povrchových vodách ako aj podielu emisií amoniaku z jednotlivých kategórií hospodárskych zvierat a plodín. Okrem toho opis obsahuje rozsiahly text všeobecných opisov a vysvetlení pojmov, čo zbytočne zväčšuje rozsah opisu. Členenie textu analýzy pre ŠC 6 nie je správne. V zmysle toolkit je potrebné členiť analýzu podľa štyroch kľúčových pojmov: „biodiverzita“, „ekosystémové služby“, „biotopy“ a „krajina“. Okrem toho je potrebné použiť v texte popisu aj časti z Prioritného akčného rámca pre sústavu Natura 2000 (PAF). V PAF sú určené priority (ciele, opatrenia, aktivity) pre dosiahnutie cieľa 1 Stratégie EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020 na zlepšenie stavu biotopov a druhov európskeho významu, ktorý je obsiahnutý v Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Analýza SWOT v rámci ŠC 9 neposkytuje ucelený prehľad popisu súčasnej situácie pre hlavné témy, ktoré je potrebné zahrnúť do analýzy SWOT.

Všetky identifikované potreby pre ŠC 1, ŠC 2, ŠC 3, ŠC 4, ŠC 6 sú odvodené z analýzy SWOT. Formulácia potrieb je priama k riešeným témam v rámci uvedených ŠC. V rámci ŠC 2 je zahrnutá potreba 2.3, ktorá je odvodená z opisu a prvkov SWOT pre ŠC 3. Prístup k financiám nebol zohľadnený v zdôvodnení potrieb. Potreba použitia finančných nástrojov je relevantná pre ŠC 2, a z toho dôvodu by sa mal opis finančných nástrojov presunúť zo ŠC 1 do ŠC 2. Vo vzťahu k potrebe 4.7 „Zvyšovanie vodozadržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine“ nie sú v SWOT prvkoch zastúpené slabé stránky súvisiace s vodnou bilanciou. Kvantitatívne informácie, z ktorých by sa dala potreba 4.7 odvodiť, neboli v analýze SWOT použité. V rámci ŠC 5 nie je odvodená potreba 5.2 „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“ z analýzy SWOT. Pre potrebu 5.2 chýbajú prvky SWOT, ktoré by lepšie opodstatňovali uvedenú potrebu. Potreba 5.4: „Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia“ nesúvisí priamo so ŠC 5 ale skôr so ŠC 2, preto je potrebné uvedenú potrebu spolu s opisom súčasného stavu a prvkov SWOT presunúť do ŠC 2. Z analýzy SWOT vyplýva, že je potrebné zlepšiť manažment vody v krajine (zadržiavanie vody) ako aj účinnosť zavlažovacej siete, aby sa tým zlepšila vodná bilancia na úrovni poľnohospodárskeho podniku. Takýto typ potreby absentuje a navrhujeme ju doplniť. Potreba 6.1 „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ nie je dostatočne odvodená z informácií o stave biotopov a habitatov z PAF, ktoré by mali byť uvedené v opise súčasnej situácie SWOT. Potreba 9.1 sa týka „rozšírenia“ chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat. Analýza SWOT neposkytuje dostatočné odôvodnenie potreby „rozširovať“ DŽPZ. V opise súčasnej situácie chýbajú údaje o rozsahu aplikácie opatrenia M14 v súčasnosti – t.j. počty podporených zvierat podľa jednotlivých kategórií. Uvedenú potrebu je potrebné upraviť alebo doplniť analýzou SWOT, ktorá by podporila zadanú potrebu 9.1.

Pre odôvodnenie potreby č. 9.3 je potrebné doplniť do analýzy SWOT témy ako trendy v dopyte po potravinách a výživa (najmä informácie o podiele obyvateľstva s obezitou a nadváhou). Z týchto tém je potom možné odvodiť potrebu propagácie konzumácie zdravších, bezpečných a výživnejších potravín,

ako aj zvýšiť informovanosť spotrebiteľov o produktoch z podporených chovov DŽPZ. Potreba 9.3 je odvoditeľná z existujúcich prvkov SWOT (okrem slabých stránok), avšak je potrebné ešte doplniť opis súčasnej situácie o relevantné informácie.

Príspevok strategického plánu SPP k špecifickým cieľom SPP, pričom sa berú do úvahy vnútroštátne a regionálne potreby a potenciál rozvoja, ako aj skúsenosti získané z vykonávania SPP v predchádzajúcich programových obdobiach

Špecifický cieľ 1

Intervenčná stratégia v ŠC 1 je tvorená kombináciou intervencií z oboch pilierov. Získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka sa využili pri navrhovaní intervencií ANC. Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 1 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby č. 1.1 - č. 1.4. Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané všetky dôležité intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k plánovaným cieľovým hodnotám pre ŠC 1.

Realizáciou programovaných intervencií v ŠC 1 sa vytvoria výsledky, ktoré prispedia k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Podporovať inteligentný, odolný a diverzifikovaný sektor poľnohospodárstva, ktorý je zárukou potravinovej bezpečnosti“. Navrhnutá intervenčná logika v rámci ŠC 1 zabezpečí primeraný príjem poľnohospodárom, zníži volatilitu príjmov prostredníctvom riadenia rizík, zvýši príjem malých fariem a bude kompenzovať straty z príjmov poľnohospodárskych podnikov hospodáriacich v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami (ANC a Natura 2000 na p.p.). Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 1 patria „Základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti“ (príspevok k R.4 = 95,92% poľnohospodársky využívanej pôdy prostredníctvom BISS), „Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC)“ (príspevok k R.7 = 1 127 776 ha), „Komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti“ (príspevok k R.6 Prerozdelenie v prospech menších poľnohospodárskych podnikov = 127 %).

Špecifický cieľ 2

Naplnenie ŠC 2 má zabezpečiť kombinácia intervencií z oboch pilierov - viazané platby, sektorové typy intervencií a produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch. Získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka sa využili pri navrhovaní intervencie Produktívne investície, kde boli zohľadnené závery z ex-post hodnotenia PRV SR 2007 – 2013 ako aj priebežného hodnotenia PRV SR 2014 – 2020. Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 2 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby č. 2.1-2.3 a 4.1. Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané všetky dôležité intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k plánovaným cieľovým hodnotám pre ŠC 2.

Navrhnutý mix intervencií v ŠC 2 prispeje k posilneniu konkurencieschopnosti poľnohospodárskych subjektov vo vybraných sektoroch poľnohospodárskej prvovýroby (špeciálna rastlinná výroba, živočíšna výroba a spracovanie vlastných produktov prvovýroby). Pre mladých poľnohospodárov bude v ŠC 2 vytvorená samostatná investičná intervencia, čím sa zabezpečí ich cielená podpora počas programového obdobia. Plánované intervencie v rámci ŠC 2 by mali prispieť k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Podporovať inteligentný, odolný a diverzifikovaný sektor poľnohospodárstva, ktorý je zárukou potravinovej bezpečnosti“. Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 2 patria intervencie viazaných platieb (príspevok k R.8 = 5 568 poľnohospodárskych subjektov), „Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch“ (príspevok k R.9 = 2 000 poľnohospodárskych subjektov).

Špecifický cieľ 3

Intervenčná stratégia v ŠC 3 je tvorená kombináciou intervencií z oboch pilierov. Pri navrhovaní intervenčnej stratégie v rámci ŠC 3 sa zohľadnili získané skúsenosti zo Sektorových intervencií a predchádzajúcich programov rozvoja vidieka (podporia sa investície a nie prevádzka organizácií výrobcov). Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 3 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby č. 3.1-3.3 a 2.3. Uvedené potreby budú riešené prostredníctvom podpory i.) organizácií výrobcov, ktoré zvýšia koncentráciu ponuky v sektore ovocia, zeleniny a nových sektoroch (sektor mlieka a mliečnych výrobkov, zemiakov, sektor ovčieho a kozieho mäsa, sektor bravčového mäsa), ii.) vertikálnej spolupráce poľnohospodárov a rozvoja alternatívnych odbytových kanálov a iii.) investícií do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch.

Vybrané intervencie v rámci ŠC 3 sú zamerané hlavne na rast pridanej hodnoty v potravinovom reťazci, posilnenie horizontálnej a vertikálnej spolupráce poľnohospodárskych podnikov v potravinovom reťazci, zvýšenie koncentrácie ponuky. Najväčšiu mieru príspevku k ŠC 3 vykazujú sektorové intervencie v sektoroch i. ovocie a zelenina, ii. zemiaky, iii. mlieko, iv. bravčové mäso, v. ovčie a kozie mäso (príspevok k R.9, R.10 a R.11 nebol kvantifikovaný) a intervencia „Investície do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch“ (príspevok k R.39 = 210 podnikov).

Špecifický cieľ 4

Návrh intervenčnej stratégie pre ŠC 4 je zameraný na riešenie významného klimatického cieľa zameraného na adaptáciu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na zmenu klímy, na príspevok týchto odvetví k zmierneniu dôsledkov zmeny klímy, ale aj na využívaní energie z obnoviteľných zdrojov, ako dôležitého nástroja pre redukciu využívania fosílnych palív. Vybrané intervencie v rámci ŠC 4 by mali pomôcť k rozšíreniu trvalo udržateľnej poľnohospodárskej prvovýroby, ktorá je charakterizovaná vyššou tvorbou humusu a úrodnosti pôdy, čím sa posilní odolnosť poľnohospodárskych ekosystémov. Ekologizáciou poľnohospodárskej pôdy sa vytvára humus, a tým sa zvyšuje vodozadržná schopnosť pri súčasnom znižovaní rizika erózie. Podporou pastevného chovu zvierat sa prispeje k zníženiu produkcie skleníkových plynov a amoniaku prostredníctvom priamej aplikácie výkalov na pastvu, ktoré pôda rýchlo absorbuje (pastva urýchľuje rozklad výkalov a presakovanie močoviny do pôdy). Stanovené cieľové hodnoty pre vybrané výsledkové ukazovatele R.12, R.13, R.14, R.16 je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za relatívne nízke.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 4 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby 4.1 - 4.3. Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k i.) adaptácii poľnohospodárstva na zmenu klímy a zmierneniu dôsledkov zmeny klímy (R.12 = 15,54 %, R.17 = 3 663 ha), ii.) zvýšeniu obsahu organického uhlíka v pôde (R.14 = 24,85 %), iii.) zníženiu tvorby skleníkových plynov z poľnohospodárskej prvovýroby (R.13 = 8,43 %, R.16 = 0,60 %). Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 4 patria intervencie „Celofarmová eko-schéma“ (príspevok k R.12 = 296 330 ha, R.14 = 461 113 ha), „Agroenvironmentálno-klimatická intervencia– Ochrana a zachovanie biodiverzity“ (príspevok k R.14 = 212 000 ha), „Ekologické poľnohospodárstvo“ (príspevok k R.14 = 176 700 ha), „Investície v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku“ (príspevok k R.16 = 90 podnikov (30 mil. EUR)).

Špecifický cieľ 5

Návrh intervenčnej stratégie pre ŠC 5 je zameraný na riešenie významného environmentálneho cieľa týkajúceho sa efektívneho riadenia prírodných zdrojov – voda, pôda, vzduch. Vybrané intervencie z oboch pilierov v rámci ŠC 5 by mali pomôcť k rozšíreniu poľnohospodárskej pôdy so záväzkami, ktorých plnenie zo strany poľnohospodárov prispeje k šetrnému obhospodarovaniu pôdy.

Pokračovaním AEKO a EP intervencií ale aj zavedením novej intervencie Celofarmová eko-schéma sa zabezpečí udržiavanie úrodnosti pôdy a jej ďalšie zlepšovanie. Pre vysoký podiel organickej hmoty je udržiavanie obhospodarovania biotopov poloprirodných a prírodných trávnych porastov ústredným záujmom. Ekologizáciou poľnohospodárskej pôdy sa zvyšuje vodozadržná schopnosť pri súčasnom znižovaní rizika erózie. Pre prevažnú väčšinu podporenej výmery p.p. v rámci programovaných intervencií v ŠC 5 platí zákaz alebo obmedzenie aplikácie POR a anorganických hnojív, čo významne vplýva na zlepšenie kvality vody, manažment živín a zníženie spotreby pesticídov. Stanovené cieľové hodnoty pre vybrané výsledkové ukazovatele R.19, R.20, R.21, R.22, R.24. je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za dostatočné. V rámci ŠC 5 je možné znížiť emisie amoniaku prostredníctvom obmedzenia emisií amoniaku pri používaní dusíkatých minerálnych hnojív. Stanovená cieľová hodnota R.20 je veľmi nízka z pohľadu súčasného stavu a možností jeho zlepšenia.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 5 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby 5.1 - 5.4 a 4.1. Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané intervencie, v rámci ktorých by plánované podporené operácie mali prispieť najmä k zlepšeniu kvality pôd (19,09 % podiel p.p.), vody a udržateľnému riadeniu živín (32,13 % podiel p.p.) prostredníctvom: i.) čiastočného alebo úplného obmedzenia chemických prípravkov na ochranu rastlín, obmedzením používania povolených hnojív (16,92 % podiel p.p.), ii.) protierózných opatrení, iii.) budovania spoločných zariadení a opatrení – prvkov zelenej a modrej infraštruktúry. Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 5 patria intervencie „Celofarmová eko-schéma“ (príspevok k R.19 = 296 330 ha), „Ekologické poľnohospodárstvo“ (príspevok k R.19 = 67 500 ha o.p., k R.21 = 270 000 ha, k R.24 = 270 000 ha), „Agroenvironmentálno-klimatická intervencia - Precízne hnojenie orných pôd“ (príspevok k R.21/R.22 = 75 500 ha), „Agroenvironmentálno-klimatická intervencia – Šetrné hospodárenie na ornej pôde“ (príspevok k R.22 = 37 500 ha a k R.24 = 37 500 ha).

Špecifický cieľ 6

Navrhovaná intervenčná stratégia pre ŠC 6 si kladie za cieľ riešiť oblasti týkajúce sa environmentálnych problémov vyplývajúcich z poľnohospodárskej a lesohospodárskej činnosti, zastaviť a zvrátiť straty biodiverzity a zachovať a rozvíjať prírodné územia bohaté na druhy a biotopy. Navrhnutá intervenčná stratégia v rámci ŠC 6 nadväzuje na predchádzajúce programové obdobie PRV SR 2014 - 2020 a z časti reflektuje na získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka. Vybrané intervencie v rámci ŠC 6 by mali prispieť hlavne k ochrane a zachovaniu biotopov a druhov a to hlavne prostredníctvom AEKO, EP a Celofarmovej eko-schémy v rozsahu až 961 536 ha p.p., k zmenšovaniu výmer poľnohospodárskych parciel prostredníctvom Celofarmovej eko-schémy na očakávanej výmere 482 946 ha. Stanovenú cieľovú hodnotu pre R.31 je možné považovať za vyššiu ambíciu. Na druhej strane intervencie v ŠC 6 prispievajú minimálne k zachovaniu krajinných prvkov (R.34 = 0,67%), čo môžeme považovať za nízku hodnotu z pohľadu súčasného iba 1,9 % podielu chránených krajinných prvkov. Do cieľovej hodnoty sú započítané iba neproduktívne plochy a prvky nad rámec GAEC 8 na ploche ornej pôdy z Celofarmovej eko-schémy.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 6 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby 6.1 – 6.3. Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 6 patria intervencie „Celofarmová eko-schéma“ (príspevok k R.31 = 461 729 ha a k R.34 = 12 861 ha), „AEKO – Ochrana a zachovanie biodiverzity“ (príspevok k R.31 = 216 000 ha a R.33 = 30 000 ha), „Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat“ (príspevok k R.25 = 4 575 DJ) a „Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov“ (príspevok k R.30 = 34 000 ha a R.33 = 34 000 ha).

Špecifický cieľ 7

Intervenčná stratégia pre ŠC 7 je zameraná na podporu mladých poľnohospodárov, čo pomôže zabezpečiť generačnú výmenu v poľnohospodárstve. Prostredníctvom kombinácie viacerých intervencií a nástrojov sa pomôže mladým farmárom pri začínaní činnosti, pri jej financovaní (pomocou grantov a finančných nástrojov), pri vzdelávaní a poradenstve a čiastočne aj pri prístupe k pôde. Mladí farmári budú prosperovať z komplementárnej platby pre mladých, z grantu na začatie činnosti, zo zvlášť alokovanej čiastky na produktívne investície, z poradenstva a vzdelávania. SP počíta s podporou 673 mladých farmárov. Transparentné nastavenie mechanizmu prenájmu a predaja pôdy mladým farmárom v rámci Slovenského pozemkového fondu by mohlo mať veľmi významný komplementárny vplyv na naplnenie uvedeného cieľa z pohľadu prístupu mladých k pôde. S ohľadom na súčasnú situáciu v rámci generačnej výmeny na Slovensku je cieľ pomerne realistický.

Špecifický cieľ 8

SP podporí v rámci ŠC 8 územný rozvoj vidieka prostredníctvom nástroja LEADER, podnikateľské aktivity na vidieku, biohospodárstvo a udržateľné lesníctvo. Na LEADER je alokovaných viac než 166 mil. EUR, avšak program nevyužíva viac fondový mechanizmus CLLD na ešte výraznejšie posilnenie rozvoja potenciálu vidieka. Udržateľné lesníctvo plánuje podporiť produktívne investície a vybrané ekosystémové služby. Podpora podnikateľských aktivít vrátane biohospodárstva nie je dostatočne prepojená na politiku udržania alebo zvyšovania zamestnanosti na vidieku. Z dôvodu určitej nekonzistentnosti intervenčnej stratégie očakávame jej zosúladenie v rámci SWOT, identifikácie potrieb a nadväzne v rámci samotných intervencií s prepojením na ukazovatele a rozpočty.

Špecifický cieľ 9

Navrhovaná intervenčná stratégia pre ŠC 9 je zameraná na rozšírenie chovov zvierat s lepšími životnými podmienkami zvierat, ktoré prispievajú k zníženiu spotreby antibiotík ako aj na zníženie spotreby pesticídov a zlepšenie propagácie zdravších potravín. Najväčší dôraz je kladený na rozširovanie chovov s lepšími životnými podmienkami zvierat, u ktorých sa očakáva aj nižšia spotreba antimikrobiálnych látok. Tento dôraz sa odzrkadlil aj vo vysokých stanovených cieľových hodnotách pre výsledkové ukazovatele R.43 a R.44. Prostredníctvom ekologického poľnohospodárstva sa reaguje na požiadavky spoločnosti, ktoré sa týkajú konzumácie zdravších potravín. Stratégia F2F sa zameriava na rastúcu orientáciu európskeho poľnohospodárstva na tieto otázky a výrobné požiadavky. To je dôvod, prečo táto stratégia špecifikuje európske cieľové hodnoty pre používanie pesticídov, používanie antibiotík v chove zvierat a podiel ekologickej výroby. Stanovenú cieľovú hodnotu pre R.24 je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za dostatočnú. Ale z pohľadu európskych cieľových hodnôt pre EZD je stanovená hodnota nízka. Pri navrhovaní intervenčnej stratégie v rámci ŠC 9 sa pri intervencii „Dobré životné podmienky zvierat“ zohľadnili získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka. Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 9 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby 9.1 – 9.2. Medzi najdôležitejšie intervencie z pohľadu miery príspevku k ŠC 9 patria intervencie „Zlepšenie životných podmienok zvierat“ (príspevok k R.43/R.44 = 365 244 DJ) a „Ekologické poľnohospodárstvo“ (R.29 = 14,09 %).

Prierezový cieľ

Prierezový cieľ nevyužíva naplno potenciál, ktorý ponúka pôdohospodársky znalostný a inovačný systém európskej politiky (AKIS) a bude potrebné ho výrazne posilniť. Dopĺňa na nedostatočné riadenie inovácií na ministerstve, z uvedeného vyplývajúcu nedostatočnú pripravenosť odborných kapacít, neexistenciu strategických dokumentov v oblasti pôdohospodárskych inovácií, digitalizácie alebo biohospodárstva na Slovensku a v neposlednom rade na nedostatočnú komunikáciu s odbornou verejnosťou. V rámci prierezového cieľa chýba reálny popis situácie, logické prepojenie od SWOT na

potreby a následne na intervencie. SP kopíruje nastavenia zo súčasného obdobia 2014-2020 v oblasti prenosu poznatkov a inovácií, pričom súčasná implementácia relevantných opatrení ďaleko zaostáva za očakávaniami a stanovenými cieľmi. Jeho spustenie sa očakáva na konci programového obdobia, tak isto ako to bolo v tomto období (2014-2020), čo predstavuje ďalšie riziko úspešnej implementácie. Prierezový cieľ dopláca na fakt, že je na chvoste záujmu pôdohospodárskej spoločnosti. Pochopenie dôležitosti AKISu a jeho úlohy nielen pri podpore inovácií a prenose poznatkov k poľnohospodárom, ale práve aj pri tvorbe budúcich politík, je prvým predpokladom na jeho úspešné nastavenia a následnú implementáciu. Správne nastavenie prierezového cieľa si bude ešte vyžadovať zvýšenú pozornosť kompetentných orgánov.

Vnútorňá súdržnosť navrhovaného strategického plánu SPP a jeho vzťah k iným príslušným nástrojom

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 1 je vytvorená vzájomná komplementárnosť a synergia bez vzájomných negatívnych vplyvov. Základnú podporu príjmu v záujme udržateľnosti dopĺňajú priamo ďalšie tri navrhované intervencie, a to Komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti, Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC) a Platby v rámci sústavy Natura 2000. Nepriamo základnú podporu príjmu podporí intervencia Finančné príspevky na komerčné poistné pre poistné schémy v poľnohospodárstve a to znížením volatility príjmov. Všetky navrhované intervencie navzájom synergicky pôsobia na udržanie poľnohospodárov, ktorí zabezpečujú produkciu poľnohospodárskych produktov, v odvetví, mzdy poľnohospodárskych zamestnancov a plnenie požiadaviek ochrany životného prostredia. Zvolený nový prístup v priamych podporách spôsobí zníženie výšky priamych podpôr u väčších poľnohospodárskych podnikov (znížená základná podpora príjmu v porovnaní so súčasným programovým obdobím), čo môže vyvolať zmeny v štruktúre poľnohospodárskej prvovýroby.

Medzi navrhovanými intervenciami v rámci ŠC 2 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy. Viazanou podporou príjmov sa podporia tie sektory, ktoré budú uprednostňované v investíciách do modernizácie (špeciálna RV a ŽV) ako aj v sektorových intervenciách. K zvýšeniu konkurencieschopnosti synergicky prispievajú všetky navrhnuté intervencie, primárne prispievajú investície do modernizácie poľnohospodárskych podnikov a spracovania vlastných produktov poľnohospodárskej prvovýroby. Doplnkovo budú pôsobiť sektorové intervencie ako aj viazané podpory príjmu v kľúčových sektoroch z pohľadu pridanej hodnoty a zamestnanosti.

Medzi navrhovanými intervenciami v rámci ŠC 3 existuje vzájomná komplementárnosť. Navrhnuté intervencie synergicky pôsobia na posilnenie pozície poľnohospodárov v potravinovej vertikále. V rámci investičnej podpory spolupráce prvovýrobcov a spracovateľov ako aj sektorových intervencií bude poskytnutá podpora, ktorá stimuluje vzájomnú spoluprácu poľnohospodárskych podnikov (horizontálne spolupráca) ako aj prepájanie poľnohospodárov so spracovateľmi (vertikálna spolupráca). Na druhej strane vytvorená kombinácia intervencií môže vytvoriť negatívny kompromis. Podporené poľnohospodárske podniky v rámci sektorových intervencií (podniky organizované v organizáciách výrobcov v sektoroch ovocia, zeleniny a zemiakov) môžu mať obmedzené možnosti zapájať sa do iných skupín s cieľom rozvíjať alternatívne odbytové kanály (interné pravidlá odbytových organizácií).

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 4 existuje vzájomná komplementárnosť. K adaptácii na zmenu klímy a zníženiu emisií z pôdy a zlepšeniu ukladania uhlíka v pôde a biomase synergicky prispievajú intervencie AEKO – ochrana a udržanie biodiverzity, EP, Celofarmová ekoschéma. Pre les v rámci ŠC 4 je vytvorená vzájomná komplementárnosť medzi všetkými navrhnutými 4 intervenciami. Na podporu adaptačných a mitigačných opatrení súvisiacich so zmenou klímy v lesoch by mali synergicky pôsobiť všetky lesnícke intervencie, t.j. mitigačné opatrenia, adaptácia lesov na

klimatické extrémny, zlepšovanie a posilňovanie zdravotného stavu lesov, ako aj akumulácia vody v lesnej krajine vyvolaná zvyšovaním vodozadržnej funkcie lesov.

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 5 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy vo vzťahu k ŠC 5. Programované intervencie AEKO, EP, Celofarmová eko-schéma v rámci ŠC 5 synergicky spolu prispievajú najmä k ochrane a zlepšeniu kvality pôdy a vody, k lepšiemu manažmentu živín v pôde, udržateľnému a obmedzenému používaniu pesticídov. Účinky uvedených intervencií budú posilnené investičnými intervenciami prostredníctvom budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry, investíciami v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií amoniaku a rekonštrukciu a modernizáciu existujúcej infraštruktúry závlah.

Na úrovni ŠC 6 existuje medzi navrhovanými intervenciami vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy. K zachovaniu biodiverzity na poľnohospodárskej pôde synergicky prispievajú intervencie AEKO – ochrana a udržanie biodiverzity, EP, Celofarmová eko-schéma. Na zachovanie biodiverzity v lesoch budú synergicky pôsobiť obe navrhované intervencie – Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov a kompenzačné platby za hospodárenie v lesných oblastiach Natura 2000.

V rámci celého strategického plánu je špecifický cieľ 7 plne koherentný.

ŠC 8 si bude vyžadovať dopracovanie niektorých častí v oblasti vnútornej koherencie. Ide o udržateľné lesníctvo, kde sa v súčasnom návrhu prekrývajú operácie v rámci samotného cieľa 8, ale zosúladenie bude potrebné zrealizovať aj s cieľmi 4 a 6. Nie úplne jasné demarkácie sú identifikované aj pre oblasť biohospodárstva (najmä časť zameraná na OZE z biomasy). Posilnenie podnikateľských aktivít na vidieku je navrhované realizáciou viacerých intervencií z rôznych špecifických cieľov, pričom tieto nie sú vzájomne koherentné.

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 9 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy vo vzťahu k ŠC 9. Navrhované intervencie „Dobré životné podmienky zvierat“, „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov“ a „Ekologické poľnohospodárstvo“ pomôžu zlepšiť reakcie poľnohospodárov na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia ako aj dobrých životných podmienok zvierat. Sektorové intervencie zohrávajú dôležitú úlohu pri propagácii zdravších potravín, čo bude vplývať na správanie spotrebiteľov. Výsledok by mal byť vyšší dopyt po zdravších potravinách na trhu. Na tento dopyt môžu najlepšie reagovať lokálni producenti potravín.

Environmentálne a klimatické národné stratégie

Naviazanosť jednotlivých intervencií SP k národným environmentálnym stratégiám je podrobne popísaná v SP. Boli špecifikované konkrétne príspevky intervencií SP k cieľom národných stratégií, či už v oblasti poľnohospodárstva ako aj lesníctva. Uvedené národné stratégie sú prepojené na legislatívne nástroje, ktoré sú uvedené v prílohe XIII nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP).

SP je v súlade s uvedenými národnými stratégiami ako aj legislatívnymi nástrojmi uvedenými v prílohe XIII nariadenia, nevytvára negatívne účinky k cieľom národných stratégií. V niektorých oblastiach SP vytvorí vyššie príspevky než stanovené cieľové hodnoty v stratégiách (napr. výmera EP), na druhej strane v niektorých oblastiach vytvorí nižšie príspevky, ako napr. tvorba zasakovacích pásov, obnova mokradí, zvýšenie kvality a rozlohy vhodných biotopov hlucháňa, produkcia a využívanie OZE.

Európska zelená dohoda, stratégia EÚ „Z farmy na stôl“ a stratégia EÚ v oblasti biodiverzity

V intervenčnej stratégii SP absentujú informácie o koherencii s kľúčovou prioritou „Európska zelená dohoda (EZD)“ a kľúčovými stratégiami EÚ F2F „Z farmy na stôl“ a stratégiou EÚ v oblasti

biodiverzity. Ide o dokumenty, od ktorých by mali byť odvodené cieľové hodnoty jednotlivých ukazovateľov výsledku, zameranie a obsah programovaných intervencií a to vo všetkých ŠC. Z pohľadu príspevku SP k cieľom Európskej zelenej dohody (EZD) sú najdôležitejšie intervencie programované v ŠC 2, 4, 3, 5, 6 a 9. Chýbajúci opis previazanosti intervenčnej stratégie SP je potrebné doplniť. Z posúdenia intervenčnej stratégie ako aj opisu jednotlivých intervencií vyplýva, že SP je do značnej miery koherentný so EZD a s uvedenými kľúčovými stratégiami. Z dôvodu chýbajúcich národných cieľových hodnôt pre cieľové hodnoty EZD nie je možné posúdiť mieru koherentnosti.

Z pohľadu rozpočtu SP prispeje k plneniu cieľov EZD alokáciou na Environmentálne a klimatické ciele (článok 93) vo výške 50 % (min. požiadavka je 35 %) a na Režimy v záujme klímy, životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat - eko-schémy (iba EÚ zdroje) vo výške 27 %. Dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050 je zastrešujúcim cieľom EZD. Podiel poľnohospodárstva na znížení emisií skleníkových plynov nie je v EZD určený (mal by byť určený na národnej úrovni). K zníženiu emisií skleníkových plynov prispeje SP hlavne prostredníctvom intervencií programovaných v ŠC 4. Prostredníctvom intervencií EP, Ochrana a zachovanie biodiverzity, Celofarmovej eko-schémy, Šetrným hospodárením na ornej pôde sa prispeje k sekvestrácii uhlíka, zníženiu spotreby priemyselných hnojív a POR. Cieľom je dosiahnuť približne 25 % podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú podporené záväzky na zníženie emisií. Z EZD ďalej vyplýva, že SP musí prispieť k zníženiu strát živín v poľnohospodárstve (na úrovni EÚ o 50 % do roku 2030) a zníženiu používania hnojív a pesticídov (na úrovni EÚ o 20 % do roku 2030). K zníženiu strát živín v poľnohospodárstve priamo prispievajú intervencie AEKO - Precízne hnojenie orných pôd AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity, Ekologické poľnohospodárstvo, Celofarmová eko-schéma. Cieľom SP je dosiahnuť približne 30 % podiel využívanej poľnohospodárskej plochy v rámci podporovaných záväzkov týkajúcich sa lepšieho manažmentu živín. K zníženiu používania hnojív a pesticídov priamo prispievajú intervencie Ekologické poľnohospodárstvo, AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde a Celofarmová eko-schéma. Cieľom SP je dosiahnuť približne 17 % podiel využívanej poľnohospodárskej plochy, na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov. Kvantifikovaná cieľová hodnota je nízka, existujú možnosti ju zvýšiť. Ďalším cieľom EZD na ktorý by mal SP nadväzovať, je zvýšiť do roku 2030 podiel krajinných prvkov podporujúcich biodiverzitu na 10 % poľnohospodárskej plochy (cieľová hodnota na úrovni EÚ). V tejto oblasti SP plánuje vytvoriť minimálne príspevky, pričom podiel ekologicky významných krajinných prvkov v SR je veľmi nízky. Cieľom SP je dosiahnuť iba 0,67 % podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov. Stanovený cieľ je veľmi nízky. Na EZD nadväzuje stratégia EÚ v oblasti biodiverzity, kde jedným z cieľov je ochrana chránených biotopov a druhov. K tomuto cieľu prispeje SP hlavne prostredníctvom intervencií programovaných v rámci ŠC 6, kde je v pláne dosiahnuť približne 50 % podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky podpory na zachovanie alebo obnovenie biodiverzity vrátane poľnohospodárskej praxe s vysokou prírodnou hodnotou. K zníženiu používania antibiotík na DJ ale aj k zvýšeniu biologickej bezpečnosti v chovoch zvierat prispeje SP prostredníctvom intervencií „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov“ a „Zlepšenie životných podmienok zvierat“. Cieľom SP je dosiahnuť približne až 74 % podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia s cieľom obmedziť používanie antimikrobiálnych látok. Cieľ EZD je dosiahnuť 25% poľnohospodárskej plochy s ekologickým pestovaním do roku 2030 (úroveň EÚ). K tejto cieľovej hodnote prispeje SP približne 14 % podielom využívanej poľnohospodárskej plochy podporovaným SPP pre ekologické poľnohospodárstvo. Stanovená cieľová hodnota je nižšia, intervencia EP disponuje s potenciálom pre väčšie podporené územie. Avšak súčasný návrh je výsledkom kompromisu v rámci prípravy programu,

očakávaných účinkov ekologického poľnohospodárstva, špecifik vyplývajúcich zo SWOT a posúdenia potrieb.

AKIS a prierezový cieľ nie je z pohľadu vnútornej koherentnosti v žiadnom konflikte. Avšak jeho vzájomná prepojenosť s inými špecifickými cieľmi má potenciál na výrazné posilnenie.

Konzistentnosť alokácie rozpočtových prostriedkov s tými špecifickými cieľmi stanovenými v článku 6 ods. 1 a 2, ktoré sa riešia v strategickom pláne SPP

Zvolený spôsob stanovenia cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov zabezpečil plnú mieru konzistencie rozpočtových prostriedkov so špecifickými cieľmi SP. Na základe toho je možné uviesť, že pridelené finančné vstupy a ich formy (granty alebo finančné nástroje) sú dostatočné na vytvorenie plánovaných výstupov (vyjadrené v hodnotách ukazovateľov výstupu), pridelené finančné vstupy a ich formy (granty alebo finančné nástroje) sú dostatočné na to, aby sa dosiahli cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľov. Z pohľadu riešenia potrieb bol identifikovaný nesúlad medzi alokáciami rozpočtových prostriedkov a priorizovanými potrebami. Alokácia rozpočtových zdrojov na každú intervenciu je kvalitatívne stručne zdôvodnená v intervenčnej stratégii ale nie je úplne v súlade s priorizáciou potrieb. Opodstatnenie ako boli rozpočtové prostriedky pridelené na plánované intervencie je vysvetlené v rámci každého špecifického cieľa SPP. Zohľadnené boli rôzne typy sektorov, územia a príjemcov. Úloha posilnenej kondicionality sa zohľadnila pri návrhu intervencií a ich pridelení finančných prostriedkov. V SP nie je uvedená analýza rizika implementácie navrhovaných intervencií (dopyt, absorpčná kapacita, dokončenie projektov atď.).

Spôsob, akým očakávané výstupy prispievajú k výsledkom

Prevažne všetky očakávané výstupy (okrem výstupov zo sektorových intervencií) do plnej miery prispievajú k cieľovým hodnotám výsledkových ukazovateľov, ktoré boli zaradené do SP. Vysoká miera príspevku bola dosiahnutá z dôvodu zvoleného procesu stanovenia cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov. Na základe SWOT a potrieb bol najprv vybraný intervenčný mix, následne stanovená alokácia finančných zdrojov pre každú intervenciu a až potom boli vypočítané (nie určené) hodnoty výsledkových ukazovateľov na základe očakávaných výstupov. Počas prípravy programu sa pozornosť partnerov programu zamerala na finančné alokácie a podmienky jednotlivých intervencií. Nový prístup k programovaniu nebol správne prijatý, čo sa prejavilo aj v pripomienkovom konaní a vo výslednom designe SP.

Z uvedeného prístupu vyplýva, že i.) pridelené finančné vstupy a ich formy sú dostatočné na vytvorenie plánovaných výstupov v SP, ii.) výstupy, ktoré vyprodukujú finančné vstupy, sú dostatočné na to, aby príjemcom vygenerovali očakávané výsledky v SP (vyjadrené v cieľových hodnotách a míľnikoch príslušných ukazovateľov výsledku), iii.) očakávané výsledky / ciele sú realistické.

Primeranosť kvantifikovaných cieľových hodnôt výsledkov a čiastkových cieľov vzhľadom na podporu plánovanú z EPZF a EPFRV

Kvantifikované cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľov sú priamo odvodené od alokácií rozpočtových prostriedkov na úrovni jednotlivých intervencií. Cieľové hodnoty ukazovateľov výsledkov týkajúce sa špecifických cieľov SPP v oblasti životného prostredia a klímy berú do úvahy environmentálnu a klimatickú štruktúru SP a už stanovené dlhodobé národné ciele stanovené v národných stratégiách. Pri stanovovaní stratégie a návrhu intervencií sa prihliadalo na úlohu kondicionality.

Z posúdenia kauzálneho vzťahu medzi vstupmi, výstupmi a cieľovými hodnotami vyplynul záver, že pre prevažnú väčšinu výsledkových ukazovateľov nie sú uvedené v kapitole 2 SP informácie o očakávaných príspevkoch programovaných intervencií k jednotlivým výsledkovým ukazovateľom. Výpočet nie je

zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu. Poskytnuté odôvodnenie cieľových hodnôt nezohľadňuje kritické faktory a musí byť v súlade s identifikáciou potrieb.

V SP sú stanovené čiastkové ciele pre vybrané výsledkové ukazovatele (ročné rozdelenie) na základe navrhnutých intervencií spojených s daným výsledkovým ukazovateľom. Čiastkové ciele neboli určené pre výsledkový ukazovateľ R.13 a v zozname chýbajú ukazovatele R.10 a R.11, ktoré sú povinné pre sektorové intervencie. Pre väčšinu čiastkových cieľov výsledkových ukazovateľov nebola použitá tzv. nábehová krivka, t.j. vychádza sa z predpokladu, že o plánované operácie bude 100 % záujem už v prvom roku implementácie SP. Ide najmä o výsledkové ukazovatele, ktoré vyjadrujú podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov, ako napr. R.14, R. 19, R.24, R.29, R.31, alebo podiel DJ - R.43, R.44. Na základe skúseností z minulého programovacieho obdobia je možné predpokladať postupné zvyšovanie záujmu žiadateľov v intervenciách ako AEKO – šetrné hospodárenie na pôde, AEKO – Precízne hnojenie na ornej pôde, Zlepšenie životných podmienok zvierat a Celofarmová eko-schéma. Jednotlivé hodnoty čiastkových cieľov nie sú v SP zdôvodnené, zdôvodnenia je potrebné doplniť do kapitoly 2 – Výber ukazovateľov výsledku – Odôvodnenie cieľov a čiastkových cieľov. Zo sumárnej tabuľky v bode 2.1.1.57 vyplýva, že pri kvantifikácii cieľových hodnôt pre projektové typy výsledkových ukazovateľov (R.1, R.2, R.9, R.18) boli zohľadnené skúsenosti z minulého obdobia, alokácia prostriedkov pre projektové opatrenia v rámci prechodného obdobia, administratívna kapacita PPA. Na druhej strane je potrebné i na základe skúseností z implementácie opatrení M1 a M2 venovať zvýšenú pozornosť zrýchleniu implementácie intervencií, ktoré prispievajú k výsledkovým ukazovateľom R.1 a R.2. Ich hodnoty sú pre prvé roky nulové. V SP chýbajú informácie v rámci bodu 2.3.3 Súlad s cieľmi Únie na rok 2030 stanovenými v stratégii „Z farmy na stôl“ a „Biodiverzita EÚ do roku 2030“ a príspevok k nim, ktoré je potrebné doplniť. Čiastkové ciele pre výsledkové ukazovatele súvisiace so špecifickými cieľmi v oblasti životného prostredia a klímy musia zohľadňovať environmentálnu a klimatickú architektúru SP a už stanovené dlhodobé národné ciele.

Plánované opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia poľnohospodárov a iných príjemcov

Na rozdiel od súčasného obdobia SP plánuje pomerne významné zmeny v oblasti zjednodušovania. Ide najmä o elektronizáciu celého procesu (čo nie vždy ešte musí znamenať zjednodušovanie), ale aj verejného obstarávania, využívanie jednotkových nákladov, čo vysoko oceňujeme. Niektoré zjednodušenia sa už pripravujú a budú testované ešte v tomto období. Na druhej strane, IT systémy potrebné na nové zjednodušenia (týkajúce sa najmä prvého piliera SPP), sa začínajú pripravovať v tomto štádiu. Zjednodušovaním sa nemyslia len elektronické procesy, ale aj zavádzanie zjednodušovania nákladov (paušál, jednotková cena, jednorazová suma) a v neposlednom rade zavádzanie predvídateľného systému plánovania celého programového a projektového cyklu s ohľadom na interné kapacity, finančné zdroje a potreby žiadateľov.

Zdôvodnenie používania finančných nástrojov financovaných z EPFRV

Významným krokom v rámci SP je zavádzanie finančných nástrojov. Pozitívne je, že z dôvodu transparentnosti sa zvyšuje záujem o využívanie finančných nástrojov na strane poľnohospodárov, vrátane mladých farmárov. Na druhej strane, nedostatok skúseností najmä v oblasti kombinácie finančných nástrojov s grantmi kladie dôraz na opatrnosť pred rýchlym nástupom implementácie finančných nástrojov bez kvalitného otestovania. Postupný nábeh bude dôležitý s ohľadom na budovanie krehkej dôvery poľnohospodárov k zavádzaniu nových nástrojov.

1. Úvod

1.1 Účel a ciele hodnotenia ex ante

Hodnotenie ex ante sa vykonáva s cieľom zlepšiť kvalitu návrhu Strategického plánu SPP (ďalej len SP) (článok 139 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP)), a tak zabezpečiť, aby bol SP v súlade s identifikovanými potrebami a analýzou SWOT. Zabezpečuje tiež, že SP je v súlade so všeobecnými a špecifickými cieľmi EÚ uvedenými v článkoch 5 a 6 nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP).

V rámci ex ante hodnotenia sa posúdil:

- h) príspevok SP k dosiahnutiu špecifických cieľov stanoveného v článku 6 ods. 1 a 2, pričom sa brali do úvahy národné potreby a potenciál rozvoja, ako aj ponaučenia získané z vykonávania SPP v predchádzajúcich programových obdobiach;
- i) vnútorná koherencia navrhovaného SP a jeho vzťah k iným príslušným nástrojom;
- j) konzistentnosť alokácie rozpočtových prostriedkov s tými špecifickými cieľmi stanovenými v článku 6 ods. 1 a 2, ktoré sa riešia v SP;
- k) spôsob, akým očakávané výstupy prispejú k výsledkom;
- l) či sú kvantifikované cieľové hodnoty výsledkov a čiastkové ciele primerané a realistické vzhľadom na podporu plánovaných z EPZF a EPFRV;
- m) plánované opatrenia na zníženie administratívneho zaťaženia poľnohospodárov a iných prijímateľov;
- n) zdôvodnenie používania finančných nástrojov financovaných z EPFRV.

Hodnotenie ex-ante bolo vykonané funkčne nezávislými hodnotiteľmi v úzkej spolupráci so zástupcami Riadiaceho orgánu a dodávateľmi pracujúcimi na analýze SWOT a identifikácii potrieb.

Ex-ante hodnotenie sprevádzal ako formatívne hodnotenie postupný vývoj SP iteratívnym spôsobom: od SWOT analýzy súčasnej situácie, cez posúdenie potrieb, vypracovanie intervenčnej stratégie, definovanie cieľov a míľnikov, k návrhu intervencií a prideľovaniu rozpočtových zdrojov.

1.2 Opis krokov pri uskutočňovaní ex ante hodnotenia a interakcie ex ante hodnotiteľa a riadiaceho orgánu

Hodnotenie ex ante bolo vykonané tímom nezávislých hodnotiteľov spoločnosti PROUNION a.s. (líder skupiny) a Projektové služby, s.r.o. podľa metodiky, ktorá je plne v súlade s usmerneniami Európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka (Help desk) a nariadením (EÚ) č. 2021/2115 o SP.

Pri realizácii hodnotenia boli použité nasledovné usmernenia :

Hodnotenie SWOT a hodnotenie potrieb

- Tool 2.1: Príklady usmerňujúcich otázok pre posúdenie Analýzy SWOT a Hodnotenia potrieb (Etapa 1)
- Tool 2.2: Analytické tabuľky pre posúdenie Analýzy SWOT a Hodnotenia potrieb (Etapa 1)

Hodnotenie intervenčnej stratégie, cieľov a míľnikov

- Tool 3.1: Príklady usmerňujúcich otázok pre posúdenie Intervenčnej stratégie, cieľových hodnôt (targets) a čiastkových cieľov (míľnikov) (Etapa 2)
- Tool 3.2: Pracovné kroky na posúdenie Intervenčnej stratégie SP SPP (Etapa 2)

- Tool 3.3: Hodnotenie kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkových cieľov (Etapa 2)
- Tool 3.4: Pracovné kroky na podporu posúdenia odôvodnenia používania finančných nástrojov (Etapa 2)

Hodnotenie plánovaného monitorovania, zberu údajov a vykonávania opatrení SP SPP

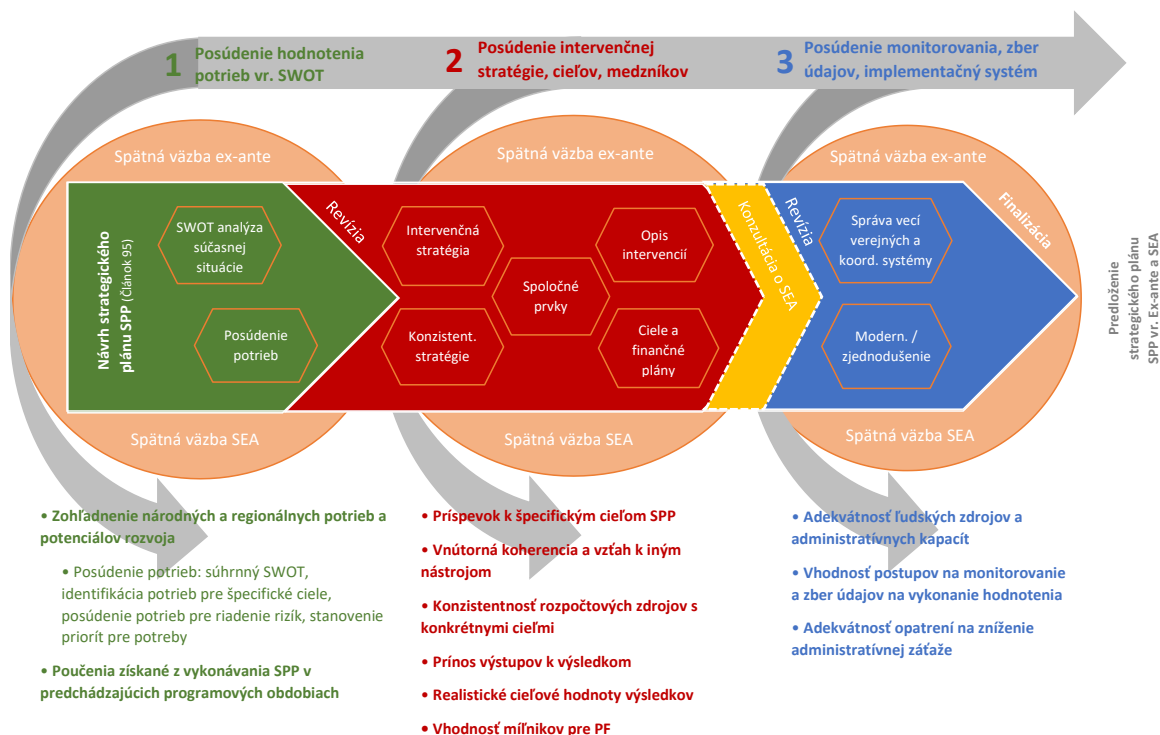
- Tool 4.1: Príklady usmerňujúcich otázok na hodnotenie plánovaného monitorovania, zberu údajov a implementačných opatrení SP SPP (Etapa 3)
- Tool 4.1 (update november 2021): - Príklady usmerňujúcich otázok na hodnotenie opatrení plánovaných na zníženie administratívnej záťaže poľnohospodárov a iných príjemcov SP SPP (Etapa 3)

Počas realizácie všetkých etáp hodnotenia boli uskutočňované pracovné stretnutia tímu hodnotiteľov a zástupcov RO zamerané na prípravu jednotlivých kapitol SP, prezentáciu a prediskutovanie spätných väzieb k návrhu SP. Napriek takmer ročnému zdržaniu prác, a v tom čase minimálnej komunikácie RO s hodnotiteľmi, sa od leta 2021 komunikácia podstatne zlepšila a hodnotitelia sa zúčastňovali aj rokovaní RO s partnermi programu, čo významne pomohlo zlepšiť kvalitu programu (zoznam stretnutí je uvedený v prílohe 1).

Etapy hodnotenia

Proces hodnotenia bol rozdelený do troch etáp (obrázok 1), na záver druhej etapy a tretej bola poskytnutá správa, ktorá prezentovala výsledky a odporúčania vzťahujúce sa k SP. Jednotlivé etapy sa prekrývali, hodnotitelia sa v rámci realizácie hodnotenia museli viackrát vracat späť do prvej etapy z dôvodu nedostatočnej kvality analýzy SWOT a identifikácie potrieb ako aj do druhej etapy z dôvodu viacnásobnej zásadnejšej zmeny intervenčnej stratégie SP počas programovacieho procesu a chýbajúcich častí SP.

Obrázok 1: etapy ex ante hodnotenia SP SPP 2023 - 2027

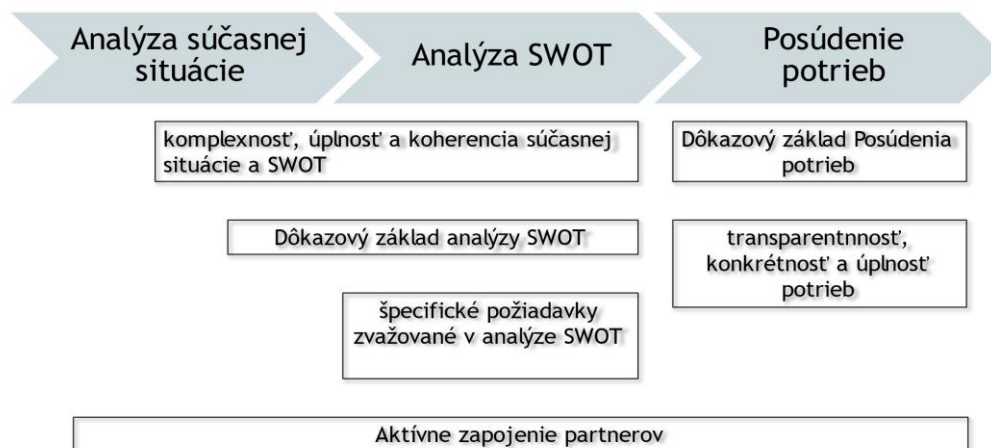

Zdroj: Tool 1 - usmernenie Európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka (Help desk)

Hodnotenie SWOT a Posúdenia potrieb

V rámci hodnotenia SWOT a potrieb sa prihliadalo na východiskové hodnoty kontextu, ukazovatele kontextu, stanovila sa úroveň koherentnosti a kompletnosti analýzy SWOT a potrieb, ktoré majú riešiť intervencie v rámci špecifických cieľov a prierezového cieľa SP (obrázok 2). Hodnotiteľ upozornil na všetky zistené nedostatky a poskytol odporúčania na dokončenie a zlepšenie popisu súčasnej situácie, tabuľky SWOT a identifikovaných potrieb v rámci viacerých výstupov od septembra 2019 do decembra 2021.

Obrázok 2: hodnotenie SWOT a Posúdenia potrieb

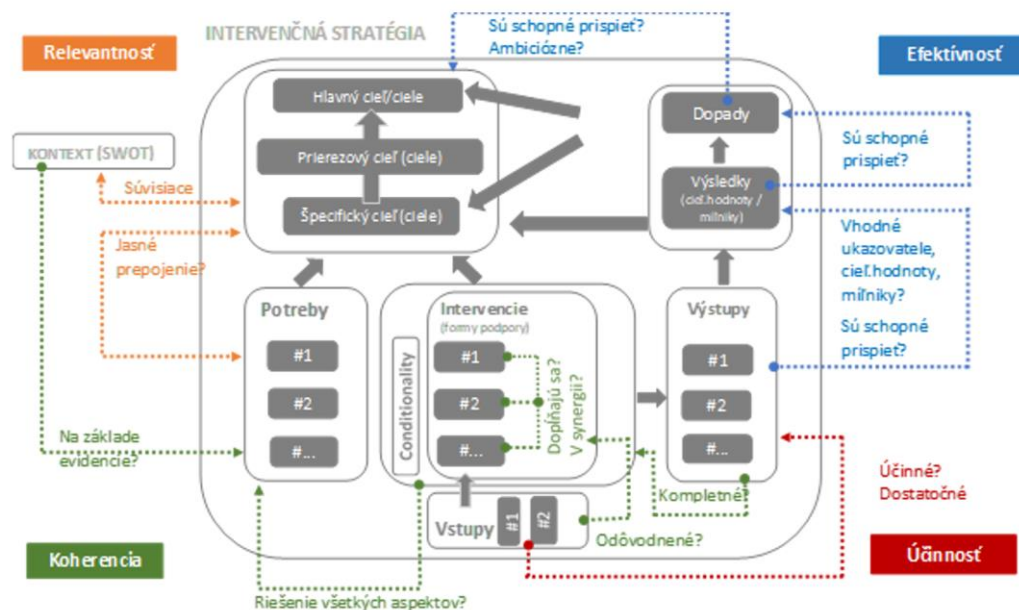
Zdroj: Tool 2.1 - usmernenie Európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka (Help desk)

Hodnotenie intervenčnej stratégie SP SPP

Hodnotenie ex-ante intervenčnej stratégie SP (ako je vidieť na obrázku 3) sa zameralo na relevantnosť a koherenciu intervenčnej stratégie. V rámci tejto časti sa posudzovalo, či intervencie navrhnuté a zoskupené okolo špecifických cieľov sú schopné riešiť identifikované potreby, či sú založené na dôkazoch z analýzy SWOT a či sú schopné dosiahnuť ciele SPP. Hodnotenie ex-ante hodnotilo, či sú intervencie konzistentné a fungujú v synergii (vnútorná koherencia) a skúmalo ich vzťah s inými relevantnými politickými nástrojmi (vonkajšia koherencia).

V ďalšej časti ex ante hodnotenia sa preskúmala účinnosť a efektívnosť. Na tento účel sa hodnotil reťazec účinkov medzi rozpočtovými vstupmi pre navrhované intervencie a ich očakávanými výstupmi, výsledkami a dopadmi. Posúdenie očakávaných účinkov pomohlo skontrolovať, či cieľové hodnoty a ročné čiastkové ciele výsledkových ukazovateľov boli vypočítané správne a realisticky na základe množstva pridelených vstupov, plánovaných výstupov a výsledkov.

Obrázok 3: ex ante posúdenie intervenčnej stratégie

Zdroj: Tool 3.1 - usmernenie Európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka (Help desk)

Hodnotené dokumenty:

- Sektorová analýza pre Strategický plán SPP 2021 – 2027, verzia január 2019
- Analýza podľa spoločných kontextových ukazovateľov, verzia 19. február 2019
- SWOT analýza, verzia 30. apríl 2019
- Identifikácia potrieb, verzia 14. jún 2019
- SWOT analýza, verzia 30. september 2019
- Identifikácia potrieb, verzia 5. september 2019
- Analytická podpora pre tvorbu Strategického plánu SPP 2021 – 2027 Intervenčná stratégia, verzia december 2019
- Analytická podpora pre tvorbu Strategického plánu SPP 2021 – 2027 Intervenčná stratégia, verzia február 2020
- SWOT analýza, verzia 31. marec 2020
- Identifikácia potrieb, verzia 31. marec 2020
- Východiská pre tvorbu Intervenčnej stratégie Strategického plánu SPP 2023 – 2027, apríl 2021
- SWOT analýza, verzia 29. marec 2021
- SWOT analýza, verzia 6. október 2021
- Návrh strategického plánu SPP, verzia 15.10.2021
- Zhrnutie analýzy SWOT, zhrnutie analýzy potrieb a intervenčná stratégia Strategického plánu SPP 2023 – 2027 z 19.10.2021
- Návrh strategického plánu SPP, verzia 15.10.2021

- Návrh strategického plánu SPP, verzia 2.12.2021
- Návrh strategického plánu SPP, verzia 3.01.2022

Výsledky hodnotenia:

Hlavné zistenia a odporúčania z hodnotenia priebežne predkladaných častí SP boli prezentované v nasledovných správach:

- 1. priebežná správa: Ex-ante hodnotenie a SEA pre Strategický plán SPP 2021 – 2027, február 2020
- Pripomienky k SWOT, november 2020
- Posúdenie dokumentu „východiská pre tvorbu intervenčnej stratégie strategického plánu SPP 2023 - 2027“, apríl 2021
- Čiastkové posúdenie strategického plánu SPP 2023 - 2027, október 2021
- Pripomienky k SWOT, december 2020
- Odporúčania z ex ante hodnotenia k úpravám SP SPP, december 2021
- Návrh záverečnej správy ex ante SP SPP a odporúčania z ex ante hodnotenia, január 2022

Pripomienky a odporúčania k úpravám analýzy SWOT a identifikovaným potrebám prezentoval hodnotiteľ na sérii pracovných stretnutí so zástupcami VÚEPP (august - september 2019 a september 2021). Pripomienky k SP SPP boli prezentované a prediskutované so zástupcami RO na sérii pracovných stretnutí organizovaných pravidelne od októbra do decembra 2021. Prevažná väčšina pripomienok k SP SPP bola akceptovaná.

2. ANALÝZA SWOT A HODNOTENIE POTRIEB

2.1 Hodnotenie SWOT

2.1.1 Poskytuje analýza SWOT ucelený pohľad na celú oblasť SP SPP

HO 1.1: Do akej miery je SWOT komplexná, úplná a koherentná?

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1

Analýza SWOT poskytuje ucelený prehľad východiskovej situácie, ktorý je relevantný pre ŠC 1. Z pohľadu komplexnosti opis súčasnej situácie poskytuje informácie o životaschopnosti poľnohospodárskych subjektov podľa i.) veľkosti poľnohospodárskej pôdy, ii.) ekonomickej veľkosti, iii.) sektorov (RV a ŽV) a iv.) oblastí – regiónov.

Analýza SWOT obsahuje pre trendy a porovnania s priemerom EÚ všetky relevantné kontextové ukazovatele (C.12, C.24, C.25, C.26). Analýza SWOT pre ŠC 1 je pripravená pre celé územie SR ako aj pre špecifické oblasti – ANC. Analýza zohľadňuje vonkajšie zmeny, ktoré ovplyvňujú úroveň príjmov v

poľnohospodárstve. V analýze sú definované vnútorné a vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú výšku príjmov v poľnohospodárstve.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú správne umiestnené a odvodené z popisu súčasnej situácie.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2

Analýza SWOT poskytuje kompletný prehľad východiskovej situácie, ktorý je relevantný pre ŠC 2. Prehľad poskytuje informácie o i.) štruktúre agropotravinárskeho obchodu, ii.) cenovej a nákladovej konkurencieschopnosti poľnohospodárskych komodít, iii.) štruktúrálnej charakteristike a ľudskom kapitáli poľnohospodárskych podnikov v kontexte agropotravinárskeho sektora, iv.) determinantoch poľnohospodárskej produktivity. Absentujú informácie o zavádzaní inovatívnych riešení v poľnohospodárstve, pričom v texte SWOT je uvedené, že takéto informácie na Slovensku nie sú k dispozícii. Okrem toho ešte chýbajú informácie o vzťahu medzi poľnohospodárskou produktivitou a environmentálnymi požiadavkami, t.j. ako environmentálne udržateľný je rast produktivity v SR.

Z popisu súčasnej situácie sú odvodené prvky SWOT (silné a slabé stránky), ktoré sú správne zaradené do ŠC 2. Z pohľadu komplexnosti popis súčasnej situácie obsahuje aj analýzu sektorov v ohrození, analýza sektorov včelárskych výrobkov, ovocia a zeleniny, vinogradov a vinárstva, poľnohospodársko-potravinovú obchodnú bilanciu. Popis zohľadňuje poučenia z predchádzajúcich intervencií/ zistenia z hodnotení PRV, avšak nie je zadefinovaná vnútorná rozmanitosť (regionálne rozdielnosti).

Analýza SWOT obsahuje trendy a porovnania s priemerom EÚ pre hlavné ukazovatele. Analýza SWOT pre ŠC 2 je pripravená pre celé územie SR (bez zamerania na špecifické regióny), čiastočne zohľadňuje vonkajšie zmeny a trendy, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť poľnohospodárstva SR. V analýze sú definované vnútorné a vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú ekonomickú výkonnosť poľnohospodárstva.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú správne umiestnené a prevažná väčšina z nich je odvodená z popisu súčasnej situácie. Silné stránky sú rozlíšené od príležitostí ako aj slabé stránky od hrozieb. Existuje rozlíšenie medzi „silnými stránkami“ a „príležitosťami“, ako aj medzi „slabými stránkami“ a „hrozbami“, okrem jedného ohrozenia: „Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra na zavlažovanie (zníženie úrod - nedostatok krmovín/pastvy pre ŽV, nútená zmena využívania pôdy, resp. ukončenie obrábania pôdy)“, ktoré je možné považovať za slabú stránku.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3

Analýza SWOT v rámci ŠC 3 poskytuje relevantný prehľad popisu súčasnej situácie. Z popisu súčasnej situácie sú odvodené prvky SWOT (silné a slabé stránky), ktoré sú správne zaradené do ŠC 3. Z pohľadu komplexnosti neobsahuje popis údaje, ktoré sa týkajú koncentrácie ponuky uznaných organizácií výrobcov (podiel na hodnote predanej produkcie) ako aj rozdelenie pridanej hodnoty medzi prvovýrobcov, spracovateľov a obchodu v rámci potravinového dodávateľského reťazca. Tieto údaje sú veľmi dôležité pre odôvodnenie potreby podporiť organizácie výrobcov v určitých sektoroch a pre určenie implementačného rizika pre sektorové intervencie.

Popis súčasnej situácie neposkytuje také informácie na základe ktorých by bolo možné definovať slabú stránku SWOT „z hľadiska vertikálnych vzťahov existujú veľmi výrazné disproporcie v ekonomickej sile medzi subjektami dodávateľsko-odberateľského reťazca (prvovýrobca-spracovateľ-obchod) vzhľadom na neporovnateľne nižšiu mieru koncentrácie poľnohospodárskej produkcie v porovnaní s ostatnými

nadväzujúcimi sektormi“. Pre ostatné prvky SWOT je možné uviesť, že vzťah medzi nimi a popisom súčasnej situácie je logický a odôvodniteľný. Pre hlavné informácie/ukazovatele nie je uvedená vnútorná rozmanitosť (regionálne rozdielnosti).

Analýza SWOT obsahuje trendy pre vybrané ukazovatele a je pripravená pre celé územie SR (bez zamerania na špecifické regióny), zohľadňuje vonkajšie zmeny a trendy, ktoré ovplyvňujú nízku úroveň zapojenia poľnohospodárov do hodnotového reťazca. V analýze sú definované vnútorné a vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú vytvorenie hrubej pridanej hodnoty prvovýroby v potravinovom reťazci. V popise sú uvedené poučenia z predchádzajúcich intervencií a hodnotení (ex post PRV SR 2007 – 2013) v oblasti odbytových organizácií. Absentuje však popis opatrení, ktoré majú zamedziť neúspešnej implementácii podpory organizácií výrobcov.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú správne umiestnené. Nie všetky položky SWOT sú odvodené z popisu súčasnej situácie. Silné stránky sú rozlíšené od príležitostí ako aj slabé stránky od hrozieb. Niektoré z príležitostí sú skôr opisom aktivít, ktoré sa plánujú podporiť v rámci ŠC 3. Pri formulovaní príležitostí je potrebné brať do úvahy, že ide o externý faktor, ktorý nie je možné ovplyvniť prostredníctvom SP SPP.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Popis súčasnej situácie je potrebné doplniť o údaje o i.) uznaných organizáciách výrobcov v určitých sektoroch z hľadiska koncentrácie ponuky a ii.) úrovni koncentrácie v rôznych štádiách potravinového dodávateľského reťazca a pre rôzne sektory (pridaná hodnota pre prvovýrobcov, spracovateľov potravín, maloobchodníkov s potravinami v potravinovom dodávateľskom reťazci).

Niektoré uvedené príležitosti (prvé 4) sú aktivitami/intervenciami, ktoré sa budú realizovať v ŠC3. Z toho dôvodu navrhujeme preformulovať niektoré príležitosti, ako napr. :

- zlepšenie vyjednávacjej pozície poľnohospodárov v potravinovom reťazci prostredníctvom posilnenia horizontálnej a vertikálnej spolupráce,
- zlepšenie označovania poľnohospodárskej produkcie a jej vyhľadávanie zo strany spotrebiteľa,
- edukácia spotrebiteľa o lokálnych poľnohospodárskych produktoch a potravinách, ich nutričnej hodnote a spôsobe výroby,
- rozvoj alternatívnych foriem predaja, ktorý reaguje na obmedzenia vyplývajúce z COVID

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4

ŠC 4 zameraný na klimatickú zmenu je veľmi komplexným cieľom, ktorý zahŕňa tak príspevok poľnohospodárstva, ako aj lesníctva k adaptácii na zmenu klímy k zmierneniu jej dopadov ako aj k využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov. Analýza SWOT sa snaží analyzovať stav v tejto oblasti na Slovensku podľa jednotlivých kontextových ukazovateľov (C.05, C.17, C.37, C.39, C.41, C.42, C.43, C.44). SWOT analýza prezentuje prehľad východiskovej situácie, ktorý je z časti relevantný pre ŠC 4. Obsahuje aj informácie, ktoré sú relevantné pre ŠC 5. Z hľadiska komplexnosti neobsahuje popis súčasnej situácie všetky informácie, ktoré sa týkajú dopadov klimatickej zmeny na poľnohospodárstvo a lesníctvo – ohrozenia a vnútorné zraniteľnosti.

Analýza by sa však mala riadiť najmä usmerneniami EÚ označovanými ako Toolkit, v tomto prípade „tool for Specific objective 4“. To však vo viacerých oblastiach nie je vždy dodržané. Ide najmä o časti tool zameranej na „Emisie a ich záchyt spojený s využívaním pôdy, zmenami vo využívaní pôdy

a s lesným hospodárstvom (predovšetkým CO₂)“ a na časť „Vplyvy zmeny klímy na poľnohospodárstvo a lesníctvo – hrozby a vnútorné zraniteľnosti“

Opis súčasnej situácie najmä pri kontextovom ukazovateli C.43 Emisie skleníkových plynov nie je dostatočný. Napriek tomu, že v rámci tohto kontextového ukazovateľa má les niekoľko násobne vyšší pozitívny vplyv na sekvestráciu uhlíka než poľnohospodárstvo, v analýze stavu absentujú niektoré dôležité údaje. Preto by túto časť bolo treba dopracovať v súlade s požiadavkami, ktoré sú definované v toolkit ŠC 4.

Opis kontextového ukazovateľa C.44 by mal byť tiež upravený v zmysle toolkit pre ŠC 4.

V opise nie je spomenutý Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 - 2030, ktorý je potrebné uviesť do opisu a prepojiť so zisteniami SWOT.

SWOT analýza obsahuje selektívne pre hlavné témy trendy a porovnania s priemerom EÚ.

Pri hodnotení východiskovej situácie súvisiacej s kontextovým ukazovateľom C.41 Výroba obnoviteľnej energie z poľnohospodárstva a lesníctva sa deklaruje pokles využitia dendromasy pre výrobu obnoviteľnej energie. Je potrebné popísať dôvody, ktoré výrazne limitujú využitie dendromasy pre výrobu obnoviteľnej energie.

Popis súčasnej situácie tiež neposkytuje žiadne informácie o efektívnosti, či vplyve alebo využiteľných skúsenostiach predchádzajúcich intervencií v oblasti príspevku PRV k adaptácii lesov na zmenu klímy a na zmierňovanie dopadov zmeny klímy na lesné ekosystémy.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú v prevažnej miere umiestnené správne. Určitá časť nie je odvodená z obsahu analýzy súčasnej situácie. Naproti tomu možno konštatovať, že rozlíšenie medzi „silnými stránkami“ a „príležitosťami“ ako aj medzi „slabými stránkami“ a „ohrozeniami“ v prevažnej miere existuje. Súčasne je však nutné konštatovať, že formulácia niektorých položiek je dosť komplikovaná až nejednoznačná. Najmä príležitosti sú definované ako aktivity/intervencie, ktoré sa plánujú realizovať v rámci ŠC 4. Tým nie je rozlíšený rozdiel medzi vnútornými a vonkajšími faktormi, ktoré ovplyvňujú súčasnú situáciu v SR.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Koncepčné pripomienky

- SWOT v niektorých prípadoch smeruje k definovaniu (špecifikovaniu) požadovaných opatrení, čo nie je správny postup (to nie je zámerom SWOT).
- V SWOT chýbajú informácie súvisiace s uplatňovaním postupov, najmä tých ktoré prispievajú k zmierňovaniu negatívneho vplyvu emisií, resp. informácie o postupoch perspektívne využiteľné pre tento účel.
- Niektoré informácie uvedené v analýze nedostatočne akcentujú či sa jedná o zistenia (javy) špecifické pre Slovensko, rovnako SWOT nerozoznáva či sa jedná o jav platný pre celú krajinu alebo či má zistenie regionálny charakter.
- Na mnohých miestach v analýze súčasného stavu by bolo vhodné aktualizovať kvantitatívne údaje za lesníctvo na úroveň roku 2020 (podľa aktuálnej zelenej správy).

Pripomienky k časti Kontextové ukazovatele:

C.5

Odporúča sa doplniť informáciu o vývoji v obnove lesa za posledných 10 rokov ako umelá a prirodzená obnova lesa v ha/rok a pod. Z údajov by mal byť viditeľný trend obnovy lesa, podiel umelej

a prirodzenej obnovy lesa. Je to dôležitý ukazovateľ v súvislosti so zmierňovaním dôsledkov klimatickej zmeny.

C.44

Odporúča sa doplniť lesnícku časť C.44 podľa toolkit pre ŠC 4 kde sa uvádza, že pre C.44 by mala byť uvedená časť „Dopady klimatickej zmeny na poľnohospodárstvo a lesníctvo – ohrozenia a vnútorné zraniteľnosti“ obsahujúca nasledovné informácie súvisiace s lesníctvom:

- predpokladané trendy zrážok, teploty, frekvencie, periodicity a závažnosti extrémnych poveternostných udalostí (napr. tepelný stres, sucho a intenzívne zrážky) a súvisiacich porúch (požiare, prepuknutie škodcov, choroby rastlín). Očakávaný vývoj tohto trendu v budúcnosti.
- hlavné vplyvy na sektor lesníctva, pokiaľ ide o straty na výnosoch a sociálno-ekonomické náklady.
- identifikácia oblastí, ktoré sú najzraniteľnejšie voči dôsledkom klimatických zmien a príčiny. Opatrenia a techniky, ktoré majú najvyšší potenciál zvýšiť odolnosť voči týmto hrozbám.

Časť SWOT položky

SILNÉ STRÁNKY:

- kapacitné možnosti pokrytia prípadnej rastúcej domácej spotreby ihličnatých a listnatých guľatinových sortimentov, vláknovinového a energetického dreva,

Toto sa nezdá byť pravdivá informácia, už v súčasnosti je zásadný problém pokryť požiadavky na ihličnaté guľatinové sortimenty na národnej úrovni. Naproti tomu je problém umiestniť listnatú guľatinu najmä bukovú na domácom drevárskom trhu pre nedostatok spracovateľských kapacít.

SILNÉ A SLABÉ STRÁNKY nesúlad:

Silné stránky:

- inštitucionálna podpora výskumu a transferu poznatkov pre obhospodarovateľov lesa a širokú verejnosť v oblasti vplyvu klimatickej zmeny na lesy.

Slabé stránky:

- nedostatočná podpora aplikovaného výskumu a príslušných demonštračných objektov v oblasti klimatickej zmeny,

Zdá sa že uvedená slabá stránka je v rozpore s posledným bodom uvedeným v Silných stránkach. Buď ide o nepravdivý argument alebo niektorý z uvedených dvoch bodov nie je správne naformulovaný. Ak je silnou stránkou inštitucionálna podpora výskumu, sotva môže byť slabou stránkou nedostatočná podpora aplikovaného výskumu (aplikovaný výskum je súčasť výskumu).

Slabé stránky:

- využíva sa vo veľkej miere príliš hlboká orba, ktorá uvoľňuje skleníkové plyny do ovzdušia
- uvoľňovanie CO₂ z biomasy do ovzdušia pri horení. Rastliny absorbujú pri svojom raste CO₂ z atmosféry, avšak z dlhodobého hľadiska pri nedokonalom spaľovaní uniká opäť do ovzdušia,
- nízka účinnosť výroby elektriny z biomasy

Vyššie uvedené 3 slabé stránky nie sú odvodené z opisu súčasného stavu v ŠC 4.

Príležitosti:

Príliš dlhý zoznam príležitostí. Ako je uvedené v pripomienkach EK k SWOT, príležitosti sú externé faktory, ktoré nevieme priamo riešiť cez SP SPP. V príležitostiach by nemali byť uvedené aktivity/

intervencie, ktoré sa plánujú realizovať v rámci ŠC 4. Navrhujeme preformulovať viaceré položky v príležitostiach.

- podporiť agrolesnícke systémy, zakladanie ovocných sádov, výsadbu protieróznych opatrení na báze drevín, pestovanie trvalých kultúr,

Agrolesníctvo je spomenuté iba jedným slovom (ani nie vetou), v celom opise súčasného stavu, napriek tomu sa objavuje v PRÍLEŽITOSTIACH, čo je neštandardné. Ak to tak je, musí byť táto téma popísaná v analýze súčasného stavu.

Ohrozenia:

- postupné znižovanie zásob dreva v lesoch. V súčasnosti sú v dôsledku aktuálneho vekového zloženia historicky najvyššie zásoby dreva v lesoch, minimálne za ostatné storočie. Objem súčasných zásob dreva sa však už nachádza v bode kulminácie. Predpokladá sa, že v nasledujúcich rokoch a desaťročiach sa budú zásoby dreva znižovať v dôsledku postupnej zmeny vekovej štruktúry lesov a tým bude v prípade nerealizácie nevyhnutných opatrení zameraných na uplatňovanie PBHL zároveň klesať aj absorpčný potenciál lesov vo vzťahu k oxidu uhličitému.

Odporúča sa upraviť text do stručnej formy – argumentácia prečo je toto „OHROZENIE“, musí byť vyargumentovaná v analýze súčasného stavu a nie tu.

- zmena správcu drobných vodných tokov z LESY SR, š. p. na Slovenský vodohospodársky podnik, š. p.

V čom je zmena správcu DVT ohrozením? V analýze súčasného stavu sa nič také neuvádza, je tam iba stručné konštatovanie, že tento stav nastal. Nezdá sa že by to bolo reálne OHROZENIE.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5

SWOT analýza v rámci ŠC 5 poskytuje rámcový prehľad opisu súčasnej situácie, z ktorého sú odvodené silné a slabé stránky. Tieto sú správne zaradené do ŠC 5. Z hľadiska komplexnosti v opise absentujú niektoré informácie, ktoré sa týkajú obsahu dusičnanov v povrchových vodách ako aj podielu emisií amoniaku z jednotlivých kategórií hospodárskych zvierat a plodín. Okrem toho opis obsahuje rozsiahly text všeobecných opisov a vysvetlení pojmov, čo zbytočne zväčšuje rozsah opisu.

Analýza SWOT obsahuje pre trendy a porovnania s priemerom EÚ všetky relevantné kontextové ukazovatele (C.17, C.18, C.32, C.37, C.38, C.39, C.40, C.46). Analýza SWOT pre ŠC 5 je pripravená pre celé územie SR ako aj pre špecifické oblasti.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú správne umiestnené okrem jednej slabej stránky „častejšie suchá majú nepriaznivý vplyv na poľnohospodársku výrobu a spotrebu vody“, ktorá skôr patrí do ohrozenia. Prevažná väčšina položiek SWOT je odvodená z popisu súčasnej situácie (viď. tabuľka 1/3, stĺpec 2) okrem jednej silnej stránky „fungujúci systém šetrných postupov v ovocí, zelenine a vinohradoch“. Silné stránky sú rozlíšené od príležitostí ako aj slabé stránky od hrozieb. Existuje jasné rozlíšenie medzi „silnými stránkami“ a „príležitosťami“, ako aj medzi „slabými stránkami“ a „hrozbami“ časti.

Odporúčania na úpravu SWOT:

V zmysle toolkit pre ŠC 5 navrhujeme:

- vytvoriť odsek „ovzdušie“ a zahrnúť do opisu nasledovné časti: i. emisie amoniaku z poľnohospodárstva celkom a trend vývoja, samostatne vyčíslený amoniak za hosp. zvieratá a za plodiny, ii. spotreba organických a anorganických hnojív – dusík, iii.) emisie z tuhých častíc PM2.5
- text o celkovej výmere poľnohospodárskej pôdy registrovanej v ekologickej poľnohospodárskej výrobe ekologickom poľnohospodárstve navrhujeme presunúť do časti „Pesticídy“. Prostredníctvom údajov o celkovej výmere v ekologickom poľnohospodárstve sa odpovedá na akcie, ktoré boli vykonané na zníženie spotreby pesticídov. Do výmery, ktorá prispieva k zníženiu spotreby pesticídov by mohla byť zahrnutá aj podporená výmera v rámci AEKO.
- pre informácie o emisiách amoniaku odporúčame doplniť tabuľku s údajmi o trende emisií amoniaku - samostatne za hlavné kategórie zvierat a za plodiny.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6

SWOT analýza poskytuje stručný prehľad východiskovej situácie, ktorý je relevantný pre ŠC 6. Členenie textu analýzy nie je správne. V zmysle toolkit pre ŠC 6 je potrebné členiť analýzu podľa štyroch kľúčových pojmov: „biodiverzita“, „ekosystémové služby“, „biotopy“ a „krajina“. Okrem toho je potrebné použiť v texte popisu aj časti z Prioritného akčného rámca pre sústavu Natura 2000 (PAF). V PAF sú určené priority (ciele, opatrenia, aktivity) pre dosiahnutie cieľa 1 Stratégie EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020 na zlepšenie stavu biotopov a druhov európskeho významu, ktorý je obsiahnutý v Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030.

SWOT analýza by mala zahŕňať alebo jasne odkazovať na najužitočnejšie informácie poskytnuté v PAF (vrátane prílohy 1). Určité časti z PAF boli použité v texte analýzy, ale sú fragmentované v rámci celej kapitoly ŠC 6.

Analýza SWOT v rámci ŠC 6 poskytuje za oblasť lesy prehľad východiskovej situácie iba v časti kontextového ukazovateľa C.36. V toolkit pre ŠC 6 je v tabuľke na strane 11 uvedené zadanie pre analytickú časť SWOT. V texte sa uvádza, že pri ŠC 6 sa má SWOT venovať najskôr poľnohospodárstvu a následne lesníctvu s inštrukciou, že lesníctvo nesmie byť prehliadnuté (opomenuté) najmä v krajinách s významnou výmerou lesa. Keďže Slovensko má 41 % svojho územia pokryté lesmi, je to veľmi významná výmera. Uvedená tabuľka súčasne definuje rozsah informácií o lese, ktorý sa v tejto súvislosti požaduje. Text opisujúci súčasný stav pre ŠC 6 (ŠC E) časť les nie je štruktúrovaný podľa uvedenej schémy v toolkit a preto je nutné ho prepracovať.

Položky SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) sú správne umiestnené, ale nie všetky sú odvodené z opisu súčasnej situácie. Silné stránky sú rozlíšené od príležitostí ako aj slabé stránky od hrozieb. Súpis slabých a silných stránok obsahuje nežiaduce opisy, ktoré charakterovo patria do opisu. V štruktúre položiek sa nachádza niekoľko nedostatkov a nejasností, ktoré sa odporúčajú odstrániť.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Navrhujeme doplniť PAF. V zmysle toolkit pre ŠC 6 je PAF kľúčovým referenčným bodom. V zmysle toolkit je potrebné štruktúrovať celý text ŠC 6 podľa hlavných tém - „biodiverzita“, „ekosystémové služby“, „biotopy“ a „krajina“

Okrem toho je potrebné použiť v texte popisu aj časti z PAF: https://www.minzp.sk/files/sekcia-ochranyprirodyakrajiny/paf2020/paf_sk_2021-2027_aktualizacia_schvalena-maj_2021_na-web_21-6-2021.pdf. SWOT analýza by mala zahŕňať alebo jasne odkazovať na najužitočnejšie informácie poskytnutých v PAF (vrátane prílohy 1).

Odporúčame použiť toolkit pre ŠC 6 – tabuľku na str. 9 – 11 na kontrolu kompletnosti poskytnutých údajov a informácií.

Podľa uvedenej tabuľky chýbajú údaje ako:

- Percento druhov a biotopov v záujme Spoločenstva súvisiacich s poľnohospodárstvom so stabilnými alebo rastúcimi trendmi
- Index vtáctva žijúcich v lesoch
- Ukazovatele Forest Europe o druhovom zložení drevín, obnove, prirodzenosti, introdukovaných drevinách, krajinnom modeli, ohrozených lesných druhoch, chránených lesoch – ako aj o škodách na lesoch.
- Tiež zjednodušené európske ukazovatele biodiverzity (SEBI) týkajúce sa rastúcich zásob, prírastkov a výrubov (SEBI 017), ako aj mŕtveho dreva (SEBI 018).

V analytickej časti týkajúcej sa lesov je potrebné doplniť dôležité informácie z PAF. Ide najmä o informácie súvisiace s hlavnými faktormi vyvíjajúcimi tlak na lesné ekosystémy a súbežne na vzácne či ohrozené druhy rastlín a živočíchov v lesných biotopoch. Ide tiež o informácie súvisiace s inváznymi a problémovými druhmi živočíchov, rastlín a mikroorganizmov v lese a podobne. Ďalej je potrebné zaradiť do analýzy súčasného stavu aj informácie o tom aké sú hodnoty nasledujúcich kľúčových indikátorov biodiverzity a biotopov v lesnej krajine a to najmä:

- stav ochrany lesných biotopov,
- index lesného vtáctva,
- všetky dostupné relevantné informácie o trvalo udržateľnom hospodárení v lesoch súvisiace s biodiverzitou alebo faktormi, ktoré ju ovplyvňujú (druhy stromov, zloženie, obnova, prirodzenosť, introdukované dreviny, krajinný ráz, ohrozené lesné druhy, chránené lesy – ako aj škody na lesoch, informácie o požiaroch, škodcoch a chorobách).

Časť SWOT položky

Slabé stránky:

- niektoré texty (označené priamo v SWOT analýze - str. 233) nepatria do časti SLABÉ STRANKY, ale mali byť uvedené ako argumenty v časti opisujúcej súčasný stav.
- odporúčame doplniť do slabých stránok aj informáciu že Európska Komisia v júli 2020 zažalovala Slovensko na Európskom Súde v súvislosti s neplnením úloh Natura 2000. Žaloba je označená ako „case 2018/4076“ (*The Commission decides to refer SK to the Court of Justice of the EU over failure to assess the impact of sanitary logging on Natura 2000 sites and failure to take measures for the protection of a bird species*)

Príležitosti:

- možnosť využitia agrolesníckych systémov pre zvýšenie diverzity krajiny.

Agrolesníctvo nie je v celej kapitole Opis súčasného stavu pre ŠC 6 spomenuté ani raz. Agrolesníctvo skutočne môže mať pozitívny vplyv na biodiverzitu, napriek tomu nie je tento benefit ani raz spomenutý v Opise súčasného stavu. Odporúčame doplniť opis agrolesníctva do analytickej časti SWOT.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7

Analýza SWOT poskytuje všeobecný prehľad východiskovej situácie, ktorý je relevantný pre ŠC 7. Napriek niektorým nejasným vyjadreniam, najmä v časti silných, slabých stránok ako aj príležitostiach a ohrozeniach je pomerne dobrým základom pre spracovanie ďalších častí SP.

V zmysle nariadenia môžu členské štáty poskytovať podporu na pomoc pri: i) začatí činnosti mladých poľnohospodárov; ii) zakladaní podnikov na vidieku spojených s poľnohospodárstvom alebo lesným hospodárstvom vrátane začatia činností nových poľnohospodárov alebo pri diverzifikácii príjmov poľnohospodárskych domácností na nepoľnohospodárske činnosti; a iii) zakladaní podnikov s nepoľnohospodárskymi činnosťami vo vidieckych oblastiach v *súvislosti* so stratégiami miestneho rozvoja vedeného komunitou.

SWOT analýza ako aj následne intervenčná stratégia sa týka iba prvej kategórie t.j. pomoci pri začatí činnosti mladých poľnohospodárov. SWOT by mala analyzovať aj ostatné skupiny vidieckeho podnikania a uviesť či sa bude venovať aj podpore nových poľnohospodárov, diverzifikácii poľnohospodárov na nepoľnohospodárske činnosti a zakladaniu podnikov s nepoľnohospodárskymi činnosťami. V prípade, ak sa Strategický plán nebude venovať niektorým oblastiam, je potrebné to zdôvodniť. Naopak, ak sa Strategický plán bude venovať niektorým z uvedených oblastí v rámci iného špecifického cieľa je potrebné to uviesť. Z intervenčnej stratégie v rámci ŠC 8 (časť LEADER) vyplýva podpora diverzifikácie príjmov poľnohospodárskych domácností na nepoľnohospodárske činnosti a podpora pri zakladaní podnikov s nepoľnohospodárskymi činnosťami vo vidieckych oblastiach. Uvedené skutočnosti je potrebné zosúladiť.

Napriek pomerne značnému množstvu štatistických údajov vrátane regionálnych (niektoré sú však pre daný špecifický cieľ irelevantné alebo sú relevantné pre iné ciele) chýba jednoduchý popis súčasného stavu a vývoja v oblasti generačnej výmeny, resp. podpory a rozvoja mladých farmárov na Slovensku.

Nakoľko je Slovensko pomerne špecifické z pohľadu vzniku a vývoja mladých farmárov odporúčame popísať rôzne skupiny mladých potenciálnych farmárov s ich konkrétnymi výhodami resp. nevýhodami. Uvedené vyplýva najmä z historického hľadiska, nakoľko sa vďaka družstevnému systému hospodárenia popretáhali väzby farmárov k pôde a tým následne sa nevytvoril vzťah nových generácií k pôde a hospodáreniu na nej. Preto aj rôzne skupiny mladých farmárov majú rôzne podmienky na začatie podnikania resp. prevzatie podniku po rodičoch. V súčasnosti okrem detí súčasných farmárov, ktoré majú záujem pokračovať v poľnohospodárstve, sa začína tvoriť zaujímavá skupina mladých ľudí so záujmom o produkciu zdravých a lokálnych potravín, avšak bez reálnych skúseností s poľnohospodárstvom. Zároveň evidujeme aj relatívne mladých ľudí, ktorí v inom sektore (alebo v zahraničí) zarobené peniaze investujú do poľnohospodárstva, pričom s prvovýrobou nemajú žiadne skúsenosti. Takáto analýza, by mohla pomôcť ešte lepšie nastaviť podmienky pre mladých farmárov.

V SWOT analýze nie sú dostatočne popísané skúsenosti získané najmä z PRV 2014 - 2020, kde z viac než 2000 žiadateľov sa realizuje menej ako 500 projektov. Z uvedenej analýzy by sa dal vyvodiť potenciál mladých farmárov so záujmom o poľnohospodárstvo a teda aj relevantný ukazovateľ. Zároveň by skúsenosti pomohli pri spracovaní rizikovej analýzy na elimináciu „tzv. poľnohospodárov“, ktorí však nemajú reálny záujem o hospodárenie na pôde.

Vzhľadom na uvedené, odporúčame doplnenie súčasného stavu a vývoja dotknutej problematiky na Slovensku.

SWOT obsahuje analýzu prístupu mladých farmárov k pôde a k úverom. V tejto oblasti využila „Konceptiu podpory pre malých, mladých a rodinných farmárov“, ktorá pokrýva práve oblasť prístupu k pôde a k úverom, a síce bola spracovaná pre obdobie 2014 - 2020, ale stále sa javí pomerne aktuálna.

V oblasti prístupu mladých farmárov k pôde je možnosť využitia Slovenského pozemkového fondu, ako komplementárneho nástroja na podporu prenájmu resp. nákupu pôdy pre mladých a/alebo začínajúcich farmárov. Strategický plán nejednoznačne popisuje úlohu Slovenského pozemkového fondu vo vzťahu k mladým farmárom s ohľadom na obdobie SP SPP 2023 - 2027. Lepší popis fungovania

mechanizmu prenájmu a predaja pôdy mladým farmárom v rámci SPF, a jeho reálne využitie v tomto období by mohlo mať veľmi významný vplyv na naplnenie uvedeného cieľa z pohľadu prístupu mladých k pôde.

Čo sa týka prístupu mladých farmárov k financiám, veľmi užitočným zdrojom informácií bola EIB štúdia uskutočniteľnosti na potenciálne využívanie finančných nástrojov v poľnohospodárskom sektore na Slovensku v rámci EAFRD-EFSI Iniciatívy pre pôdohospodárstvo (2019), ktorá analyzuje aj úverový potenciál resp. finančné rezervy mladých farmárov.

Tabuľka 1.1: Mapovanie špecifických požiadaviek pre konkrétne ciele

Špecifické požiadavky pre konkrétne ciele	
Zoznam špecifických požiadaviek	Vzťahuje sa alebo sa berie do úvahy v SWOT (áno / nie a vysvetlenie)
Mladí farmári (ŠC 7)	
Analýza prístupu k pôde	Áno – doplniť o úlohu nástroja Slovenského pozemkového fondu
Analýza prístupu k financovaniu	Áno
Analýza podielu mladých farmárov na celkovom objeme	Áno
Analýza úrovne zručností mladých farmárov	Čiastočne, analýza úrovne zručností mladých je viazaná na vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva a nie na prístup mladých k vedomostiam a poradenstvu.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8

SWOT je spracovaná samostatne pre špecifický cieľ 8. SWOT analýza obsahuje pomerne veľké množstvo informácií zo štatistických zisťovaní, ktoré sú zamerané na:

- 1) ruralitu a jej charakter v jednotlivých oblastiach Slovenskej republiky, obsahuje trendy vývoja údajov, porovnanie údajov na regionálnej, národnej a európskej úrovni;
- 2) kontextové ukazovatele (miera zamestnanosti, nezamestnanosť, hrubý domáci produkt, miera chudoby), ich trendy a porovnania na regionálnej, národnej a európskej úrovni, sektorové údaje a porovnania, deriváty ukazovateľov, ktoré sa zameriavajú na odvodené údaje dotvárajúce celkový obraz v sledovanej údajovej báze;
- 3) na špecifické oblasti dát, ktoré sa týkajú vybavenosti územia v kontexte turizmu (kontextový ukazovateľ), obecnej infraštruktúry (vodovody, kanalizácie, spotreba palív, elektriny a tepla, digitálna výkonnosť), základnej občianskej vybavenosti územia (zdravotnícke zariadenia, základné školy, odpadové hospodárstvo, poštové služby na regionálnej, národnej a európskej úrovni).

Môžeme konštatovať, že analýza SWOT obsahuje všetky potrebné štatistiky týkajúce sa kontextových ukazovateľov. Už menej však pracuje s údajmi a skúsenosťami z predchádzajúcich období (napr. LEADER) a minimálne sa venuje kvalitatívnej analýze v oblastiach, kde nie sú dostupné štatistiky (napr. podnikateľská činnosť na vidieku, biohospodárstvo). V tejto súvislosti zdôrazňujeme, že pri tvorbe SWOT v oblasti rozvoja vidieka chýbala komunikácia a diskusia s vidieckymi aktérmi, ale aj využívanie iných externých zdrojov ako štúdií, analýz vrátane diplomových a dizertačných prác, účasť na relevantných konferenciách (napr. konferencia o sociálnom poľnohospodárstve organizovaná v spolupráci s OECD, konferencia o vízii vidieka v rámci projektu financovaného z Horizont Európa),

správ z rôznych aj medzinárodných projektov (BIOEAST-up), ktorých sa zástupcovia vidieka zúčastňujú. Práve užšia spolupráca a komunikácia s verejnosťou, by prispela k vyššej pridanej hodnote aj samotnej SWOT analýze. Na MPRV resp. VÚEPP chýba prehľad o takýchto aktivitách a udalostiach. Riešením pre tento problém by v budúcnosti mal byť práve AKIS.

I keď kvantitatívna popisná časť v podstate pokrýva všetky oblasti záujmu, **jej prepojenie na samotné silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby** je často nejasné, nejednoznačné, protirečivé a nie správne zaradené. V tejto súvislosti, nakoľko v rámci ŠC 8 ide o pomerne obširnu tematiku, odporúčame pre lepšiu prehľadnosť na konci každej logickej tematickej časti uviesť jej zhodnotenie v súvislosti s politikou rozvoja vidieka (je možnosť využiť aj čiastkovú SWOT pre danú tematickú oblasť – ako je využité na príklad v prípade lesného hospodárstva). Následne je potrebné jasne uviesť logické prepojenie opisnej časti na jednotlivé stránky SWOT (nie vždy je to zrejmé).

Komplexnosť údajov je determinovaná existenciou špecifických dát, ktoré by zaznamenávali aj ďalšie údaje pre celkové hodnotenie vybavenosti územia a jeho špecifik. Vzhľadom na rozsah záberu špecifického cieľa 8 bolo potrebné vybrať oblasti, ktorých sa bude spracovaná SWOT dotýkať aj s ohľadom na možnosti budúcich intervencií SPP v týchto oblastiach. SWOT analýza sa snaží o poskytnutie obrazu na základe sledovania dát, ktoré sú štatisticky zbierané a overiteľné. SWOT obsahuje príslušné územné trendy v sledovaných údajoch, zameriava sa na odvetvové trendy v oblasti pôdohospodárstva a lesného hospodárstva. Popis sociálnych trendov je uvedený v rámci údajov pre hodnoty kontextových ukazovateľov, kde sú informácie o vývoji jednotlivých ukazovateľov ako sú miera zamestnanosti, nezamestnanosti, chudoby atď.. Údaje sú doplnené aj štrukturálnymi údajmi a derivátmi údajov so zámerom lepšie zobrazíť aktuálne trendy vývoja v SR a jednotlivé regionálne a odvetvové špecifiká. Absencia popisu intervencií a ich dopadov z obdobia rokov 2007 - 2013 a 2014 - 2020 zároveň spôsobuje, že SWOT nemá dostatočnú výpovednú hodnotu v prípade konkrétnych okruhov potrieb. Nízka orientácia na analýzu dopadov konkrétnych opatrení na jednotlivé ukazovatele v minulom období spôsobuje taktiež nedostatočný popis možných príležitostí či ohrození a vyplývajúcich potrieb. Napr. skúsenosti s intervenciami v oblasti rozvoja infraštruktúry vidieckych sídiel a ich dopady na migráciu v rámci obce, dopad na rozvoj podnikateľských aktivít, či rast podielových daní a pod.

Jeden z najdôležitejších cieľov ŠC 8 je zamestnanosť. SWOT analyzuje zamestnanosť vrátane rovnosti príležitostí, avšak neprepája ju s podnikateľským prostredím na vidieku, ktoré nositeľom zamestnanosti. V nadväznosti na uvedené, SWOT nemá dostatočne spracovanú ani oblasť rozvoja podnikateľských aktivít na vidieku s orientáciou na zamestnanosť, vyššiu pridanú hodnotu prostredníctvom inovácií, podpory biohospodárstva, inteligentných riešení a silnej korelácie na oblasť AKIS. SWOT neobsahuje popis oblasti integrovaných projektov ani oblasť tzv. Inteligentného vidieka.

SWOT zohľadňuje vonkajšie zmeny a trendy, ktoré ovplyvňujú SPP a členský štát v oblasti makroekonomických kontextových ukazovateľov. Pre jednotlivé časti SWOT je menej rozpracovaný popis vonkajších zmien, ktorý môže mať dosah na jednotlivé stanovované priority a napĺňanie cieľov (týka sa to predovšetkým štrukturálnych zmien na globálnom trhu práce a oblasti inovácií). Popis vnútorných a vonkajších faktorov ovplyvňujúcich situáciu v Slovenskej republike je zabezpečený poskytnutím štatistických kvantitatívnych údajov, ktoré sú doplnené kvalitatívnymi hodnoteniami z nich vyplývajúcich, SWOT neobsahuje ďalšie informácie a odkazy na spracované štúdie a analýzy, ktoré by zohľadnili rozdelenie vonkajších a vnútorných faktorov a mieru ich vplyvu na situáciu.

SWOT obsahuje popis silných stránok, slabých stránok, príležitostí a ohrození a zároveň sú tieto spracované zvlášť pre oblasť lesného hospodárstva. Definovanie jednotlivých častí SWOT je vo väčšine prípadov správne a relevantné, nevychádza však vo všetkých prípadoch z popisu situácie a dát uvedených v SWOT analýze. Popis jednotlivých častí pre oblasť lesného hospodárstva nevychádza zo

zdrojových údajov, je často postavený na kvalitatívnych hodnoteniach, ktoré však nemajú žiadnu údajovú bázu, či popis strategických dokumentov, z ktorých by tieto hodnotenia vyplývali. V rámci niektorých bodov je vidieť prekryvanie obsahu a taktiež zlú formuláciu a spájanie často nesúrodých tém.

Niektoré časti SWOT napr. „Digitálna výkonnosť“ a „Vzdelávanie“ je vhodné prepojiť aj s prierezovým cieľom.

Analýza SWOT v oblasti udržateľného lesníctva nie je plne v súlade s príručkou pre ŠC 8 a neposkytuje všetky informácie, ktoré sa vyžadujú na dôslednú analýzu stavu. Chýbajú najmä údaje súvisiace s témami ako „Produktivita práce v lesníctve“, „Celková produkcia a hrubá pridaná hodnota v lesníctve a drevospracujúcom priemysle“, „Produkcia v lesníctve a drevospracujúcom priemysle podľa druhu produktu“ a podobne. Z uvedeného vyplýva, že text opisujúci súčasný stav pre ŠC 8 „časť les“ nie je štruktúrovaný podľa uvedenej schémy v príručke a preto je nutné ho dopracovať. Prevažná väčšina položiek SWOT (silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia) vychádza z analytickej časti SWOT. Niektoré dôležité položky v SWOT by si vyžadovali presnejšie alebo podrobnejšie analytické zdôvodnenie, vrátane doplnenia kvantitatívnych údajov. Podstatná časť SWOT položiek je však umiestnená viac menej správne. Formulácia textu najmä v časti „Príležitosti“ nie je však správna, skôr pôsobí dojmom, že zostavovateľ už formuluje „intervencie“ než definuje skutočné príležitosti. V štruktúre SWOT položiek sa nachádza niekoľko nedostatkov a nejasností, ktoré sa odporúčajú odstrániť.

SWOT analýza bola od roku 2019 pripomienkovaná niekoľko krát a väčšina pripomienok hodnotiteľov bola do SWOT analýzy v priebehu procesu už zapracovaná.

Odporúčania na úpravu SWOT:

SWOT potrebuje dopracovať jednotlivé údaje v popise súčasnej situácie a z doplneného popisu skúseností s PRV SR 2007 - 2013 a PRV SR 2014 - 2020 urobiť logické závery využiteľné pri identifikovaní potrieb a intervenčnej stratégie.

Vynechať body v rámci silných stránok a slabých stránok, ktoré nevyplývajú z popisu situácie a nemajú spracované údaje, pri kvalitatívnych hodnoteniach využiť existujúce správy, dokumenty, stratégie.

Doplniť SWOT o oblasť AKIS, inovácie a ich vzájomnú koreláciu pri dopadoch na ukazovatele.

Metodológia formulácie bodov musí byť zhodná pre všetky časti vrátane sekcie pre lesné hospodárstvo.

Uplatniť metodológiu cyklického spracovania SWOT a vyplývajúcich potrieb vzhľadom na široký záber špecifického cieľa 8 so zameraním na oblasti, ktoré sú prioritované a v ktorých intervenciami je možné dosiahnuť pozitívne vplyvy.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9

Odpoveď na hodnotiacu otázku:

Analýza SWOT v rámci ŠC 9 neposkytuje ucelený prehľad popisu súčasnej situácie pre hlavné témy, ktoré je potrebné zahrnúť do analýzy SWOT. V zmysle toolkit pre ŠC 9 by mala byť analýza rozdelená do nasledovných častí:

- i. Trendy v dopyte po potravinách - v rámci tejto témy chýbajú nasledovné informácie: Trendy spotreby na obyvateľa (mliečne výrobky, ovocie a zelenina, mäso (rozdelené na spracované mäso, červené mäso a iné mäso), strukoviny, orechy a semená atď.). Chýbajú aj iné informácie, napr.

spotreba ekologických potravín, predaj potravín cez krátke dodávateľské reťazce, trendy v spotrebe rastlinných proteínov, atď.

ii. Výživa - v rámci tejto témy chýbajú všetky požadované informácie, ako napr. podiel ľudí s obezitou a nadváhou, spotreba ovocia a zeleniny na jedného konzumenta, spotreba spracovaného mäsa, strukovín, celozrnných potravín, sladených nápojov, atď.

iii. Dobré životné podmienky zvierat - v zmysle odporúčaní EK, ktoré sa týkali skracovania chvostov ošípaných, odporúčame doplniť popis legislatívy a súčasného stavu v tejto oblasti.

iv. Antimikrobiálna rezistencia

v. Pesticídy

vi. Potravinový odpad a obaly

Analýza SWOT obsahuje trendy a porovnania s priemerom EÚ najmä pre témy antibiotiká a pesticídy. Analýza SWOT pre ŠC 9 je pripravená pre celé územie SR (bez zamerania na špecifické regióny), neobsahuje definíciu faktorov, ktoré ovplyvňujú reakcie poľnohospodárstva na požiadavky spoločnosti.

Všetky silné a slabé stránky sú správne umiestnené v ŠC 9, avšak viacero z nich nie sú odvodené z opisu súčasnej situácie. Čo sa týka príležitosti, sú príliš rozsiahle, nie všetky sú správne zaradené do ŠC 9 (napr. rast disponibilných príjmov obyvateľstva). Rozlíšenie medzi „silnými stránkami“ a „príležitosťami“ ako aj medzi „slabými stránkami“ a „ohrozeniami“ v prevažnej miere existuje. Súčasne je však nutné konštatovať, že viaceré príležitosti sú definované ako aktivity/ interné faktory, ktoré je možné riešiť prostredníctvom SP SPP.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Opis súčasnej situácie je potrebné doplniť o informácie (resp. doplniť odvolávky), ktoré plne pokrývajú:

- prvky SWOT, ktoré nie sú odvodené z opisu súčasnej situácie:

Silné stránky:

- vysoká kvalita miestnych potravín,
- dostupnosť alternatívnych prostriedkov ochrany pre ekologické poľnohospodárstvo a možnosť ich využitia v integrovanej produkcii,
- vhodné klimatické podmienky pre chov zvierat,

Slabé stránky:

- nízke investície do inovácií v chove poľnohospodárskych zvierat, s následným negatívnym dosahom na chovateľské prostredie z hľadiska mikroklimatických, priestorových, hygienických a ekologických parametrov,
- veľké farmy spoliehajúce sa na interiérové ustajnenie množstva zvierat v nedostatočne priestorovo vybavených maštaliach, vysoká koncentrácia zvierat v stajniach,
- vznik a šírenie chorôb v ustajňovacích priestoroch,
- nízka ziskovosť a investície v chove zvierat,
- vysoké percento chovanej hydiny v klieťkových chovoch,
- nevhodné stavebnotechnické riešenia ustajnenia, nedostatočne zabezpečené napájanie zvierat a zabezpečenie ochrany pred poveternostnými vplyvmi u voľne chovaných zvierat,
- nedostatočná kontrola zvierat zo strany chovateľov,

Opis súčasnej situácie je potrebné rozčleniť podľa hlavných tém uvedených v toolkit pre ŠC 9 a doplniť chýbajúce informácie:

i. Trendy v dopyte po potravinách

Navrhujeme doplniť nasledovné informácie:

Trendy spotreby na obyvateľa (mliečne výrobky, ovocie a zelenina, mäso (rozdelené na spracované mäso, červené mäso a iné mäso), strukoviny, orechy a semená atď.). Chýbajú aj iné informácie, napr. spotreba ekologických potravín, predaj potravín cez krátke dodávateľské reťazce, trendy v spotrebe rastlinných proteínov, atď.

ii. Výživa

Navrhujeme doplniť nasledovné informácie:

Podiel ľudí s obezitou a nadváhou, spotreba ovocia a zeleniny na jedného konzumenta, spotreba spracovaného mäsa, strukovín, celozrnných potravín, sladených nápojov, atď. – viď. toolkit

iii. Dobré životné podmienky zvierat

V zmysle odporúčaní EK, ktoré sa týkali skracovania chvostov ošípaných, odporúčame doplniť popis legislatívy a súčasného stavu v tejto oblasti.

iv. Antimikrobiálna rezistencia

v. Pesticídy

vi. Potravinový odpad a obaly

PRIEREZOVÝ CIEĽ

V rámci prierezového cieľa táto časť správy odpovedá súhrnne na HO 1.1 a HO 1.2.

Z dôvodu nejasných a v minulosti neexistujúcich prípadne neustále sa meniacich kompetencií ohľadom riadenia inovácií, vedy, výskumu a poradenstva (AKIS) na Ministerstve pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR je SWOT analýza a opis prierezového cieľa veľmi všeobecná a nedostatočne spracovaná.

Aj napriek tomu, že čiastkovo v podstate obsahuje všetky dôležité prvky systému AKIS, nepôsobí ucelene a neposkytuje jasný obraz, ako jednotlivé časti systému AKIS na Slovensku v súčasnosti fungujú a ako sa bude AKIS v blízkej budúcnosti vyvíjať. Chýba podrobná analýza prostredia a identifikácia podstaty problémov priamo v teréne. SWOT analýza nejde dostatočne do hĺbky aj z dôvodu nedostatočnej komunikácie s praxou v tejto oblasti. Pod nedostatočnú kvalitu dokumentu sa podpísala aj oneskorená a podcenená príprava budovania AKIS.

Popis súčasného stavu je pomerne všeobecný. Chýbajú konkrétne a praktické popisy jednotlivých častí poradenstva, celoživotného vzdelávania, demonštračných aktivít, atď.), ktoré by pomenovali funkčné časti ale aj medzery/problémy v uvedených systémoch, na základe ktorých by sa AKIS mohol budovať resp. zlepšovať.

Napriek tomu môžeme konštatovať, že SWOT analýza obsahuje samostatnú časť spracovanú pre prierezový cieľ SPP. Okrem toho sú v rámci jednotlivých špecifických cieľov (konkrétne ŠC 1, ŠC 2, ŠC 3, ŠC 4, ŠC 5, ŠC 7, ŠC 8 a ŠC 9) uvedené viaceré prvky SWOT analýzy týkajúce sa prierezového cieľa (najmä inovácií, poradenstva, a odborného vzdelávania).

V úvodnej časti sa spomínajú rezortné organizácie zabezpečujúce výskum, vzdelávanie a poradenstvo v pôdohospodárstve, avšak SWOT analýza sa minimálne a skôr útržkovite venuje súčasnej situácii v oblasti inovácií v poľnohospodárstve a lesníctve. Niektorým častiam SWOT analýzy, relevantným pre prierezový cieľ, ktoré sú uvedené v rámci rôznych špecifických cieľov, chýba ucelený pohľad na

modernizáciu sektora prostredníctvom podpory a spoločného využívania poznatkov, inovácií a digitalizácie v pôdohospodárstve a vo vidieckych oblastiach.

SWOT analýza vrátane námetov pripomienkujúcich subjektov čiastočne zachytáva potrebu inovácií a prenosu poznatkov na základe rôznych trendov vrátane vonkajších (digitalizácia, IoT, kvalita potravín, ale aj environmentálnych trendov) avšak pre lepšie pochopenie súvislostí a vzájomných synergií sa problémom javí absencia podpornej štúdie (najlepšie národnej stratégie) zameranej na inovácie a digitalizáciu v slovenskom pôdohospodárstve vrátane dopadov na životné prostredie, ktorá by podporila tvrdenia uvedené v SWOT analýze. V oblasti modernizácie sú vo SWOT analýze opomenuté informácie a trendy v oblasti sociálnych inovácií. V oblasti inovácií je však na Slovensku pomerne málo realizovaných štúdií, ktoré by pomohli bližšie identifikovať a kvantifikovať jednotlivé stránky SWOT analýzy. V oblasti odborného vzdelávania hodnotiteľ identifikoval ako možný zdroj informácií štúdiu „Komplexné posúdenie problematiky vzdelávania v oblasti rozvoja vidieka“ z roku 2018, ktorá sa však v dokumente neuvádza.

Dokument nedostatočne opisuje súčasné fungujúce časti systému (aj keď fragmentované a bez prepojenia) vrátane dobrých príkladov z praxe, ktoré by mohli slúžiť ako príklad na posilnenie existujúcich funkčných častí systému. (viď pripomienky ku SWOT spracované v predchádzajúcich správach).

V oblasti SWOT AKIS absentuje aj logické prepojenie na jednotlivé špecifické ciele Strategického plánu.

Tvorba SWOT k prierezovému cieľu postrádala diskusiu so širšou odbornou verejnosťou, ktorá by pomohla identifikovať skutočné nedostatky súčasného systému a priniesla by aj alternatívne názory a riešenia na uvedené problémy.

Špecifické vybrané pripomienky ku SWOT:

SWOT pomerne obširne popisuje stav implementácie Opatrenia M1 a M2 PRV SR 2014-2020 avšak bez jasných väzieb na identifikované potreby.

Medzi silnými stránkami je uvedená „existujúca sieť poradcov“. V súčasnosti žiadna sieť poradcov neexistuje a preto nemôže byť silnou stránkou.

SWOT uvádza, že chýbajúca platforma je výrazným problémom funkčnosti AKIS. Upozorňujeme, že chýbajúca platforma nie je samotným problémom nefunkčnosti AKISu. Dlhodobým problémom je nedostatočné riadenie inovácií, vedy a výskumu, poradenstva a vzdelávania na MPRV SR a následne nedostatočná spolupráca a prepojenie jednotlivých (všetkých možných) relevantných aktérov v pôdohospodárstve vrátane nastavenia vzájomných vzťahov (systém).

Odporúčania na úpravu SWOT:

Dopracovať SWOT analýzu pre prierezový cieľ v zmysle uvedených pripomienok vrátane prepojenia relevantných silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození uvedených v SWOT analýze jednotlivých špecifických cieľov.

Využívať relevantné analýzy, štúdie a správy na podporu prierezového cieľa a zároveň plánovať a pripravovať nové potrebné analýzy a štúdie v oblasti inovácií v pôdohospodárstve vrátane precízneho poľnohospodárstva, digitalizácii a robotizácii poľnohospodárstva, atď.

Tabuľka 1.2 : Mapovanie špecifických požiadaviek pre konkrétne ciele

Špecifické požiadavky pre konkrétne ciele	
Zoznam špecifických požiadaviek	Vzťahuje sa alebo sa berie do úvahy v SWOT (áno / nie a vysvetlenie)
Prierezový cieľ v oblasti vedomostí a inovácií	
Organizácia AKIS	Prierezový cieľ a systém AKIS je zahrnutý v rámci SWOT analýzy. Niektoré jeho časti sú však nedostatočne popísané vrátane súčasného stavu, prípravy, organizačných štruktúr a opisu tokov medzi ľuďmi, organizáciami a inštitúciami.
Spolupracujúce štruktúry	SWOT identifikovala všetkých relevantných aktérov (aj nad rámec PRV 2014 - 2020) systému AKIS avšak ich vzájomné interakcie a prepojenie nie je úplne jasné. Taktiež zapojenie všetkých relevantných aktérov do tvorby systému AKIS považujeme za nedostatočné

HO 1.2: Do akej miery je SWOT špecifická?

Do analýzy SWOT boli zahrnuté pozemkové úpravy, ktoré predstavujú národné špecifikum SR. K pozemkovým úpravám boli uvedené hodnoty špecifických kontextových ukazovateľov. V popise **chýbajú informácie o získaných ponaučeníach z minulých programových období** ako aj závery z hodnotení PRV (strednodobé a ex post PRV SR 2007 – 2013). Informácie o pozemkových úpravách je potrebné uviesť do ŠC 2.

Špecifikum Slovenska je v rámci podpory tvorby krajinných prvkov aj územný systém ekologickej stability (ÚSES), ktorý je súčasťou plánovacích procesov v SR. Ide o nástroj, ktorý sa prelína cez záujmy ŠC 4, 5 a 6, pretože reprezentuje nástroj na tvorbu prvkov, ktorými sa podporuje biodiverzita, rozširuje sa ponuka ekosystémových služieb, vytvárajú sa podmienky na adaptáciu na zmenu klímy, čím sa podporuje udržateľný rozvoj. ÚSES je súčasťou komplexných pozemkových úprav.

Pre ŠC 7 SWOT analýza neidentifikovala žiadne špecifiká v oblasti mladých farmárov. Napriek tomu hodnotiteľ zastáva názor, že otázka mladých farmárov na Slovensku je špecifická z viacerých hľadísk. Do roku 1989 bolo vlastníctvo pôdy a fariem iba družstevné alebo štátne a štruktúra slovenského poľnohospodárstva bola založená na farmách družstevného typu o relatívne veľkej priemernej výmere (cca 800 ha). Následná transformácia družstiev na súkromné spoločnosti veľkú štruktúru fariem nezmenila a pretrvávala v podstate až dodnes. Popri transformácii družstiev však po roku 1989 začali vznikať aj menšie súkromné farmy rodinného typu, ktoré získavali pôdu najmä prostredníctvom reštitúcií (po predkoch). Štyridsať rokov socialistického hospodárenia však popretŕhalo vzťah človeka k pôde a mladá generácia o prácu na farme neprejavovala záujem. Aj preto je v súčasnosti približne 85 % poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej veľkými farmami. Napriek evidentnému starnutiu poľnohospodárov je situácia na Slovensku v porovnaní s väčšinou krajín odlišná a generačná výmena sa týka nielen samostatne hospodáriacich roľníkov a malých fariem rodinného typu, ale aj riadiacich pracovníkov poľnohospodárskych podnikov a ich zamestnancov. Práve uvedený historický vývoj, a teda aj súčasný stav má významný vplyv na obmedzený prístup mladých farmárov k pôde (a to najmä vďaka rozdrobenosti vlastníctva, pomalým pozemkovým úpravám, právnej ochrane existujúcich nájomných vzťahov, atď.). Uvedenej oblasti sa venuje aj nasledujúca HO 1.3.

Čo sa týka mladých farmárov, analýza SWOT sa len okrajovo venuje rozdielom v rámci jednotlivých regiónov (úroveň NUTS III). V uvedenej analýze sa neuvádza legislatíva o podpore najmenej rozvinutých okresov ani či RO uvažuje nad špecifickým prístupom k podpore mladých farmárov napr. v rámci najmenej rozvinutých okresov alebo iných zaostávajúcich vidieckych oblastí.

Historický vývoj ako aj súčasný stav významne vyplývajú na dostupnosť mladých farmárov k poľnohospodárskej pôde. Tento stav je v SWOT analýze čiastočne popísaný, ale vzhľadom na dôležitosť sa mu nevenuje dostatočná pozornosť. Preto odporúčame hlbšie rozpracovanie a doplnenie informácií v tejto oblasti.

Zo SWOT analýzy vyplýva, že problémy vidieckych oblastí sú v SR špecifické podľa jednotlivých lokalít a výrazne sa menia aj pod vplyvom vnútorných a vonkajších faktorov. Problém nezamestnanosti a sociálneho vylúčenia niektorých skupín obyvateľov sú markantné v špecifických vidieckych regiónoch, v iných je naopak problémom nízky podiel disponibilnej pracovnej sily, či odliv obyvateľstva. Preto je implementácia intervencií v rámci ŠC 8 na platforme iniciatívy LEADER jednoznačne najúčinnjším nástrojom, kde sa špecifické problémy dajú riešiť intervenciami až na úrovni mikroregiónov a ich obcí. Takto môže vzniknúť rôznorodosť strategických cieľov MAS, ktoré budú zabezpečovať riešenie individuálnych problémov vidieku v ich lokalite. V takto nastavenej intervenčnej stratégii bude možné realizovať veľmi konkrétne a potrebné prvky rozvoja, integrované projekty, ako aj projekty zamerané na vzdelávanie a poradenstvo v konkrétnych oblastiach rozvoja.

Pre ŠC 8 je popisná časť SWOT spracovaná špecificky aj na regionálnej úrovni, ktorá je v rámci územia SR veľmi podstatná. Obrázok o rozdieloch v rámci jednotlivých častí SR na úrovni NUTS3, resp. nižšej zabezpečuje pohľad na regionálnu rozdielnosť SR. Pre špecifický cieľ 8 platí, že regionálne špecifiká majú významný dosah na vytváranie jednotlivých požiadaviek a potrieb. Napriek tomu, závery SWOT analýzy nenaznačujú žiadne, regionálne-špecifické, silné, slabé stránky alebo príležitosti či riziká. SWOT taktiež nevyvodila využiteľné závery s ohľadom na najmenej rozvinuté okresy.

2.1.2 Je tabuľka SWOT uceleným sumárom informácií/faktov uvedených v popise súčasnej situácie?

HO 1.3 Do akej miery je SWOT založená na dôkazoch?

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1

Opis súčasnej situácii v rámci ŠC 1 je založený na najnovších a spoľahlivých dôkazoch, v zmysle toolkit pre ŠC 1 ešte absentujú informácie o i.) počtoch podnikov podľa sektorov spolu s informáciou o počtoch zamestnancov a ha v časovom rade a ii.) poľnohospodárskom výstupe za jednotlivé sektory.

V opise boli použité všetky relevantné a dostupné kontextové ukazovatele pre ŠC 1 (č. 12, 17, 24, č. 25 a č. 26). Okrem toho boli použité aj iné ukazovatele pochádzajúce z iných štatistických zdrojov (ŠÚ SR, EK, Informačné listy MPR SR, EÚ FADN).

Pre kontextový ukazovateľ C.25 Podnikateľský dôchodok v poľnohospodárstve/Agricultural entrepreneurial income boli spomenuté dôvody, prečo nie je možné použiť uvedený ukazovateľ v podmienkach SR, pričom neboli použité iné kvalitatívne informácie.

Okrem uvedených spoločných kontextových ukazovateľov boli v opise použité dostupné údaje o malých farmách, na základe ktorých je možné odvodiť komplementárnu redistributívnu podporu príjmu.

V analýze SWOT boli použité aj informácie zo štúdií/ hodnotení PRV (opatrenie ANC) a ako aj poznatky získané z predchádzajúcich skúseností nástrojov SPP (pilier I) na vnútroštátnej úrovni.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2

Opis súčasnej situácie v rámci ŠC 2 je založený na najnovších a spoľahlivých dôkazoch. Bola použitá väčšina relevantných kontextových ukazovateľov pre ŠC 2 (č. 12, 15, 17, 22, 27, 28, 29, 30). Okrem toho boli použité aj iné ukazovatele pochádzajúce z iných štatistických zdrojov (Eurostat, NPPC-VÚEPP, EK, Informačné listy MPR SR). Chýbajú údaje o udržateľných investíciách, inováciách a digitalizácii v poľnohospodárstve. K chýbajúcim údajom je v opise uvedené zdôvodnenie. Uvedené údajové medzery je potrebné v budúcnosti vyriešiť nakoľko ide o dôležité témy pre posilnenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho sektora.

Okrem uvedených spoločných kontextových ukazovateľov boli v opise použité údaje o sektoroch včelárskych výrobkov, ovocia a zeleniny, vinohradov a vinárstva ako aj o ostatných sektoroch, ktoré je možné označiť za sektory v ťažkostiach.

V analýze SWOT pre ŠC 2 sú uvedené aj informácie zo štúdií/ hodnotení PRV a poznatky získané z predchádzajúcich skúseností nástrojov SPP (pilier I a pilier II) na vnútroštátnej úrovni.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3

Opis súčasnej situácie v rámci ŠC 3 vychádza z aktuálnych údajov, ktorých rozsah je limitovaný. Boli použité relevantné kontextové ukazovatele pre ŠC 3 (č. 11, 17). Okrem toho boli použité aj iné ukazovatele pochádzajúce z iných štatistických zdrojov (Eurostat, PPA, ŠÚ SR, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP, Poľnohospodársky census fariem 2010, Štrukturálne zisťovanie fariem 2013, Štrukturálne zisťovanie fariem 2016).

V opise absentujú dôležité informácie o pridanej hodnote pre prvovýrobcov, spracovateľov, distribútorov potravín a maloobchodu s potravinami v potravinovom dodávateľskom reťazci, údaje o podiele uznaných organizácií výrobcov na hodnote predanej výroby, počet výrobcov potravín, potravinárskych odboroch, modernizácii a technologickom vybavení potravinárskeho priemyslu.

V analýze SWOT pre ŠC 3 sú uvedené informácie zo štúdií/ hodnotení PRV a poznatky získané z predchádzajúcich skúseností nástrojov SPP (pilier II) na vnútroštátnej úrovni.

Informácie a údaje o organizáciách výrobcov je potrebné dopracovať a lepšie usporiadať v opise súčasného stavu. Údaje o organizáciách výrobcov (neuznaných v zmysle nar. EÚ č. 1308/2013) sú založené na dôkazoch zo štúdií, ex-post hodnotení PRV 2007 – 2013 a poznatkov získaných z predchádzajúcich skúseností PRV na vnútroštátnej úrovni. Pre organizácie výrobcov uznaných v zmysle nar. EÚ č. 1308/2013 absentujú informácie o koncentrácii ponuky.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4

Opis súčasnej situácie v rámci ŠC 4 je založený na dôkazoch spracovaných na základe dostupných podkladov. Zpracované sú všetky relevantné kontextové ukazovatele (C.05, C.17, C.37, C.39, C.41, C.42, C.43, C.44). Niekoľko ukazovateľov nebolo spracovaných na rovnakej úrovni (napr. C.44).

V kontextovom ukazovateli zlepšenia odolnosti poľnohospodárskych podnikov a adaptačný potenciál na zmenu klímy (C.44) je zapracovaný aj nový kontextový indikátor – Index of farm resilience, ktorý zahŕňa niekoľko samostatných indexov.

V analýze SWOT pre ŠC 4 sú zapracované informácie z väčšiny relevantných štúdií a poznatky získané z hodnotení na vnútroštátnej úrovni, ale niektoré strategické dokumenty neboli zapracované, napr.:

Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021 – 2030 (MH SR, 2019); Národný akčný plán (MŽP SR, 2019); Štúdia nízkouhlíkového rastu pre Slovensko: Implementácia Rámca politik EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 (MŽP SR, 2019), preto nie je možné považovať opis za úplný.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5

Analýza SWOT v ŠC 5 zahŕňa najmä kontextové ukazovatele C. 18, C.32, C.37, C.38, C.39, C.40 a C.46. Informácie korešpondujúce s týmito ukazovateľmi sa v opise prelínajú naprieč prírodnými zdrojmi, najmä medzi pôdou a vodou. Najpodrobnejšie je spracovaný vstup za ukazovateľ C.38 a C.46.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6

Opis súčasnej situácie v rámci ŠC 6 je sústredený účelovo len na opis vybraných kontextových ukazovateľov C.19, C.21, C 33, C.36. Ukazovateľ C.35 nie je kvantifikovaný, v analýze je uvedené zdôvodnenie, že údaje o hodnote produkcie v rámci ekologickej poľnohospodárskej výroby nie sú aktuálne k dispozícii. V zmysle toolkit pre ŠC 6 chýbajú v analýze nasledovné údaje:

- percento druhov a biotopov v záujme Spoločenstva súvisiacich s poľnohospodárstvom so stabilnými alebo rastúcimi trendmi,
- index vtáctva žijúcich v lesoch,
- ukazovatele Forest Europe o druhovom zložení drevín, obnove, prirodzenosti, introdukovaných drevinách, krajinnom modeli, ohrozených lesných druhoch, chránených lesoch – ako aj o škodách na lesoch,
- zjednodušené európske ukazovatele biodiverzity (SEBI) týkajúce sa rastúcich zásob, prírastkov a výrubov (SEBI 017), ako aj mŕtveho dreva (SEBI 018).

Z uvedeného dôvodu nie je možné opis považovať za úplný. Analýzu v zmysle týchto ukazovateľov je potrebné dopracovať.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7

SWOT analýza reflektuje na všetky relevantné kontextové ukazovatele (C7, C14, C15 a C16).

Zo SWOT analýzy vyplýva, že SR je v oblasti generačnej výmeny na tom pomerne dobre (nad priemerom EÚ) v takmer všetkých ukazovateľoch: t.j. celkového pomeru mladých ku všetkým farmárom, celkového pomeru mladých k farmárom nad 55 rokov, rastu % mladých farmárov ale aj poklesu % farmárov vo veku nad 55 rokov.

V rámci SWOT boli identifikované niektoré fakty a skutočnosti, na ktoré poukazujeme:

Väčšina prvkov SWOT analýzy súvisí s pritiahnutím mladých ľudí do sektoru poľnohospodárstva, avšak v niektorých prvkoch nenachádzame relevantnú zmienku v textovej časti analýzy špecifického cieľa 7 (napr. *„silnejúci záujem o ekologické poľnohospodárstvo s veľkým potenciálom pre rozvoj výroby produktov s pridanou hodnotou“*). Iné zas nemajú dostatočnú „údajovú podporu“, pričom chýba argumentácia a dôveryhodné zdroje potvrdzujúce uvedené tvrdenia (napr. *„špecifické pracovné prostredie na vidieku, bližší styk s prírodou môže lákať mladých ľudí k podnikaniu v poľnohospodárstve“*).

V SWOT analýze absentujú a nie sú využité skúsenosti z minulých období PRV, vrátane ich hodnotení, pričom ide najmä o aktivity v oblasti vzdelávania mladých farmárov, ktoré môžu byť pomerne významnou a silnou stránkou ŠC 7.

Zo SWOT analýzy vyplýva, že počet novovzniknutých poľnohospodárskych podnikov vo vidieckych oblastiach SR v roku 2020 medziročne vzrástol o 25 % čo je pomerne v rozpore s ďalším faktom, že v porovnaní s rokom 2016 vzniklo v roku 2020 o 35 % menej podnikov s poľnohospodárskou výrobou. Uvedená disproporcía nie je v SWOT analýze zdôvodnená. Jednorazový nárast počtu mladých farmárov v roku 2016 oproti iným rokům bol spôsobený vyhlásením výzvy na podporu mladých farmárov. Z uvedenej situácie je možné sa poučiť a prijať opatrenia v podobe ponechania otvorenej výzvy pre mladých farmárov počas dlhšieho obdobia, na rozdiel od praktizovania uzatvorených výziev 1 až 2 krát za celé programové obdobie.

Zo SWOT analýzy vyplýva, že v poľnohospodárstve pracuje podstatne staršia generácia manažérov v porovnaní s inými odvetvami hospodárstva, čo podporuje posilnenie generačnej výmeny v oblasti poľnohospodárstva na Slovensku.

Zároveň sa uvádza, že podiel žien v poľnohospodárstve mierne rastie, avšak následne v rámci intervenčnej stratégie sa s týmito údajmi z pohľadu nastavenia cieľov už nepracuje.

SWOT ďalej uvádza, že priemerná výmera mladých je nižšia (38 ha) v porovnaní so staršími farmármi, resp. so slovenským priemerom, čo je pravdepodobne spôsobené najmä z dôvodu obmedzeného prístupu k pôde.

Mladí sa zameriavajú najmä na špeciálnu rastlinnú výrobu (ovocie a zeleninu) a živočíšnu výrobu a inklinujú k ekologickému poľnohospodárstvu, čo je plne v súlade s prioritami slovenského poľnohospodárstva.

Vo SWOT ŠC 7 uvádzané informácie v rámci „Poradenského systému“ sú viac relevantné a využiteľné pre prierezový cieľ. Taktiež časť zameraná na „Rozvoj podnikania“ je viac relevantná pre ŠC 8, ktorú by však bolo potrebné popísať podrobnejšie (v rámci ŠC 8).

Z dokumentu vyplýva pomerne dobrá spolupráca autorov s Asociáciou mladých farmárov Slovenska. Vzhľadom k absencii niektorých silných stránok v SWOT analýze, odporúčame ich doplnenie (napr. za silnú stránku považujeme práve ASYF so zastúpením v Bruseli).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8

SWOT je založená na údajoch z posledných štatistických zisťovaní, ktoré sú relevantné a spoľahlivé a boli získavané z overiteľných zdrojov. V rámci opisnej časti boli zapracované aj najnovšie údaje, ktoré do značnej miery menia pohľad na makroekonomické prostredie predovšetkým v oblasti zamestnanosti. Toto by malo byť v rámci SWOT zdôraznené, nakoľko súčasný trend vývoja zamestnanosti a nezamestnanosti spôsobuje v ekonomickom prostredí značné zmeny a celková úroveň potreby riešenia zamestnanosti na vidieku sa musí skôr orientovať na udržanie a vytváranie pracovných miest v sektoroch s dlhodobou udržateľnosťou a s orientáciou na rozvoj vidieckeho prostredia.

SWOT je založená na relevantných spoločných kontextových ukazovateľoch, ktoré sú prezentované na základe štatistických databáz, ktoré sú dostupné. SWOT používa aj ďalšie ukazovatele, ktoré sú derivátmi kontextových ukazovateľov pre doplnenie popisu súčasnej situácie. Údaje pochádzajú zo zdrojov Eurostat, ŠÚ SR, STATdat a iných zdrojov.

SWOT je založená predovšetkým na kvantitatívnych informáciách, kvalitatívne informácie v opisnej časti používa okrajovo, predovšetkým chýbajú hodnotenia z predchádzajúcich skúseností, ktoré sú dostupné aj z existujúcich hodnotiacich správ PRV. Taktiež ďalšie relevantné sektorové dokumenty,

strategické dokumenty a hodnotiace správy dokážu poskytnúť podklad a kvalitatívne informácie pre SWOT.

Spracovanie SWOT má nedostatky predovšetkým vo využití údajov a záverov z existujúcich štúdií, hodnotení, sektorových analýz a poznatkov získaných z predchádzajúcich skúseností vo všetkých nástrojoch SPP, na ktoré sa vzťahuje Strategický plán SPP (skúsenosti na úrovni EÚ, na vnútroštátnej a regionálnej úrovni). Množstvo údajov a kvalitatívnych hodnotení by bolo možné podporiť práve na základe týchto existujúcich dokumentov.

SWOT neanalyzuje prístup k financiám. V rámci SWOT sú identifikované niektoré nástroje podpory v rámci rozvoja vidieka, regionálneho rozvoja a ľudských zdrojov, ide o popis existujúcich nástrojov podpory v rámci IROP, PRV 2014 - 2020 a OP ĽZ.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Dopracovať skúsenosti z predchádzajúcich období a doplniť údaje o dopadoch intervencií v popise súčasnej situácie. Využitie údajov z implementovaných projektov z predchádzajúcich období môže zabezpečiť preukazné údaje o vplyvoch a dopadoch jednotlivých typov intervencií.

Doplniť kvalitatívne informácie z existujúcich správ a hodnotení pre časti, v ktorých nie sú kvantitatívne a kvalitatívne údaje uvedené.

Doplniť informácie o existujúcich finančných nástrojoch vo vybratých oblastiach vo väzbe na stanovené potreby.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9

Opis súčasnej situácie v rámci ŠC 9 pre pesticídy, antibiotiká a dobré životné podmienky zvierat je založený na najnovších a spoľahlivých dôkazoch. Nakoľko chýbajú niektoré oblasti (viď. bod HO 1.1), nie je možné považovať opis za úplný. V opise boli spomenuté všetky predpísané kontextové ukazovatele pre ŠC 9 (C.34, C.47 a C.48), boli spomenuté dôvody, prečo neboli vyčíslené, pričom pre témy pokrývajúce kontextové ukazovatele C.47 (predaj antimikrobiálnych látok) a C.48 (riziko a vplyv pesticídov) neboli použité iné kvantitatívne alebo kvalitatívne informácie.

Okrem uvedených spoločných kontextových ukazovateľoch chýbajú údaje o spotrebiteľoch, spotrebe potravín, zdravotnom stave obyvateľstva. V prípade absencie kvantitatívnych údajov pre niektoré položky SWOT je potrebné doplniť kvalitatívne údaje.

V analýze SWOT pre ŠC 9 boli použité informácie zo štúdií/ hodnotení PRV a poznatky získané z predchádzajúcich skúseností nástrojov SPP (pilier II) na vnútroštátnej úrovni.

PRIEREZOVÝ CIEĽ

Z pohľadu prierezového cieľa sme analyzovali SWOT tabuľku samostatne spracovanú pre prierezový cieľ a samostatne pre relevantné prvky SWOT analýzy všetkých špecifických cieľov.

SWOT analýza v oblasti inovácií, digitalizácie a prenosu poznatkov je spracovaná nedostatočne a odporúčame ju dopracovať a podložiť najnovšími, relevantnými a spoľahlivými informáciami. Absentujú odkazy na spoločný kontextový ukazovateľ (C.15 Odborná príprava farmárov), iné relevantné ukazovatele resp. iné spoľahlivé kvantitatívne alebo kvalitatívne informácie.

Napriek tomu možno konštatovať, že sa inovácie, vzdelávanie a poradenstvo (AKIS) objavujú v rôznych častiach dokumentu v rámci iných špecifických cieľov ako dôležitá súčasť zvýšenia konkurencieschopnosti, rastu ekonomiky daného územia, zvyšovania pridanej hodnoty ale aj miezd a tým aj životnej úrovne obyvateľov vidieka.

V SWOT analýze je z jednotlivých tvrdení zrejmé, že zavádzanie inovácií a digitalizácie majú byť nevyhnutnou súčasťou SPP pričom budú prispievať ku zvyšovaniu produktivity práce a tým konkurencieschopnosti podnikov chýba akákoľvek kvantitatívna alebo kvalitatívna podpora uvedených tvrdení.

SWOT neanalyzuje prístup k financiám v oblasti inovácií, digitalizácií a prenosu poznatkov v pôdohospodárstve.

Odporúčania na úpravu SWOT:

Čo sa týka celej SWOT analýzy pre prierezový cieľ je potrebné dopracovať takmer všetky jej časti vychádzajúc zo súčasného stavu, ktorý je nevyhnutné podložiť kvantitatívnymi a/alebo kvalitatívnymi dôkazmi a následne previazať s relevantnými ukazovateľmi a prípadne reálnymi skúsenosťami z predchádzajúcich období. Z dôvodu nekonzistentnej SWOT analýzy sa následne v niektorých prípadoch môže zdať daná stránka buď ako irelevantná pre prierezový cieľ, alebo vhodná skôr pre iný špecifický cieľ. To isté sa týka aj popisu a použitej údajovej základne, keď v niektorých prípadoch sú údaje relevantné alebo relevantnejšie pre iný špecifický cieľ.

Prepojiť SWOT analýzu minimálne s kontextovým ukazovateľom C.15 - Odborná príprava farmárov.

2.2 Hodnotenie Potrieb

2.2.1 Správne korelujú (majú vzájomný vzťah) identifikované potreby zo zoznamu s analýzou SWOT

HO 1.4: Do akej miery je hodnotenie potrieb založené na dôkazoch a analýze SWOT?

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1

Všetky identifikované potreby pre ŠC 1 sú odvodené z analýzy SWOT. Formulácia potrieb je priama k riešeným témam, ktoré sú opísané v rámci ŠC 1. Z pohľadu prioritizácie potrieb majú potreby 1.1 a 1.3 priradenú veľmi vysokú relevantnosť. Ostatné dve potreby majú vysokú relevantnosť.

Tabuľka č. 2.1

Špecifický cieľ 1: Podporovať prijateľné poľnohospodárske príjmy a odolnosť na celom území Únie v záujme zlepšenia potravinovej bezpečnosti		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 1.1: Podpora príjmov poľnohospodárov	<ul style="list-style-type: none"> - nižšie mzdy v poľnohospodárstve v porovnaní s ostatnými odvetvami národnej ekonomiky (SL), - vysoká závislosť príjmov poľnohospodárskych podnikov na podporách, priamych platbách (SL), - stabilizované príjmy väčšiny poľnohospodárskych podnikov (60 – 80 % podnikov ziskových), rastúci AFI (príjem poľnohospodárskych faktorov) a AEI (poľnohospodársky podnikateľský príjem) (SI), - rastúce náklady na vstupy do výroby, práca, energie, palivá (O), - rastúce environmentálne požiadavky zvyšujúce náklady (O), 	Jasná a hodnoverná

Potreba 1.2: Stabilizácia príjmov malých fariem	<ul style="list-style-type: none"> - nízke príjmy malých a stredných fariem (SL), - farmy obhospodarujúce viac ako 86 percent pôdy na Slovensku sú veľké a majú diverzifikovaný príjem (SI) - rast malých a stredných podnikov (P) - nedostatočná ziskovosť malých a stredných fariem a opúšťanie týchto fariem poľnohospodárstva a vyludňovanie vidieka (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 1.3: Zvyšovanie tvorby príjmov pôdohospodárskych podnikov v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami	<ul style="list-style-type: none"> - nižšie príjmy podnikov hospodáriacich v oblastiach s prírodnými obmedzeniami v porovnaní s produkčnými oblasťami vyplývajúce z rozdielnej štruktúry výroby zameriavajúcej sa na menej efektívnu živočíšnu výrobu (SL), - záujem verejnosti o rozvoj živočíšnej výroby vhodnej pre ANC a rast dopytu po lokálnych produktoch živočíšnej výroby (P) 	Jasná a hodnoverná ale vyžaduje si upresnenie (výnosy v oblastiach so špecifickými obmedzeniami sú vyššie (6 %) ako v produkčných oblastiach – tab. 15 a aj tab.16 – tržby)
Potreba 1.4: Zníženie volatility príjmov prostredníctvom riadenia rizík	<ul style="list-style-type: none"> - absencia mechanizmu na systémové riešenie katastrofických rizík (SL), - prispôsobovanie sa poistného trhu potrebám poľnohospodárov a zlepšujúce sa poistné produkty (P) - produkčné riziká, nákazové situácie v živočíšnej výrobe s nepriaznivým dopadom na príjmy poľnohospodárov (O), - klimatická zmena a jej nepriaznivý vplyv na poľnohospodársku produkciu a riziko (O) - rastúce ceny poistného a nedostatočná úroveň poistenia fariem (O) 	Jasná a hodnoverná

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2

Väčšina identifikovaných potrieb v rámci ŠC 2 je odôvodnená analýzou SWOT okrem **potreby 2.3, ktorá je odvodená z opisu a prvkov SWOT pre ŠC 3. V prípade, ak podpora spracovania poľnohospodárskej prvovýroby bude programovaná v ŠC 2, bude potrebné presunúť relevantné časti analýzy SWOT viažuce sa k spracovaniu zo ŠC 3 do ŠC 2.**

Potreby 2.1 a 2.2 patria medzi potreby s veľmi vysokou relevantnosťou. Potreba 2.3 je určená ako potreba s vysokou relevantnosťou.

Prístup k financiám nebol zohľadnený v zdôvodnení potrieb. Potreba použitia finančných nástrojov je relevantná pre ŠC 2, z toho dôvodu by sa mal opis finančných nástrojov presunúť zo ŠC1 do ŠC2.

Tabuľka č. 2.2

Špecifický cieľ 2: Posilniť orientáciu na trh a zvýšiť konkurencieschopnosť vrátane intenzívnejšieho zamerania sa na výskum, technológiu a digitalizáciu		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 2.1: Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie	<ul style="list-style-type: none"> - nastupujúci trend rastu celkovej produktivity faktorov, ktorú pozitívne ovplyvňuje hlavne naštartovaný technologický pokrok vo forme využívania nových technológií (SI); - nedostatočná diverzifikácia poľnohospodárskej produkcie. Nastupujúci trend preferencie rastlinnej výroby pred živočíšnou (SL); - živočíšna výroba je v recesii, jej produkčná výkonnosť je nízka, chýbajú finančné prostriedky na zvyšovanie rentability výroby vrátane investičných stimulov. V ťažkostiach sú aj sektory s 	Jasná a hodnoverná

	<p>najväčším potenciálom vytvárať, udržať, resp. zmierniť pokles zamestnanosti na vidieku vrátane environmentálnych benefitov (chov HD, oviec a kôz), pričom tieto sektory majú potenciál rásť vzhľadom na ich nízku domácu spotrebu v súčasnosti, ktorá nedosahuje úroveň ODP (odporúčané dávky potravín) (SL);</p> <ul style="list-style-type: none"> - neefektívne využívanie zastaranej závlhovej infraštruktúry v produkčných oblastiach ohrozovaných suchom, využívanie vody ako intenzifikačného faktora v rastlinnej výrobe je nedostatočné a klesá (SL); - nízka investičná aktivita (najmä u mikro a malých podnikov) - nízka tvorba hrubého fixného kapitálu, ktorej podiel na hrubej pridanej hodnote nedosahuje priemer EÚ. Rezervy v modernizácii a digitalizácii poľnohospodárstva (vysoká hmotná a morálna opotrebovanosť strojového vybavenia) (SL); - zefektívnenie produkcie vďaka technologickému pokroku, špecializácii, územnému rozmiestneniu výroby, inovovaným agrotechnickým postupom a efektívnemu využívaniu závlah (O) - vyhľadávanie nových exportných príležitostí. Zvýšenie exportu produktov s vyššou pridanou hodnotou (napr. realizácia produkcie na trhy tretích krajín, s ktorými má a bude mať EÚ uzatvorené bilaterálne a multilaterálne dohody o voľnom obchode); využívajúc podporu účasti slovenských výrobcov na zahraničných veľtrhoch a výstavách ako aj podnikateľských misií. (P) - stabilný finančný sektor umožňujúci rast podielu pôdohospodárstva na sprostredkovaných úveroch do financovania modernizácie materiálo-technickej základne a rozvoj nových foriem financovania investícií v podobe finančných nástrojov (P) - pokles produkcie v dôsledku nízkej úrovne využitia výrobných faktorov (pôda, technológia, kvalifikovaná a manuálna práca), pokles pridanej hodnoty - bez inovácií a investícií do vybavenia a pracovnej sily sa môže životaschopnosť podnikov zhoršovať. (Rýchly vývoj technológií môže viesť k ich rýchlemu morálnemu opotrebeniu a permanentnej potrebe investovania do najmodernejších technológií.) (O) 	
Potreba 2.2: Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity	<ul style="list-style-type: none"> - v rastlinnej výrobe prevláda produkcia trhov a na vývoz orientovaných plodín (obilniny, olejninu) na úkor špecializovanej rastlinnej výroby (ovocie, zelenina, zemiaky, vinič hroznorodý, cukrová repa, chmeľ...), čo má negatívny vplyv na rast tvorby pridanej hodnoty v poľnohospodárstve, udržanie zamestnanosti na vidieku a životné prostredie (SL) - živočíšna výroba je v recesii, jej produkčná výkonnosť je nízka, chýbajú finančné prostriedky na zvyšovanie rentability výroby vrátane investičných stimulov. V ťažkostiach sú aj sektory s najväčším potenciálom vytvárať, udržať, resp. zmierniť pokles zamestnanosti na vidieku vrátane environmentálnych benefitov (chov HD, oviec a kôz), pričom tieto sektory majú potenciál rásť vzhľadom na ich nízku domácu spotrebu v súčasnosti, ktorá nedosahuje úroveň ODP (odporúčané dávky potravín) (SL); - zmena v komoditnej štruktúre pôdohospodárstva s kladným vplyvom na diverzifikáciu produkcie, kvalitu pôdy a zamestnanosť (rast produkcie deficitných surovín do potravinárskeho priemyslu - napr. mlieka, bravčového a hydinového mäsa, zeleniny, ovocia, zemiakov...) (P); - zapájanie poľnohospodárskych subjektov do medzinárodnej deľby práce - umiestnenie poľnohospodárskej produkcie na spoločnom trhu EÚ (P) - pretrvávajúce diferencie vo výške podpôr medzi členskými štátmi EÚ a systému podpôr nezávislých od produkcie, ktorý nedostatočne stimuluje prvovýrobcov hľadať nové spôsoby 	Jasná a hodnoverná

	intenzifikácie a efektívnosti výroby (pôdu obhospodarujú prioritne za účelom poberania dotácií);(O)	
Podpora 2.3 Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výroby	Prvky SWOT viažuce sa k potrebe č. 2.3 sú uvedené v ŠC 3: - stabilný vývoj produkčnej výkonnosti poľnohospodárskej prvovýroby a potravinárstva (SI) - rastúci dopyt po lokálnej produkcii potravín (SI) - nízka úroveň zapojenia poľnohospodárskych podnikov do spracovania produktov poľ. prvovýroby (SL) - limitovaný ponúkaný sortiment pre spotrebiteľa zo strany poľnohospodárskych podnikov (SL) - nízka úroveň zapojenia poľnohospodárskych podnikov do spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby (SL)	Jasná a hodnoverná ale odvodená od SWOT v ŠC 3

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3

Všetky identifikované potreby pre ŠC 3 sú odvodené z analýzy SWOT. Formulácia potrieb je priama k riešeným témam, ktoré sú opísané v rámci ŠC 3. Z pohľadu prioritizácie potrieb majú potreby 3.2 a 3.3 vysokú relevantnosť. Potreba 3.1 má priradenú strednú relevantnosť.

Prístup k financiám nebol zohľadnený v zdôvodnení potrieb. Potreba použitia finančných nástrojov je relevantná pre ŠC 3, z toho dôvodu by sa mal analyzovať prístup k financiám.

Tabuľka č. 2.3

Špecifický cieľ 3: Zlepšiť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 3.1: Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovú silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály	- fungujúce odbytové organizácie v sektore ovocia a zeleniny, existujúce odbytové organizácie v sektore mlieka a taktiež ovce a kozy (SI) - fungujúce potravinové vertikály (cukrová repa – cukor, sladovnícky jačmeň - pivo), (SI) - z hľadiska horizontálnych vzťahov je úroveň spolupráce a organizovanosti prvovýrobcov nedostatočná, čo má za následok slabú vyjednávaciu silu vo vzťahu k spracovateľskému priemyslu a obchodu (SL), - z hľadiska vertikálnych vzťahov existujú veľmi výrazné disproporcie v ekonomickej sile medzi subjektami dodávateľsko-odberateľského reťazca (prvovýrobca-spracovateľ-obchod) vzhľadom na neporovnateľne nižšiu mieru koncentrácie poľnohospodárskej produkcie v porovnaní s ostatnými nadväzujúcimi sektormi (SL), - vytváranie odbytových organizácií výrobcov nielen kvôli krátkodobým efektom (podpory, zvýšenie aktuálnych realizačných cien produkcie), ale najmä s cieľom dlhodobého zlepšenia pozície v rámci potravinovej a energetickej vertikály na základe spájania disponibilných ľudských a finančných zdrojov výrobcov do spracovania a predaja (P) - zlepšenie vertikálnej spolupráce v jednotlivých potravinových vertikálach (P) - vytváranie dlhodobých zmluvných vzťahov medzi prvovýrobcami a spracovateľským priemyslom, založených na dodávateľsko-	Jasná a hodnoverná

	<ul style="list-style-type: none"> odberateľských zmluvných vzťahoch s možnosťou predfinancovania produkcie (P) - chýbajúca vzájomná dôvera slovenských prvovýrobcov brzdiaca spoluprácu (O) - Výrazná odkázanosť poľnohospodárskej prvovýroby na finančných podporách z verejných zdrojov (O) 	
Potreba 3.2: Rozvoj alternatívnych odbytových kanálov založených na priamom predaji spotrebiteľovi, na regionálnej forme predaja z dvora a skrátených regionálnych odbytových reťazcoch	<ul style="list-style-type: none"> - fungujúce vybrané krátke dodávateľské reťazce (SI) - absentujúce spájanie sa výrobcov v rámci priameho predaja pre spoločnú prezentáciu a propagáciu (SL), - slabá angažovanosť pri budovaní alternatívnych odbytových ciest (SL), - slabá angažovanosť prvovýrobcov pri budovaní alternatívnych odbytových ciest (SL) - rozvoj poradenstva, vzdelávania a transfer vedomostí pri zlepšovaní postavenia poľnohospodárov v potravinových reťazcoch (P) - rastúca dominancia maloobchodných reťazcov, prípadne nadnárodných spracovateľských podnikov (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 3.3: Zvyšovanie efektívnosti potravinových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít	<ul style="list-style-type: none"> - stabilný vývoj produkčnej výkonnosti poľnohospodárskej prvovýroby a potravinárstva (SI) - rastúci dopyt po lokálnej produkcii potravín (SI) - nízka pridaná hodnota na pracovníka v potravinárstve (SL) - produkčná výkonnosť spracovateľského priemyslu výrazne zaostáva za poľnohospodárskou prvovýrobou. Nízka výkonnosť sa prejavuje obmedzeným produkčným potenciálom, pomalým rastom produktivity práce z pridanej hodnoty, ktorý nie je dostatočne vyvolaný technologickým pokrokom (nedostatočná investičná aktivita), ale závisí nepriamo úmerne na vývoji počtu zamestnancov. Potreba zvýšenej finančnej podpory zo strany štátu na rast investícií do spracovateľského priemyslu (SL) - rastúca dominancia maloobchodných reťazcov, prípadne nadnárodných spracovateľských podnikov (O) - stagnujúci lokálny potravinársky priemysel (O) - strategické rozhodnutia majiteľov spracovateľských podnikov v SR o redukcii objemu výroby, príp. jej úplnom ukončení (O) 	Jasná a hodnoverná

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4

Všetky identifikované potreby v rámci ŠC 4 sú odvodené z analýzy SWOT. Vo vzťahu k potrebe 4.7 „Zvyšovanie vodozádržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine“ nie sú v SWOT prvkoch zastúpené slabé stránky súvisiace s vodnou bilanciou. Kvantitatívne informácie, z ktorých by sa dala potreba 4.7 odvodiť, neboli v analýze SWOT použité. Z toho dôvodu je v prípade potreby 4.7 ťažko určiť jej vzájomný vzťah so SWOT analýzou.

V opise potreby 4.1 je uvedené, že zmiernenie dôsledkov extrémov počasia sa má riešiť cez zvýšenie rozsahu zavlažovaných plôch budovaním nových a rekonštrukciou existujúcich zavlažovacích systémov. Ďalej je uvedené, že Slovensko potrebuje budovať **vodozádržné zariadenia, malé vodné nádrže a ich prepojenie na zavlažovacie systémy**, budovať prvky zelenej infraštruktúry, zvýšiť retenčnú schopnosť krajiny, sústrediť sa na integráciu protipovodňovej ochrany s poľnohospodárstvom v nížinných oblastiach a na tlmenie odtoku v horských oblastiach. **Navrhujeme uvedený opis prepracovať nakoľko nie je v súlade so zameraním jednotlivých špecifických cieľov SPP.** Potreba zvýšiť retenčnú schopnosť krajiny a zlepšiť bilanciu spotreby vody na úrovni poľnohospodárskych podnikov spadá pod ŠC 5. Rozširovanie zavlažovacích plôch, ktoré vedú k zvýšeniu spotreby vody v poľnohospodárstve na úrovni poľnohospodárskeho podniku spadá pod ŠC 2.

Z pohľadu prioritizácie potrieb majú potreby 4.1 a 4.2 veľmi vysokú relevantnosť. Potreby 4.3, 4.4, 4.5 a 4.7 majú priradenú vysokú relevantnosť. Potreba 4.6 má strednú relevantnosť.

Odporúča sa v rámci SWOT zdokumentovať pre potrebu 4.7 jej reálne prepojenie na SWOT.

Tabuľka 2.4

Špecifický cieľ 4: Prispieť k adaptácii na zmenu klímy a jej zmierneniu, ako aj k využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 4.1: Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy	<ul style="list-style-type: none"> - v rámci indexu odolnosti poľnohospodárskych podnikov - adaptačný potenciál na zmenu klímy sa potvrdzuje stabilita vo vývoji príjmov pri ich kontinuálnom raste, stabilný príjem fariem je pozitívny pre odolnosť fariem. Variabilita príjmov klesla po roku 2012 a hoci v roku 2016 mierne stúpla, pozitívny vývoj je podporený každoročným nárastom hodnoty príjmu v prepočte na 1 AWU. Všetky ročné odchýlky od priemerných hodnôt sú > 0 (SI) - nízky záujem poľnohospodárov vytvárať (a vracat' do krajiny) krajinné prvky plniace v súčasnosti okrem iných aj funkcie prispievajúce k zmierneniu dopadov zmeny klímy (SL) - nedostatočná podpora aplikovaného výskumu a príslušných demonštračných objektov v oblasti klimateckej zmeny (SL) - príležitosť dobudovať a obnoviť existujúce krajinné prvky a vytvorenie motivácie pre budovanie nových krajinných prvkov a stavieb umožňujúcich spomalenie odtoku vody z pozemkov a protieróznych prvkov (P) - podpora nápravných opatrení na obnovu retenčnej schopnosti pôdy, striedanie plodín na uvedených ohrozených pozemkoch, obmedzenie používania anorganických hnojív (P) - podpora cieľového pestovania melioračných plodín a medziplodín (P) - zabraňovanie ponechaniu pôdy bez rastlinného pokryvu, najmä v období najväčšieho výskytu privalových zrážok (P) - modernizácia technológií pre efektívnejšie zavlažovanie, rekonštrukcia a sfunkčnenie existujúcich melioračných zariadení a vybudovanie nových závlahových systémov (P) - chýbajúca motivácia pre poľnohospodárov budovať krajinné protierózne prvky (napr. kompenzačné platby) (O), - ubúdanie pôdy v dôsledku nedostatočnej ochrany pred eróziou ako aj záberu pôdy a jej preklasifikovania na iné účely (stavebné pozemky, urbanizácia), vývoj znižovania podielu pôdy ohrozenej vodnou a veternou eróziou by mohol viesť k znižovaniu objemu financií určených na ochranu pôdy pred eróziou, pričom ochrana pôdy pred eróziou si vyžaduje neustále opatrenia (O) - ohrozením je podcenenie problematiky obnovovania jestvujúcich a budovania nových zariadení a infraštruktúry na ich využívanie (závlahy) a poddimenzovanie objemu s tým spojených investícií (O) - chýbajúce motivačné stimuly k zatravnovaniu, ktoré je zároveň v kontraste so snahou o najefektívnejšie využitie pôdy a TTP (O) - znižovanie pestovania krmovín v dôsledku znižovania stavov hospodárskych zvierat (O) - neexistujúca motivácia poľnohospodárov k šetrným postupom s ohľadom na znižovanie úniku emisií z pôdy do ovzdušia (O) 	Jasná ale chýbajú slabé stránky, z ktorých by sa dalo priamo odvodiť potrebu 4.1

	<ul style="list-style-type: none"> - intenzifikácia hospodárenia na pôde, k zníženiu obsahu organickej hmoty prispieva agrotechnika, intenzívne hnojenie anorganickými hnojivami, nesprávne oševné postupy a vysoká intenzita pastvy (O) - vyššia koncentrácia CO₂ pri celkovej zvýšenej teplote bude mať za následok zvýšené hromadenie pôdnej organickej hmoty, postupné vysušovanie pôdneho profilu, zvýšené prevzdušnenie a oxidácia pôdneho materiálu spôsobia rýchlejší rozklad pôdnej organickej hmoty – mineralizáciu a pôdna štruktúra sa bude meniť predovšetkým v povrchovej vrstve pôdy, dôjde ku kompácii pôdy (O) 	
Potreba 4.2: Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku	<ul style="list-style-type: none"> - využíva sa vo veľkej miere príliš hlboká orba, ktorá uvoľňuje skleníkové plyny do ovzdušia (SL) - uvoľňovanie CO₂ z biomasy do ovzdušia pri horení. Rastliny absorbujú pri svojom raste CO₂ z atmosféry, avšak z dlhodobého hľadiska pri nedokonalom spaľovaní uniká opäť do ovzdušia (SL) - nízka aplikácia organických hnojív vyplývajúca zo znižujúcich sa počtov hospodárskych zvierat (SL) - podpora informovanosti poľnohospodárov o postupoch obrábania pôdy prispievajúcich k znižovaniu emisií (P) - zatrávenie strmých svahov a povrchových odtokov vody, využitie terénnych úprav s výsadbou drevinových pásov (P) - podpora nákupov vhodnej poľnohospodárskej techniky z pohľadu ochrany pôdy pred eróziou, zhutňovaním a zvýšenému uvoľňovaniu CO₂ z pôdy do ovzdušia bezprostredne po orbe, t. j. podporiť techniku šetrnú k pôde pri orbe, podporiť prechádzanie k bezorbovým technológiám (No-till, Strip-till, vrstevnicová a bezorbová agrotechnika apod.) a obmedzenie ťažkých mechanizmov tam kde je to účelné (P) - zavádzanie nízkoemisných technológií pri manipulácii s organickými hnojivami (P), - podporiť agrolesnícke systémy, zakladanie ovocných sádov, výsadbu protieróznych opatrení na báze drevín, pestovanie trvalých kultúr (P) - vypracovať systém optimalizácie chovu hovädzieho dobytku vo vzťahu k zníženiu emisií metánu (P) - neexistujúca motivácia poľnohospodárov k šetrným postupom s ohľadom na znižovanie úniku emisií z pôdy do ovzdušia (O) - intenzifikácia hospodárenia na pôde, k zníženiu obsahu organickej hmoty prispieva agrotechnika, intenzívne hnojenie anorganickými hnojivami, nesprávne oševné postupy a vysoká intenzita pastvy (O) - vyššia koncentrácia CO₂ pri celkovej zvýšenej teplote bude mať za následok zvýšené hromadenie pôdnej organickej hmoty, postupné vysušovanie pôdneho profilu, zvýšené prevzdušnenie a oxidácia pôdneho materiálu spôsobia rýchlejší rozklad pôdnej organickej hmoty – mineralizáciu a pôdna štruktúra sa bude meniť predovšetkým v povrchovej vrstve pôdy, dôjde ku kompácii pôdy (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 4.3 Podpora postupov na zvyšovanie sekvencie uhlíka	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné využívanie súboru poľnohospodárskych postupov a aplikácií (EIP) pre zlepšenie sekvencie uhlíka v pôde (SL) - príležitosť dobudovať a obnoviť existujúce krajinné prvky a vytvorenie motivácie pre budovanie nových krajinných prvkov a stavieb umožňujúcich spomalenie odtoku vody z pozemkov a protieróznych prvkov (P) - zabraňovanie ponechaniu pôdy bez rastlinného pokryvu, najmä v období najväčšieho výskytu prívalových zrážok (P) - zatrávenie strmých svahov a povrchových odtokov vody, využitie terénnych úprav s výsadbou drevinových pásov (P) - podporiť agrolesnícke systémy, zakladanie ovocných sádov, výsadbu protieróznych opatrení na báze drevín, pestovanie trvalých kultúr (P) 	Jasná ale existuje duplicita s potrebou 4.1

	<ul style="list-style-type: none"> - chýbajúce motivačné stimuly k zatravnovaniu, ktoré je zároveň v kontraste so snahou o najefektívnejšie využitie pôdy a TTP (O) - s výrobou biomasy sú spojené aj nevýhody a ohrozenia, medzi ktoré patria najmä zhoršenie podmienok regenerácie úrodnosti pôdy najmä z dôvodu pestovania energetických plodín (O) 	
<p>Potreba 4.4: Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podiel obnoviteľných zdrojov energie z poľnohospodárstva na celkovej produkcii v SR obnoviteľných zdrojov stúpa od roku 2013 a tvoril v roku 2016 zhruba 19,59 % z celkového množstva obnoviteľných zdrojov energií, čo je v porovnaní s EÚ28 o polovicu viac (SI), - zvyšujúca sa spotreba energií z obnoviteľných zdrojov svedčí o pozitívnom posune v spotrebe energie v sektore poľnohospodárstva. Obnoviteľné zdroje energie (slnečná, veterná) sú bezpečné a znižujú emisie skleníkových plynov (SI), - potenciál využitia komunálneho a poľnohospodárskeho odpadu ako zdroja biomasy (SI) - uvoľňovanie CO₂ z biomasy do ovzdušia pri horení. Rastliny absorbujú pri svojom raste CO₂ z atmosféry, avšak z dlhodobého hľadiska pri nedokonalom spaľovaní uniká opäť do ovzdušia (SL), - nízka účinnosť výroby elektriny z biomasy (SL) - nedostatočné využitie potenciálu biomasy z tzv. bielych plôch a naopak lokálne neudržateľné využívanie tohto potenciálu (SL) - nedostatočná úroveň technologickej infraštruktúry producentov a spracovateľov drevnej biomasy a slabá činnosť zásobovacích reťazcov lesnej biomasy (SL) - dostatok využiteľnej pôdy, ornej aj TTP, na pestovanie plodín využiteľných ako obnoviteľné zdroje energií (P) - negatívny vplyv pestovania plodín na výrobu biopalív v monokultúrach na biodiverzitu, predovšetkým opeľovačov a to prostredníctvom rozsiahlych blokov a používaním pesticídov (O) - s výrobou biomasy sú spojené aj nevýhody a ohrozenia, medzi ktoré patria najmä zhoršenie podmienok regenerácie úrodnosti pôdy najmä z dôvodu pestovania energetických plodín (O) 	Jasná a hodnoverná
<p>Potreba 4.5: Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti s klimatickou zmenou</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zapracovanie rámcových návrhov adaptačných opatrení v nástrojoch hospodárskej úpravy lesov (HÚL), lesníckej genetiky, ochrany lesa, v strategických dokumentoch a pod. (SI) - prínos lesnícko-drevárskeho sektora k znižovaniu koncentrácií CO₂ prostredníctvom pohlcovania uhlíka lesmi v dôsledku zvyšujúcej sa výmery lesov, zvyšovania zásob dreva a viazania uhlíka v lesoch, ale aj v drevárskych a papierenských výrobkoch, pri recyklácii papiera a dreva a náhradou za neobnoviteľné suroviny a energiu (SI) - vypracované Modely adaptácie lesov Slovenska na zmenu klímy a Konceptia prírody blízkeho hospodárenia v lesoch Slovenskej republiky (SI) - inštitucionálna podpora výskumu a transferu poznatkov pre obhospodarovateľov lesa a širokú verejnosť v oblasti vplyvu klimatickej zmeny na lesy (SI) - nedostatočná technologická infraštruktúra súvisiaca s realizáciou projektov ozdravných opatrení a PBHL (SL) - malá výmera lesa obhospodarovaná postupmi PBHL (SL) - nedostatočná informovanosť a vedomostná báza obhospodarovateľov lesa a širokej verejnosti o vplyve zmeny klímy na lesy a o význame lesného hospodárstva vo vzťahu k viazaniu CO₂ (SL) - možnosti využitia PBHL ako aktívneho adaptačného opatrenia na predvídanie a prevenciu účinkov klimatickej zmeny, zvyšujúceho odolnosť a regeneračnú schopnosť lesa a súčasne aj ako mitigačného opatrenia, s potenciálom zvyšovania prírastku a kumulácie vyšších zásob dreva a viazania CO₂ (P) 	Jasná a hodnoverná

	<ul style="list-style-type: none"> - pozitívny vplyv realizácie adaptačných opatrení na poskytovanie širokého rozsahu ekosystémových služieb lesov (P) - zlepšenie vedomostnej úrovne (transfer poznatkov pre obhospodarovateľov lesa) a širokej verejnosti o vplyve klimatickej zmeny na lesy (P) 	
Potreba 4.6: Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev	<ul style="list-style-type: none"> - existencia legislatívnych predpisov zameraných na PBHL (novela zákona o lesoch a zákona o ochrane prírody a krajiny) (SI) - zhoršujúci sa zdravotný stav lesných ekosystémov s tým súvisiaci vysoký podiel náhodných ťažieb a zhoršujúca sa kvalitatívna štruktúra zásob dreva (SL) - nedostatočná úroveň technologickej infraštruktúry producentov a spracovateľov drevnej biomasy a slabá činnosť zásobovacích reťazcov lesnej biomasy (SL) - optimalizácia drevinovej štruktúry lesov s ohľadom na environmentálny, ekonomický a sociálny aspekt (P) - realizácia integrovaných projektov ozdravných opatrení so zameraním na zlepšenie zdravotného stavu lesa a vitality lesných ekosystémov, ako pasívnych adaptačných opatrení na dopady zmeny klímy (P) - využitie potenciálu lesa na dlhodobu neobhospodarovateľných poľnohospodárskych pozemkoch (P) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 4.7: Zvyšovanie vodozadržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine	<ul style="list-style-type: none"> - synergický účinok realizovaných činností (napr. realizácia PBHL ako nástroja na adaptáciu lesov na klimatickú zmenu, zlepšenie vodozadržnej funkcie lesa, zachovania biodiverzity) (SI) - zlepšenie vodozadržnej funkcie lesa a znižovanie odtoku vody (P) - absencia adaptačných opatrení reflektujúcich klimatické zmeny, zameraných na stabilizáciu vodnej bilancie v krajine (vodozadržné opatrenia, zavlažovanie, zelená infraštruktúra) (O) 	Problémové je prepojenie medzi Opisom súčasnej situácie a SWOT analýzou, nebola definovaná žiadna slabá stránka, ktorá by sa týkala problematiky zadržiavania vody v lesoch. V opise nie sú uvedené informácie o vodozadržnej funkcie v lesoch.

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5

Všetky identifikované potreby v rámci ŠC 5 sú odvodené z analýzy SWOT, okrem potreby 5.2 „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“. Formulácia potrieb je jednoznačná. Pre potrebu 5.2 chýbajú prvky SWOT, ktoré by lepšie opodstatňovali uvedenú potrebu.

Potreba 5.4: „Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia“ nesúvisí priamo so ŠC 5, ale skôr so ŠC 2, preto je potrebné uvedenú potrebu spolu s opisom súčasného stavu a prvkov SWOT presunúť do ŠC 2.

Z analýzy SWOT vyplýva, že je potrebné zlepšiť manažment vody v krajine (zadržiavanie vody) ako aj účinnosť zavlažovacej siete, aby sa tým zlepšila vodná bilancia na úrovni poľnohospodárskeho podniku. Takýto typ potreby absentuje a navrhujeme je doplniť.

Potreby 5.1, 5.2 a 5.3 patria medzi potreby s veľmi vysokou relevantnosťou. Potreba 5.4 je určená ako potreba s vysokou relevantnosťou.

Odporúča sa v rámci analýzy SWOT doplniť údaje o obsahu pesticídov v podzemnej a povrchovej vode, z ktorých by sa dalo lepšie odvodiť potrebu 5.2.

Tabuľka 2.5

Špecifický cieľ 5: Podporovať udržateľný rozvoj a efektívne riadenie prírodných zdrojov, ako sú voda, pôda a vzduch		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 5.1: Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)	<ul style="list-style-type: none"> - nižšie množstvo amoniaku na hektár pôdy na Slovensku (14,6 kg/ha) v porovnaní s krajinami s podobnou štruktúrou a rozlohou ako Česká republika (18,4 kg/ha), Rakúsko (22,3 kg/ha) a mierne vyššia ako v Maďarsku (13,5 kg/ha) (SI) - na celonárodnej úrovni súčasné vstupy dusíka do poľnohospodárskej pôdy vo väzbe na jeho odber úrodou plodín vytvárajú základné predpoklady pre zníženie jeho neproduktívnych strát do vôd (SI) - na väčšine územia je nízky obsah dusičnanov (v 82,1 % monitorovacích bodov je obsah dusičnanov nižší ako 25 mg/l - obdobie 2004 - 2016) (SI) - trvalý nedostatok fosforu v pôde (SL) - ohrozenie kvality podzemnej vody Žitného ostrova, ktorý je najväčšou zásobárňou pitnej vody v strednej Európe (SL) - pokles kvality povrchových vôd (SL) - možnosti rozširovania ekologického poľnohospodárstva a šetrnej produkcie ovocia, zeleniny a vína (P) - ochrana vodných zdrojov nastavením podmienok pre zníženie množstva znečisťujúcich látok vo vypúšťaných vodách (P) - zvýšený únik emisií amoniaku do ovzdušia z poľnohospodárstva pri skladovaní a aplikácii hospodárskych hnojív na pôdu a nadbytočnými dávkami proteínov v potrave (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 5.2: Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie.	<ul style="list-style-type: none"> - rastúci podiel ekologického poľnohospodárstva na poľnohospodárskej pôde (SI) - fungujúci systém šetrných postupov v ovocí, zelenine a vinohradoch (SI) - podpora poľnohospodárskych postupov so zníženými vstupmi - ekologické poľnohospodárstvo (SI) - ohrozenie kvality podzemnej vody Žitného ostrova, ktorý je najväčšou zásobárňou pitnej vody v strednej Európe (SL) - pokles kvality povrchových vôd (SL) - možnosť čerpania finančnej podpory z fondov EÚ na zníženie emisií látok znečisťujúcich životné prostredie (P) - rozvoj vzdelávania, poradenstva a transferu vedomostí v oblasti ochrany vôd, pôdy a vzduchu (prierezový cieľ) (P) - monitorovanie kvality závlahovej a drenážnej vody a dopady zavlažovania na pôdy a podzemné vody v oblastiach hydrologického sucha (P) - rast používania pesticídov v SR v dôsledku tlaku na zvyšovanie konkurencieschopnosti (O) - zvýšené používanie pesticídov aj preventívnym spôsobom bez nutnosti ich použitia (O) 	Jasná, ale chýba nadväznosť na opis súčasného stavu, chýbajú údaje o obsahu pesticídov v podzemnej a povrchovej vode v analýze SWOT, z ktorých by sa dalo lepšie odvodiť potrebu 5.2
Potreba 5.3: Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protierózných a pôdoochranných opatrení	<ul style="list-style-type: none"> - fungujúci systém šetrných postupov v ovocí, zelenine a vinohradoch (SI) - vyšší podiel trávnych porastov v členitejších terénoch, kde sa vodná erózia viac prejavuje (SI) - znižovanie úrodnosti pôdy vplyvom vodnej a veternej erózie, ktoré spôsobujú zmenšovanie pôdneho profilu, stratu jemnozeme, úbytok organickej hmoty a živín, zhoršovanie textúry a štruktúry pôdy a vodného režimu, znižovanie prirodzenej úrodnosti a poškodzovanie rastlinného krytu (SL) 	Jasná a hodnoverná

	<ul style="list-style-type: none"> - možnosti rozširovať uplatňovanie protierózných opatrení na poľnohospodárskej pôde - zvýšené zastúpenie viacročných krmovín, zmenšovanie pozemkov, vrstevnicová agrotechnika, uplatňovanie protierózných osevných postupov, pásové pestovanie plodín, zatravnovanie, vytváranie terás (P) - riešenie pozemkových úprav (P) - pretrvávajúce rozsahu výmery pôdy ohrozenej eróziou (O) - v ochrane pôdy pred eróziou zohráva dôležitú úlohu vyšší výskyt, intenzita a nerovnomerné rozdelenie zrážok spôsobujúce odnos pôdy (O) 	
Potreba 5.4: Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká rozdrobenosť vlastníctva pôdy a nevysporiadané vlastnícke vzťahy bránia dôsledne realizovať ochranu pôdy, vody a vzduchu a vytvárať spoločné zariadenia a opatrenia (SL) - slabo rozvinutý trh s pôdou vplyvom historicky podmienenej extrémnej rozdrobenosti vlastníctva pôdy, finančne a administratívne náročný a pomaly postupujúci systém realizácie pozemkových úprav (SL) - riešenie pozemkových úprav (P) - pokračovanie záberov kvalitnej poľnohospodárskej (ornej) pôdy pre výstavbu priemyselnej, bytovej a dopravnej infraštruktúry (O) 	Jasná a hodnoverná ale nie pre ŠC 5.

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6

Všetky identifikované potreby v rámci ŠC 6 sú odvodené z prvkov SWOT **ale nie z opisu súčasného stavu. Potreba 6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ **nie je dostatočne odvodená z informácií o stave biotopov a druhov z PAF**, ktoré by mali byť uvedené v opise súčasnej situácie SWOT.

Potreby 6.2 a 6.4 patria medzi potreby s vysokou relevantnosťou. Potreby 6.1 a 6.3 sú potreby so strednou relevantnosťou.

Tabuľka 2.6

Špecifický cieľ 6: Prispieť k ochrane biodiverzity, zlepšiť ekosystémové služby a zachovať biotopy a krajinu		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 6.1: Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou	<ul style="list-style-type: none"> - vysoký podiel chránených území a území NATURA 2000 (CHVÚ a ÚEV) na lesných pozemkoch, ktoré predstavujú základný predpoklad zachovania biodiverzity (SI) - nepriaznivý stav biotopov, najmä lesných biotopov a teda riziko zhoršenia podmienok pre druhy organizmov, znižovanie početnosti vtáctva na poľnohospodárskej pôde, vysoký podiel ohrozených živočíchov (SL) - nedostatočné informácie o konektivitě krajiny z hľadiska významu vytvárania podmienok pre rozvoj biodiverzity (SL) - negatívny vplyv invázií a expandujúcich nepôvodných druhov (SL) - neprehľadný systém prekrývajúcich sa chránených území (národného významu, európskeho významu, iné) , s komplikovaným a často nejasným systémom obmedzení a opatrení, bez jednoznačného vymedzenia chránených území v teréne (SL) - vyhlásenie chránených území sústavy NATURA 2000 bez súhlasu vlastníkov pozemkov (najmä lesných) bez súvisiacich programov starostlivosti o chránené územie, ako aj náležitého 	<p>Jasná</p> <p>(Problémové je prepojenie medzi Opisom súčasnej situácie a potrebou 6.1 – chýbajú informácie o stave biotopov a druhov z PAF)</p>

	<p>zabezpečenia náhrad za obmedzenie obhospodarovania, programy starostlivosti schválené len pre časť území (SL)</p> <ul style="list-style-type: none"> - chýbajúca identifikácia hraníc území sústavy NATURA 2000 v teréne (SL) - realizácia efektívnej ochrany prírody prostredníctvom trvalo udržateľného manažmentu druhov a biotopov a trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov (P) - využitie synergického efektu podpory adaptačných opatrení na klimatickú zmenu (PBHL, ozdravné opatrenia) na ochranu biodiverzity a zlepšenie plnenia ekosystémových služieb (P), - podpora hlucháňa ako „dáždnikové druhu“ integrovaná do bežného manažmentu lesa (P), - zlepšenie vedomostnej úrovne obhospodarovateľov lesa a informovanosť širokej verejnosti o ochrane biodiverzity a zlepšovaní ekosystémových služieb (P), - zvýšenie využívania poskytovaných motivačných nástrojov (v súlade s novou SPP) poľnohospodármi na zabezpečovanie ekosystémových služieb, rozvoj biotopov, s adaptačnými účinkami voči dopadom zmeny klímy podporujúcimi zachovanie biodiverzity a stabilitu ekosystémov (P) - nevhodný manažment porastov na poľnohospodárskej pôde smerujúci k zníženiu rozlohy biotopov chránených druhov živočíchov (O) - zvýšená intenzita šírenia invázných druhov s dopadom na pokles biodiverzity a na kvalitu poskytovania ekosystémových služieb (O) - prejavy zmeny klímy (O) - nízke environmentálne povedomie obyvateľstva o vzácnosti prírodného bohatstva, ktorým Slovensko zatiaľ disponuje; nízka vedomostná úroveň o udržateľnom spôsobe života (O) 	
<p>Potreba 6.2: Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprírodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nepriaznivý stav biotopov, najmä lesných biotopov a teda riziko zhoršenia podmienok pre druhy organizmov, znížovanie početnosti vtáctva na poľnohospodárskej pôde, vysoký podiel ohrozených živočíchov (SL) - negatívny vplyv invázných a expandujúcich nepôvodných druhov (SL) - nízky plošný rozsah aplikácie agroenvironmentálno-klimatických opatrení (SL) - neprehľadný systém prekrývajúcich sa chránených území (národného významu, európskeho významu, iné), s komplikovaným a často nejasným systémom obmedzení a opatrení, bez jednoznačného vymedzenia chránených území v teréne (SL) - nedostatočná aplikácia plánovacích postupov združujúcich ekosystémové služby a funkčnosť krajinných prvkov (integrovaný manažment krajiny) (SL) - realizácia efektívnej ochrany prírody prostredníctvom trvalo udržateľného manažmentu druhov a biotopov a trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov (P), - zvýšenie podielu ekostabilizačných plôch so správnym manažmentom a spôsobom obhospodarovania pôdy (kosenie od stredu pozemku, ponechanie časti nepokosených lúk a pod.) (P) - zvýšenie využívania poskytovaných motivačných nástrojov (v súlade s novou SPP) poľnohospodármi na zabezpečovanie ekosystémových služieb, rozvoj biotopov, s adaptačnými účinkami voči dopadom zmeny klímy podporujúcimi zachovanie biodiverzity a stabilitu ekosystémov (P), - nevhodný manažment porastov na poľnohospodárskej pôde smerujúci k zníženiu rozlohy biotopov chránených druhov živočíchov (O) 	Jasná a hodnoverná

	<ul style="list-style-type: none"> - zvýšená intenzita šírenia invázných druhov s dopadom na pokles biodiverzity a na kvalitu poskytovania ekosystémových služieb (O) - prejavy zmeny klímy (O) 	
Potreba 6.3: Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch	<ul style="list-style-type: none"> - nízka výmera krajinných prvkov (SL) - zdôrazňovanie prvkov územného systému ekologickej stability ako kľúčového nástroja na zvyšovanie biodiverzity na poľnohospodárskej pôde a zároveň ako faktor podporujúci niekoľko ekosystémových služieb (P) - rozvoj rozmanitosti krajiny, zmierňovanie fragmentácie krajiny, zvyšovanie kvality krajinej mozaiky, budovanie krajinných a ekostabilizačných prvkov (P) - nízky počet krajinných prvkov v poľnohospodárskej krajine (najmä v rámci veľkých blokov polí) zvyšuje riziko vysušovania a prehrievania pôdy; krajinné prvky v poľnohospodárskej krajine sú základnou bázou pre tvorbu a vývoj biotopov, ich absencia v území je pre udržanie biodiverzity v zmenených podmienkach klímy zásadným ohrozením (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 6.4: Podporenie ochrany biodiverzity lesných ekosystémov	<ul style="list-style-type: none"> - vybudovaná štátna odborná kontrola zdrojov a produkcie lesného reprodukčného materiálu a jeho uvádzanie na trh (SI) - vysoký podiel odumretého dreva v lesoch Slovenska (SI) - existencia rámca ochrany genetických zdrojov v lesoch - Národný program ochrany lesných genetických zdrojov na roky 2020 – 2026 (SI) - nevyriešené dostatočné financovanie zabezpečovania ekosystémových služieb pre obhospodarovateľov lesa (SL) - vysoká finančná náročnosť opatrení zameraných na ochranu lesných genetických zdrojov (SL) - chýbajúca identifikácia hraníc území sústavy NATURA 2000 v teréne (SL) - chýbajúci pravidelný a cielenejší monitoring a vyhodnocovanie aplikácie opatrení podľa programov starostlivosti o druhy a biotopy (SL) - nehodnotenie vplyvu sanitarnej ťažby dreva na lokality sústavy NATURA 2000 (SL) - využitie synergického efektu podpory adaptačných opatrení na klimatickú zmenu (PBHL, ozdravné opatrenia) na ochranu biodiverzity a zlepšenie plnenia ekosystémových služieb (P) - podpora hlucháňa ako „dáždnikového druhu“ integrovaná do bežného manažmentu lesa (P) - zlepšenie vedomostnej úrovne obhospodarovateľov lesa a informovanosť širokej verejnosti o ochrane biodiverzity a zlepšovaní ekosystémových služieb (P) - v prípade nerealizovania systematickej podpory ochrany lesných genetických zdrojov možný nedostatok geneticky vhodného reprodukčného materiálu lesných drevín (O) - nárast výmery bezzásahových území v národných parkoch, s možným následkom šírenia škodlivých činiteľov v nich, ale aj mimo ich územia (O) - nízke environmentálne povedomie obyvateľstva o vzácnosti prírodného bohatstva, ktorým Slovensko zatiaľ disponuje; nízka vedomostná úroveň o udržateľnom spôsobe života (O) 	Jasná a hodnoverná

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7

Strategický plán definuje 4 potreby v rámci ŠC 7: Potreba 7.1: Generačná obnova a podpora získania a udržania mladých poľnohospodárov v sektore, Potreba 7.2: Zabezpečenie lepšieho prístupu mladých poľnohospodárov k pôde, Potreba 7.3: Zmiernenie vysokej finančnej medzery mladých

poľnohospodárov, t. j. potreba zlepšiť prístup k financovaniu pracovného kapitálu a investícií pre životaschopné farmy mladých poľnohospodárov, a Potreba 7.4: Zabezpečenie kvalitného vzdelávania a poradenstva pre mladých poľnohospodárov.

Všetky 4 potreby sa budú riešiť v Strategickom pláne SPP (Potreba 7.2 len čiastočne), sú správne stanovené, vychádzajú zo SWOT analýzy a sú podporené aj údajovou základňou alebo kvalitatívnymi štúdiami.

Pre potrebu 7.1 je stanovená veľmi vysoká relevantnosť. Vzhľadom na: i) priemer EÚ v oblasti generacej výmeny, ii) reálne problémy s prístupom mladých k pôde, iii) nedostatočne analyzovaný záujem mladých o poľnohospodárstvo a iv) potenciálne alokované zdroje do opatrenia považujeme potrebu „len“ za vysoko relevantnú a nie veľmi vysoko relevantnú.

Vzhľadom na súčasné využívanie (i keď do značnej miery obmedzené) nástroje Slovenského pozemkového fondu je potreba 7.2 riešená v CSP len „čiastočne“.

Tabuľka 2.7

Špecifický cieľ 7: Pritiahnúť mladých poľnohospodárov a uľahčiť podnikateľskú činnosť vo vidieckych oblastiach		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 7.1: Generačná obnova a podpora získania a udržania mladých poľnohospodárov v sektore	<ul style="list-style-type: none"> - mladí poľnohospodári prinášajú do odvetvia nové inovačné technológie a ich efektivita je nadpriemerná, (SI) - v ostatných rokoch pozitívny trend generacej obnovy manažérov fariem, ktorí majú záujem o podnikanie v poľnohospodárstve napriek nízkej atraktivnosti tohto odvetvia. (SI) - nepriaznivý vývoj sociálno-demografickej štruktúry vidieckeho obyvateľstva, priestorová asymetria v rozdelení obyvateľstva podľa dosiahnutého stupňa vzdelania, (SL) - príležitosť k podnikaniu v ekologickom poľnohospodárstve z dôvodu rastúceho dopytu spotrebiteľov po ekologických potravinách, (P) - príležitosť pre mladých poľnohospodárov doplniť medzery na trhu domácou produkciou zeleniny, ovocia a živočíšnych výrobkov, (P) - špecifické pracovné prostredie na vidieku, bližší styk s prírodou môže lákať mladých ľudí k podnikaniu v poľnohospodárstve, (P) - demotivácia mladých potenciálnych začínajúcich poľnohospodárov na začatie podnikania z dôvodu náročných podmienok pre prístup k pôde a úverom v praxi ako aj zložitého nastavenia podmienok pre získanie podpory, (O) - lepšia ponuka práce na nepoľnohospodárskych pracovných trhoch, (O) - zvyšovanie urbanizácie, odliv kvalifikovaných a potenciálnych personálnych kapacít z vidieckych oblastí, (O) - celkové vyľudňovanie vidieka a starnutie vidieckej populácie, (O) - znižovanie kúpyschopnosti vidieckeho obyvateľstva, (O) - variabilita dostupnosti širokého spektra profesií s vyššími príjmami a pretrvávajúca mzdová disparita medzi odvetvím poľnohospodárstva a ostatnými odvetviami NH (absolventi škôl poľnohospodárskeho zamerania sa nezamestnávajú v agroodvetví), (O) 	Áno
Potreba 7.2: Zabezpečenie lepšieho prístupu mladých	<ul style="list-style-type: none"> - slabo rozvinutý trh s pôdou z dôvodu rozdrobenosti vlastníctva pozemkov (SL) 	Áno

poľnohospodárov k pôde	<ul style="list-style-type: none"> - v praxi ťažký prístup k pôde mladých poľnohospodárov a potenciálnych mladých poľnohospodárov zo SPF, z dôvodu dlhodobého prenájmu už existujúcimi veľkými poľnohospodárskymi podnikmi (SL) - pozemkové úpravy môžu zjednodušiť prístup mladých agropodnikateľov k poľnohospodárskej pôde (P) - zavedenie finančných nástrojov pomôže mladým poľnohospodárom riešiť ich finančnú medzeru, (P) - nepriaznivo nastavené legislatívne podmienky voči mladým poľnohospodárom (Zákon o nájme pôdy, prenájme pôdy od SPF) (O) - dlhodobé neriešenie pozemkových úprav, (O) 	
Potreba 7.3: Zmiernenie vysokej finančnej medzery mladých poľnohospodárov, t.j. potreba zlepšiť prístup k financovaniu pracovného kapitálu a investícií pre životaschopné farmy mladých poľnohospodárov	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká finančná medzera mladých poľnohospodárov a slabý prístup k úverom, (SL) - finančne náročné zavádzanie a rozvoj nových hospodárskych činností v sektore poľnohospodárstva pre potenciálnych mladých poľnohospodárov (SL) - nedostatočný vstupný kapitál mladej populácie na začiatok podnikania v poľnohospodárstve (SL) - problematické získavanie úveru a bankovej záruky na začiatok podnikania pre nedôveru bánk k začínajúcim mladým poľnohospodárom z dôvodu nedostatku kapitálu na garancie (SL) - zložité nastavenie podmienok pre získanie NFP z PRV na začatie podnikateľskej činnosti a zlepšenie konkurencieschopnosti pre mladých poľnohospodárov (SL) - využitie štrukturálnych fondov ako zdroja podpory (P) - nedostatočná ponuka bankových a poisťných produktov vhodných pre mladých poľnohospodárov, (O) 	Áno
Potreba 7.4: Zabezpečenie kvalitného vzdelávania a poradenstvo pre mladých poľnohospodárov	<ul style="list-style-type: none"> - mladí poľnohospodári majú vysoký dopyt po kvalitnom vzdelávaní a poradenstve, (SI) - nedostatočné vzdelávania, poradenstvo a transfer vedomostí smerom k mladým poľnohospodárom, (SL) - dlhodobo klesajúci záujem mladej generácie o štúdium na poľnohospodárskych školách, na poľnohospodárskych farmách prevládajú manažéri iba s praktickými skúsenosťami bez poľnohospodárskeho vzdelania, (SL) - nedostatočná úroveň odbornej prípravy v oblasti podnikateľských zručností a zručností riadenia rizík v poľnohospodárstve (SL) - rozvoj podnikov mladých poľnohospodárov na základe aplikácie inovácií, digitalizácie a nových technológií (prierezový cieľ) (P) 	Áno, ale je potrebné dopracovanie, ktoré oblasti sú pre mladých najdôležitejšie

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8

Hodnotenie potrieb pre ŠC 8 zahŕňa v tejto kapitole 3 hodnotiace otázky HO 1.4, 1.5 a 1.5. Identifikované potreby pre špecifický cieľ 8 sú odvodené od SWOT, chýba však spracovanie matice, resp. krížového odkazu, ktorý by jasne odpovedal na prepojenie silných stránok, slabých stránok, príležitostí a ohrození so stanovenými potrebami. Časť príležitostí a ohrození nekoreluje so stanovenými potrebami a ich popisom.

Snaha o zastrešenie všetkých potrieb a intervencií v tomto široko orientovanom špecifickom ciele zároveň vyúsťuje do väčšej všeobecnosti pri popise jednotlivých potrieb. Samotné potreby by preto mali byť špecificky rozpracované v texte.

Trajektória SWOT k hodnoteniu potrieb je logická vo vzťahu k popisu súčasnej situácie ako aj jednotlivými časťami SWOT, avšak chýba priame kvantifikovateľné prepojenie niektorých bodov SWOT s potrebami.

Všetky predpoklady na odôvodnenie toho, že posúdenie potrieb je založené na SWOT, sú platné a hodnoverné. Metodologicky je však potrebné niektoré body SWOT preformulovať tak, aby boli jasné vzťahy medzi potrebou, silnými stránkami, slabými stránkami, príležitosťami a ohrozeniami.

SWOT analýza identifikovala 4 potreby v rámci ŠC 8. Z toho ani jednu s veľmi vysokou relevantnosťou, tri s vysokou relevantnosťou i) 8.2 Budovanie kapacít a podpora miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia, ii) 8.3 Podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov vrátane diverzifikácie lesnej výroby k nedrevným produktom a využívaniu ekosystémových služieb a iii) 8.4 Zvyšovať efektívnosť výrobných faktorov v lesnom hospodárstve a jednu so strednou relevantnosťou 8.1 „Posilnenie podnikateľských aktivít, služieb a infraštruktúry na vidieku“.

Už z názvu potreby 8.1 vyplýva, že sa týka príliš širokého a nie úplne koherentného spektra oblastí a to: podpory podnikateľských aktivít, infraštruktúry ako aj služieb. Odporúčame zväziť oddeliť podporu malých a stredných podnikateľov na vidieku (diverzifikácia poľnohospodárskych i nepoľnohospodárskych činností, rozvoj biohospodárstva) od posilnenia verejnej infraštruktúry s cieľom podpory verejných služieb.

Podpora a naštartovanie malých miestnych podnikateľských aktivít na vidieku má najväčší potenciál pomôcť k jeho oživeniu a v tejto súvislosti odporúčame prehodnotiť relevantnosť na veľmi vysokú. Aktivity v lesnom hospodárstve zamerané najmä na produktívne investície by mali spadať tiež do tejto potreby.

V nadväznosti na uvedené, odporúčame vytvoriť samostatnú potrebu na zabezpečenie infraštruktúry na podporu verejných služieb, ktorej vysoká relevantnosť je opodstatnená najmä z dôvodu infraštruktúrneho dlhu na vidieku (najmä menších, odľahlejších a menej rozvinutých oblastí).

Hodnotiteľ súhlasí so samostatnou potrebou 8.2 zameranou na budovanie kapacít, miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizáciu vidieckeho územia s vysokou relevantnosťou podporovanou prostredníctvom LEADER.

Na rozdiel od potreby 8.1, ktorú navrhujeme rozdeliť, potreby 8.3 a 8.4 sa vzájomne prekrývajú a preto produktívnu časť investícií navrhujeme pridať k podnikateľským aktivitám na vidieku, zatiaľ čo neproduktívne investície (ekosystémové služby) odporúčame zahrnúť do samostatnej potreby (viac odporúčaní je v časti relevantnej pre intervenčnú stratégiu).

Čo sa týka sociálnej inklúzie a sociálneho začlenenia znevýhodnených skupín obyvateľstva vidieka, ktorá je iba spomenutá v rámci jednej potreby (8.2) považujeme za prierezovú potrebu, ktorá by mohla byť súčasťou všetkých potrieb v rámci ŠC 8. Vzhľadom na pomerne silnú sociálnu politiku znevýhodnených skupín na Slovensku odporúčame vytvárať synergie s inými relevantnými nástrojmi (najmä EŠIF a národné podpory).

Prístup k financiam nie je zohľadnený v potrebách ŠC 8.

Tabuľka 2.8

Špecifický cieľ 8: Podporovať zamestnanosť, rast, sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach vrátane biohospodárstva a udržateľného lesného hospodárstva		
(1)	(2)	(3)
Potreby	Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 8.1: Posilnenie podnikateľských aktivít,	<ul style="list-style-type: none"> existujúce kapacity a dostatočná produkcia biomasy pre rozvoj biohospodárstva, (SI) 	

<p>služieb a infraštruktúry na vidieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozvíjajúci sa sektor biohospodárstva, rastúca spolupráca s výskumnými inštitúciami (SI) • nedostatočná diverzifikácia poľnohospodárskej prvovýroby a nepoľnohospodárskych aktivít, slabo odrážajúca potreby domáceho agropotravinárskeho trhu a s tým súvisiaci nedostatok pracovných príležitostí na vidieku, (SL) • nedostatočná technická a dopravná infraštruktúra obcí, zhoršujúca sa dostupnosť vidieckeho obyvateľstva k inštitúciám poskytujúcim vzdelanie, kultúru a služby všeobecného záujmu, voľného času, (SL) • nízka úroveň napojenia obyvateľstva na verejnú kanalizáciu, (SL) • rozvoj podnikateľských aktivít na vidieku, (P) • rozvoj cestovného ruchu na vidieku vrátane agroturizmu, (P) • rozvoj mikropodnikov, malých a stredných podnikov aj nepoľnohospodárskeho charakteru, (P) • negatívny vplyv pandémie vírusu COVID – 19 na terciárny sektor, (O) • diverzifikácia aktivít poľnohospodárskych a lesníckych podnikov, (P) • zvyšovanie produkcie biomasy ako dôsledok zvyšovania úrod z 1 ha a produkcie pri súčasnom zohľadnení environmentálnych kritérií a požiadaviek na ochranu životného prostredia, (P) • rastúci dopyt po službách na vidieku, (P) • nedostatočná občianska vybavenosť a spojenia malých a odľahlých obcí, (O) 	<p>Potreba je príliš široká – je potrebné rozdeliť a tým jasnejšie stanoviť cestu od SWOT.</p> <p>V oblasti biohospodárstva je prepojenie SWOT s potrebou jasné i napriek tomu, že nie všetky časti SWOT sú správne umiestnené, resp. reálne.</p> <p>Potreba nie je dostatočne naviazaná na podporu malých podnikateľských subjektov na vidieku (LEADER sa na potrebu neviaže).</p>
<p>Potreba 8.2: Budovanie kapacít a podpora miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skúsenosti a infraštruktúra na rozvoj regiónov systémom zdola nahor, dlhodobu existujúci systém podpory najmenej rozvinutých okresov na Slovensku, (SI) • nepriaznivý vývoj sociálno-demografickej štruktúry vidieckeho obyvateľstva, trend poklesu trvale bývajúcего obyvateľstva na vidieku, starnutie obyvateľstva, (SL) • nedostatok pracovných príležitostí na vidieku, klesajúci podiel obyvateľov vidieka v produktívnom veku, (SL) • trend zvyšovania indexu ekonomickej závislosti starých ľudí (počet osôb v poproduktívnom veku na 100 osôb v produktívnom veku), nižšia mzdová úroveň na vidieku, (SL) • klesajúci trend úrovne HDP na obyvateľa vo vidieckych oblastiach (SR dosahuje iba 76,6 % úrovne štátov EÚ- 28), (SL) • nízka miera zamestnanosti žien na Slovensku ako miera zamestnanosti mužov, (SL) • podpora žien, mladých rodín a seniorov na vidieku zvyšovaním vedomosti a schopnosti, ktoré môžu byť uplatniteľné na trhu práce v rámci vidieckeho priestoru, (P) • zlepšovanie spolupráce stakeholderov na miestnej úrovni, (P) • podpora vzdelanosti a poradenstva pri využívaní moderných technológií, internetizácie a kvalifikácie vidieckeho obyvateľstva, pri spracovaní biomasy, pri rozvoji cezhraničnej spolupráce, aktivizácii miestneho obyvateľstva a ich zapájaní do rozhodovacieho procesu (MAS). (P) • nízky záujem obyvateľov vidieka o veci verejné, sociálna izolovanosť v koncových vidieckych obciach (O) • starnutie obyvateľstva, zvyšovanie počtu nezamestnaných a iných znevýhodnených skupín na vidieku, odchod ekonomicky aktívnych ľudí z vidieka, (O) 	<p>Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • starnutie obyvateľstva a nedostatočné služby na zdravotnú starostlivosť (O) • pokračujúca stagnácia a útlm ekonomiky na vidieku, sociálna izolovanosť odľahlých a malých vidieckych sídiel, (O) 	
<p>Potreba 8.3: Podpora trvalo-udržateľného obhospodarovania lesov vrátane diverzifikácie lesnej výroby k nedrevným produktom a využívaniu ekosystémových služieb</p> <p>Potreba 8.4: Zvyšovať efektívnosť výrobných faktorov v lesnom hospodárstve</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zabezpečovanie starostlivosti o lesy prostredníctvom dlhodobého osvedčeného systému hospodársko-úpravnickeho plánovania a programov starostlivosti o lesy, (SI) • odvetvie lesného hospodárstva je výrazne polyfunkčné. Poskytuje množstvo materiálov, produktov, energiu a zabezpečuje ďalšie ekologické a sociálne služby, čím plní aj environmentálny a sociálny aspekt, (SI) • lesnícko-drevársky komplex na Slovensku je dôležitým faktorom pri udržiavaní zamestnanosti vo vidieckych oblastiach. V lesnom hospodárstve pôsobí zhruba 20 tisíc pracovníkov. Ďalších 50 tisíc pracovníkov je zamestnaných v nadväzujúcom drevospracujúcom priemysle, (SI) • polyfunkčné lesné hospodárstvo má významnú úlohu v hospodárskom rozvoji, zamestnanosti a prosperite štátu, najmä však vidieckych oblastí a na rozdiel od iných krajín sú lesy prístupné verejnosti bez rozdielu vlastníctva. (SI) • základný zdroj príjmov lesného hospodárstva sú hlavne tržby za surové drevo. Sortimenty surového dreva tvoria spolu až 85 % trhovej produkcie lesného hospodárstva, (SL) • nedostatočné finančné mechanizmy, pravidlá a inštitúty pre platby za konkrétne ekosystémové služby, a nejednoznačné práva a povinnosti pri ich zabezpečovaní pre obyvateľstvo, chýbajúci trh s ekosystémovými službami (najmä tými, ktoré predstavujú nedrevné úžitky), (SL) • značná časť strojov a technologického vybavenia je zastaraná a nezodpovedá potrebám moderných environmentálnych technológií a prírode blízkeho obhospodarovaniu lesa, (SL) • neprimerané a jednostranné presadzovanie ekosystémových služieb lesov (bez ich finančného zabezpečenia a úhrady poskytovateľovi) na úkor hospodárskeho využívania lesa a tým znižovanie zamestnanosti v lesnom hospodárstve, ako aj možnosti zamestnania vo vidieckom regióne, (SL) • obmedzené investície do rozvoja cestnej a inej infraštruktúry v lesných vidieckych a odľahlých oblastiach, (SL) • existencia veľkého množstva vlastníkov lesa malej výmery. Lesy malých výmer spravidla nespĺňajú podmienky a predpoklady na ich efektívne obhospodarovanie, najmä z dôvodu ich veľkosti, rozdrobenosti, stavu lesa alebo malého záujmu vlastníkov o združovanie sa. Subjekty obhospodarujúce lesy malých výmer nie sú schopné vytvoriť dostatočné zdroje na reprodukciu kapitálu a investície. (SL) • potenciál vidieckej turistiky (lesná pedagogika, lesní sprievodcovia) a jej príspevok k rozvoju vidieka a zamestnanosti na vidieku, (P) • zvyšovanie príspevku lesnícko-drevárskeho sektora do zelenej ekonomiky v rámci jeho potenciálu pri zvyšovaní zamestnanosti, efektívnosti využívania zdrojov, zmierňovaní klimatickej zmeny, produkcie obnoviteľnej energie, nízko-uhlíkového hospodárstva, (P) 	<p>Potreby 8.3 a 8.4 sa vzájomne prelínajú a vytvárajú duplicity. Je potrebné vzájomne zosúladiť obe potreby v rámci ŠC 8, ako aj ŠC 8 s ŠC 4 a ŠC 6. (Odporúčania hodnotiteľa sú uvedené v texte)</p> <p>Chýba prepojenie niektorých silných stránok, slabých stránok, príležitostí a ohrození na analýzu súčasného stavu, chýba popis skúseností</p> <p>Niektoré časti SWOT sú duplicitné a niektoré si vzájomne odporujú</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • silná podpora využívania surového dreva na európskej úrovni ako ekologickej, obnoviteľnej a recyklovateľnej suroviny, (P) • podpora výstavby a rekonštrukcie lesnej dopravnej siete s cieľom optimalizácie jej hustoty, budovanie lesných ciest a približovacích liniek, ako základnej podmienky uplatňovania postupov prírody blízkeho hospodárenia v lesoch za účelom skrátenia približovacej vzdialenosti a zníženia škôd na lesných porastoch, (P) • využitie náhrad za obmedzenie bežného hospodárenia pre rozvoj ekosystémových služieb lesov nedrevnej povahy (turizmus, cykloturizmus a pod.). (P) • lesy v súčasnosti čelia zmene klímy, strate biodiverzity a šíreniu inváznych druhov, z čoho vyplýva reálna hrozba poklesu poskytovania ekosystémových služieb, (O) • nevyváženosť presadzovania ekosystémových služieb lesov na úkor udržateľného hospodárskeho využívania lesa a tým ďalšie znižovanie zamestnanosti v lesnom hospodárstve a nadväzujúcim drevospracujúcim priemysle, (O) • znižovanie počtu pracovníkov v lesnom hospodárstve v dôsledku racionalizácie prác a sezónnosti prác v lesnom hospodárstve. Nízka priemerná mzda v lesnom hospodárstve taktiež významne znižuje atraktivnosť robotníckych pracovných miest v lesnom hospodárstve a postupne narastajú problémy s pracovnou silou v odvetví lesného hospodárstva, (O) • nízka kvalita vykonaných prác súvisiaca s ich nízkym ohodnotením, ktoré vyplýva z minimalizácie nákladov na realizáciu jednotlivých výkonov z titulu nutnosti využívania kritéria „najnižšej ceny“ v procese verejného obstarávania, (O) • preferovanie využívania lesov na ochranu biodiverzity môže viesť k zníženiu produkcie dreva, spotreby produktov a energie z dreva a/alebo k zvýšeniu ich importu, (O) • znižovanie počtu zamestnancov v lesnom hospodárstve pri nedostatočnom využívaní iných služieb lesov a znižovaní možnosti hospodárenia v lesoch v osobitne chránených územiach, (O) • riziko zanechania hospodárenia vlastníkov malých výmer z dôvodu neschopnosti zabezpečenia reprodukcie kapitálu a investícií na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, s potencionálnym nárastom nákladov štátu na zabezpečenie ich obhospodarovania podľa zákona. (O) 	
--	---	--

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9

Potreba 9.1 sa týka „rozšírenia“ chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat. **Analýza SWOT neposkytuje dostatočné odôvodnenie potreby „rozširovať“ DŽPZ.** V opise súčasnej situácie chýbajú údaje o rozsahu aplikácie opatrenia M14 v súčasnosti – t.j. počty podporených zvierat podľa jednotlivých kategórií. **Uvedenú potrebu je potrebné upraviť alebo doplniť analýzu SWOT, ktorá by podporila zadanú potrebu 9.1.**

Potreba č. 9.2 je odvodená z prvkov SWOT a opisu súčasného stavu. Potreba 9.1 patrí medzi potreby s veľmi vysokou relevantnosťou. Potreby 9.2 a 9.3 sú potreby s vysokou relevantnosťou.

Pre odôvodnenie potreby č. 9.3 je potrebné **doplniť do analýzy SWOT témy ako trendy v dopyte po potravinách a výživa** (najmä informácie o podiele obyvateľstva s obezitou a nadváhou). Z týchto tém

je potom možné **odvodiť potrebu propagácie** konzumácie zdravších, bezpečných a výživnejších potravín ako aj zvýšiť informovanosť spotrebiteľov o produktoch z podporených chovov DŽPZ. Potreba 9.3 je odvoditeľná z existujúcich prvkov SWOT (okrem slabých stránok), avšak je potrebné ešte doplniť opis súčasnej situácie o relevantné informácie. **Z názvu potreby 9.3 navrhujeme vynechať slovo „domácej“** aby bolo možné potrebu riešiť v rámci SP SPP. Je potrebné sa sústrediť viac na propagáciu konzumácie zdravších, bezpečných a výživnejších potravín a nie propagáciu konkrétnych potravín.

Tabuľka č. 2.9

Špecifický cieľ 9: Zlepšiť reakcie poľnohospodárstva EÚ na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia vrátane bezpečnosti, výživnosti a udržateľnosti potravín, plytvania potravinami, ako aj dobrých životných podmienok zvierat		
(1) Potreby	(2) Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	(3) Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 9.1: Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat	<ul style="list-style-type: none"> - dobre nastavený systém regulácie veterinárnych liečiv, vrátane dozoru a vystopovateľnosti (SI) - účasť chovateľov v opatreniach na dobre životné podmienky zvierat v programovacom období 2014 – 2020 (SI) - nízke negatívne výsledky testov zdravotnej nezávadnosti potravín na rezíduá pesticídov a antibiotík (SI) - dostatok kvalifikovaných odborníkov manažmentu poľnohospodárskych fariem (SI) - vysoký podiel trvalých trávnych porastov v štruktúre poľnohospodárskej pôdy využiteľných pre pasienkové systémy chovu (SI) - vhodné klimatické podmienky pre chov zvierat (SI) - rastúci záujem chovateľov a zapojenie sa do schém podpôr dobrých životných podmienok zvierat (SI) - nízke investície do inovácií v chove poľnohospodárskych zvierat, s následným negatívnym dosahom na chovateľské prostredie z hľadiska mikroklimatických, priestorových, hygienických a ekologických parametrov (SL) - veľké farmy spoliehajúce sa na interiérové ustajnenie množstva zvierat v nedostatočne priestorovo vybavených maštaliach, vysoká koncentrácia zvierat v stajniach (SL) - vznik a šírenie chorôb v ustajňovacích priestoroch (SL) - nízka ziskovosť a investície v chove zvierat (SL) - vysoké percento chovanej hydiny v klieťkových chovoch (SL) - nevhodné stavebnotechnické riešenia ustajnenia, nedostatočne zabezpečené napájanie zvierat a zabezpečenie ochrany pred poveternostnými vplyvmi u voľne chovaných zvierat (SL) - nedostatočná kontrola zvierat zo strany chovateľov (SL) - nárast spotreby kvalitných a zdravých potravín (P) - možnosť prieniku na nové trhy aj mimo krajín EÚ (P) - rast disponibilných príjmov obyvateľstva (P) - lepšia informovanosť spotrebiteľa o problematike a rizikách AMR a o kvalite a bezpečnosti potravín v širšom zmysle (P) - existencia nástrojov novej SPP zameraných na podporu znižovania AMR (P) - očkovania zvierat za účelom eliminácie alebo podstatného zníženia potreby antimikrobiálnych látok (P) - zlepšenie kvality krmiva (napr. zníženie mykotoxínov v krmive pre hydinu, príprava sušeného krmiva pre kožušinové zvieratá) (P) 	<p>Nejasná – „potreba rozšíriť“ nie je odvoditeľná z analýzy SWOT.</p> <p>Hodnoverná na prvky SWOT ale nie na popis súčasnej situácie.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - používanie klinického skúšania prebiotík a probiotík v nových krmných doplnkových látkach určených na zlepšenie zdravia čriev a stráviteľnosti krmiva (P) - znižovanie rezistencie prostredníctvom šľachtiteľských programov (P) - zavedenie systémov referenčného porovnávania a prahových hodnôt pre maximálne využívanie antimikrobiálnych látok (P) - zabezpečenie vhodnosti, spoľahlivosti a výkonnosti diagnostických testov a testov citlivosti používaných na prijímanie informovaných rozhodnutí o používaní antimikrobiálnych látok (P) - výskum a vývoj metód integrovanej ochrany rastlín, zavádzanie integrovanej ochrany proti škodlivým organizmom (P) - zvýšené riziko parazitárnych ochorení v ekologickom chove hospodárskych zvierat bez používania prostriedkov na ich ochranu (O) - nedostatočné informácie týkajúce sa DŽPZ, nedostatok kvalifikovaných pracovných síl v prvovýrobe (O) - prioritou veľkých producentov a spracovateľov zostane hlavne objem výroby a nízke náklady bez dôrazu na pridanú hodnotu (O) 	
Potreba 2: Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti reziduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá	<ul style="list-style-type: none"> - nízke negatívne výsledky testov zdravotnej nezávadnosti potravín na reziduá pesticídov a antibiotík (SI) - vysoká úroveň úradnej kontroly produktov potravín a surovín rastlinného a živočíšneho pôvodu (kontaminanty, reziduá veterinárnych liekov, reziduá pesticídov, prídavné látky) (SI) - dobre nastavený systém regulácie veterinárnych liečiv, vrátane dozoru a vystopovateľnosti (SI) - nárast rezistencie škodlivých organizmov k pesticídum a nedostatočný sortiment účinných látok pesticídov povolených v rámci antirezistentných stratégií (SL) - deficit údajov zohľadňujúcich vplyv a vzájomné pôsobenie reziduí pesticídov a iných chemických preparátov v pôde (SL) - zlepšenie kvality krmiva (napr. zníženie mykotoxínov v krmive pre hydinu, príprava sušeného krmiva pre kožušinové zvieratá) (P) - používanie klinického skúšania prebiotík a probiotík v nových krmných doplnkových látkach určených na zlepšenie zdravia čriev a stráviteľnosti krmiva (P) - zavedenie systémov referenčného porovnávania a prahových hodnôt pre maximálne využívanie antimikrobiálnych látok (P) - zabezpečenie vhodnosti, spoľahlivosti a výkonnosti diagnostických testov a testov citlivosti používaných na prijímanie informovaných rozhodnutí o používaní antimikrobiálnych látok (P) - zavádzanie prvkov presného poľnohospodárstva, ktoré využíva nové technológie a ich uplatňovanie pri zlepšovaní životných podmienok zvierat (P) - výskum a vývoj nových ekologicky optimálnych postupov pre sektor poľnohospodárstva v rozdielnych geografických a klimatických podmienkach Slovenskej republiky (P) - využívanie alternatívnych techník a postupov ochrany rastlín bez použitia pesticídov (P) - trvalé podporovanie sektora integrovanej produkcie a ekologického poľnohospodárstva a následné zvýšenie podielu bezreziduálneho a nízkoreziduálneho ovocia a zeleniny na trhu (P) - falšovanie potravín (O) 	Jasná a hodnoverná
Potreba 9.3 Propagácia domácej poľnohospodárskej výroby vyznačujúcej sa osobitnými kvalitatívnymi vlastnosťami a pomoc	<ul style="list-style-type: none"> - vysoká kvalita miestnych potravín (SI) - vysoká úroveň úradnej kontroly produktov potravín a surovín rastlinného a živočíšneho pôvodu (kontaminanty, reziduá veterinárnych liekov, reziduá pesticídov, prídavné látky) (SI) - rastúci záujem o zdravú výživu a kvalitné potraviny (SI) - zvýšenie informovanosti o systéme kvality potravín v SR (P) 	Chýbajú slabé stránky ako aj informácie v opise SWOT.

poľnohospodárom prispôbovať svoju výrobu dopytu spotrebiteľov a trhovým signálom.	<ul style="list-style-type: none"> - nárast spotreby kvalitných a zdravých potravín (P) - možnosť prieniku na nové trhy aj mimo krajín EÚ (P) - vzdelávanie spotrebiteľov - zvýšenie záujmu o "zdravé stravovanie" záujem spotrebiteľov o kvalitné, regionálne potraviny so špeciálnymi hodnotami súvisiacimi so zdravím (P) - rast disponibilných príjmov obyvateľstva (P) - lepšia informovanosť spotrebiteľa o problematike a rizikách AMR a o kvalite a bezpečnosti potravín v širšom zmysle (P) - záujem médií a verejnosti o zdravé stravovanie a dobré životné podmienky hospodárskych zvierat (P) - lepšia a vyváženejšia informovanosť verejnosti založená na vedeckých a odborných podkladoch o problematike dobrých životných podmienok zvierat (P) 	
---	---	--

SI – silná stránka, SL – slabá stránka, P – príležitosť, O - ohrozenie

PRIEREZOVÝ CIEĽ

Prierezový cieľ definuje 5 potrieb:

- 10.1 Zvýšenie úrovne výmeny znalostí a miery inovácií v pôdohospodárstve
- 10.2 Prepojenie existujúcich pilierov AKIS a zaradenie nových zložiek do systému
- 10.3 Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia
- 10.4 Digitálna platforma AKIS
- 10.5 Zníženie administratívneho zaťaženia pre implementáciu prierezového cieľa

I keď potreby v princípe zachytávajú parciálne takmer všetky časti prierezového cieľa, nedostatky vyplývajúce už od začiatku prípravy SWOT analýzy prierezového cieľa sa odzrkadľujú aj v nejasných a vzájomne sa prekrývajúcich potrebách (najmä čo sa týka popisov). Odporúčame navrhnúť relevantnejšiu štruktúru potrieb a časť potrieb dopracovať vrátane stanovenia priorít jednotlivých potrieb.

Digitálna platforma AKIS je dôležitou súčasťou celého systému avšak nezaraďujeme ju medzi potreby, ktoré sú charakterizované ako potreby praxe. Digitálnu platformu považujeme za jeden z nástrojov na prepájanie jednotlivých aktérov a jej vybudovanie môže byť podporené z prostriedkov technickej pomoci.

Zníženie administratívneho zaťaženia pre implementáciu prierezového cieľa je všeobecne obsiahnuté v samostatnej kapitole pre zjednodušovanie administratívnych procesov v celom Strategickom pláne a nepovažujeme ho za potrebu len pre prierezový cieľ.

Na základe definovaných potrieb, informácií uvedených v Strategickom pláne a vlastnej analýzy, hodnotiteľ **odporúča** zvážiť nasledovnú štruktúru potrieb:

- zvýšenie úrovne výmeny znalostí a šírenie informácií - a realizovať ju prostredníctvom intervencie Výmena vedomostí a šírenie informácií (poradenstvo a vzdelávanie vrátane demonštračných aktivít, Národná sieť SPP – aktivity typu podujatia)
- zvyšovanie miery inovácií v pôdohospodárstve vrátane digitalizácie – s relevantnými intervenciami ako spolupráca pre EIP operačné skupiny, produktívne investície do inovácií a digitalizácie v rámci iných špecifických cieľov (pre granty aj finančné nástroje) a pre výskum a vývoj v rámci organizácie trhu pre ovocie a zeleninu
- posilnenie spolupráce a sieťovania na národnej a európskej úrovni – čiastočne riešená na úrovni SP prostredníctvom Sieť SPP, zapojenia OS EIP do medzinárodných partnerstiev, AKIS platforma, ...) a inak (RIS3, HE, ...)

Okrem toho boli v rámci niektorých špecifických cieľov identifikované potreby, ktoré vo svojom opise sú relevantné aj pre prierezový cieľ (viď tabuľka 2.11).

Tabuľka 2.10

Špecifický cieľ	Názov potreby
Špecifický cieľ 2 <i>Posilniť orientáciu na trh a zvýšiť konkurencieschopnosť vrátane intenzívnejšieho zamerania sa na výskum, technológiu a digitalizáciu</i>	Potreba 2.1: Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie
Špecifický cieľ 3 <i>Zlepšiť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci</i>	Potreba 3.3: Zvyšovanie efektívnosti potravinových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít
Špecifický cieľ 7 <i>Pritiahnuť mladých poľnohospodárov a uľahčiť podnikateľskú činnosť vo vidieckych oblastiach</i>	Potreba 7.4: Zabezpečenie kvalitného vzdelávania a poradenstva pre mladých poľnohospodárov

V rámci jednotlivých špecifických cieľov chýba analýza relevantných prvkov systému AKIS (napr. odborné vzdelávanie, prenos poznatkov do praxe, poradenstvo, demonštračné aktivity, inovácie a spolupráca).

Tabuľka 2.11

Prierezový cieľ: Modernizácia sektora prostredníctvom podpory a spoločného využívania poznatkov, inovácií a digitalizácie v pôdohospodárstve a vo vidieckych oblastiach		
(1) Potreby	(2) Časti SWOT s ktorými je potreba prepojená (označte ak sa opakuje v SWOT)	(3) Jasná a hodnoverná cesta od SWOT k identifikovateľnej potrebe
Potreba 10.1: Zvýšenie úrovne výmeny znalostí a miery inovácií v pôdohospodárstve	<ul style="list-style-type: none"> - fungujúce univerzity a výskumné ústavy venujúce sa pôdohospodárstvu a rozvoju vidieka, (SI) - záujem mnohých fariem a obhospodarovateľov lesa o aplikáciu najnovších poznatkov vedy a techniky v pôdohospodárskej praxi, (SI) - prebratie skúseností z popredných krajín EÚ v oblasti rozvoja EIP, (P) - podpora transferu poznatkov v LH prostredníctvom schém štátnej pomoci/schéme de minimis. (O) 	Áno, pomerne jasná cesta, ale výmena prebieha najmä prostredníctvom vzdelávania a poradenstva a tak odporúčame to zosúladiť
Potreba 10.2: Prepojenie existujúcich pilierov AKIS a zaradenie nových zložiek do systému	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná prepojenosť praxe s vedou a výskumom, (SL) - neuspokojivý transfer poznatkov do praxe a úroveň investícií a stavu rizikového kapitálu do aktivít vedy a výskumu v sektore, (SL) - vytvorenie motivačného systému pre výskumné inštitúcie, vzdelávacie inštitúcie a pôdohospodárov na začatie a rozvoj vzájomne prospešných vzťahov v oblasti poradenstva a vzdelávania, (P) - lepšia spolupráca univerzít s pôdohospodármi, (P) 	Potreba prepájania je zrejma ale čiastočne sa prekrýva s potrebou 10.3. Hodnotiteľ navrhuje mierne zmeniť štruktúru potrieb (v texte)

Potreba 10.3: Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia	<ul style="list-style-type: none"> - existujúca sieť poradcov a firiem venujúcich sa vzdelávaniu, (SI) - existujúci systém environmentálneho vzdelávania v sektore pôdohospodárstva – lesná pedagogika, (SI) - relatívne vysoká vzdelanostná úroveň pôdohospodárov na Slovensku, (SI) - rozvoj poradenstva a vzdelávania pôdohospodárov na regionálnej úrovni, (P) - zlepšenie informovanosti o prístupu k informáciám v oblasti poradenstva, vzdelávania a transferu vedomostí, (P) - zlepšenie adresnosti poradenstva a vzdelávania pre mladých, malých a stredných poľnohospodárov, (P) - nezaujem pôdohospodárov a aktérov rozvoja vidieka o poradenstvo a vzdelávania v dôsledku zlého nastavenie novej SPP, (O) - nízka angažovanosť univerzít a výskumných ústavov v aplikovanom výskume a vzdelávaní pôdohospodárov, (O) 	Cesta je jasná ale prekrýva sa čiastočne s 10.1 a 10.2. Odporúčame zosúladiť v kontexte pripomienky k potrebe 10.1 a 10.2
Potreba 10.4: Digitálna platforma AKIS	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná platforma AKIS a absencia uceleného systému ďalšieho poradenstva a vzdelávania v pôdohospodárstve, (SL) - chýbajúci funkčný systém AKIS, (O) 	Digitálna platforma AKIS je síce potrebná ale práve na prepojenie aktérov a zlepšenie výmeny znalostí, posilnenie poradenstva a vzdelávania – je to nástroj na dosiahnutie cieľa
Potreba 10.5: Zníženie administratívneho zaťaženia pre implementáciu prierezového cieľa	<ul style="list-style-type: none"> - slabá implementácia vzdelávania, poradenstva a EIP zo strany PRV a PPA a zhodnotenie účasti subjektov a úspešnosti ich aktivít v programoch výskumu a inovácií, (SL) 	Potreba je to zrejmé ale netýka sa iba prvkov prierezového cieľa ale všetkých špecifických cieľov a jej popis je uvedený v inej časti SP (Zjednodušenie). Odporúčame zosúladiť.

HO 1.5: Do akej miery sú potreby transparentné, konkrétne a úplné?

HO 1.6: Do akej miery sú uprednostňované potreby?

Identifikované potreby sú odvodené z analýzy SWOT a prevažná z nich je konkrétna. Existuje zdôvodnenie realizovaného výberu prioritizácie potrieb. Všetky identifikované potreby sa budú riešiť v Strategickom pláne SPP (100 %). Pre stanovenie priorít potrieb boli určené kritériá a bodová škála. Pri stanovení prioritizácie bol použitý expertný odhad bez účasti partnerov programu. Z pohľadu riešenia potrieb bol identifikovaný nesúlad medzi alokáciami rozpočtových prostriedkov a prioritizovanými potrebami. Alokácia rozpočtových zdrojov na každú intervenciu je kvalitatívne stručne zdôvodnená v intervenčnej stratégii ale nie je úplne v súlade s prioritizáciou potrieb. Najvýraznejší rozpor medzi prioritizáciou a alokáciou zdrojov je u potrieb 3.1 (80 mil. EUR), 6.1 (133 mil. EUR), 6.3 (575 mil. EUR) a 8.1 (150 mil. EUR), ktoré boli označené za potreby so strednou významnosťou ale z pohľadu alokácií finančných prostriedkov ide o dôležitejšie potreby. Opačný nesúlad existuje medzi potrebami s vysokou relevanciou a ich príslušnými alokáciami 3.2 (25 mil. EUR), 4.4 (19 mil. EUR), 4.5 (25 mil. EUR), 4.7 (7 mil. EUR), 9.3 (0,27 mil. EUR). Vyššie alokácie pre uvedené

potreby so strednou významnosťou považuje hodnotiteľ za správe, pretože vyplývajú zo SWOT (napr. potreby 6.1 a 6.3 sú naviazané na PAF). Takisto nižšie alokácie na uvedené potreby s vysokou významnosťou vyplývajú zo SWOT. Z uvedeného vyplýva, že **je potrebné prehodnotiť prioritizáciu identifikovaných potrieb** aby lepšie zohľadnila súčasný stav popisovaný v analýze SWOT.

Z pohľadu úplnosti je potrebné uviesť, že zdôvodnenia potrieb sú vo viacerých prípadoch skôr opisom plánovaných intervencií, než skutočným zdôvodnením. Odporúčame zlepšiť viaceré odôvodnenia potrieb aby boli cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľom lepšie zdôvodniteľné. Nedostatočné odôvodnenie cieľových hodnôt od identifikovaných potrieb bol zaznamenaný pre výsledkové ukazovatele R.1, R.2, R.16, R.24, R.34. Okrem toho boli identifikované nasledovné výsledkové ukazovatele, ktoré nie je možné prepojiť na identifikované potreby SP: R.20, R.23, R.25, R.26, R.28, R.37.

Špecifické ciele 1, 2, 3 (potravinová bezpečnosť)

Tabuľka č. 3.1

Špecifický cieľ 1: Podporovať prijateľné poľnohospodárske príjmy a odolnosť na celom území Únie v záujme zlepšenia potravinovej bezpečnosti				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 1.1: Podpora príjmov poľnohospodárov	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 1.2: Stabilizácia príjmov malých fariem	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 1.3: Zvyšovanie tvorby príjmov poľnohospodárskych podnikov v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami (ANC a Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde)	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 1.4: Zníženie volatility príjmov prostredníctvom riadenia rizík	Áno	Všeobecná	Áno	-

Tabuľka č. 3.2

Špecifický cieľ 2: Posilniť orientáciu na trh a zvýšiť konkurencieschopnosť vrátane intenzívnejšieho zamerania sa na výskum, technológiu a digitalizáciu				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 2.1: Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie	Áno	Konkrétna	áno	-
Potreba 2.2: Podporiť sektory, ktoré majú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity	Áno	Konkrétna	Áno	-
Podpora 2.3: Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky	Áno	Konkrétna	Áno	-

Tabuľka č. 3.3

Špecifický cieľ 3: Zlepšiť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 3.1: Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhových silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 3.2: Rozvoj alternatívnych odbytových kanálov založených na priamom predaji spotrebiteľovi, na regionálnej forme predaja z dvora a skrátených regionálnych odbytových reťazcoch	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 3.3: Zvyšovanie efektívnosti potravinových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít	Áno	Konkrétna	Áno	-

Špecifické ciele 4, 5, 6 (životné prostredie a klíma)

Tabuľka č. 3.4

Špecifický cieľ 4: Prispieť k adaptácii na zmenu klímy a jej zmierneniu, ako aj k využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie, prečo
Potreba 4.1: Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.2: Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.3: Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.4: Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.5: Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti so zmenou klímy	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.6: Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 4.7 Zvyšovanie vodozadržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine	Áno	Konkrétna	Áno	-

Tabuľka č. 3.5

Špecifický cieľ 5: Podporovať udržateľný rozvoj a efektívne riadenie prírodných zdrojov, ako sú voda, pôda a vzduch				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba konať (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 5.1: Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 5.2: Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie.	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 5.3: Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych a pôdoochranných opatrení	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 5.4: Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia	Áno	Konkrétna	Áno	-

Tabuľka č. 3.6

Špecifický cieľ 6: Prispieť k ochrane biodiverzity, zlepšiť ekosystémové služby a zachovať biotopy a krajinu				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba konať (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 6.1: Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 6.2: Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprárodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 6.3: Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 6.4: Podpora ochrany biodiverzity lesných ekosystémov	Áno	Konkrétna	Áno	-

Špecifické ciele 7, 8, 9 (socioekonomické ciele)

Tabuľka č. 3.7

Špecifický cieľ 7: Pritiahnuť mladých poľnohospodárov a uľahčiť podnikateľskú činnosť vo vidieckych oblastiach				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba konať (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 7.1: Generačná obnova a podpora získania a udržania mladých poľnohospodárov v sektore	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 7.2 : Zabezpečenie lepšieho prístupu mladých poľnohospodárov k pôde	Áno	Konkrétna	Čiastočne prostredníctvom pozemkových úprav a podpory nákupu pôdy	Bude sa riešiť najmä prostred. Slovenského pozemkového fondu
Potreba 7.3 : Zmiernenie vysokej finančnej medzery mladých poľnohospodárov, t.j. potreba zlepšiť prístup k financovaniu pracovného kapitálu a investícií pre životaschopné farmy mladých poľnohospodárov	Áno	Konkrétna	Áno - Týka sa SPP prostred. priamych platieb, špecifických grantov pre mladých, zvýhodnené financovanie investícií a možnosť využitia	Mimo SPP existujú možnosti úverového financovania (aj prostredníctvom SZRB)

			finančných nástrojov.	
Potreba 7.4 : Zabezpečenie kvalitného vzdelávania a poradenstvo pre mladých poľnohospodárov	Áno	Pomerne konkrétna, s možnosťou ďalšieho rozpracovania	Áno, SPP podporí mladých farmárov v rámci AKIS prostred. minimálne poradenstva a odborného vzdelávania	-

Tabuľka č. 3.8

Špecifický cieľ 8: Podporovať zamestnanosť, rast, sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach vrátane biohospodárstva a udržateľného lesného hospodárstva				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba konať (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 8.1: Posilnenie podnikateľských aktivít, služieb a infraštruktúry na vidieku	Nie odporúčame zvýšiť prioritu na vysoká	Všeobecná, je potrebné dopracovať aj pre iné ŠC	Áno, čiastočne	X
Potreba 8.2: Budovanie kapacít a podpora miestnych komún, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia	Áno	Konkrétna	Áno	X
Potreba 8.3: Podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov vrátane diverzifikácie lesnej výroby k nedrevným produktom a využívaniu ekosystémových služieb	Nie, je potrebné najskôr zosúladiť potreby	Potrebné dopracovať a zosúladiť	áno, čiastočne	X
Potreba 8.4: Zvyšovať efektivitu výrobných faktorov v lesnom hospodárstve	Nie, je potrebné najskôr zosúladiť potreby	Potrebné dopracovať a zosúladiť	Áno, čiastočne Ale potrebné odstrániť duplicity	X

Tabuľka č. 3.9

Špecifický cieľ 9: Zlepšiť reakcie poľnohospodárstva EÚ na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia vrátane bezpečnosti, výživnosti a udržateľnosti potravín, plytvania potravinami, ako aj dobrých životných podmienok zvierat				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Potreby	Priorita potreby je odôvodnená (ÁNO / NIE)	Aká konkrétna je potreba konať (Konkrétna / všeobecná)	Bude sa riešiť v nariadení SPP	Ak nie prečo
Potreba 9.1: Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat	Nie	Konkrétna	Áno	-
Potreba 2: Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti reziduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá	Áno	Konkrétna	Áno	-
Potreba 9.3: Propagácia domácej poľnohospodárskej výroby vyznačujúcej sa osobitnými kvalitatívnymi vlastnosťami a pomoc poľnohospodárom prispôbovať svoju výrobu dopytu spotrebiteľov a trhovým signálom.	Nie	Konkrétna	Áno	-

HO 1.7: Do akej miery bol proces SWOT a hodnotenie potrieb dobre pripravený a inkluzívny?

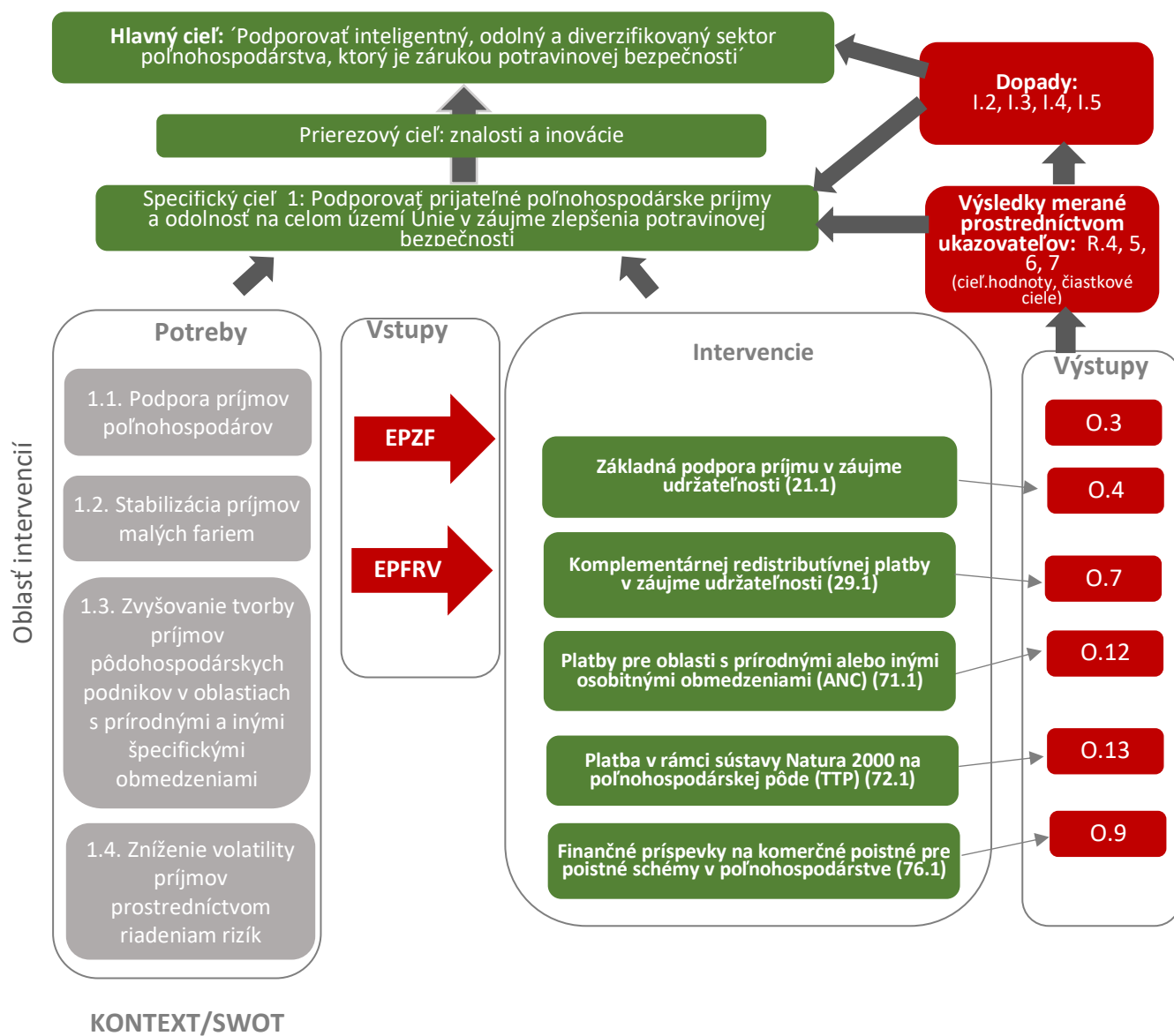
Napriek tomu, že RO zabezpečuje riadenie tvorby strategického plánu na rôznych úrovniach je možno konštatovať, že nemá zavedený vnútorný systém prípravy a tvorby strategických dokumentov. Riadiacemu orgánu chýbajú kvalitní odborní pracovníci v oblastiach jednotlivých cieľov Spoločnej poľnohospodárskej politiky (napr. na politiku rozvoja vidieka, klimatické zmeny a životné prostredie, inovácie a AKIS), ale aj na celkovú koordináciu prípravy a komunikáciu Strategického plánu v rámci ministerstva, medzi relevantnými rezortami ako aj s odbornou a laickou verejnosťou.

Na ministerstve dlhodobo chýba plánovanie príprav strategických dokumentov vrátane systému školení vlastných zamestnancov, prípravy verejných obstarávaní alebo systému zabezpečenia, zberu a spracovania potrebných dát a informácií.

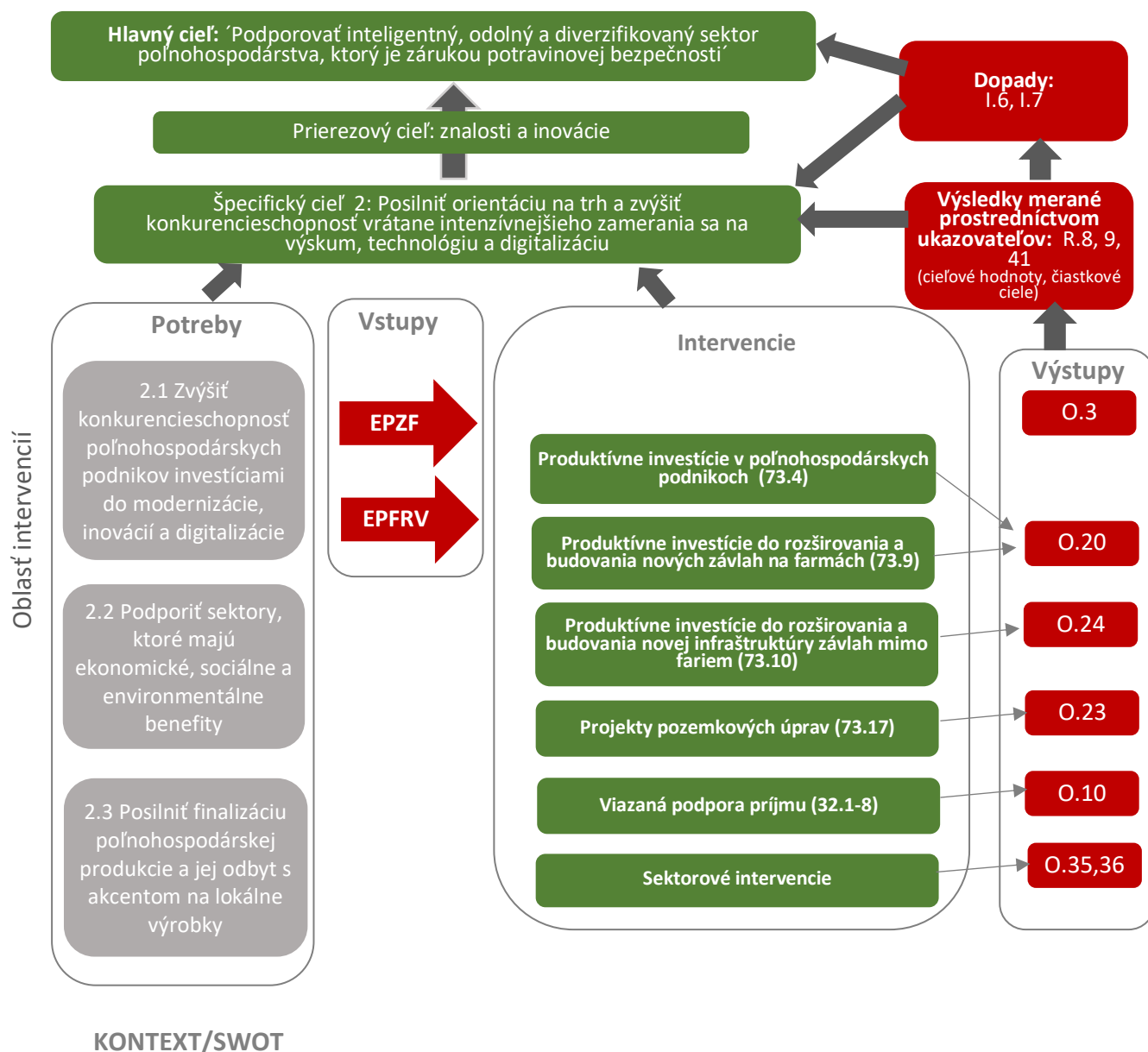
Samostatnou kapitolou je nedostatočné využívanie participatívneho prístupu a zapojenie širokej verejnosti, najmä odbornej, do spolu-vytváraných stratégií ale aj do spolu-rozhodovacích procesov. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka v prípade potreby organizuje informačné dni o politike ministerstva k SPP avšak nemá vytvorený systém na pravidelnú vzájomnú komunikáciu a výmenu názorov s verejnosťou, nevytvára dostatočný priestor na spoločné rokovania ako rovnocenných partnerov a nedisponuje nástrojmi na zber a zapracovanie myšlienok, podnetov, pripomienok atď. Z uvedeného hľadiska bol proces tvorby SWOT a hodnotenia potrieb nedostatočne inkluzívny.

3. VIZUALIZÁCIA INTERVENČNEJ STRATÉGIE

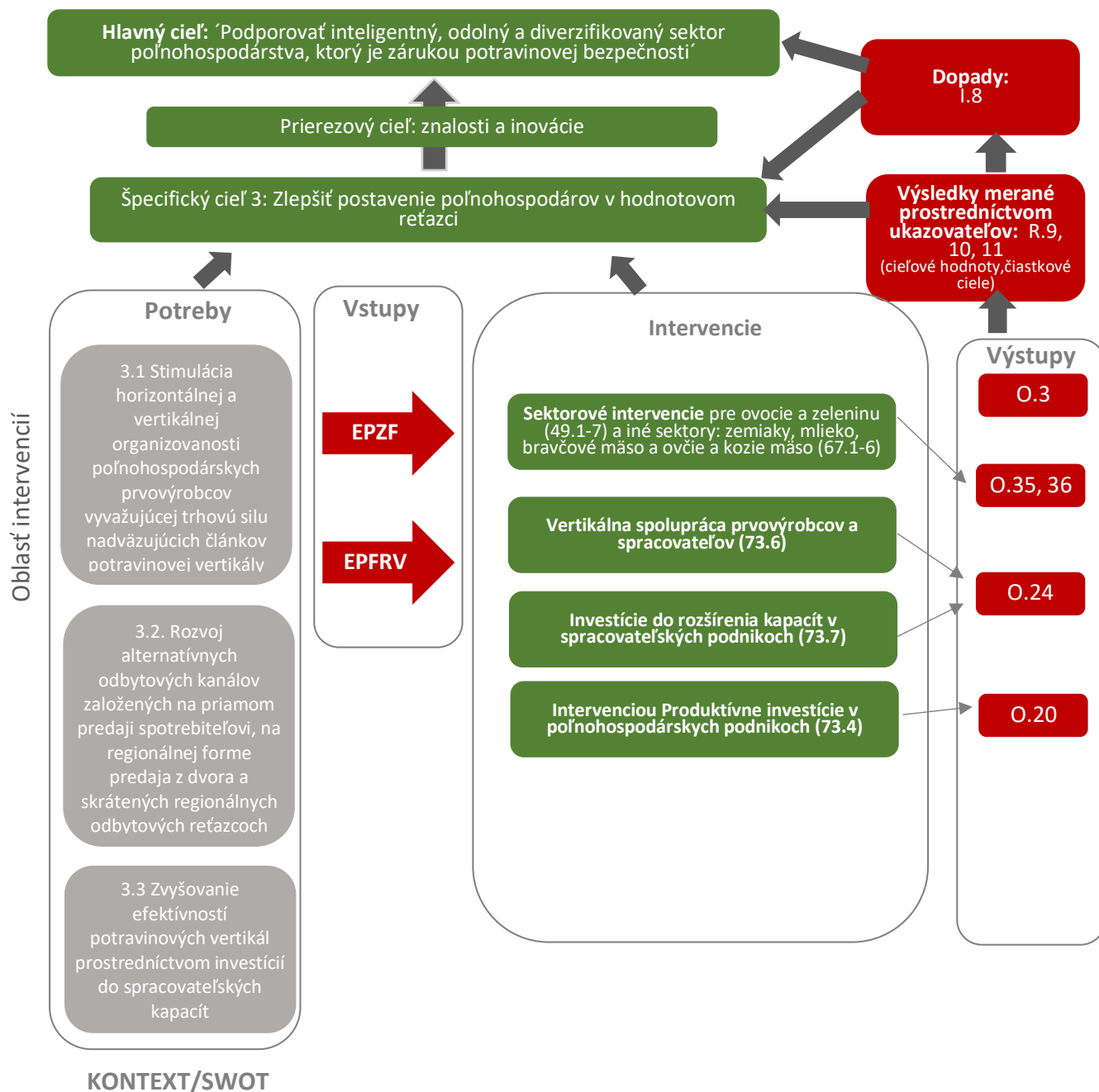
3.1 Špecifický cieľ 1

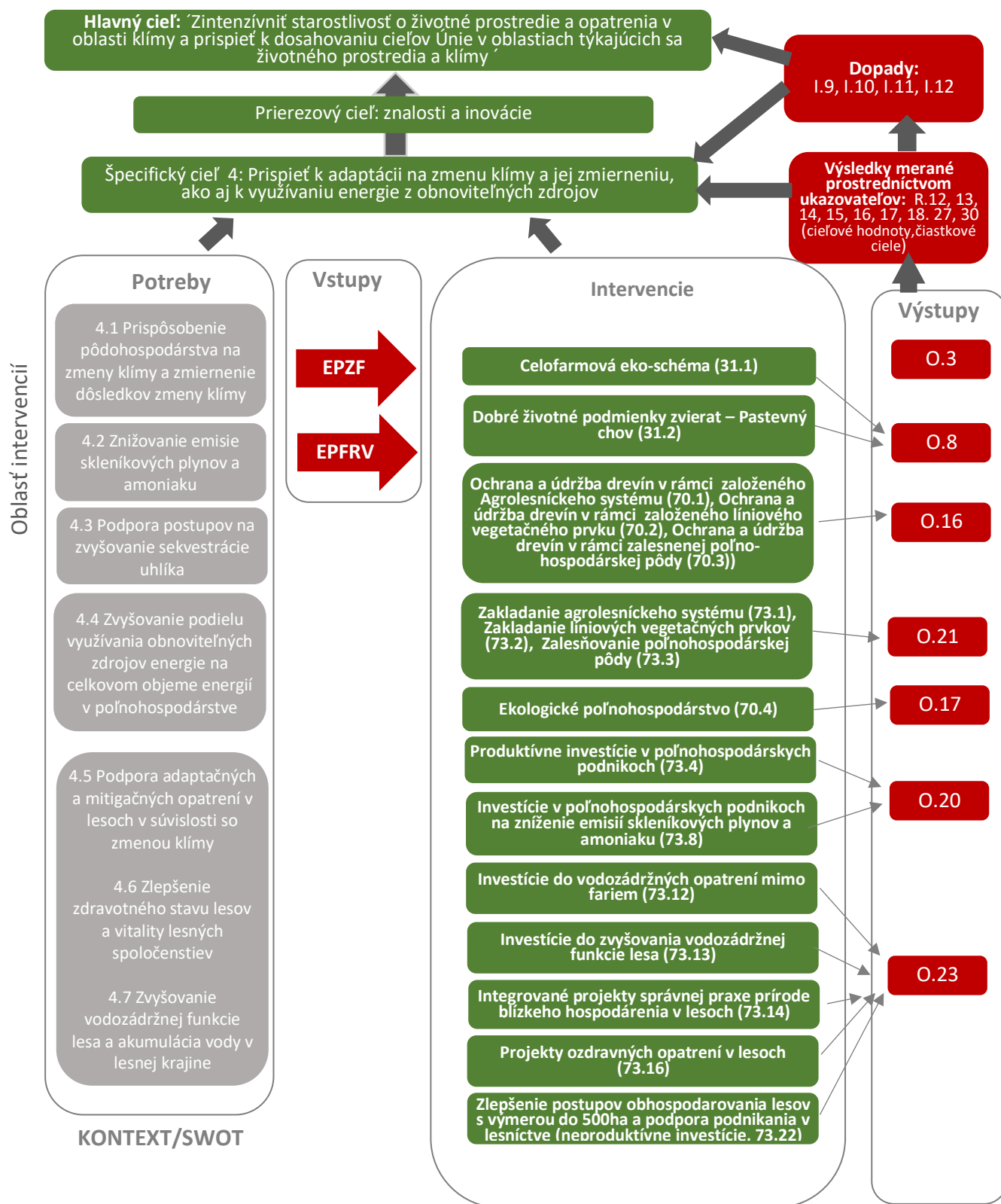
3.2 Špecifický cieľ 2

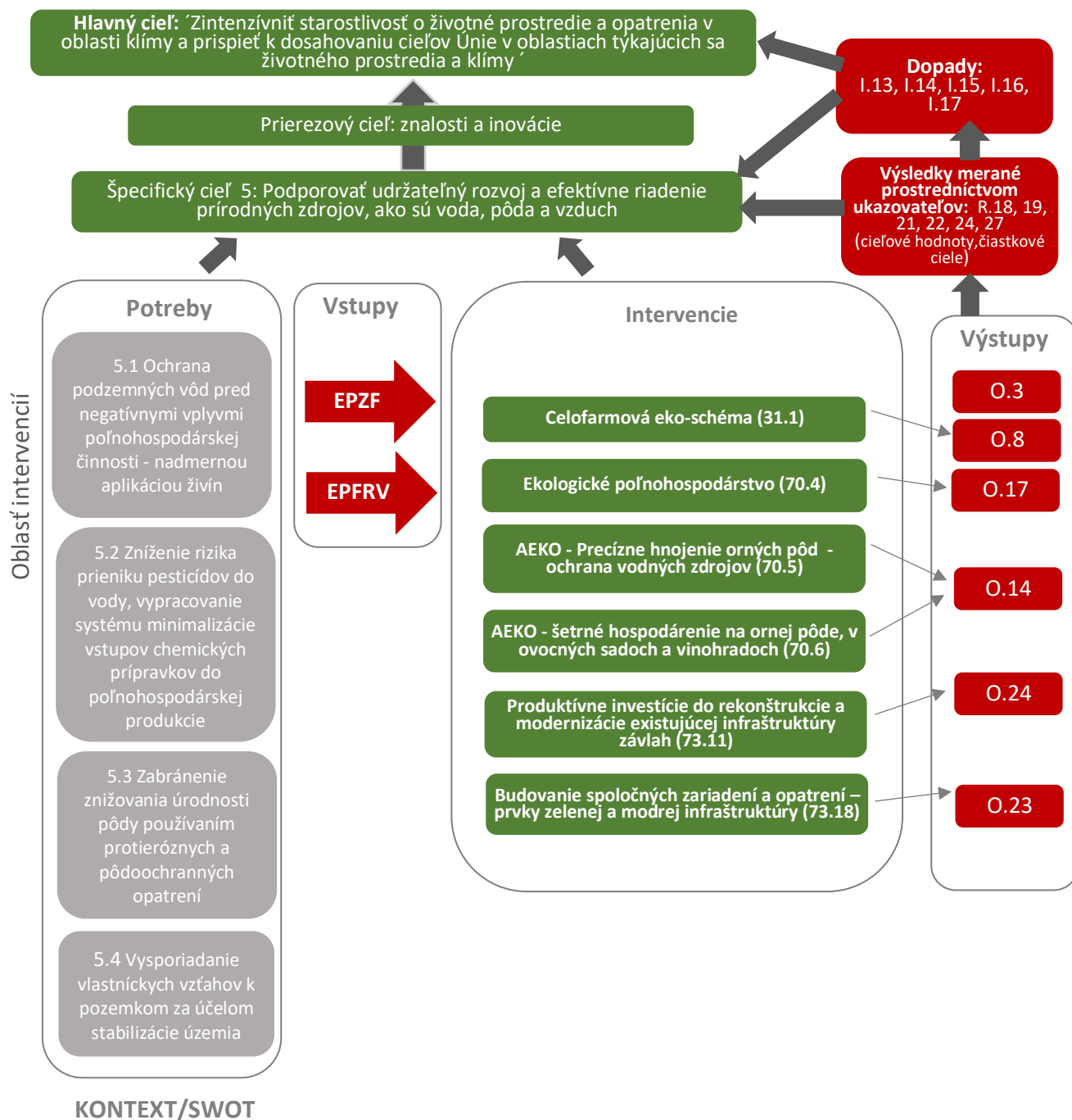
3.3 Špecifický cieľ 3

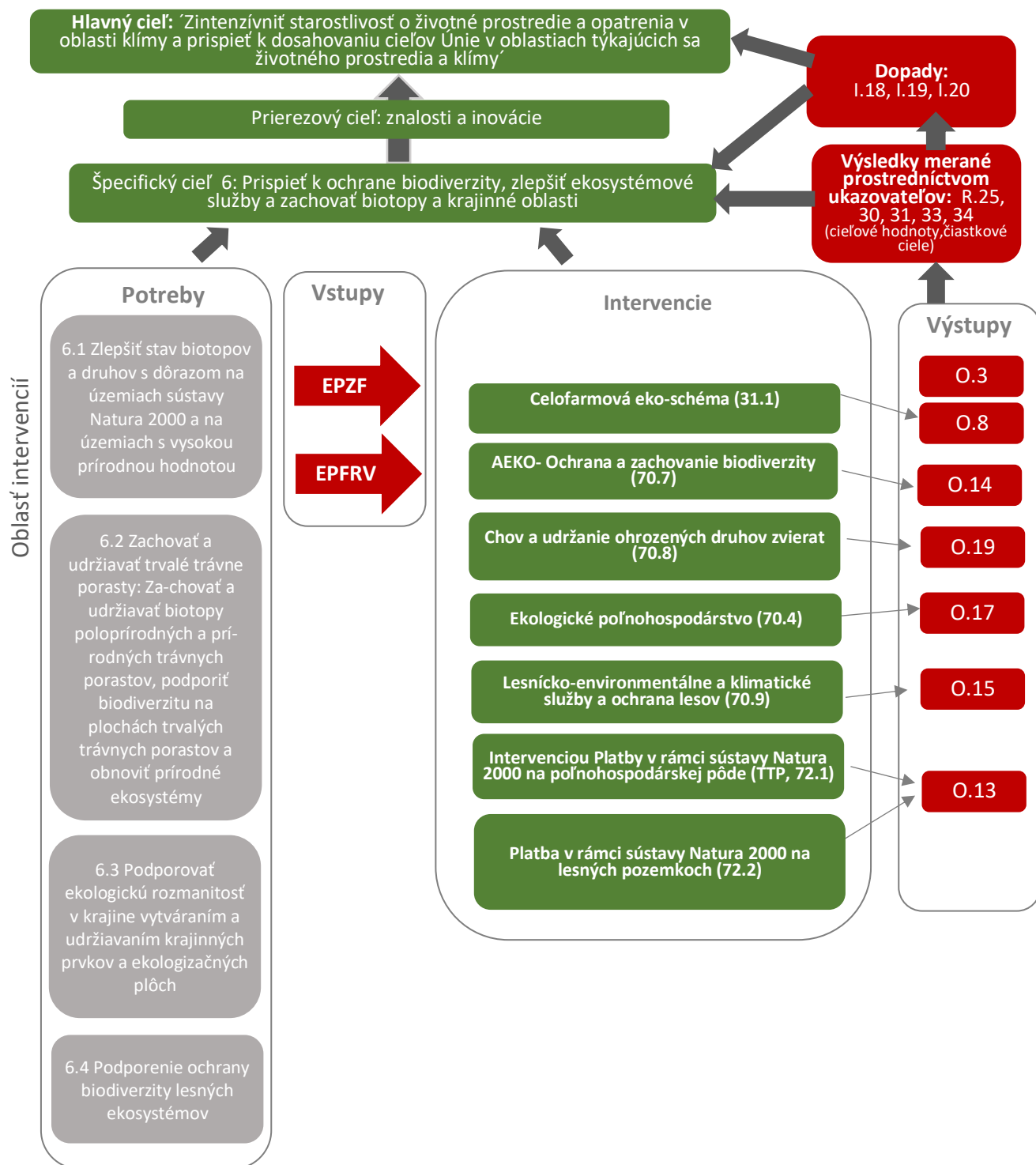
3.4 Špecifický cieľ 4

3.5 Špecifický cieľ 5

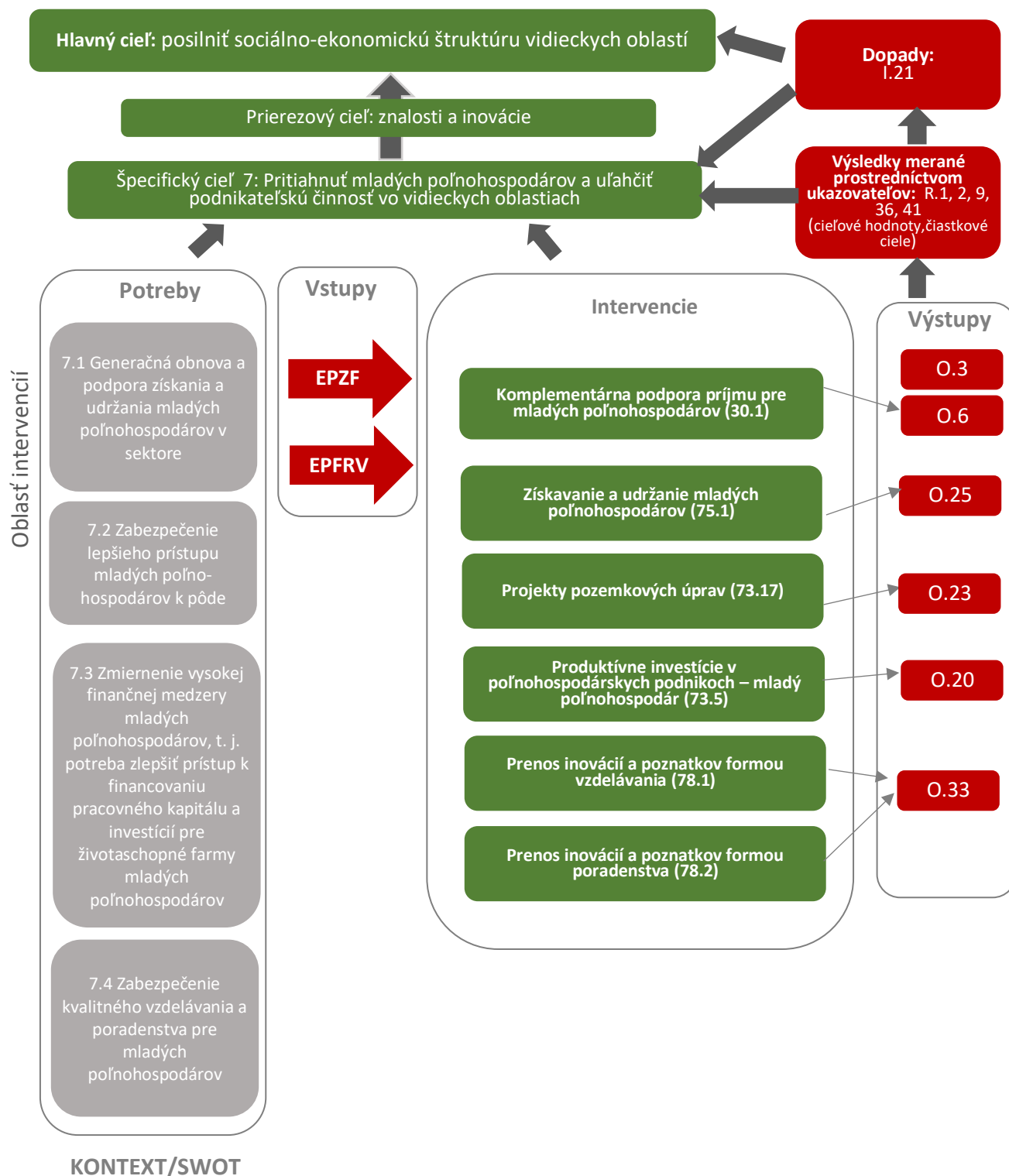

3.6 Špecifický cieľ 6

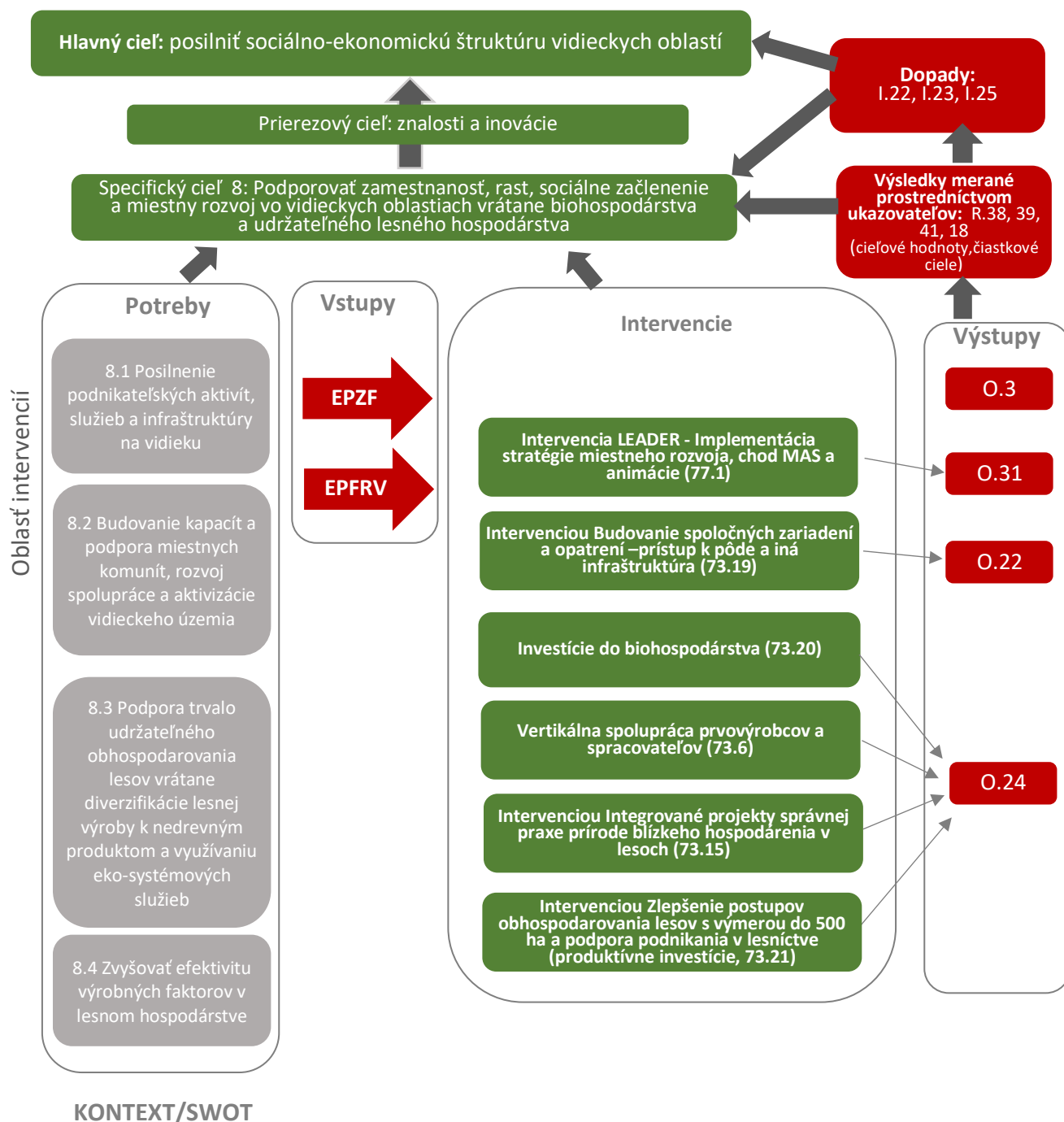

KONTEXT/SWOT

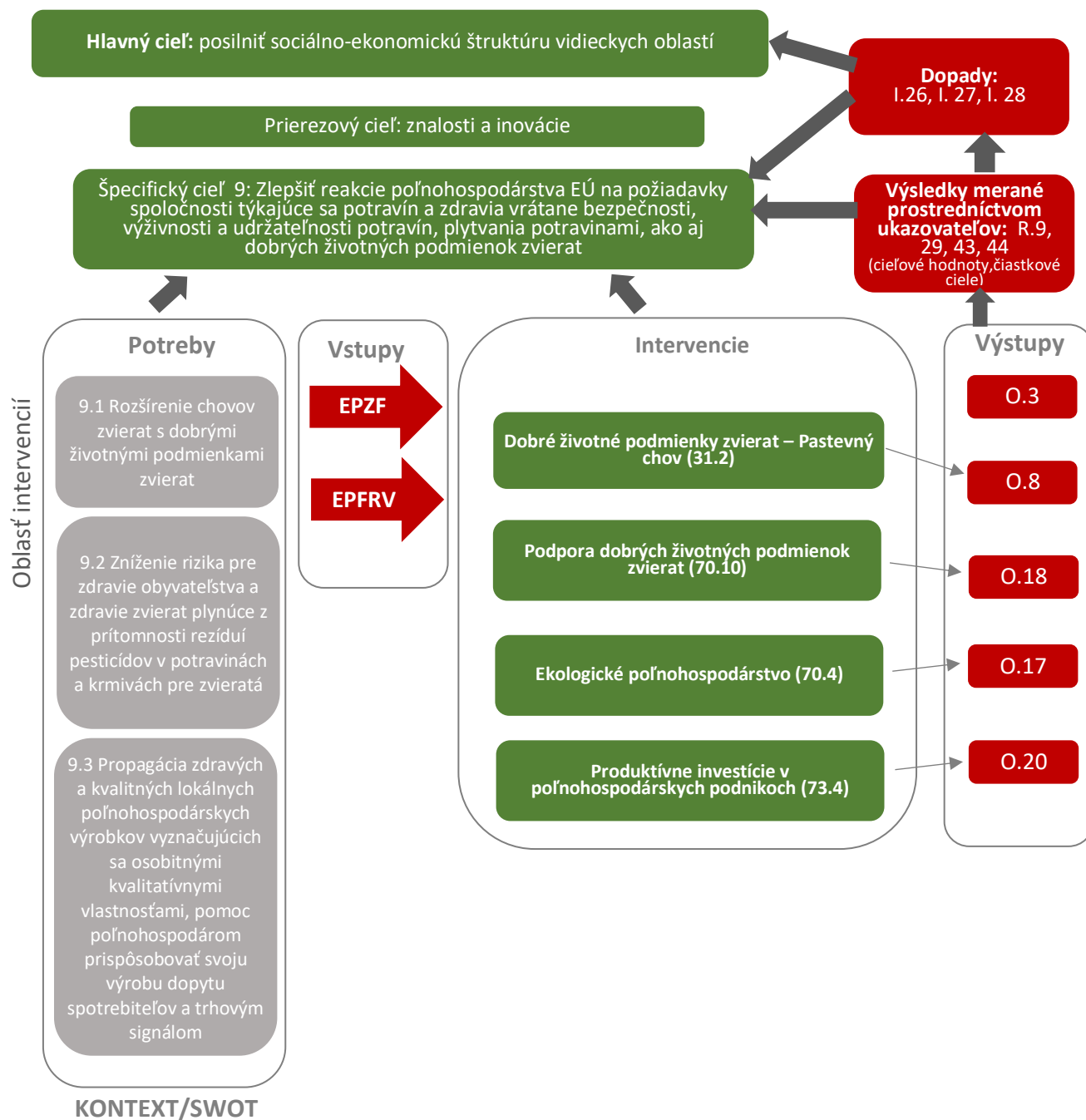
3.7 Špecifický cieľ 7

3.8 Špecifický cieľ 8

3.9 Špecifický cieľ 9

4. DÔLEŽITOSŤ, VNÚTORNÁ A VONKAJŠIA KOHERENTNOSŤ

4.1 Príspevok strategického plánu SPP k špecifickým cieľom SPP, pričom sa berú do úvahy vnútroštátne a regionálne potreby a potenciál rozvoja, ako aj skúsenosti získané z vykonávania SPP v predchádzajúcich programových obdobiach

HO 2.1: Do akej miery prispieva strategický plán SPP k špecifickým cieľom SPP, berúc do úvahy národné a regionálne potreby a potenciál rozvoja?

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1

Intervenčná stratégia v ŠC 1 je tvorená kombináciou intervencií z oboch pilierov. Získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka sa využili pri navrhovaní intervencií ANC. Okrem toho boli z časti využité získané skúsenosti z predchádzajúcich sektorových intervencií pri novej intervencii „Poistenie v poľnohospodárstve“.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 1 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby č. 1.1 - č. 1.4. Ako vyplýva z tabuľky č. 2.1 (bod 2.2.1), vybrané potreby sú verifikované analýzou SWOT. Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané všetky dôležité intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k vyššie uvedeným výsledkom a dosahom.

Potreba	Priorizácia	Výsledkový ukazovateľ	Príspevok intervencií v rámci ŠC 1 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
1.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.4	95,92 %
1.2	Vysoká relevantnosť	R.6	127,75 %
1.3	Veľmi vysoká relevantnosť	R.7	129,15 %
1.4	Vysoká relevantnosť	R.5	2 000 poľ. subjektov

Z popisu riešenia uvedených identifikovaných potrieb č. 1.1 - č. 1.4 vyplýva, že plánované intervencie v rámci ŠC 1 prispievajú k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Podporovať inteligentný, odolný a diverzifikovaný sektor poľnohospodárstva, ktorý je zárukou potravinovej bezpečnosti“.

Navrhnutá intervenčná logika v rámci ŠC 1 zabezpečí primeraný príjem poľnohospodárom, zníži volatilitu príjmov prostredníctvom riadenia rizík, zvýši príjem malých fariem a bude kompenzovať straty z príjmov poľnohospodárskych podnikov hospodáriacich v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami (ANC a Natura 2000 na p.p.) (dosahové ukazovatele I. 2, I. 3, I. 4 a I. 5).

SR patrí medzi členské štáty s jedným z najvyšších podielov priamych platieb na príjmoch poľnohospodárov. Tento podiel sa za posledných 5 rokov pohyboval v rozmedzí 50 – 60 % (priemer EÚ je 23,5 % za rok 2020,

zdroj: https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DataPortal/cmef_indicators.html). Z uvedeného vyplýva, že celkové príjmy z SP SPP budú pre poľnohospodárov dôležité z pohľadu udržania ich poľnohospodárskej činnosti. Navrhnutá kombinácia intervencií je zameraná na zabezpečenie základných príjmov poľnohospodárom so zvýhodnením malých a mladých poľnohospodárov a poľnohospodárov vykonávajúcich poľnohospodársku činnosť na územiach s prírodnými alebo inými obmedzeniami vrátane území Natura 2000. Základná BISS platba bude od r. 2023 v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi nižšia o približne 17 %. Na druhej strane bude zavedená redistributívna podpora príjmu vo výške 80 EUR na 100 ha a 40 EUR na ha od 101 do 150 ha.

Intervencie ANC a Natura 2000 prispievajú k zníženiu rozdielov medzi príjmami poľnohospodárskych podnikov hospodáriacich v znevýhodnených oblastiach v porovnaní s produkčnými oblasťami. Oblasť podpory v ANC bude rozdelená na poľnohospodárske systémy so živočíšnym zameraním

a poľnohospodárske systémy s rastlinným zameraním (rozhodovať bude zaťaženosť DJ/ha, od 0,3 DV/ha pôjde o systém so živočíšnym zameraním). V ANC sa počíta s regresivitou platieb, ktorá berie do úvahy výhody z veľkosti. Okrem toho budú nad výmeru 450 ha poskytované platby v čiastočnej výške a to 60,5 % z vypočítanej platby.

Zvolený nový prístup môže v budúcnosti vyvolať zmeny vo veľkostiach poľnohospodárskych podnikov (ich atomizáciu), nakoľko väčším poľnohospodárskym podnikom klesne výška priamych platieb v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Naopak, poľnohospodári do 450 ha získajú vyššiu podporu v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, čo potvrdzuje základné smerovanie novej SPP.

Najväčšiu mieru príspevku k ŠC 1 vykazuje intervencia „Základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti“, v rámci ktorej bude aktívnym poľnohospodárom poskytnutá základná podpora príjmu v záujme udržateľnosti (BISS) vo forme ročnej oddelenej platby na hektár využívanej poľnohospodárskej pôdy. Poskytnutím intervencie BISS sa prispieva k príjmovej stabilizácii poľnohospodárov a ich udržaniu v sektore poľnohospodárstva. Intervencia BISS priamo rieši potrebu 1.1 „Podpora príjmov poľnohospodárov“ (**príspevok k R.4 = 95,92 % poľnohospodársky využívanej pôdy prostredníctvom BISS**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 1 by mala poskytnúť intervencia „**Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC)**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári sú odškodnení za nevýhody, ktorým je ich poľnohospodárska výroba vystavená v dôsledku prírodných alebo iných špecifických obmedzení. Poskytnuté kompenzačné platby za stratu príjmov a ďalších nákladov umožnia podporeným poľnohospodárom pokračovať vo využívaní poľnohospodárskej pôdy, udržaniu poľnohospodárskej aktivity v príslušných oblastiach s predchádzaním opúšťania pôdy. Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 1.3** „Zvyšovanie tvorby príjmov pôdohospodárskych podnikov v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami“ (**príspevok k R.7 = 1 127 776 ha**).

Tretí najväčší príspevok k ŠC 1 by mala poskytnúť intervencia „**Komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti**“, v rámci ktorej bude poskytovaná podpora príjmu v podobe ročnej oddelenej platby na hektár poľnohospodárskej plochy nahlásenej aktívnym poľnohospodárom na 150 ha. Intervencia týmto spôsobom podporí vyššiu priemernú platbu na hektár pre malé a stredné poľnohospodárske podniky, čím sa vyrovná ich príjmová priepasť. Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 1.2** Stabilizácia príjmov malých fariem (**príspevok k R.6 Prerozdelenie v prospech menších poľnohospodárskych podnikov = 127 %**).

V poradí ďalšími intervenciami s plánovaným príspevkom k ŠC 1 sú „**Platba v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde (TTP)**“ a „**Platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesnej pôde**“. V rámci intervencií sa na poľnohospodárskej pôde TTP poskytne podpora pre poľnohospodárov, ktorí hospodária na územiach Natura 2000 (ÚEV) spadajúcich do 4. a 5. stupňa ochrany. Na lesných pozemkoch bude poskytnutá podpora obhospodarovateľom lesa, ktorí hospodária v 5. stupni ochrany v územiach Natura 2000 (ÚEV, 25 000 ha) a 5. stupni ochrany mimo území Natura 2000 (1 000 ha). Realizáciou intervencií sa prispeje k riešeniu **potreby 1.3** „Zvyšovanie tvorby príjmov pôdohospodárskych podnikov v oblastiach s osobitými znevýhodneniami“ (**príspevok k R.7 = 28 662 ha/ 26 447 ha les + 2 215 ha p.p.**).

Na podporu hospodársky udržateľného poľnohospodárskeho príjmu a odolnosti poľnohospodárskych podnikov bude určená nová intervencia „**Finančné príspevky na komerčné poistné pre poistné schémy v poľnohospodárstve**“. Doposiaľ mali poľnohospodári možnosť získať podporu na poistenie v rámci sektorových opatrení. Rozšírením tejto formy pomoci aj na ostatné poľnohospodárske plodiny

a hospodárske zvieratá sa vytvorí stabilizačný nástroj pre poľnohospodárov. Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 1.4** „Zníženie volatility príjmov prostredníctvom riadenia rizík“ (**príspevok k R.5 = 2 000 poľnohospodárskych subjektov**).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2

Naplnenie ŠC 2 má zabezpečiť kombinácia intervencií z oboch pilierov - viazané platby, sektorové typy intervencií a produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch. Získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka sa využili pri navrhovaní intervencie Produktívne investície, kde boli zohľadnené závery z ex-post hodnotenia PRV SR 2007 – 2013 ako aj priebežného hodnotenia PRV SR 2014 – 2020.

Ako vyplýva z analýzy SWOT, slovenský poľnohospodársky sektor zaostáva za konkurencieschopnejšími a viac trhovo orientovanými štátmi EÚ. **Na dosiahnutie udržateľného využitia prírodných zdrojov, zdravšej a ekologickejšej produkcie je potrebné životaschopné a v tomto ohľade konkurencieschopné poľnohospodárstvo**, ktoré získava svoj primeraný podiel na pridanej hodnote v potravinovom reťazci.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 2 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby:

- 2.1 „Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie“
- 2.2 „Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity“
- 2.3 „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“
- 4.1 „Prispôbenie poľnohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“

Vybrané potreby sú verifikované analýzou SWOT (tabuľka č.2.2, bod 2.2.1). Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané všetky dôležité intervencie, v rámci ktorých by plánované podporené operácie mali prispieť k plánovaným výsledkom a očakávaným dosahom.

Potreba	Priorizácia	Výsledkový ukazovateľ	Príspevok intervencií v rámci ŠC 2 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
2.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.8	5 569 poľ. subjektov
		R.9	2 400 poľ. subjektov
2.2	Veľmi vysoká relevantnosť	R.9	2 400 poľ. subjektov
2.3	Vysoká relevantnosť	R.9	2 400 poľ. subjektov
4.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.27	18,75 mil. EUR

Navrhnutý mix intervencií v ŠC 2 prispeje k posilneniu konkurencieschopnosti poľnohospodárskych subjektov vo vybraných sektoroch poľnohospodárskej prvovýroby (špeciálna rastlinná výroba, živočíšna výroba a spracovanie vlastných produktov prvovýroby).

Plánované intervencie v rámci ŠC 2 by mali prispieť k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Podporovať inteligentný, odolný a diverzifikovaný sektor poľnohospodárstva, ktorý je zárukou potravinovej bezpečnosti“ (dosahové ukazovatele I.6 a I.7)

Z pohľadu počtu podporených poľnohospodárskych podnikov vykazujú **intervencie viazaných platieb** (celkovo 8 intervencií) **najväčšiu mieru príspevku k ŠC 2** a to prostredníctvom plánovanej podpory 5 568 poľnohospodárskych subjektov, u ktorých je v pláne poskytnúť viazané platby na 141 450 ha poľ.

pôdy a pre 179 000 DJ. Poskytnuté viazané platby v celkovej výške 253,5 mil. EUR prispievajú k prijateľnému a stabilnému príjmu pre poľnohospodárov a k zlepšeniu rentability pestovateľov a chovateľov v sektoroch v ťažkostiach (bielkovinové plodiny, kravy, ovce a kozy, výkrm HD, chmeľ, cukrová repa, ovocie a zelenina). Realizáciou intervencií viazaných platieb sa prispeje k riešeniu **potreby 2.1** „Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity“ (**príspevok k R.8 = 5 568 poľnohospodárskych subjektov**).

Kľúčovou intervenciou v rámci ŠC 2 sú **Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch**, ktoré budú prioritne smerované do modernizácie poľnohospodárskych podnikov, zníženia nákladovosti výroby, zvyšovania inovatívnosti a efektívnosti výroby a zvyšovania pridanej hodnoty prostredníctvom spracovania vlastných produktov poľnohospodárskej prvovýroby. V investičných podporách budú zvýhodnené najmenej rozvinuté okresy. V porovnaní s predchádzajúcim programovým obdobím budú investície v rámci ŠC 2 realizované prostredníctvom kombinácie finančných nástrojov a grantov. Ide o nový prvok v programe, ktorého realizovateľnosť bola posúdená v rámci ex ante posúdenia FN. Významným prínosom FN bude pákový efekt, ktorý vytvorí 5-krát väčšie investície v sektore. Použitím FN sa zníži aj efekt mŕtvej váhy, ktorý bol v minulých programovacích obdobiach veľmi vysoký (výsledky hodnotenia Ex-post PRV SR 2007 - 2013, priebežné hodnotenie PRV SR 2014 - 2020). Na druhej strane je potrebné upozorniť, že ide o nový nástroj, ktorý je spojený s implementačným rizikom. Poľnohospodári, ktorí budú ekonomicky slabší, si nebudú môcť dovoliť väčšie zadlžovanie a o FN nebudú mať záujem. Úspech nového nástroja bude závisieť od jeho správneho nastavenia (výšky grantov z celkového poskytnutého úveru). Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 2.1** „Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie“, **potreby 2.2** „Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity“ a **potreby 2.3** „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“ (**príspevok k R.9 = 2 000 poľnohospodárskych subjektov**). Z popisu oprávnených investícií v intervencii „Produktívne investície v poľ. podnikoch“ vyplýva, že intervencia vytvorí priamy a jednoznačný príspevok aj k iným ŠC, ako napríklad ŠC 3 (odbytové kanály, krátky dodávateľský reťazec), ŠC 4 (OZE), ŠC 9 (spracovanie lokálnej poľnohospodárskej produkcie). Z toho dôvodu je uvedená intervencia programovaná aj v spomenutých ŠC SP (kapitola 2 SP).

Ďalšími dôležitými nástrojmi na posilnenie konkurencieschopnosti sú **sektorové intervencie v sektore vinohradníctva, vinárstva a včelárstva**. Vo vinárskom sektore sa očakáva, že prostredníctvom intervencií sa obnovia zastarané vinohrady, zmodernizujú sa výrobné procesy a zvýši sa produktivita. Investičná podpora vo včelárskom odvetví tvorí nevyhnutný základ pre ekonomickú a nákladovo efektívnu kvalitnú výrobu včelárskych produktov. Praktické riešenia prostredníctvom podpory aplikovaného výskumu a inovácií vo včelárskom sektore, a to aj v oblasti riadenia fariem, vývoja produktov, kvality produktov, zdravia včiel alebo zlepšovania potravinových zdrojov včiel, pomáhajú zvyšovať produktivitu. Realizácia intervencií v sektoroch vinohradníctva, vinárstva a včelárstva prispeje k riešeniu **potreby 2.2** „Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity potreby“ a **potreby 2.3** „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“ (**príspevok k R.9 nie je za sektorové intervencie kvantifikovaný**).

K zvýšeniu efektivity využitia výrobných faktorov významnou mierou prispievajú aj intervencie „Produktívne investície do rozširovania a budovania nových závlah na farmách“ a „Produktívne investície do rozširovania a budovania novej infraštruktúry závlah mimo fariem v rastlinnej výrobe“. Intervencie zahŕňajú rozširovanie a budovanie nových závlahových systémov (na farmách a mimo fariem) v súlade s cieľom udržania dobrého stavu vôd z hľadiska množstva. Realizáciou intervencií sa prispeje k riešeniu **potreby 2.1** „Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov

investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie“ (**odhadovaný príspevok k R.9 = 30 podnikov**) a **potreby 4.1** „Prispôsobenie poľnohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“ (**príspevok k R.27 = 18,75 mil. EUR**).

Pre mladých poľnohospodárov bude v ŠC 2 vytvorená samostatná intervencia „**Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch – mladý poľnohospodár**“, čím sa zabezpečí ich cielená podpora v priebehu programového obdobia. Realizáciou intervencie v ŠC 2 sa prispeje k riešeniu **potreby 2.1** „Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie“ a **potreby 2.2** Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity (**odhadovaný príspevok k R.9 = 848 podnikov**). Maximálna výška oprávnených výdavkov do 500 tis. EUR je pomerne vysoká pre mladých a začínajúcich poľnohospodárov a nie je dostatočne zdôvodnená. Intervencia počíta s grantovou podporou iba 60 projektov/operácií (15 operácií ročne) v priemere z NFP vo výške 250 000 EUR, zatiaľ čo v oblasti finančných nástrojov sa očakáva takmer 800 projektov (200 ročne) s priemernou výškou 89 000 NFP. Priemerná výška 89 000 NFP EUR na jednu operáciu pri finančných nástrojoch sa javí podstatne reálnejšia ako 250 000 EUR na jednu operáciu pri grantovej podpore. Odporúčame znížiť výšku oprávnených výdavkov pre granty a zvýšiť plánovaný počet operácií. Podporí sa tým viac mladých poľnohospodárov z alokovanej sumy takmer 15 mil. EUR. Na druhej strane je suma alokovaná pre mladých farmárov vo výške 70 mil. EUR príliš ambiciózná a v rámci SP v súčasnosti ničím nepodložená. I keď podporujeme zavádzanie finančných nástrojov a postupné nahrádzanie grantových podpôr podporami z finančných nástrojov, odporúčame zvážiť reálnosť čerpania prostriedkov (najmä pre mladých farmárov) z finančných nástrojov.

Najdôležitejším zdrojom na dosiahnutie trhovej orientácie a konkurencieschopnosti sektora sú však ľudia, ktorí pracujú v poľnohospodárstve, predovšetkým manažéri fariem a preto intervencie na podporu poradenstva a vzdelávania alebo prenosu znalostí sú nevyhnutné pre ŠC 2. Tieto intervencie sú riešené v rámci intervenčnej stratégie pre prierezový cieľ, ale je potrebné ich brať do úvahy aj v rámci ŠC 2.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3

Ako vyplýva z analýzy SWOT, samotné zapojenie poľnohospodárov v domácom potravinovom reťazci je minimálne, spracovatelia a obchodné reťazce sú dominantní vo vzťahu k poľnohospodárom. Odbytové ceny na základné produkty poľnohospodárskej prvovýroby zo špecializovanej rastlinnej výroby a živočíšnej výroby živočíšneho pôvodu sú častokrát pod hranicou celkových výrobných nákladov. Vyjednávacía sila poľnohospodárskych podnikov v uvedených komoditách je slabá nakoľko miera organizovanosti domácich poľnohospodárov je na veľmi nízkej úrovni. Dlhodobu pretrvávajúcu negatívny vývoj odbytových cien, najmä mlieka a mäsa. Okrem nízkej organizovanosti poľnohospodárov bol v analýze SWOT definovaný problém s nízkou produkčnou výkonnosťou spracovateľského priemyslu, ktorý bráni rozvoju potravinovej vertikály v SR. Slovenskí poľnohospodárski prvovýrobcovia disponujú obmedzenou dodávateľskou infraštruktúrou pre konečných spotrebiteľov ako aj pre spracovanie niektorých vybraných komodít špeciálnej RV a ŽV. Na základe týchto skutočností boli v rámci ŠC 3 formulované 3 potreby:

- **3.1** „Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovú silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály“
- **3.2** Rozvoj alternatívnych odbytových kanálov založených na priamom predaji spotrebiteľovi, na regionálnej forme predaja z dvora a skrátených regionálnych odbytových reťazcoch“

- **3.3** Zvyšovanie efektívnosti potravinových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít“

Okrem uvedených 3 potrieb bude v rámci ŠC 3 riešená aj potreba 2.3 „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“.

Potreba	Priorizácia	Výsledkový ukazovateľ	Príspevok intervencií v rámci ŠC 3 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
3.1	Stredná relevantnosť	R.9	Nie je určený
		R.10	Nie je určený
		R.11	Nie je určený
		R.39	50 podnikov
3.2	Vysoká relevantnosť	R.39	50 podnikov
3.3	Vysoká relevantnosť	R.39	210 podnikov
2.3	Vysoká relevantnosť	R.39	210 podnikov

Potreby 3.1 - 3.3 a 2.3 budú riešené prostredníctvom podpory i.) organizácií výrobcov, ktoré zvýšia koncentráciu ponuky v sektore ovocia, zeleniny a v nových sektoroch (sektor mlieka a mliečnych výrobkov, zemiaky, sektor ovčieho a kozieho mäsa, sektor bravčového mäsa), ii.) vertikálnej spolupráce poľnohospodárov a rozvojom alternatívnych odbytových kanálov (cieľová hodnota 2 % podiel poľnohospodárov) a iii.) investícií do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch.

Zvolená intervenčná stratégia v ŠC 3 má za cieľ posilniť pozíciu poľnohospodárskych prvovýrobcov v potravinovej vertikále, rozšíriť možnosti odbytu pre konečného spotrebiteľa ako aj pre spracovateľov/potravinárov.

Ako vyplýva z tabuľky č. 2.3 (bod 2.2.1), potreby č. 3.1 - 3.3 v ŠC 3 sú verifikované analýzou SWOT. Intervenčná stratégia určuje spôsob ich riešenia. Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 3 zabezpečí riešenie identifikovaných potrieb. Pri navrhovaní intervenčnej stratégie v rámci ŠC 3 sa zohľadnili získané skúsenosti zo sektorových intervencií a predchádzajúcich programov rozvoja vidieka (podporia sa investície a nie prevádzka organizácií výrobcov).

Vybrané intervencie v rámci ŠC 3 sú zamerané hlavne na rast pridanej hodnoty v potravinovom reťazci, posilnenie horizontálnej a vertikálnej spolupráce poľnohospodárskych podnikov v potravinovom reťazci, zvýšenie koncentrácie ponuky (dosahový ukazovateľ I.8).

Z popisu intervenčnej stratégie vyplýva, že plánované intervencie v rámci ŠC 3 prispejú k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Podporovať inteligentný, odolný a diverzifikovaný sektor poľnohospodárstva, ktorý je zárukou potravinovej bezpečnosti“.

Najväčšiu mieru príspevku k ŠC 3 vykazujú sektorové intervencie v sektoroch i. ovocie a zelenina, ii. zemiaky, iii. mlieko, iv. bravčové mäso, v. ovčie a kozie mäso, ktoré sa budú implementovať prostredníctvom operačných programov OV. Miera organizovanosti sa významne zlepšila v sektore ovocia a zeleniny a to vďaka súčasným podporám v rámci sektorových intervencií. Na tento úspech by mali nadviazať prostredníctvom podpory OV aj ostatné sektory ako mlieko, zemiaky, ovčie a kozie mäso, bravčové mäso. Nakoľko miera organizovanosti v sektoroch ovčieho a kozacieho mäsa a bravčového mäsa je veľmi nízka (doposiaľ neexistuje žiadna uznaná organizácia výrobcov), existuje implementačné riziko pre navrhovanú intervenciu. Počas prípravy intervencie bol zo strany

poľnohospodárov prejavenej záujem sa organizovať v OV pre nové sektory, čo bolo dôvodom zahrnutia uvedených sektorov do sektorových intervencií. Na elimináciu prípadného implementačného rizika bude potrebné komunikovať s potenciálnymi prijímateľmi ako aj správne nastaviť minimálne požiadavky na uznanie organizácií výrobcov (počet členov a objem predajnej výroby). Existencia funkčných organizácií výrobcov je jedným z riešení uvedených problémov. Prostredníctvom koncentrácie ponuky môžu zorganizovaní poľnohospodári aktívnejšie vystupovať pri tvorbe cien voči zákazníkom, čo im umožní zvýšiť pridanú hodnotu vo výrobe. Osobitý potenciál predstavuje zavádzanie programov kvality organizáciami výrobcov a spoločná propagácia svojej produkcie. Uvedené zlepši transparentnosť a informovanie zákazníkov o pôvode produkcie a jej kvalite, čo zohráva dôležitú úlohu vo zvýšení spotreby zdravších potravín (súladi so stratégiou F2F). Realizáciou sektorových intervencií sa prispeje k riešeniu **potreby 2.3** „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“ a **potreby 3.1** „Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovou silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály“ (**príspevok k R.9, R.10 a R.11 nebol kvantifikovaný**).

Intervencia „**Vertikálna spolupráca prvovýrobcov a spracovateľov**“ reaguje na silnú pozíciu obchodných reťazcov, čo významne znižuje podiel prvovýrobcov na konečnej predajnej cene potravín. Prostredníctvom uvedenej intervencie sa zlepši spolupráca poľnohospodárov a spracovateľov na lokálnej úrovni, vytvoria sa alternatívne možnosti predaja spotrebiteľovi, posilní sa spolupráca organizácii výrobcov a spracovateľov a obchodu. V intervencii bude zvýhodnená výroba produktov s označením kvality, zameranie na lokálne predajne a lokálne predajné miesta a spájanie viacerých subjektov do projektu (súladi so stratégiou F2F). Význam lokálnych predajní ocenili spotrebiteľia najmä v čase pandémie COVID-19. Intervencia by mala nadviazať na uvedený stav a posilniť potenciál na ďalšie rozširovanie priameho a online marketingu aj po skončení COVID krízy. Investície do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch môžu byť zamerané na zlepšenie postavenia na trhu, ako aj na diferenciáciu produktov. Okrem toho môže intervencia prispieť k spracovaniu ekologickej výroby, investícii do výroby produktov s označením kvality, investíciám zameraných na zníženie nárokov na životné prostredie, zvýšeniu energetickej efektívnosti, či digitalizácii a robotizácii výroby.

Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 2.3** „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“, **potreby 3.1** „Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovou silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály“ a **potreby 3.2** „Rozvoj alternatívnych odbytových kanálov založených na priamom predaji spotrebiteľovi, na regionálnej forme predaja z dvora a skrátených regionálnych odbytových reťazcoch“ (**príspevok k R.39 = 70 podnikov**).

Ďalšou dôležitou intervenciou v ŠC 3 je intervencia „**Investície do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch**“, ktorá je zameraná na podporu investícií do rozširovania existujúcich kapacít v spracovateľskom sektore. V rámci intervencie budú bodovo zvýhodnené projekty, ktoré zahŕňujú investície do spracovania ekologickej výroby, investície do výroby produktov s označením kvality, investície zamerané na zníženie nárokov na životné prostredie, zvýšenie energetickej efektívnosti, či digitalizácie a robotizácie výroby. Podporou uvedených investícií sa v rámci ŠC 3 prispeje primárne k zvýšeniu spracovateľskej kapacity, ktorá je potrebná na hospodársky rast lokálnej poľnohospodárskej prvovýroby. Okrem toho z popisu intervencie vyplýva, že sa vytvoria priame príspevky intervencie aj k iným ŠC ako napr. ŠC 4 alebo ŠC 9.

Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 2.3** „Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky“ a **potreby 3.3** „Zvyšovanie efektívnosti

potravínových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít“ (**príspevok k R.39 = 210 podnikov**).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4

Návrh intervenčnej stratégie pre ŠC 4 je zameraný na riešenie významného klimatického cieľa zameraného na adaptáciu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na zmenu klímy, na príspevok týchto odvetví k zmierňovaniu dôsledkov zmeny klímy, ale aj na využívanie energie z obnoviteľných zdrojov ako dôležitého nástroja redukcie využívania fosílnych palív.

Ako vyplýva z analýzy SWOT pre ŠC 4, významným problémom je rastúci vplyv klimatickej zmeny na poľnohospodárstvo, nízky obsah uhlíka v pôde a vysoké emisie v živočíšnej výrobe. Na riešenie identifikovaných negatív boli vybrané výsledkové ukazovatele:

Výsledkový ukazovateľ	Cieľová hodnota
R.12 - Adaptácia na zmenu klímy: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky zlepšiť adaptáciu na zmenu klímy	15,54 %
R.13 - Zníženie emisií v sektore hospodárskych zvierat: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré plynie podpora na zníženie emisií skleníkových plynov/alebo amoniaku vrátane hospodárenia s maštalným hnojom	8,43 %
R.14 - Zníženie emisií z pôdy a zlepšenie ukladania uhlíka v pôde a biomase: podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú podporené záväzky na zníženie emisií, udržiavať a/alebo zlepšiť ukladanie uhlíka (vrátane trvalých trávnych porastov, trvalých plodín s trvalým zazelenaním poľnohospodárskej pôdy v mokradiach a rašeliniskách)	24,85 %
R.16 - Investície súvisiace s klímou: podiel fariem prijímajúcich investičnú pomoc	0,60 % 155 fariem

Vybrané intervencie v rámci ŠC 4 by mali pomôcť k rozšíreniu trvalo udržateľnej poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorá je charakterizovaná vyššou tvorbou humusu a úrodnosti pôdy, čím sa posilní odolnosť poľnohospodárskych ekosystémov. Ekologizáciou poľnohospodárskej pôdy sa vytvára humus, a tým sa zvyšuje vodozadržná schopnosť pri súčasnom znižovaní rizika erózie. Podporou pastevného chovu zvierat sa prispeje k zníženiu produkcie skleníkových plynov a amoniaku prostredníctvom priamej aplikácie výkalov na pastvu, ktoré pôda rýchlo absorbuje (pastva urýchľuje rozklad výkalov a presakovanie močoviny do pôdy). **Stanovené cieľové hodnoty pre vybrané výsledkové ukazovatele R.12, R.13, R.14, R.16 je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za relatívne nízke.**

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 4 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby:

- **4.1** „Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“
- **4.2** „Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku“
- **4.3** „Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka“

Potreba	Priorizácia	Výsledkový ukazovateľ	Príspevok intervencií v rámci ŠC 4 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
4.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.12	15,54 % (296 330 ha)
		R.17	3 663 ha
		R.26	1,56 % (400 podnikov)
4.2	Veľmi vysoká relevantnosť	R.16	0,60 % (90 podnikov)

4.3	Vysoká relevantnosť	R.14	24,85 % (476 079 ha)
		R.17	3 663 ha
		R.26	1,56 % (400 podnikov)
4.4	Vysoká relevantnosť	-	-

Potreba 4.4 „Zvyšovanie podielu využívania OZE“ sa rieši v rámci SP SPP prostredníctvom intervencie „Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch“. V rámci tejto intervencie budú podporené technologické a súvisiace stavebné investície na energetickú transformáciu najmä vedľajších produktov z poľnohospodárstva a biologicky rozložiteľných odpadov a taktiež aj zariadenia na výrobu energie z iných obnoviteľných zdrojov s cieľom využitia všetkej vyprodukovanej energie vo vlastnom podniku (**príspevok k R.15 = 10 MW**). Ostatné formy podpory OZE budú zahrnuté v Pláne obnovy a OP Slovensko (viď. bod 4.5 SP SPP)

Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k i.) adaptácii poľnohospodárstva na zmenu klímy a zmierneniu dôsledkov zmeny klímy (R.12 = 15,54 %, R.17 = 3 663 ha), ii.) zvýšeniu obsahu organického uhlíka v pôde (R.14= 24,85 %), iii.) zníženiu tvorby skleníkových plynov z poľnohospodárskej prvovýroby (R.13 = 8,43 %, R16 = 0,60 %).

Najväčšiu mieru príspevku k ŠC 4 vykazuje intervencia „Celofarmová eko-schéma“ a to prostredníctvom 296 330 ha poľ. pôdy, ktoré prispievajú k adaptácii na zmenu klímy (R.12) a 461 113 ha poľ. pôdy, ktoré prispievajú k zníženiu emisií z pôdy a zlepšeniu ukladania uhlíka v pôde a biomase (R.14). Na druhej strane najnižšiu mieru príspevku k ŠC 4 vykazujú intervencie „Ochrana a údržba drevín v rámci založeného agrolesníckeho systému“ – celkovo 1 320 ha poľ. pôdy a „Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačného prvku“ – celkovo 21 ha poľ. pôdy, ktoré prispievajú k adaptácii na zmenu klímy.

Plánované intervencie v rámci ŠC 4 by mali prispieť k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Zintenzívniť starostlivosť o životné prostredie a opatrenia v oblasti klímy a prispieť k dosahovaniu cieľov Únie v oblastiach týkajúcich sa životného prostredia a klímy“.

Zvolený mix intervencií v rámci ŠC 4 prispeje k zvyšovaniu odolnosti poľnohospodárskych podnikov, zmierneniu dopadov zmeny klímy, zníženiu emisií skleníkových plynov, viazaniu uhlíka v pôde, k zvyšovaniu udržateľnej energie v poľnohospodárstve (dosahové ukazovatele I. 9, I. 10, I. 11, I.12).

Najväčší príspevok k ŠC 4 by mala poskytnúť intervencia „**Celofarmová eko-schéma**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári vykonávajú stanovené činnosti, ktoré zlepšia štruktúru pôdy, rozšíria neproduktívne plochy a prvky nad rámec GAEC 8, zlepši sa mozaika krajiny, zatravnia sa medziradia vo viniciach, sadoch a chmeľniciach. Ide o nový typ intervencie s druhou najväčšou alokáciou v SP SPP, bez predchádzajúcich skúseností s implementáciou v rámci piliera I. Každá nová intervencia predstavuje implementačné riziko. Z dôvodu minimalizácie tohto rizika bol zvolený celofarmový prístup, ktorý by mal zabezpečiť realizáciu požadovaných opatrení na čo najväčšej výmere poľ. pôdy. Pri stanovení jednotlivých podmienok oprávnenosti sa hľadala rovnováha medzi akceptáciou zo strany poľnohospodárov a účinkami intervencie na sledované environmentálne a klimatické ciele. Dôležité bude zabezpečiť kontrolu plnenia stanovených podmienok a monitoring sledovaných výsledkov a dopadov, aby bolo možné určiť účinnosť novej intervencie. Realizáciou celofarmovej eko-schémy sa prispeje k riešeniu **potreby 4.1** „Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“ (**príspevok k R.12 = 296 330 ha**) a **potreby 4.3** „Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka“ (**príspevok k R.14 = 461 113 ha**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 4 by mala poskytnúť intervencia „**Agroenvironmentálno-klimatická intervencia – Ochrana a zachovanie biodiverzity**“, ktorá by mala prispieť k zvýšeniu podielu

obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú podporené záväzky na zníženie emisií, udržiavanie a/alebo zlepšenie ukladania uhlíka (vrátane trvalých trávnych porastov, trvalých plodín s trvalým zazelenaním poľnohospodárskej pôdy v mokradiach a rašeliniskách). Intervencia „AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity“ prispeje aj k riešeniu **potreby 4.3** „Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka“ (**príspevok k R.14 = 212 000 ha**). Uvedená potreba nie je v SP pričlenená k intervencii. Keďže intervencia prispieva k R.14, navrhujeme potrebu 4.3 doplniť do opisu intervencie.

Ďalší významný príspevok k ŠC 4 by mala poskytnúť intervencia „**Ekologické poľnohospodárstvo**“, v rámci ktorej sa podporení poľnohospodári dobrovoľne zaviazujú k realizácii stanovených podmienok pre ekologické poľnohospodárstvo na poľnohospodárskej pôde. Plnením podmienok záväzku sa realizuje na poľnohospodárskej pôde trvalo udržateľné hospodárenie, ktoré prispieva k tvorbe humusu a úrodnosti pôdy, čím sa posilní odolnosť poľnohospodárskych ekosystémov. Intervencia týmto spôsobom prispieva k adaptácii na zmenu klímy a zvyšovaniu obsahu uhlíka v pôde. Realizáciou intervencie sa prispeje aj k riešeniu **potreby - 4.3** „Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka“ (**príspevok k R.14 = 176 700 ha**). V SP je intervencia „Ekologické poľnohospodárstvo“ pričlenená iba k riešeniu potreby 5.2 „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“, preto navrhujeme do intervencie doplniť aj potrebu 4.3.

Prostredníctvom intervencií „**Zakladanie Agrolesníckeho Systému**“, „**Zakladanie líniových vegetačných prvkov**“, „**Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy**“, „**Ochrana a údržba drevín v rámci založeného Agrolesníckeho systému**“, „**Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačného prvku**“, „**Ochrana a údržba drevín v rámci zalesnenej poľnohospodárskej pôdy**“ a „**Obnova a údržba vysadených drevín**“ sa podporí zakladanie a údržba agrolesníckych systémov na poľ. pôde, zakladanie a údržba líniových vegetačných prvkov a zalesňovanie poľ. pôdy a údržba vysadených drevín. Intervencie prispievajú k ochrane pôdy pred eróziou, sekvestracii uhlíka v pôde a adaptačným opatreniam na zmierňovanie dopadov zmeny klímy. Rozsah intervencií je relatívne veľmi malý, a to z dôvodu nízkej miery realizovateľnosti podobných opatrení v minulých programových obdobiach (zalesňovanie poľ. pôdy) a pilotného zavádzania novej intervencie pre agro-lesnícke systémy na poľ. pôde. Uvedené intervencie majú vysoký potenciál účinku na ŠC 4 nielen z pohľadu adaptačných ale aj z pohľadu mitigačných opatrení na poľnohospodárskej pôde. Realizáciou oboch intervencií sa prispeje k riešeniu **potreby 4.1** „Prispôbenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“ a **potreby 4.3** „Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka“ (**príspevok k R.17 = 1 663 ha, príspevok k R.26 = 0,66 % (cca 350 podnikov)**).

Prostredníctvom intervencie „**Investície v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku**“ sa podporí i.) zavádzanie nových technológií a zariadení, ktoré zlepšia manažment organických hnojív a ich aplikáciu do pôdy (BAT technológie), filtrácie vzduchu v ustajnení hospodárskych zvierat a ii.) výstavba nových a zmeny existujúcich technologických zariadení a budov pre uskladňovanie organických hnojív. Uvedené výstupy významne prispievajú k redukcii emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva. Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 4.2** „Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku“ (**príspevok k R.16 = 90 podnikov (30 mil. EUR)**).

K ŠC 4 prispievajú aj **sektorové intervencie** v sektore ovocie a zelenina, zemiaky a mlieko. Intervencie by mali prispieť k výsledkovému ukazovateľu R.16. V SP **nie sú kvantifikované príspevky**, ako aj uvedené, intervencie **nie sú zahrnuté do opisu intervenčnej stratégie v kapitole 2**.

V oblasti lesníctva bola zvolená kombinácia 4 intervencií v ŠC 4, ktorá odpovedá identifikovaným potrebám:

- **4.5** „Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti so zmenou klímy“
- **4.6** „Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev“
- **4.7** „Zvyšovanie vodozádržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine“

Potreba	Priorizácia potrieb	Výsledkový ukazovateľ	Príspevok intervencií v rámci ŠC 4 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
4.5	Vysoká relevantnosť	R.18	15 mil. EUR
4.6	Stredná relevantnosť	R.17	20 mil. EUR
		R.18	30 mil. EUR
4.7	Vysoká relevantnosť	R.18	7 mil. EUR

Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané intervencie, v rámci ktorých plánované podporené operácie by mali prispieť k i.) adaptácii lesov na zmenu klímy a zmierneniu dôsledkov zmeny klímy a ii.) zlepšeniu zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev.

Najväčší príspevok k ŠC 4 za lesníctvo by mala poskytnúť intervencia „**Projekty ozdravných opatrení v lesoch**“, v rámci ktorej sa podporia i.) inovatívne postupy v obnove a výchove lesa poškodeného pôsobením škodlivého činiteľa a ii.) ochranné a obranné opatrenia v lesoch, s dôrazom na zvýšenie ich odolnosti a adaptačné schopnosti na budúce klimatické podmienky, vrátane podpory obstarania potrebného technického vybavenia a výkonu činností. Realizáciou uvedených aktivít sa prispeje k zlepšeniu zdravotného stavu lesov. Realizáciou intervencie sa priamo prispeje k riešeniu **potreby 4.6** „Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev“ (**príspevok k R.17, R.18 = 20 mil. EUR**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 4 za lesníctvo by mala poskytnúť intervencia „**Integrované projekty správnej praxe prírode blízkeho hospodárenia v lesoch (časť – neproduktívne investície)**“, v rámci ktorej sa podporia pestovné neproduktívne a/alebo preventívne činnosti. Táto intervencia bude implementovaná súbežne spolu s intervenciou „Integrované projekty správnej praxe prírode blízkeho hospodárenia v lesoch (časť – produktívne investície)“, ktorá je programovaná v rámci ŠC 8. Dosiahnuté plánované výstupy zabezpečia prechod na Prírode blízke hospodárenie v lesoch a zavádzanie postupov Prírode blízkeho hospodárenia v lesoch do praxe, čím sa prispeje k realizácii adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch. Realizáciou intervencie sa priamo prispeje k riešeniu **potreby 4.5** „Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti so zmenou klímy“ (**príspevok k R.18 = 15 mil. EUR**).

V poradí tretí najväčší príspevok k ŠC 4 za lesníctvo by mala vytvoriť intervencia „**Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500 ha (neproduktívne investície)**“. V rámci tejto intervencie sa podporí i.) obhospodarovanie lesa efektívnejším a ekologickejším postupom (v súlade s Programom starostlivosti o les, ktorý je základným predpokladom udržateľného obhospodarovania lesov a ii.) občianska a turistická infraštruktúra v lesoch okrem komerčných služieb. Realizáciou intervencie sa priamo prispeje k riešeniu **potreby 4.6** „Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev“ (**príspevok k R.18 = 10 mil. EUR**).

Poslednou intervenciou z pohľadu miery príspevku k ŠC 4 za lesníctvo je intervencia „**Investície do zvyšovania vodozádržnej funkcie lesa**“, ktorá podporí výstavbu/rekonštrukciu vodozádržných zariadení v lese na akumuláciu a spomalenie odtoku a líniové rozrušenie nepoužívaných lesných ciest na podporu vsakovania vody do lesného porastu. Dosiahnuté plánované výstupy zvýšia vodozádržnú schopnosť lesov, čím sa posilní adaptácia lesov na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy. Realizáciou intervencie sa priamo prispeje k riešeniu **potreby 4.7** „Zvyšovanie vodozádržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine“ (**príspevok k R.18 = 7 mil. EUR**).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5

Návrh intervenčnej stratégie pre ŠC 5 je zameraný na riešenie významného environmentálneho cieľa týkajúceho sa efektívneho riadenia prírodných zdrojov – voda, pôda, vzduch.

Ako vyplýva z analýzy SWOT pre ŠC 5, významným problémom je pokles kvality povrchovej vody, erózia pôdy, rastúci trend spotreby pesticídov a amoniak z rastlinnej výroby. Pre riešenie identifikovaných negatív boli vybrané výsledkové ukazovatele:

Výsledkový ukazovateľ	Cieľová hodnota
R.19 - Zlepšenie pôd: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia v prospech šetrného obhospodarovania pôdy	19,09 %
R.20 - Zlepšenie kvality ovzdušia: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky znížiť objem emisií amoniaku	0,67 %
R.21 - Ochrana kvality vody: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia týkajúce sa kvality vody	32,13 %
R.22 – Udržateľné hospodárenie so živinami: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov týkajúcich sa lepšieho manažmentu živín	30,36 %
R.24 - Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov/	16,92 %
R.27 – Výkonnosť v oblasti životného prostredia/klímy prostredníctvom investícií do vidieckych oblastí	339
R.29 - Rozvoj ekologického poľnohospodárstva /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) podporovaný SPP pre ekologické poľnohospodárstvo, s rozdelením medzi údržbou a konverziou/	14,09 %

Vybrané intervencie v rámci ŠC 5 by mali pomôcť k rozšíreniu poľnohospodárskej pôdy so záväzkami, ktorých plnenie zo strany poľnohospodárov prispeje k šetrnému obhospodarovaniu pôdy. Pokračovaním AEKO a EP intervencií, ale aj zavedením novej intervencie Celofarmová eko-schéma, sa zabezpečí udržiavanie úrodnosti pôdy a jej ďalšie zlepšovanie. Pre vysoký podiel organickej hmoty je udržiavanie obhospodarovania biotopov poloprárodných a prírodných trávnych porastov ústredným záujmom. Ekologizáciou poľnohospodárskej pôdy sa zvyšuje vodozádržná schopnosť pri súčasnom znižovaní rizika erózie. Pre prevažnú väčšinu podporenej výmery p.p. v rámci programovaných intervencií v ŠC 5 platí zákaz alebo obmedzenie aplikácie POR a anorganických hnojív, čo významne vplyva na zlepšenie kvality vody, manažment živín a zníženie spotreby pesticídov. **Stanovené cieľové hodnoty pre vybrané výsledkové ukazovatele R.19, R.20, R.21, R.22, R.24. je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za dostatočné.**

Podľa Kódexu správnej poľnohospodárskej praxe je poľnohospodárstvo veľkým zdrojom emisií amoniaku, hlavne z exkrementov hospodárskych zvierat v maštaliach, pri uskladnení, spracovaní, upravovaní hnoja a jeho aplikácii na pôdu, a tiež z exkrementov zvierat pri pasení. Emisie amoniaku vznikajú aj z anorganických dusíkatých hnojív po ich aplikácii na pôdu a z plodín bohatých na dusík (N) a zvyškov plodín, vrátane siláží. V rámci ŠC 5 je možné znížiť emisie amoniaku prostredníctvom obmedzenia emisií amoniaku pri používaní dusíkatých minerálnych hnojív. **Stanovená cieľová hodnota R.20 je veľmi nízka** z pohľadu súčasného stavu a možnosti jeho zlepšenia.

Pri navrhovaní intervenčnej stratégie v rámci ŠC 5 sa pre väčšinu intervencií zohľadnili získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka. Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 5 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby:

- **5.1** „Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)“
- **5.2** „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“
- **5.3** „Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych a pôdoochranných opatrení“
- **5.4** „Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia“ – **uvedená potreba patrí do ŠC 2.**
- **4.1** „Prispôsobenie poľnohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“

Potreba	Priorizácia potrieb	Ukazovateľ R.	Príspevok intervencií v rámci ŠC 5 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R a potrebám, ktoré sú riešené danými intervenciami
5.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.21	75 000 ha
		R.22	37 500 ha
5.2	Veľmi vysoká relevantnosť	R.19	67 500 ha
		R.21	270 000 ha
		R.24	307 500 ha
5.3	Veľmi vysoká relevantnosť	R.19	296 330 ha
		R.27	40 mil. EUR
5.4	Vysoká relevantnosť	R.27	40 mil. EUR
4.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.27	27 mil. EUR

Z pohľadu obsahu potrieb boli vybrané intervencie, v rámci ktorých by plánované podporené operácie mali prispieť najmä k zlepšeniu kvality pôd (19,09 % podiel p.p.), vody a udržateľnému riadeniu živín (32,13 % podiel p.p.) prostredníctvom: i.) čiastočného alebo úplného obmedzenia chemických prípravkov na ochranu rastlín, obmedzením používania povolených hnojív (16,92 % podiel p.p.), ii.) protieróznych opatrení, iii.) budovania spoločných zariadení a opatrení – prvkov zelenej a modrej infraštruktúry.

Zvolený mix intervencií v rámci ŠC 5 prispeje najmä k zníženiu presakovania živín, redukcii pôdnej erózie, zlepšeniu celkovej bilancie živín a manažmentu prírodných zdrojov – voda a pôda, k zníženiu emisií amoniaku (dosahové ukazovatele I. 13, I. 15, I. 16, I.17).

Najväčší príspevok k ŠC 5 by mala poskytnúť intervencia „**Celofarmová eko-schéma**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári vykonávajú stanovené činnosti relevantné pre ŠC 5, ktoré zlepšia štruktúru pôdy prostredníctvom aplikácie maštalného hnoja min. 20t/ha a max. 40t/ha, pestovania medziplodín, aplikácie kompostu a zapracovaním slamy. Realizáciou celofarmovej eko-schémy sa prispeje k riešeniu **potreby 5.3** „Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych a pôdoochranných opatrení“ (**príspevok k R.19 = 296 330 ha**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 5 by mala poskytnúť intervencia „**Ekologické poľnohospodárstvo**“, v rámci ktorej sa podporení poľnohospodári dobrovoľne zaviazujú k realizácii stanovených podmienok pre ekologické poľnohospodárstvo na poľnohospodárskej pôde. Plnením podmienok záväzku sa realizuje na poľnohospodárskej pôde trvalo udržateľné hospodárenie s obmedzeným využívaním vstupov a POR. Intervencia týmto spôsobom prispieva k ochrane pôdy a vody a produkcii bezpečných

potravín (súladi s F2F). Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 5.2** „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“ (**príspevok k R.21 = 270 000 ha**). Okrem toho intervencia prispieva aj k zlepšeniu kvality pôdy (**príspevok k R.19 = 67 500 ha o.p.**) a k zníženiu používania pesticídov, a tým aj k zníženiu rizika prieniku pesticídov do vôd (**príspevok k R.24 = 270 000 ha**).

Ďalší významný príspevok k ŠC 5 môže vytvoriť intervencia „**Agroenvironmentálno-klimatická intervencia - Precízne hnojenie orných pôd**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári budú realizovať presné hnojenie poľnohospodárskych pôd podložené relevantnými ročnými analytickými rozborami obsahu minerálneho dusíka v pôde, na základe analytických rozborov pôdy a príslušného osevného postupu. Realizácia precízneho hnojenia na podporenej poľ. pôde (hlavne na územiach CHVO) zabezpečí optimálne použitie hnojív, a tým aj zníženie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík). Intervencia prispeje k riešeniu **potreby 5.1** „Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)“ (**príspevok k R.21/R.22 = 75 500 ha**).

V poradí ďalšou intervenciou, ktorá má potenciál vo väčšej miere prispieť k ŠC 5, je intervencia „**Agroenvironmentálno-klimatická intervencia – Šetrné hospodárenie na ornej pôde**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári budú pri pestovaní zeleniny, zemiakov a jahôd a v ovocných sadoch používať prípravky na ochranu rastlín určených na ekologické poľnohospodárstvo, nebudú aplikovať zakázané prípravky na ochranu rastlín, budú každoročne zabezpečovať rozbor plodov na vybrané pesticídne látky a rozbor pôdnych vzoriek na vybrané ťažké kovy. Vylúčením syntetických chemických pesticídov a znížením resp. vylúčením minerálnych hnojív sa zníži riziko prieniku pesticídov do vodných zdrojov a na podporenej poľnohospodárskej pôde sa podporí zachovanie rozmanitosti živočíšnych a rastlinných druhov. Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 5.1** „Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)“ (**príspevok k R.22 = 37 500 ha**) a **potreby 5.2** „Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie“ (**príspevok k R.24 = 37 500 ha**).

Ďalšou intervenciou, ktorá by mala vytvoriť príspevok k ŠC 5, je intervencia „**Budovanie spoločných zariadení a opatrení – prvky zelenej a modrej infraštruktúry**“, ktorá je programovaná výhradne iba pre ŠC 5. Ide o intervenciu, ktorá významne prispeje k budovaniu spoločných zariadení pre zelenú a modrú infraštruktúru (protierózne opatrenia, opatrenia na ochranu životného prostredia, vodohospodárske opatrenia). Realizáciou intervencie sa prispeje k riešeniu **potreby 5.3** „Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych opatrení“ (**príspevok k R.27 = 40 mil. EUR**).

Intervencia „**Produktívne investície do rekonštrukcie a modernizácie existujúcej infraštruktúry závlah**“ je zameraná na podporu investícií do rekonštrukcie alebo modernizácie závlahových systémov, a taktiež investícií do modernizácie zavlažovacej techniky s cieľom dosiahnuť úsporu spotrebovanej vody na úrovni poľnohospodárskeho podniku. Realizáciou intervencie sa priamo prispeje k efektívnemu manažmentu prírodných zdrojov. Intervencia rieši **potrebu 4.1** „Prispôsobenie poľnohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy“, ktorá spadá skôr do ŠC 4 než ŠC 5 (**príspevok k R.27 = 18,75 mil. EUR**).

V navrhutej kombinácii intervencií bola doplnená intervencia „**Investície v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku**“, pričom sa podporí i.) zavádzanie nových technológií a zariadení, ktoré zlepšia manažment organických hnojív a ich aplikáciu do pôdy (BAT technológie), filtráciu vzduchu v ustajnení hospodárskych zvierat a ii.) výstavba nových a zmeny existujúcich technologických zariadení a budov pre uskladňovanie organických hnojív. Uvedené výstupy prispievajú k redukcii amoniaku z poľnohospodárstva. Realizáciou intervencie sa prispeje

k riešeniu **potreby 4.2** „Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku“ (**príspevok k R.16 = 90 podnikov (30 mil. EUR)**).

K ŠC 5 prispievajú aj **sektorové intervencie** v sektore ovocie a zelenina, vinohrady. Intervencie by mali prispieť k výsledkovému ukazovateľu R.17. V SP **nie sú kvantifikované príspevky**, a uvedené intervencie **nie sú zahrnuté do opisu intervenčnej stratégie v kapitole 2**.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6

Navrhovaná intervenčná stratégia pre ŠC 6 si kladie za cieľ riešiť oblasti týkajúce sa environmentálnych problémov vyplývajúcich z poľnohospodárskej a lesohospodárskej činnosti, zastaviť a zvrátiť straty biodiverzity a zachovať a rozvíjať prírodné územia bohaté na druhy a biotopy. V tejto súvislosti navrhnuté intervencie v ŠC 6 prispievajú k ochrane biodiverzity a k zastaveniu a zvráteniu straty biodiverzity.

Z analýzy SWOT vyplýva, že znižovanie biologickej diverzity, zánik rastlinných a živočíšnych druhov, fragmentácia biotopov a antropogénny tlak aj na chránené oblasti patria k zásadným problémom ochrany prírody. Riešenie vplyvu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, ako plošne rozhodujúcich činností človeka v krajine, predstavuje významnú potrebu, ktorá je riešená navrhovanou kombináciou intervencií. Zachovanie biotopov, prioritne v oblastiach Natura 2000, predstavuje súbor nástrojov, umožňujúcich dosiahnutie tohto cieľa.

Ako vyplýva z analýzy SWOT pre ŠC 6, významným problémom je nepriaznivý stav biotopov, najmä lesných biotopov, vysoká rozloha poľnohospodárskych parciel s negatívnym vplyvom na biodiverzitu, nízke stavy určitých ohrozených plemien zvierat, nízky podiel neproduktívnych a krajínovorných prvkov, nepriaznivá štruktúra lesov. Na riešenie identifikovaných negatív boli vybrané výsledkové ukazovatele:

Ukazovatele výsledkov	Cieľová hodnota
R.25 - Environmentálny prínos v sektore živočíšnej výroby: Podiel dobytčích jednotiek (VDJ) na základe podporených záväzkov k zlepšeniu environmentálnej udržateľnosti	0,88 %
R.30 - Podpora udržateľného lesného riadenia: podiel lesnej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky na podporu ochrany lesov a riadenia ekosystémových služieb	1,79 %
R.31 - Zachovanie biotopov a druhov: podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky podpory na zachovanie alebo obnovenie vrátane poľnohospodárskej praxe s vysokou prírodnou hodnotou	50,19 %
R.33 - Zlepšenie riadenia systému Natura 2000: celkový podiel plochy v rámci oblastí systému Natura 2000, na ktoré sa vzťahujú záväzky	4,66 % total 3,46 % lesy 7,69 % poľnohospodárska pôda
R.34 – Zachovanie krajinných prvkov: Podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti (UAA) v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov	0,67 %

Vybrané intervencie v rámci ŠC 6 by mali prispieť hlavne k ochrane a zachovaniu biotopov a druhov, a to hlavne prostredníctvom AEKO, EP a Celofarmovej eko-schémy v rozsahu až 961 536 ha p.p., k zmenšovaniu výmer poľnohospodárskych parciel prostredníctvom Celofarmovej eko-schémy na očakávanej výmere 482 946 ha. **Stanovená cieľová hodnota pre R.31 je jedna z najvyšších a je výsledkom vzájomnej spolupráce s partnermi SP**. Na druhej strane intervencie v ŠC 6 prispievajú minimálne k zachovaniu krajinných prvkov (**R.34 = 0,67 %**), čo môžeme **považovať za nízku hodnotu** z pohľadu súčasného iba 1,9 % podielu chránených krajinných prvkov. Do cieľovej hodnoty sú

započítané iba neproduktívne plochy a prvky nad rámec GAEC 8 na ploche ornej pôdy z Celofarmovej eko-schémy.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 6 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby:

- **6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“
- **6.2** „Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprirodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy“
- **6.3** „Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch“

Potreba 6.4 „Podporenie ochrany biodiverzity lesných ekosystémov“ sa nerieši navrhnutými intervenciami v rámci ŠC 6, pričom z pohľadu prioritizácie ide o potrebu s vysokou relevantnosťou.

Potreba	Priorizácia	Ukazovateľ R.	Príspevok intervencií v rámci ŠC 6 k cieľovým hodnotám výsledkových ukazovateľov a potrebám, ktoré sú riešené danými intervenciami
6.1	Stredná relevantnosť	R.30	34 000 ha
		R.33	64 000 ha
		R.25	4 575 DJ
6.2	Vysoká relevantnosť	R.31	961 536 ha
6.3	Stredná relevantnosť	R.34	12 861 ha
6.4	Vysoká relevantnosť	-	0

Navrhnutá intervenčná stratégia v rámci ŠC 6 nadväzuje na predchádzajúce programové obdobie PRV SR 2014 - 2020 a z časti reflektuje na získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka.

Navrhnuté intervencie v rámci ŠC 6 by mali prispieť k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „Zintenzívniť starostlivosť o životné prostredie a opatrenia v oblasti klímy a prispieť k dosahovaniu cieľov Únie v oblastiach týkajúcich sa životného prostredia a klímy“.

Zvolený mix intervencií v rámci ŠC 6 prispeje k stabilizácii a zlepšeniu stavu biotopov a druhov na poľnohospodárskej pôde a v lesoch, pozastaveniu klesajúcej početnosti druhov vtákov na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou (dosahové ukazovatele I. 19, I. 20)

Najväčší príspevok k ŠC 6 by mala poskytnúť intervencia „**Celofarmová eko-schéma**“, v rámci ktorej podporení poľnohospodári budú vykonávať stanovené činnosti, ktoré rozšíria neproduktívne plochy a prvky nad rámec GAEC 8, zlepšia mozaiku poľnohospodárskej krajiny prostredníctvom plnenia stanovenej maximálnej výmery parcely ornej pôdy, odložia termíny kosenia na TTP alebo odložia termín kosenia s kombináciou pasenia TTP, zatravnia sa medziradia vo viniciach, sadoch a chmeľniciach. Uvedené činnosti by mali významne prispieť k uchovaniu biodiverzity najmä v CHÚ, k vytváraniu podmienok a priestoru pre hniezdenie vtákov, priestoru na ochranu drobných živočíchov a zveri a prispieť k vytvoreniu podmienok na vegetačnú činnosť opeľovačov v poľnohospodárskej krajine. Realizáciou celofarmovej eko-schémy sa rieši **potreba 6.2** „Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprirodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy“ (**príspevok k R.31 = 461 729 ha**) a **potreba 6.3** „Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch“ (**príspevok k R.34 = 12 861 ha**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 6 by mala poskytnúť intervencia „**Agroenvironmentálno-klimatická intervencia – Ochrana a zachovanie biodiverzity**“, ktorá pozostáva zo 4 operácií. V rámci operácie „Ochrana biotopu dropa veľkého“ podporení poľnohospodári budú realizovať osevné postupy s mozaikovým usporiadaním poľnohospodárskych kultúr a stanoveným percentuálnym zastúpením určitých plodín vhodných pre životné podmienky dropa veľkého, aplikovať len vybrané POR, vykonávať kosby od stredu parcely k jej okraju a s použitím výstražných systémov na odplašenie dropov. V rámci operácie „Operácia Ochrana biotopu sysľa pasienkového“ budú podporení poľnohospodári na presne stanovených lokalitách trávnych porastov realizovať kosby lúk a spásanie pasienkov hospodárskymi zvieratami s cieľom vytvorenia optimálnych podmienok pre biotopy sysľa, nepoužívať chemické látky, a aplikovať obmedzené množstvo organických hnojív a nerealizovať nevhodné úpravy terénu. V rámci operácie „Obhospodarovanie biotopov druhov trávnych porastov v územiach európskeho významu – mozaikové kosenie“ budú podporení poľnohospodári na územiach európskeho významu s 2. a 3. stupňom ochrany evidovaných v LPIS vykonávať osobitné metódy hospodárenia na trávnych porastoch mozaikovým kosením. V rámci operácie „Ochrana poloprírodných a prírodných trávnych porastov“ sa podporení poľnohospodári dobrovoľne zaviazu k realizácii stanovených podmienok na ochranu biotopov na TTP, ktoré sa týkajú aplikácie hnojív a POR, spôsobu kosenia, podmienok pasenia a dodatočných záväzkov. Realizáciou všetkých opísaných operácií v rámci intervencie „Agroenvironmentálno-klimatická intervencia – Ochrana a zachovanie biodiverzity“ sa prispeje k riešeniu **potreby 6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ (**príspevok k R.33 = 30 000 ha**) a **potreby 6.2** „Zachovať a udržiavať biotopy poloprírodných a prírodných trávnych porastov: Zachovať a udržiavať biotopy poloprírodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy“ (**príspevok k R.31 = 216 000 ha**).

Ďalšou intervenciou, ktorá by mala vytvoriť príspevok k ŠC 6, je intervencia „**Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat**“, v rámci ktorej sa podporí chov vybraných druhov plemien zvierat, ktorých stavy klesli pod kritickú úroveň. Podporou chovu týchto zvierat sa prispeje k rôznorodosti plemien v rámci druhu často chovaných iba vo vybraných regiónoch SR. Realizáciou intervencie sa rieši **potreba 6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ (**príspevok k R.25 = 4 575 DJ**).

V lesnom hospodárstve je vybraná intervencia zameraná hlavne na rozvoj a zachovanie biodiverzity lesných ekosystémov a ich obnovu. Navrhovaná intervencia „**Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov**“ pozostáva celkovo z 3 operácií. V rámci operácií „Operácia zameraná na chránené vtáčie územia“ a „Operácia zameraná na územia európskeho významu“ budú podporení súkromní obhospodarovatelia lesov vykonávať lesnícko-environmentálne a klimatické záväzky v lesoch. Realizáciou požadovaných záväzkov sa zabezpečí cielené manažovanie chránených lesných oblastí s nadštandardnými postupmi, ktoré prispeje k zachovaniu a zvýšeniu biologickej diverzity na územiach Natura 2000 a v oblastiach s vysokou prírodnou hodnotou. V rámci operácie „Operácia zameraná na ochranu hlucháňa hôrneho“ budú podporení obhospodarovatelia lesov, ktorí budú realizovať vhodné výchovné zásahy do lesných porastov na chránených vtáčích územiach. Realizáciou požadovaných postupov sa prispeje k vytvoreniu vhodného biotopu pre hlucháňa hôrneho alebo k vytvoreniu predpokladov na obnovu biotopu hlucháňa v nadchádzajúcom programovom období. V rámci uvedenej operácie budú uprednostnení žiadatelia podľa veľkosti plôch lesného pozemku v zostupnom poradí, aby sa vytvorili podmienky na stabilizáciu populácie hlucháňa hôrneho. Realizáciou intervencie sa rieši **potreba 6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ (**príspevok k R.30 = 34 000 ha, R.33 = 34 000 ha**).

V poradí ďalšími intervenciami s plánovaným príspevkom k ŠC 6 sú „**Platba v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde (TTP)**“ a „**Platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesnej pôde**“. V rámci intervencií sa na poľnohospodárskej pôde TTP poskytne podpora pre poľnohospodárov, ktorí hospodária na územiach Natura 2000 (ÚEV) spadajúcich do 4. a 5. stupňa ochrany. Na lesných pozemkoch bude poskytnutá podpora obhospodarovateľom lesa, ktorí hospodária v 5. stupni ochrany na územiach Natura 2000 (ÚEV, 25 000 ha) a 5. stupni ochrany mimo území Natura 2000 (1 000 ha). Realizáciou intervencií sa prispeje k riešeniu **potreby 6.1** „Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou“ (**príspevok k R.7 = 28 662 ha/ 26 447 ha les + 2 215 ha p.p.**).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7

Na základe analýzy SWOT a z pohľadu štatistík patrí Slovensko medzi najlepšie EÚ krajiny v oblasti generačnej výmeny. Vzhľadom na svoje špecifiká (veľkosť fariem, štruktúra riadenia podnikov, ale aj historické pretrhnutie väzby súkromných farmárov na pôdu, súčasný záujem mladých „nepoľnohospodárov“ o podnikanie na pôde s cieľom podpory zdravého života, atď.), vidíme zaujímavý priestor uplatnenia tohto cieľa pre Slovensko a vnímame navrhované intervencie za dostatočné.

Intervenčná stratégia navrhuje prostredníctvom ukazovateľa R.36 (Generačná obnova: počet mladých poľnohospodárov začínajúcich podnikat' s podporou zo SPP v členení na mužov a ženy) podporiť 673 mladých farmárov prostredníctvom paušálnych grantov na podporu generačnej obnovy a komplementárnej podpore pre mladých poľnohospodárov. Vzhľadom na záujem o podporu mladých farmárov v programovom období 2014 - 2020 (viac než 2000 žiadateľov) a odhad ASYF (Organizácie mladých farmárov na Slovensku), ktorý odhadli záujem na úrovni 4 000 mladých farmárov (i keď bez podrobnejšej analýzy, faktov a údajov) sa javí uvedený ukazovateľ ako mierne podhodnotený. Na druhej strane, chýbajúca analýza opatrenia 6.1 z PRV 2014 - 2020 (veľa žiadateľov odstúpilo od zmluvy a v konečnom dôsledku z rôznych dôvodov svoje podnikateľské plány nerealizovali) resp. iná analýza alebo prieskum záujmu o poľnohospodárstvo u mladých ľudí v kombinácii najmä s prístupom k pôde a nejasným vyjadrením Slovenského pozemkového fondu k podpore kúpy pôdy pre mladých nabáda k opatrnosti pri odhade tohto ukazovateľa. Hodnotiteľ považuje nastavenia ukazovateľa za rozumné a dostatočné.

Prístup k pôde je identifikovaný ako jedna z najdôležitejších podmienok uľahčenia pritiahnutia a udržania mladých farmárov. Zo stratégie nepriamo vyplýva, že prístup k pôde bude realizovaný prostredníctvom národných nástrojov v spolupráci so Slovenským pozemkovým fondom, ktorý má základné mechanizmy už nastavené, ale chýba politická vôľa ich aj zrealizovať. Z uvedeného vyplýva, že Strategický plán SPP bude len čiastočne zabezpečovať prístup k pôde pre mladých farmárov. Napriek tomu, investičná podpora pre mladých farmárov umožňuje aj nákup pôdy, ktorú intervenčná stratégia spomína. Okrem toho čiastočne, i keď z dlhodobého hľadiska, môžu pomôcť mladým farmárom aj plánované pozemkové úpravy, ktoré sú uvedené v rámci iného špecifického cieľa.

Prístup mladých farmárov ku kapitálu a k vzdelaniu, poradenstvu a výmene poznatkov sa javia ako dve najdôležitejšie potreby identifikované a navrhované v rámci SP SPP.

Vzdelávanie, poradenstvo, výmena poznatkov, prepojenie s výskumom a zavádzanie inovácií vo všetkých oblastiach vrátane ochrany a efektívneho riadenia prírodných zdrojov je nedostatočne popísané v súvislosti s mladými farmármi v rámci celého Strategického plánu. Ide o prierezovú a veľmi dôležitú súčasť podpory mladých farmárov, ktorá musí byť otvorená pre všetkých mladých farmárov a počas celého programového obdobia. Okrem toho, pri implementácii relevantných intervencií je

nevyhnutné maximálne využiť zjednodušené administratívne postupy. Iba tak bude možné naplno využiť potenciál, ktorý na Slovensku existuje.

Prístup mladých farmárov ku kapitálu je pomerne jasne a zreteľne zadefinovaný a finančne zabezpečený. Okrem v stratégií navrhovaných intervencií v rámci špecifického cieľa 7, budú mladí farmári podporení aj prostredníctvom intervencie 73.5 pre produktívne investície prostredníctvom grantov i finančných nástrojov (hodnotenie je uvedené v inej časti dokumentu).

V časti podmienky oprávnenosti sa uvádza: „opis investície, ktorá sa zrealizuje na farme a ktorá musí byť vo výške min. 50 % NFP, ...“. Podmienka 50 % zahŕňa „investície do stavieb, techniky a technológií na farme a mzdy pracujúcich na farme“. Upozorňujeme, že mzdy nie sú investícia, a tým môže uvedené znenie spôsobiť nejasnosti vo výklade. Odporúčame jednoznačne a zrozumiteľne popísať podmienky oprávnenosti, aby sa zamedzilo budúcim nesprávnym výkladom uvedených podmienok.

Ďalej sa uvádza, že “Podmienkou vyplatenia II. (poslednej) splátky podpory je správna realizácia podnikateľského plánu, ktorou sa rozumie zabezpečenie aktivít uvedených v podnikateľskom pláne“. Namiesto „zabezpečenia aktivít uvedených v podnikateľskom pláne“, odporúčame zvážiť znenie „naplnenie cieľov podnikateľského plánu“, ku ktorým sa však treba stavať pragmaticky, s ohľadom na rôzne faktory vrátane prírodných, ľudských ale aj spoločenských udalostí.

Vo finančnej tabuľke s výstupom je potrebné upraviť ročnú alokáciu (znížiť na 50 %) nakoľko mladí farmári budú v prvých rokoch dostávať iba prvú platbu. Zároveň odporúčame umožniť mladým farmárom čerpať zdroje čo najskôr, už od roku 2023.

V rámci definícií SR nedefinovala pojem nového poľnohospodára, z čoho sa dá predpokladať, že sa v rámci SP nebude venovať novým poľnohospodárom (iným ako mladým). Napriek tomu v textoch sa občas vyskytuje terminológia nový farmár. Odporúčame patrične upraviť, prípadne zosúladiť.

V zmysle odporúčaní v časti hodnotenia SWOT a Identifikácie potrieb doplniť resp. upraviť jednotlivé časti dokumentov vrátane Intervenčnej stratégie s cieľom zabezpečiť vzájomnú koherenciu a konzistentnosť uvedených dokumentov.

Pri stanovovaní ukazovateľa R.36 využiť zistenia zo súčasného PRV 2014 - 2020 a doložiť relevantné argumenty na podporu stanoveného ukazovateľa.

Súčasný PRV a skúsenosti z jeho implementácie je možné využiť aj na vyhodnotenie vzdelávania mladých farmárov, ktoré bolo pomerne významne podporené. Výsledky z výziev, hodnotiaceho procesu, ale aj samotnej implementácie vzdelávacích projektov sú vynikajúcim zdrojom informácií na identifikáciu silných a slabých stránok a ich posilňovanie resp. odstraňovanie.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8

Intervenčná stratégia sa neopiera o žiaden strategický dokument (národný alebo regionálny) pre rozvoj vidieka resp. regionálny rozvoj. Z pohľadu tvorby politiky rozvoja vidieka absentuje na MPRV SR kompetentné oddelenie/odbor, ktorý by sa komplexne venoval rozvoju vidieka, čoho následkom je nedostatočné spracovanie niektorých častí ŠC 8.

Slovensko je veľmi rôznorodá krajina s veľmi špecifickými vlastnosťami na juhu, východe, severe aj západe krajiny, ktoré sa prejavujú najmä v oblasti poľnohospodárstva a vidieka. Napriek tomu, že v SWOT sú uvedené štatistiky na regionálnej (NUTS3) úrovni, intervenčná stratégia už nepracuje so žiadnym územným rozmerom resp. rôznym potenciálom jednotlivých prirodzených regiónov čiastočne okrem najmenej rozvinutých okresov.

V dokumente chýbajú dôležité oblasti ako širokopásmový internet (z pohľadu hodnotiteľa viac analyzovaný v časti (4.6) Vonkajšia koherencia) a s tým súvisiaca téma inteligentného vidieka. SP nepočíta s podporou prípravy a realizácie stratégií pre inteligentný vidiek (tzv. Smart Villages) a tak nezahŕňa ukazovateľ R.40 Inteligentnú transformáciu vidieckej ekonomiky. Hodnotiteľ odporúča zväziť zaradenie podpory inteligentného vidieka, aspoň ako pilotnú aktivitu v rámci intervencie LEADER.

V intervenčnej stratégii sa uvádza, že Posilnenie podnikateľských aktivít, služieb a infraštruktúry na vidieku (potreba 8.1) bude realizované využitím synergie niekoľkých intervencií: i) investície do biohospodárstva (73.20), ii) vertikálnej spolupráce prvovýrobcov a spracovateľov (73.6), iii) investície do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch (73.7), iv) budovania spoločných zariadení a opatrení –prístup k pôde a iná infraštruktúra (73.19)

K vyššie uvedeným intervenciám uvádzame, že:

- vertikálna spolupráca prvovýrobcov a spracovateľov je podporovaná v rámci ŠC 3 a neodporúčame ju podporovať aj v rámci ŠC 8
- investícia do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch je v princípe podporovaná v rámci ŠC 2. V rámci ŠC 8 očakávame podporu malých miestnych poľnohospodárskych a spracovateľských podnikov na spracovanie miestnych produktov s pridanou hodnotou prostredníctvom intervencie Spolupráca - LEADER
- budovanie spoločných zariadení a opatrení nie je nikde v intervenčnej logike spomenuté. Napriek tomu je možné ho zaradiť k verejnej infraštruktúre, ktorú je však potrebné dopracovať.
- v rámci uvedených intervencií chýba podpora diverzifikácie poľnohospodárstva, resp. nepoľnohospodárskych malých a stredných podnikov

V rámci intervenčnej stratégie chýba dôležitá oblasť rozširovania širokopásmového internetu na vidieku, resp. jednoznačné zdôvodnenie, že v rámci doplnkovosti medzi programami uvedenú tému plnohodnotne zabezpečí OP Slovensko v rámci Národného plánu širokopásmového pripojenia.

V rámci ŠC 8 sa neuvažuje nad využívaním finančných nástrojov. Hodnotiteľ súhlasí so stanoviskom RO.

Intervencia „Investície do biohospodárstva“

Biohospodárstvo je nová ale dôležitá súčasť SP, ktorá vyplýva z európskej stratégie pre biohospodárstvo a z jej akčného plánu (EC, 2018a), ako aj z oznámenia EK „Budúcnosť potravinárstva a poľnohospodárstva“ (EC, 2017). Biohospodárstvo je oblasťou s vysokým potenciálom rastu a zvyšovania pridanej hodnoty poľnohospodárskych a lesníckych produktov. Hodnotitelia oceňujú zaradenie biohospodárstva do SP napriek tomu, že povedomie o biohospodárstve sa na všetkých úrovniach (producent biomasy: farmár, lesník, jej spracovateľ, výskumník, poradca ale aj tvorca politiky) stále ešte len formuje.

Na Slovensku stále chýba stratégia na rozvoj biohospodárstva, ktorá by významne pomohla pri nastavovaní uvedenej intervencie. Odporúčame v maximálnej miere využiť informácie a skúsenosti z projektu BIOEAST-up, ktorý sa realizuje od roku 2019, a ktorého je MPRV SR členom konzorcia.

Biohospodárstvo je relevantné aj v rámci ŠC 4 a identifikovanej potreby 4.4 Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve. V rámci nastavovania demarkačných línií odporúčame operácie zamerané na OZE z biomasy nechať zaradené v ŠC 4, a zo ŠC 8 podporovať ostatné operácie (zoznam uvedený v SP). Tým bude vytvorená vnútorná koherencia v oblasti biohospodárstva. Zároveň inovatívne postupy a technológie, aj v oblasti OZE z biomasy, môžu byť podporené v rámci operačnej skupiny EIP.

SP uvádza, že Investície do biohospodárstva nadväzujú na uvedené potreby:

Potreba 4.1 Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy

Potreba 8.1 Posilnenie podnikateľských aktivít, služieb a infraštruktúry na vidieku

Potreba 8.4 Zvyšovať efektívnosť výrobných faktorov v lesnom hospodárstve

Odporúčame zosúladiť s predchádzajúcim znením ohľadom potrieb aj v súvislosti s prípadnými zmenami v oblasti potrieb v rámci udržateľného lesníctva.

Základným ukazovateľom podpory biohospodárstva je **R.39** Rozvoj vidieckej ekonomiky: počet vidieckych podnikov vrátane podnikov v oblasti biohospodárstva s podporou zo SPP. Uvedený ukazovateľ sa bude napĺňať aj prostredníctvom vertikálnej spolupráce prvovýrobcov a spracovateľov (73.6) a investícií do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch (73.7). Celkovo sa očakáva 300 podporených podnikov (pri zohľadnení dvojitého započítania) pričom v rámci biohospodárstva sa očakáva 50 podnikov pri podpore 60 operácií. V texte je nesúlad s textom v rámci popisu ŠC 3, kde sa uvádza 75 podnikov podporených v rámci biohospodárstva. Okrem toho je potrebné počty zosúladiť s celkovou tabuľkou cieľových ukazovateľov.

V rámci intervencie Investície do biohospodárstva sa uvádza aj **ukazovateľ R.15** - Obnoviteľná energia z poľnohospodárstva, lesníctva a iných obnoviteľných zdrojov. Okrem toho SP navrhuje napĺňať ukazovateľ R.15 prostredníctvom: produktívnych investícií v poľnohospodárskych podnikoch (73.4) aj pre mladých poľnohospodárov (73.5) s využitím grantov aj finančných nástrojov, a investícií do rozšírenia kapacít v spracovateľských podnikoch (73.7).

Ako je uvedené vyššie v texte, a aby sa zamedzilo prekrývaniu intervencií, odporúčame biohospodárstvo (len pre oblasť OZE z biomasy) sledovať v rámci ŠC 4 prostredníctvom vyššie uvedených intervencií.

V texte Strategického plánu sa používa niekoľko na prvý pohľad podobných pojmov: biohospodárstvo, obehové hospodárstvo (alebo aj cirkulárna ekonomika) a obehové biohospodárstvo. Biohospodárstvo sa týka výlučne produktov, procesov, technológií zameraných výlučne na biologický materiál (bio-based), pričom nemusí ísť o ich úplnú cirkuláciu/obehovosť. Zatiaľ čo obehové hospodárstvo rieši cirkuláciu/obeh všetkých materiálov (nielen biologických, teda aj kovov, plastov, skla, atď.) a jeho gestorom je Ministerstvo životného prostredia SR. Obehové biohospodárstvo je teda prienikom medzi biohospodárstvom a obehovým hospodárstvom, kde sa materiály, produkty, odpady biologického charakteru vracajú späť do obehu (recykláciou, opätovným používaním, znižovaním množstva materiálu alebo aj opravou – tzv. 4R recycle, reuse, reduce a repair). S ohľadom na definície odporúčame v celom strategickom pláne používať pojem biohospodárstvo, čo nastaví demarkačnú líniu medzi jednotlivými relevantnými programami pričom komplementarity a synergie bude potrebné hľadať iba v oblasti obehového biohospodárstva.

Od roku 2019 je MPRV SR zapojené do projektu BIOEASTs-UP (financovaného z programu Horizont 2020), ktorého cieľom je príprava stratégií pre obehové biohospodárstvo najmä v krajinách Strednej a Východnej Európy. V rámci projektu má byť prostredníctvom národných platforiem, vytvorených zdola-nahor, spracovaný makro-regionálny akčný plán s cieľom budovania nových hodnotových reťazcov v oblasti biohospodárstva. Odporúčame maximálne využiť uvedený projekt na pochopenie terminológie v oblasti biohospodárstva ale aj cieľov európskej stratégie pre biohospodárstvo.

Z pohľadu oprávnených oblastí biohospodárstva uvádzame, že:

- *znižovanie záťaže na životné prostredie vo výrobe potravín: šetrenie vody, znižovanie emisií škodlivých látok, znižovanie emisií skleníkových plynov, čistenie odpadových vôd, nepatrí priamo do biohospodárstva*
- *ani samotná ekologická likvidácia odpadov a znižovanie množstva odpadov nepatrí do biohospodárstva (najmä, ak sa to týka nebiologického odpadu), ale ak ide o biologický odpad a dá sa transformovať na užitočný produkt (kompost, potrava pre zvieratá, alebo ak budeme znižovať množstvo biologického odpadu (napr. prostredníctvom nových technológií pri spracovaní), tak to môžeme považovať za biohospodárstvo*
- *znižovanie energetickej náročnosti vo výrobe potravín vrátane tepelného hospodárstva a prevádzky budov, využívania odpadného a nízko-potenciálneho tepla, využívania obnoviteľných zdrojov energie vo výrobnom procese – do biohospodárstva sa zahŕňajú OZE iba z biomasy a nie zo slnečnej, veternej alebo vodnej energie, v prípade biomasy je následne potrebné zosúladiť so ŠC 4 (odporúčame podporovať v rámci ŠC 4)*
- *ekologizácia výroby potravín: nahradenie neekologických spotrebných materiálov/ surovín ekologickými spotrebnými materiálmi/ surovinami a inovácie zamerané na zvýšenie stupňa zhodnotenia primárnych surovín, medziproduktov a finálnych výrobkov. Upozorňujeme, že v rámci biohospodárstva musí byť spotrebný/obalový materiál biologického charakteru! To isté sa týka aj tzv. SMART (inteligentných) obalov s pridanými funkciami ochrany potravinárskych výrobkov.*

V rámci intervencie podpora biohospodárstva sa očakávajú pilotné operácie najmä v spolupráci s farmármi a lesníkmi, kde sa očakáva, že s ohľadom na lepšie využitie biomasy budú prosperovať z pridanej hodnoty najmä farmári a lesníci. Z pohľadu priemernej výšky na investíciu (400 000 EUR) chýba východisková analýza alebo zdôvodnenie na stanovenie takejto hodnoty. V zmysle finančnej tabuľky sa očakáva podpora biohospodárstva až v roku 2027. Nakoľko ide o pilotné projekty v oblasti biohospodárstva odporúčame zaradiť ich financovanie najneskôr v roku 2025.

Intervencie pre udržateľné lesníctvo

Napriek tomu, že oceňujeme samostatnú SWOT analýzu pre lesné hospodárstvo, v časti intervenčnej stratégie odporúčame viac integrovať oblasť lesného hospodárstva do celého rozvoja vidieka teda špecifického cieľa 8.

V rámci intervenčnej stratégie sa pre oblasť lesného hospodárstva navrhujú 2 intervencie: Integrované projekty správnej praxe prírode blízkeho hospodárenia v lesoch (73.15), a Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500 ha a podpora podnikania v lesníctve (produktívne investície, 73.21).

Intervencie vo svojej podstate možno charakterizovať ako vhodné na podporu udržateľnosti malých a stredných podnikateľských subjektov v lesnom hospodárstve a pre miestny rozvoj. V intervenciách sa však kombinujú a prelínajú rovnaké operácie vyžadujúce neproduktívne investície (podpora obhospodarovania lesov) s operáciami, ktoré predstavujú investície produktívne (lesné cesty, technika a technológie).

Tak ako aj v prípade potrieb 8.3 a 8.4, kde je popis vzájomne sa prekrývajúci a duplicitný, je potrebné rozlíšiť resp. zosúladiť navrhované intervencie v rámci ŠC 8 (73.15 a 73.21). V tejto súvislosti upozorňujeme na zosúladenie aj s navrhovanými intervenciami v rámci ŠC 4 a ŠC 6, aby sa zabezpečilo odstránenie duplicity.

Produktívne investície v lesnom hospodárstve (najmä do techniky a technológií šetrných k životnému prostrediu) odporúčame zaradiť do Potreby 8.1 a vytvoriť samostatnú intervenciu pre produktívne investície v lesnom hospodárstve.

Zároveň v rámci intervencie Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500 ha sú oprávnené investície uvedené v časti A. identické s intervenciou „Projekty ozdravných opatrení v lesoch“ (73.16) podporovanej v ŠC 4. Odporúčame, aby oprávnené neproduktívne investície identifikované v časti A špecifického cieľa 8 (Podpora obhospodarovania lesa: pestovanie a ochrana lesa - spolupôsobenie pri prirodzenej obnove lesa, čistenie plôch po ťažbe, umelá obnova lesa, ochrana mladých lesných porastov - vyžínanie, ochrana mladých lesných porastov, ochrana voči zveri, oplocovanie mladých lesných porastov, prečistky a plecie ruby) boli podporované v rámci špecifického cieľa 4 so zameraním na environmentálne a klimatické ciele. V špecifickom ciele 8 odporúčame ponechať v uvedenej intervencii v rámci oprávnených neproduktívnych investícií (ekosystémové služby) časť B napr. občianska a turistická infraštruktúra (náučné chodníky a značenia, pozorovateľne, odpočívárne, prístrešky, altánky, sociálne zariadenia, učebne pre lesnú pedagogiku, cyklotrasy a pod.) okrem komerčných služieb.

V rámci intervencie “Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500 ha” sa uvádza, že podpora sa sústreďí najmä na zlepšenie postupov obhospodarovania lesa, pričom ako príklad sa uvádza výstavba, prípadne rekonštrukcia lesnej cestnej siete. Z uvedeným tvrdením nesúhlasíme a odporúčame v prípade reálnej potreby podporovať výstavbu resp. rekonštrukciu lesných ciest z vlastných (súkromných), prípadne národných verejných zdrojov. Odporúčame preto v časti oprávnenosť investícií zvážiť vypustenie lesnej infraštruktúry (výstavba, rekonštrukcia lesnej dopravnej siete).

V zmysle vyššie uvedených pripomienok, najmä dvojitého financovania a prekrývania jednotlivých intervencií, je architektúra intervenčnej stratégie pre udržateľné lesné hospodárstvo neprijateľná. Odporúčame zosúladiť potreby a základnú filozofiu intervenčnej stratégie (ŠC 4, 6 a 8) a následne upraviť aj ostatné časti intervenčnej stratégie. Napr. v prípade intervencie zameranej len na produktívne investície z bodovacích kritérií vypustiť zvýhodnenie podielu neproduktívnych investícií. Zosúladenie bude následne potrebné pretaviť aj do úpravy relevantných ukazovateľov a finančných alokácií.

Vo všeobecnosti odporúčame prírode blízke hospodárenie v lesoch zamerané na environmentálne a klimatické ciele ponechať v ŠC 4 a 6, zatiaľ čo podporu socio-ekonomických funkcií lesa prostredníctvom produktívnych investícií (ekologická lesná technika a technológie, diverzifikácia s podporou do produktívnych investícií) a ekosystémových služieb (napr. eko-turistika) v podobe neproduktívnych investícií odporúčame uvádzať v rámci ŠC 8.

V súvislosti so zaužívanou metodikou na Slovensku odporúčame zvážiť a posunúť hranicu podpory z výmery „do 500 ha“ na výmeru „do 1000 ha“, nakoľko subjekty s výmerou lesa do 1000 ha sa v lesníctve považujú za malé a stredné podniky. Uvedené odporúčanie sa týka aj oprávnenosti žiadateľov.

K finančným alokáciám sa bude možné vyjadriť až po odporúčaných úpravách a zosúladení jednotlivých intervencií.

Intervencia „LEADER“ - LEADER - Implementácia stratégie miestneho rozvoja, chod MAS a animácie

Spolupráca členov MAS – obcí, podnikateľských subjektov, subjektov tretieho sektora a ďalších aktérov môže priniesť integrované projekty vybavenosti obcí, podnikateľských projektov na rozvoj podnikania, vzdelávania a poradenstva s ďalšími prvkami a tak zabezpečiť synergiu a multiplikáciu efektov

intervencií. Pri ŠC 8 so širokým záberom možných intervencií je iniciatíva LEADER s využitím princípu manažmentu a riadenia na mikroregionálnej úrovni veľmi účinným spôsobom implementácie intervencií do špecifických oblastí rozvoja vidieka podľa individuálnych potrieb miestnych akčných skupín, čím bude naplnený ŠC 8. Intervencie tak budú môcť priamo reagovať na špecifické problémy aj špecifické podmienky, ktoré vo vidieckom priestore existujú (využívanie kultúrnych pamiatok, prírodných zdrojov, rozvoj podnikateľských subjektov, spolupráca, vzdelávanie a informačné aktivity orientované priamo na špecifické oblasti rozvoja, sociálne inovácie a začleňovanie marginalizovaných skupín, udržanie a tvorba pracovných miest s dlhodobou udržateľnosťou vo vidieckom priestore, atď.)

V SP sa uvádza relevantná potreba 8.2 Budovanie kapacít a podpora miestnych komún, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia. Aj keď sa výsledkové ukazovatele (okrem R.38) budú nastavovať pri príprave územných stratégií neznamená to, že slovenský vidiek nemá iné potreby. Na základe opisu intervencie, kde sa uvádza *„prostredníctvom podpory podnikateľského sektora s cieľom udržania existujúcich a tvorbou nových pracovných miest“ ...*, a zároveň *„cieľ je rozvíjať podnikanie na vidieku s cieľom udržať alebo vytvárať pracovné miesta a poskytovať služby tak, aby sa vidiek stal atraktívnym miestom na život a prácu“*, odporúčame v rámci intervenčnej stratégie doplniť ako relevantnú aj potrebu 8.1. V prípade, ak sa súčasná potreba rozdelí na dve, pričom obe sú vysoko relevantné pre intervenciu LEADER, odporúčame doplniť aj druhú potrebu, zameranú na infraštruktúru a služby. Obe potreby korešpondujú aj s očakávanými ukazovateľmi R.37 a R.41.

Ukazovateľ R.38 – Rozsah iniciatívy LEADER: podiel vidieckeho obyvateľstva, na ktoré sa vzťahujú stratégie miestneho rozvoja, je stanovený na hodnotu 41 % územia a 2 000 000 obyvateľov majúcich prospech z intervencie.

Ukazovateľ O.31 stanovuje počet podporovaných stratégií miestneho rozvoja LEADER alebo prípravných akcií na hodnotu 65. V súčasnom období sa podporuje 110 MAS. Odporúčame zdôvodniť stanovenie ukazovateľov a najmä vysvetliť zníženie počtu MAS a počtu obyvateľov, ktorí majú prospech z tejto intervencie v období 2023 - 2027 v porovnaní s 2014 - 2020. (R.38).

Po výbere stratégii miestneho rozvoja sa očakáva pridanie ďalších výsledkových ukazovateľov:

R.37 Rast a pracovné miesta vo vidieckych oblastiach

R. 41 Prepájanie európskeho vidieka, a

R. 42 Podporovanie sociálneho začlenenia

V opise intervencie sa uvádza, že LEADER je monofondová stratégia miestneho rozvoja. V súčasnom období (2014 - 2020) sa využíval multi-fondový prístup CLLD, ktorý mal vytvoriť nové synergické príležitosti pre rozvoj vidieka. I keď je známe, že prepojenie PRV s IROP na Slovensku nefunguje ideálne, chýba podrobná analýza príčin nedostatočnej funkčnosti CLLD. Odporúčame, zdôvodniť výber monofondového prístupu. Taktiež odporúčame zrealizovať podrobnú nezávislú analýzu problémov nedostatočného fungovania CLLD a navrhnúť konkrétne riešenia, aby sa v budúcnosti mohol multi-fondový prístup využiť. Napriek pomerne jednoznačnému stanovisku RO v tejto záležitosti, hodnotiteľ odporúča zvážiť využitie Operačného programu Slovensko na synergickú podporu vidieka prostredníctvom CLLD prístupu.

Na jednej strane sa neplánuje využívať princíp CLLD s využívaním iných programov, na druhej sa v texte uvádza, že *„Stratégie miestneho rozvoja okrem oblastí podpory v rámci SP SPP stanovujú aj financovanie projektov z iných EÚ fondov“....* Očakáva sa koherencia resp. väzba na Integrované územné stratégie rozvoja regiónov v rámci OP Slovensko? Sú v súčasnosti MAS zapojené prípravy uvedenej stratégie resp. sú členmi Rady partnerstva na úrovni regiónov?

Odporúčame zdôvodniť stanovené parametre MAS na nové obdobie (minimálny počet obcí tvoriacich MAS je 15, minimálny počet obyvateľov 15 000), aby nebránili prirodzenému vzniku menších MAS.

V SP je uvedené, že prvé kolo výberu stratégií miestneho rozvoja vedeného komunitou sa uskutoční v priebehu 12 mesiacov od dátumu rozhodnutia o schválení SP SPP v zmysle čl. 32 (3) nariadenia EÚ 2021/1060. Znamená to vypísanie výzvy, alebo sa už budú vyberať MAS-ky, t.j. výzva bude pred tým?

Popis intervencie LEADER je veľmi bohatý a sľubný. S ohľadom na súčasné problémy s implementáciou prístupu LEADER na Slovensku sa však najväčším rizikom javí správne nastavenie vzájomných kompetencií, vzťahov a spolupráce medzi RO, PPA a MAS, ako aj zavedenie masívneho zjednodušovania administratívnych procesov. Je nevyhnutné jasne a presvedčivo zdôvodniť, ako bude systém fungovať, ako sa systém zjednoduší, a čo sa zmení, aby neprišlo k podobnej situácii ako je v súčasnosti. Zároveň odporúčame postupne zavádzať politiku orientovanú na výsledky a nie na kontrolu „každej stavebnej položky“.

Dokument uvádza, že podľa ex post hodnotenia PRV 2007 - 2013 dosiahol program LEADER signifikantne lepšie výsledky ako podpora obcí. Uvedené však už neplatí pre súčasné obdobie 2014 - 2020. Analýza veľmi slabého rozbehu a pokroku implementácie LEADER úplne absentuje.

S ohľadom na aktivity zamerané na zakladanie nových podnikov nepoľnohospodárskeho alebo nelesníckeho charakteru vo vidieckej oblasti v rámci LEADER upozorňujeme, že v rámci SP nie je nový podnik zadaný.

Alokácia pre intervenciu LEADER stanovená vo výške 166 mil. EUR je síce vyššia ako v PRV 2014 - 2020 (cca 100 mil. EUR), ale je potrebné podotknúť, že v súčasnosti má IROP v rámci CLLD alokovaných ďalších 100 mil. EUR, čo v novom období nemôžeme očakávať. Okrem toho sa v rámci ŠC 8 neplánuje podporiť infraštruktúra a verejné služby obcí samostatnou intervenciou.

V rámci intervencie LEADER sa uvažuje nad podporou modernizácie existujúcich zavlažovacích systémov za účelom šetrenia s vodou. Takéto investície si vyžadujú pomerne vysoké náklady a sú administratívne veľmi náročné najmä na potvrdenia v oblasti ŽP. Z uvedených dôvodov a pretože LEADER plánuje podporiť relatívne malé projekty, je realizácia takýchto investícií prostredníctvom LEADER príliš ambiciózná a otázná.

Hodnotiteľ víta zaradenie sociálnej inklúzie a na ňu nadväzujúce sociálne služby na vidieku prepojené na poľnohospodárstvo a lesníctvo vrátane sociálneho poľnohospodárstva, ako horizontálnej oblasti do SP. Nakoľko ide o novú oblasť v rámci intervencie LEADER, odporúčame jej pilotné otestovanie a následné vyhodnotenie s ohľadom na účinky v patričnom území.

V podmienkach oprávnenosti pre MAS sa uvádza vzorec na výpočet finančnej alokácie pre príslušnú MAS. Alokácia a výber MAS by mal závisieť najmä od kvality územnej stratégie a nie len od „vzorca“. Odporúčame zdôvodniť, ako bude výber prebiehať vrátane alokovania zdrojov v závislosti od reálnych potrieb daného územia.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9

Navrhovaná intervenčná stratégia pre ŠC 9 je zameraná na rozšírenie chovov zvierat s lepšími životnými podmienkami zvierat, ktoré prispievajú k zníženiu spotreby antibiotík ako aj na zníženie spotreby pesticídov a zlepšenie propagácie zdravších potravín.

Ako vyplýva z analýzy SWOT pre ŠC 9, medzi identifikované problémy patrí ustajnenie zvierat v nedostatočne priestorovo vybavených maštaliach, vznik a šírenie chorôb v ustajňovacích

priestoroch, chov hydiny v kľetkových chovoch, nárast rezistencie škodlivých organizmov k pesticídom. Na riešenie identifikovaných negatív boli vybrané výsledkové ukazovatele:

Výsledkové ukazovatele	Cieľová hodnota
R.24 - Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov/	16,92 %
R.43 - Obmedzenie používania antimikrobiálnych látok: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia s cieľom obmedziť používanie antimikrobiálnych látok	74,62 %
R.44 - Zlepšenie životných podmienok zvierat: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia zamerané na zlepšenie životných podmienok zvierat	74,62 %

Najväčší dôraz je kladený na rozširovanie chovov, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia zamerané na zlepšenie životných podmienok zvierat a u ktorých sa očakáva aj nižšia spotreba antimikrobiálnych látok. Tento dôraz sa odzrkadlil aj vo vysokých stanovených cieľových hodnotách pre výsledkové ukazovatele R.43 a R.44. Prostredníctvom ekologického poľnohospodárstva sa reaguje na požiadavky spoločnosti, ktoré sa týkajú konzumácie zdravších potravín. Stratégia F2F sa zameriava na rastúcu orientáciu európskeho poľnohospodárstva na tieto otázky a výrobné požiadavky. To je dôvod, prečo táto stratégia špecifikuje európske cieľové hodnoty používania pesticídov, používania antibiotík v chove zvierat a podiel ekologickej výroby. Stanovenú cieľovú hodnotu pre R.24 **je možné v zmysle opisu súčasného stavu v analýze SWOT považovať za dostatočnú. Ale z pohľadu európskych cieľových hodnôt pre EZD je stanovená hodnota nízka.**

Pri navrhovaní intervenčnej stratégie v rámci ŠC 9 sa pri intervencii „Dobré životné podmienky zvierat“ zohľadnili získané skúsenosti z predchádzajúcich programov rozvoja vidieka. Intervencia „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov“ je novou intervenciou, pri ktorej nemohli byť použité skúsenosti z prechádzajúcich programov.

Zvolená kombinácia intervencií v rámci ŠC 9 adekvátne odpovedá na vybrané identifikované potreby:

- 9.1 Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat
- 9.2 Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti rezíduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá

Potreba 9.3 „Propagácia domácej poľnohospodárskej výroby vyznačujúcej sa osobitnými kvalitatívnymi vlastnosťami a pomoc poľnohospodárom prispôbovať svoju výrobu dopytu spotrebiteľov a trhovým signálom“ sa nerieši navrhnutými intervenciami v rámci intervenčnej stratégie ŠC 9 (kapitola 2), pričom z pohľadu prioritizácie ide o potreby s vysokou relevantnosťou. Na uvedenú potrebu reagujú sektorové intervencie, ktoré je potrebné doplniť do opisu intervenčnej stratégie ŠC 9.

Potreba	Priorizácia	Ukazovateľ R.	Príspevok intervencií v rámci ŠC 9 k cieľovým hodnotám ukazovateľov R.
9.1	Veľmi vysoká relevantnosť	R.43	74,62 % (437 tis. hosp. zvierat)
		R.44	74,62 % (437 tis. hosp. zvierat)
9.2	Vysoká relevantnosť	R.24	16,92 % (270 000 ha)
9.3	Vysoká relevantnosť	-	

Ako vyplýva z tabuľky č. 2 (bod 2.2.1), iba potreba 9.2 je verifikovaná analýzou SWOT. Potreba 9.1 je verifikovaná čiastočne, potreba 9.3 nie je vôbec verifikovaná analýzou SWOT.

Z popisu riešenia identifikovanej potreby č. 9.1 vyplýva, že plánované intervencie v rámci ŠC 9 prispejú k dosiahnutiu jedného z hlavných cieľov SPP – „posilniť sociálno-ekonomickú štruktúru vidieckych oblastí“.

Zvolený mix intervencií v rámci ŠC 9 prispeje k zlepšeniu zdravotného stavu hospodárskych zvierat, u ktorých sa zníži spotreba antimikrobiálnych látok a k zvýšeniu hodnoty produkcie v rámci systémov kvality Únie a v rámci ekologickej poľnohospodárskej výroby (dosahové ukazovatele I. 28 a I.29).

Najväčší príspevok k ŠC 9 by mala poskytnúť intervencia „**Zlepšenie životných podmienok zvierat**“, v rámci ktorej sa podporení poľnohospodári zaväzujú plniť sprísnené štandardy životných podmienok zvierat vo vybraných kategóriách chovov (ustajnenie oviec a kôz, vzdanie sa skorého odstavu jahniat a kozliat od bahníc a kôz, výživy teliat, ustajnenie dojníc, zimovisko pre dojčiacie kravy, chov prasničiek, prasníc a prasiatok, výkrmových ošípaných, chov nosníc alternatívnym systémom, výkrm hydiny). Zlepšenie životných podmienok v chovoch zvierat by malo prispieť k zníženiu používania antimikrobiálnych látok v chovoch zvierat. Realizáciou intervencie sa rieši **potreba 9.1** „Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat“ (**príspevok k R.43/R.44 = 365 244 DJ**).

Druhý najväčší príspevok k ŠC 9 by mala poskytnúť intervencia „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov (Eko-schéma)“, v rámci ktorej bude podporený pastevný chov oviec, kôz, jalovic a dojníc HD. Pastevný spôsob chovu zvierat by mal prispieť k zlepšeniu pohody a zdravotného stavu zvierat, čo bude viesť k zníženiu používania antimikrobiálnych látok v chovoch zvierat. Realizáciou intervencie sa rieši **potreba 9.1** „Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat“ (**príspevok k R.43/R.44 = 45 550 DJ**).

Pre zvýšenie hodnoty produkcie v rámci systémov kvality Únie a v rámci ekologickej poľnohospodárskej výroby bude zohrávať dôležitú úlohu Intervencia „**Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch**“, ktorá podporí rozvoj produkcie ekologických a bioproduktov a produktov s označením kvality. Okrem toho intervencia podporí investície v ŽV, ktoré prispejú k zlepšeniu dobrých životných podmienok zvierat a zvýšeniu biologickej bezpečnosti v ustajňovacích priestoroch. Realizáciou intervencie sa rieši **Potreba 9.1** Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat a **Potreba 9.2** Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti rezíduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá (príspevok k R.9 nie je samostatne kvantifikovaný v rámci ŠC 9, celková cieľová hodnota R.9 je 2 400 podnikov).

K ŠC 9 prispejú aj **sektorové intervencie** v sektore ovocie a zelenina, včelárstva, mlieka. Intervencie by mali zlepšiť propagáciu kvalitnejších potravín (čerstvé ovocie, zelenina, med, mliečne výrobky), a tým prispieť k zlepšeniu zdravotného stavu spotrebiteľov. Realizáciou sektorových intervencií sa rieši **potreba 9.3** „Propagácia domácej poľnohospodárskej výroby vyznačujúcej sa osobitnými kvalitatívnymi vlastnosťami a pomoc poľnohospodárom prispôbovať svoju výrobu dopytu spotrebiteľov a trhovým signálom“. Pre propagácie nie sú stanovené spoločné výsledkové ukazovatele, z toho dôvodu nebola stanovená žiadna cieľová hodnota.

Prierezový cieľ Modernizácia sektora prostredníctvom podpory a spoločného využívania poznatkov, inovácií a digitalizácie v pôdohospodárstve a vo vidieckych oblastiach

Intervenčná stratégia

Prierezový cieľ, na Slovensku dlhodobo zanedbávaný, je nedostatočne spracovaný a je potrebné mu venovať maximálnu pozornosť. V súčasnom období 2014 - 2020 je čerpanie v oblasti vzdelávania, poradenstva a EIP minimálne, a tým sú ohrozené aj plnenia relevantných ukazovateľov.

Intervenčná stratégia a jednotlivé intervencie vychádzajú zo súčasného obdobia a sú nastavené v režime rovnakých pravidiel. V súvislosti s kritickým stavom v rámci PRV 2014 - 2020 sa javí nastavenie rovnakých pravidiel s rovnako neskorým naštartovaním ako veľmi rizikové. Na základe nastavenia intervenčnej stratégie prierezového cieľa môžeme konštatovať, že do nového Strategického plánu neprináša žiadnu pridanú hodnotu oproti PRV 2014 - 2020 a nevyužíva množstvo príležitostí, ktoré ponúka AKIS.

Intervenčná stratégia dopĺňa na nedostatočne spracovanú časť Pôdohospodárskeho vedomostného a inovačného systému (AKIS) v rámci SWOT a nejasne identifikované potreby v rámci prierezového cieľa.

Je zrejmé, že prierezový cieľ bude vytvárať rôzne druhy synergií medzi jednotlivými špecifickými cieľmi ako aj v rámci jednotlivých cieľov, čo však nie je v intervenčnej stratégii popísané.

V rámci prierezového cieľa sa budú sledovať nasledovné výsledkové ukazovatele: R.1, R.2, R.3, a R.28.

Najdôležitejším je výsledkový ukazovateľ R.1 - Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií (vrátane R.28 zameraného na environmentálnu a klimatickú oblasť), ktorý je stanovený na hodnotu 7 050 osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP. V rámci Strategického plánu je ukazovateľ R.1 zahrnutý v nasledovných intervenciách: i) Výskum a vývoj udržateľných výrobných metód v sektore ovocia a zeleniny, ii) Informačné akcie týkajúce sa vína – chránené zemepisné označenie a chránené označenie pôvodu, iii) Výskum a vývoj v sektore mlieka a mliečnych výrobkov, iv) Odborná príprava, poradenstvo a výmena postupov v sektore mlieka a mliečnych výrobkov, v) Operačné skupiny EIP, vi) Prenos inovácií a poznatkov formou vzdelávania a vii) Prenos inovácií a poznatkov formou poradenstva. Intervenčná stratégia neuvádza prepojenie s relevantnými intervenciami spoločnej organizácie trhov.

Zo Strategického plánu nie je zrejmé, ako bol uvedený ukazovateľ vypočítaný a ako sa bude napĺňať v rámci každej relevantnej intervencie. Odporúčame zdôvodniť stanovenie ukazovateľa R.1 na hodnotu 7050 a zväziť zahrnúť do ukazovateľa aj výstupy, resp. výsledky aktivít v rámci Siete SPP.

Ukazovateľ R.2 je uvádzaný nižšie v rámci intervencie „Prenos inovácií a poznatkov formou poradenstva“.

Ukazovateľ R3 je analyzovaný v časti „Digitalizácia“.

Zdôvodnenie finančných alokácií (EIP – 14 mil. EUR, Vzdelávanie – 10 mil. EUR, Poradenstvo – 4 mil. EUR) prierezového cieľa je nedostatočné. Taktiež vychádza zo súčasného obdobia 2014 - 2020.

Odporúčame zamerať sa na prierezový cieľ aj pri jednotlivých ŠC a tam, kde je to relevantné to vzájomne prepojiť. Do prierezového cieľa zahrnúť aj nové prvky v rámci vzdelávania a poradenstva najmä riadenia rizík a finančných nástrojov.

Už dnes však môžeme konštatovať, že prierezový cieľ z veľkej miery nenapĺňa očakávania posilnenia inovácií, prenosu poznatkov, vzdelávania a poradenstva s ohľadom na ukazovateľ dopadu „Podiel prierezového cieľa na celkovom rozpočte SP“ (I.1), ktorý EK odporúča až na 10 %.

Operačné skupiny EIP

Slovensko plánuje podporiť implementáciu projektov operačných skupín EIP sumou 14 mil. EUR. Autor uvádza, že priemerná výška podporeného projektu bola určená na základe predchádzajúcich skúseností. Nakoľko žiadna z OS ešte nebola na Slovensku schválená, nemohla byť priemerná výška určená na základe predchádzajúcich skúseností.

Oceňujeme, že v **opise intervencie** sa uvádza, že operačné skupiny budú môcť pôsobiť na medzinárodnej úrovni. Zároveň sa tam uvádza, že „do projektu operačnej skupiny môžu vstúpiť poradcovia v pôdohospodárstve v pozícii koordinátorov projektov“. Koordinátorom projektu by mal byť ktokoľvek z operačnej skupiny, kto je oprávneným žiadateľom, samozrejme vrátane poradcov. Z uvedeného dôvodu neodporúčame zvýhodňovať jednu skupinu žiadateľov. V prípade sledovania ukazovateľa O.2 sa môže štatisticky sledovať počet poradenstiev pri príprave a implementácii projektov EIP.

V časti bodovacie kritériá sa uvádza, že „v prípade projektov, ktoré získali certifikáciu v podobe známky excelentnosti v rámci programu Horizont 2020 alebo Horizont Európa alebo ..., nebudú kritériá uplatnené...“. Podobne sa uvádza aj v časti 8.1.4, že „Projekty vysoko hodnotené v rámci komunitárnych programov LIFE a Horizont Európa nebudú musieť prejsť odborným výberom“.

V tejto súvislosti upozorňujeme, že projekty v rámci Horizont Európa s najväčšou pravdepodobnosťou nebudú realizovateľné na území Slovenska, nakoľko ide zväčša o medzinárodné partnerstvá s realizáciou komplexnejších projektov na území krajín jednotlivých partnerov. A teda aj ich financovanie z SP SPP nebude možné. Výnimkou môžu byť individuálne projekty malých a stredných podnikateľov (zameraných na inovácie v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, biohospodárstva, atď.) podporované v rámci programu EIC Accelerator (súčasť Horizont Európa). Je však potrebné si uvedomiť, že už v súčasnosti Operačný program Integrovaná infraštruktúra podporuje MSP so známkou excelentnosti a je preto potrebné demarkačnú líniu a prípadne dvojité financovanie komunikovať s MIRRI, zodpovedným za OP Slovensko. Na druhej strane žiadatelia aktívni a úspešní v EU programoch by mali mať výhodu podpory aj v rámci SP SPP napr. prostredníctvom bodového zvýhodnenia. Viac informácií je uvedených v časti Vonkajšia koherencia medzi AKIS a Horizont Európa.

V rámci podmienok oprávnenosti sa uvádza, že je potrebná registrácia do AKIS. Upozorňujeme, že v prípade nefunkčnosti systému AKIS bude uvedená podmienka žiadateľov obmedzovať. Odporúčame zvážiť ako dostatočnú registráciu v rámci Sieť SPP. Samozrejme v prípade, že bude Sieť SPP súčasťou fungujúceho AKIS, vítame prepojenie EIP operačných skupín prostredníctvom systému AKIS.

Medzi oprávnenými výdavkami projektov operačných skupín sú uvedené aj neinvestičné výdavky na založenie operačnej skupiny – sieťovanie a vypracovanie zámeru projektu. Z popisu intervencie nie je jasné, či RO uvažuje aj o samostatnej podpore zakladania OS.

Zároveň upozorňujeme, že tzv. 2-fázová realizácia projektov operačných skupín EIP v rámci PRV 2014 - 2020 nebola správne pochopená Riadiacim orgánom a spôsobuje zbytočné predlžovanie hodnotiaceho procesu. V zmysle nariadenia je v prvej fáze možná podpora zakladania OS a v druhej fáze realizácia projektov (vrátane investícií). U nás je 2-fázové hodnotenie a nie realizácia projektov OS. Prvá fáza je hodnotenie zámeru a druhá fáza je administratívne hodnotenie projektu. Je potrebné sa poučiť z chýb z tohto obdobia.

V prípade záujmu o podporu sociálnych inovácií v rámci operačných skupín EIP odporúčame zvážiť aj zaradenie obcí ako oprávnených žiadateľov.

Vo finančnej tabuľke je začiatok realizácie intervencie pre operačné skupiny EIP plánovaný až v roku 2026. Uvedený plánovaný začiatok je veľmi neskorý a na základe skúseností zo súčasného obdobia

odporúčame s EIP projektami začať hneď od začiatku programového obdobia, prostredníctvom otvorených výziev.

Okrem toho je v tabuľke uvedená priemerná výška NFP 250 000 EUR na 1 projekt. Uvedená výška by mala byť maximálnou sumou. Plánovaný ukazovateľ O.1 Počet podporených operačných skupín je stanovený vo výške 56, čo je síce takmer dvojnásobok ukazovateľa z obdobia 2014 - 2020 (32 operačných skupín – na začiatku obdobia bolo plánovaných 25), avšak stále ho považujeme za málo ambiciózne, nakoľko už v prvej (pilotnej) výzve z roku 2020 prišlo 53 zámerov, ktoré však zatiaľ neboli vyhodnotené.

Intervencia – prenos inovácií a poznatkov formou vzdelávania

Zameranie vzdelávania odporúčame ponechať otvorené pre témy zahrnuté do všetkých cieľoch SPP.

V podmienkach oprávnenosti je uvedené, že poskytovateľ vzdelávania musí mať primerané personálne kapacity v zmysle zákona o celoživotnom vzdelávaní. Platí uvedená podmienka aj pre krátkodobé vzdelávacie alebo demonštračné aktivity? Z pohľadu hodnotiteľa sa uvedená podmienka javí ako príliš obmedzujúca, najmä pre aktivity organizované farmármi. Obdobné platí aj pre niektoré bodovacie kritériá.

Z finančnej tabuľky vyplývajúci rozpočet na jednu vzdelávaciu aktivitu vo výške 50 000 EUR nie je zdôvodnený. Uvedený rozpočet (50 000 EUR) evokuje podporu 200 dlhodobých vzdelávacích aktivít. Znamená to, že krátkodobé aktivity nebudú podporované? Demonštračná aktivita sa považuje za dlhodobé vzdelávanie? Odporúčame lepšie popísať, aké druhy aktivít budú v rámci intervencie podporované.

Intervencia – prenos inovácií a poznatkov formou poradenstva

Odporúčame zvážiť doplniť aj indikátor výstupu O.2 Počet akcií poradenstva pri príprave alebo implementácii EIP.

V podmienkach oprávnenosti sa uvádza, že „poradca musí byť súčasťou platformy AKIS (aby boli poradenskému systému v primeranom čase k dispozícii predovšetkým výsledky z výskumných projektov ...)“. Výskumné projekty sú v rámci SP SPP neoprávnené, a preto požadovať výsledky z výskumných projektov sa javí ako nadbytočná a irelevantná podmienka. Nebráňme sa prepojeniu výsledkov z výskumných projektov (financovaných z iných zdrojov) v rámci AKIS, dokonca to považujeme za veľmi užitočné a podporujeme to, avšak nemôže to byť podmienkou pre poradcu.

SP plánuje podporiť zapojenie 250 poradcov (R.2) do systému AKIS, pričom v súčasnosti je v registri poľnohospodárskych a lesníckych poradcov registrovaných 139 poradcov. S ohľadom na súčasný nelichotivý stav v poradenstve (PRV 2014 - 2020) bude nevyhnutné nepodceniť uvedenú intervenciu a spustiť poradenstvo hneď na začiatku obdobia a systém podpory nastaviť veľmi flexibilne vrátane administratívneho zjednodušenia.

Dokumenty uvádzajú certifikáciu poradcov. Snahou EK je zahrnúť do poradenstva čo najširšiu skupinu odborníkov (poradcov) a nie ich obmedzovať certifikáciou. Ide najmä o zavádzanie digitalizácie do poľnohospodárstva, kde v súčasnosti niektoré podmienky (napr. dlhoročná prax v oblasti IKT a digitalizácie) neznamenaajú zároveň garanciu kvalitnejších odborníkov v danej oblasti.

Odporúčame zvážiť certifikáciu poradcov resp. zdôvodniť systém certifikácie vrátane jeho hodnotenia, aby bol čo najviac otvorený pre všetkých kvalitných záujemcov.

Upozorňujeme, že podporovaní môžu byť len nezávislí poradcovia bez konfliktu záujmov.

V rámci zoznamu výberových kritérií prostredníctvom, z ktorých sa vyberú vzdelávacie alebo demonštračné aktivity, je potrebné zohľadniť aj keď bude žiadateľom farmár.

Prierezový cieľ je nedostatočne prepojený s inými špecifickými cieľmi a nezabezpečuje dostatočnú vnútornú koherenciu najmä medzi intervenciami vo všetkých naprogramovaných špecifických cieľoch. Prierezový cieľ má mať vyššiu ambíciu prispievať k iným špecifickým cieľom najmä s ohľadom na nové oblasti podpory ako napr. eko-schémy, environmentálne a klimatické ciele, vytváranie horizontálnej a vertikálnej spolupráce vrátane operačných skupín EIP, riadenie rizík, ale aj prípravu na finančné nástroje. Nekonzistentnosť prierezového cieľa je zrejmá už od SWOT analýzy, cez nesprávne identifikované potreby až po neistú včasnú funkčnosť systému AKIS.

Odporúčame dopracovať konzistentnosť tak na úrovni prierezového cieľa, ako aj na úrovni ostatných špecifických cieľov.

Časť 8.1 Modernizácia: AKIS a digitálne technológie

Členské krajiny majú povinnosť popísať v Strategickom pláne ako bude AKIS fungovať, aby zabezpečil zlepšenie informačných tokov, najmä ako budú zástupcovia výskumu, poradcovia a sieť SPP vzájomne spolupracovať.

Na Slovensku sa pripravuje nový systém AKIS vrátane transformácie niektorých existujúcich organizácií, ktoré sú v súčasnosti zapojené do procesu výmeny poznatkov, poradenstva alebo vzdelávania, vrátane organizácie zodpovednej za chod Národnej siete rozvoja vidieka. I keď je možné súhlasiť s pomerne kritickou SWOT analýzou a tvrdeniami, že systém AKIS je na Slovensku veľmi fragmentovaný a nie je vzájomne poprepájaný, budovanie úplne nového systému vrátane inštitucionálnej a právnej transformácie niektorých dotknutých organizácií je z pohľadu skúseností hodnotiteľa z minulých období veľmi veľké riziko. Rizikom sa myslí nielen oneskorené naštartovanie vzdelávacích, poradenských a inovačných aktivít od 1.1.2023, ale hlavne samotná funkčnosť nového systému, ktorý je v SP nedostatočne popísaný, v súčasnosti bez jasných kompetencií a vzájomných vzťahov. Okrem toho, súčasný návrh systému AKIS je navrhovaný vyslovene zhora-nadol, ako štátna organizácia s regionálnymi pracoviskami a bez zapojenia hlavných aktérov zo súkromného sektora do širokej diskusie. Zároveň upozorňujeme, že hoci transformácia má prebehnúť v roku 2022, v súčasnosti nie je k dispozícii časový plán transformácie. Na základe minulých skúseností sa dajú po samotnej organizačnej resp. inštitucionálnej transformácii očakávať personálne zmeny, príprava a školenia (nielen) nových pracovníkov, príprava postupov a metodík, akčných plánov, atď., čo zaberie veľa ďalšieho času. Niektoré aktivity plánované v rámci Strategického plánu sú priamo naviazané na systém AKIS a v prípade jeho nefunkčnosti nebude možné ich realizovať (napr. registrácia poradcov).

V rámci SWOT analýzy a návrhu SP sa vo viacerých častiach uvádza, že AKIS sa bude budovať na existujúcich funkčných častiach systému (napr. silnou stránkou je fungovanie NSRV), avšak z popisu jasne vyplýva budovanie úplne nového systému na základe Národného kompetenčného centra so štátnymi regionálnymi jednotkami. Je nevyhnutné jasne popísať (aj na základe analýzy SWOT), existujúce funkčné systémy, ich úlohy, zapájanie nových prvkov do systému AKIS a ich vzájomné prepojenie nielen v rámci MPRV SR a jeho organizácií ale najmä smerom k poľnohospodárom, lesníkom ale aj výskumným a akademickým organizáciám, poradcovi a neziskovému sektoru.

V texte sa uvádza, že za najslabšiu stránku možno považovať nedostatočnú koordináciu jednotlivých zložiek platformy AKIS. S uvedeným tvrdením hodnotiteľ súhlasí avšak upozorňuje, že koordináciu zabezpečuje samotné ministerstvo.

Z popisu nie je úplne zrejmý ani rozdiel medzi Národným kompetenčným centrom a Inovačno-transferovým centrom vrátane jasných kompetencií, úloh a vzájomného prepojenia. Taktiež

odporúčame lepšie popísať, ako bude Národné kompetenčné centrum zabezpečovať terénne poradenstvo a manažovať poradcov. V dokumente sa neuvádza úloha Agroinštitútu š.p. v novom období, ktorý je v súčasnosti zodpovedný za registráciu poradcov a ich vzdelávanie.

V niektorých častiach sa prekrývajú aj kompetencie Inovačno-transferového centra s kompetenciami jasne stanovenými nariadením EK pre Národnú Sieť SPP (napr. šírenie povedomia o akciách).

Vytvorenie digitálnej platformy AKIS vítame a považujeme ju za dôležitú súčasť celého AKIS systému. V súčasnosti nie je platforma AKIS v dokumentoch dostatočne popísaná (vrátane funkcií, vzájomných vzťahov, časového harmonogramu budovania, atď.). Zároveň, nakoľko ju s najväčšou pravdepodobnosťou bude pripravovať až tím transformovanej organizácie, je ešte menej pravdepodobné, že bude plne funkčná od začiatku nového obdobia, t.j. 1.1.2023. Nepripravenosť digitálnej platformy AKIS a významná závislosť implementácie relevantných intervencií na jej existencii a funkčnosti vytvára vysoké riziko na oneskorenú implementáciu intervencií zameraných na inovácie (EIP, vzdelávanie poradenstvo, atď.). Je nevyhnutné zabezpečiť, aby fungoval AKIS systém aj bez platformy, pričom platforma sa môže postupne paralelne vytvárať.

Z vyššie uvedených dôvodov navrhujeme **pripraviť záložný plán fungovania** aspoň čiastočného **AKISu** do úplného sfunkčnenia nového systému, pričom by sa relevantní zodpovední pracovníci začali pripravovať čo najskôr v tomto roku.

V rámci grafu súčasnej štruktúry AKIS sa uvádza, že NSRV zabezpečuje administratívne poradenstvo. V zmysle nariadenia administratívne poradenstvo nepatrí medzi pomerne široké spektrum úloh NSRV.

Tvorbe časti prierezového cieľa chýba diskusia so širšou odbornou verejnosťou, ktorá by pomohla identifikovať skutočné nedostatky súčasného systému a priniesla by aj alternatívne názory a riešenia na uvedené problémy. Odporúčame poskytnúť hodnotiteľovi záznamy z uskutočnených rokovaní s partnermi rámci pracovnej skupiny pre AKIS.

Dokument nedostatočne využíva skúsenosti z minulých období tzv. „lessons learnt“ na zlepšenie menej funkčných oblastí v oblasti AKIS.

V dokumente absentuje návrh riešenia ako sa uvedené nástroje prepoja, alebo ako ich bude môcť využívať poľnohospodár, resp. aké synergické efekty budú vznikať pre farmárov.

Upozorňujeme, že Spoločná poľnohospodárska politika nepodporuje priamo vedu a výskum ale prenos poznatkov do praxe. Odporúčame v zmysle uvedeného upraviť aj iné relevantné časti Strategického plánu.

Vítame zapojenie stredných odborných škôl a iných relevantných aktérov rozvoja vidieka do systému AKIS.

AKIS a synergie a komplementarita s programom HORIZONT Európa

V rámci AKIS nie je jednoznačne popísané, ako bude systém prepojený na medzinárodnú spoluprácu prostredníctvom: SPP siete, projektov programu HORIZONT Európa vrátane zapájania sa do tematických sietí, partnerských projektov (tzv. multi-aktor prístup), cezhraničnej spolupráce operačných skupín, projektov na podporu inovatívnych poradenských činností, výmeny skúseností a poznatkov v rámci európskej siete demonštračných fariem, živých laboratórií, inovačných „hubov“ vrátane digitálnych, a iných nástrojov určených priamo pre pôdohospodárstvo.

Program HORIZONT Európa poskytuje široké spektrum možností na prepojenie so Strategickým plánom SPP a vytvorenie vzájomných synergických a doplnkových účinkov v oblasti pôdohospodárstva, potravinových systémov, životného prostredia, biohospodárstva a prírodných zdrojov pre rôzne cieľové skupiny:

- 1) Tvorcovia politik – ÚOŠS (najmä MPRV SR, PPA, ÚKSUP, ŠVPS, ...)
- 2) Vedecko-výskumné a akademické organizácie (NPPC, univerzity, ...)
- 3) Organizácie zastrešujúce poľnohospodárov, potravinárov, lesníkov alebo iných aktérov rozvoja vidieka najmä z pohľadu inovácií (komory, zväzy, združenia, klastre, MAS-ky, OOCR, ...)
- 4) Farmári, lesníci, poradcovia, aktéri rozvoja vidieka (obce, podnikatelia, NGO)

Na základe vlastnej analýzy hodnotiteľa je podrobnejší popis jednotlivých nástrojov na využitie synergií a komplementarít uvedený v časti 2.1 Vonkajšia koherencia, vrátane konkrétnych námetov na vytváranie možných synergických a doplnkových účinkov so Strategickým plánom SPP.

Sieť SPP

V časti 4.4 Sieť SPP sa uvádza, že „v rámci Slovenskej republiky bude Sieť SPP SR (ďalej len „Sieť“) v programovom období 2023 - 2027 nadväzovať na štruktúry vybudované v predchádzajúcich programových obdobiach (Národná sieť rozvoja vidieka SR), čo umožní plynulé pokračovanie prechodu medzi programovými obdobiami. Uvedený text nie je v súlade s inými časťami dokumentu, najmä vybudovaním nového systému - Národného kompetenčného centra AKIS. Uvedené odporúčame dať do súladu.

Ciele a úlohy siete SPP sú popísané jasne a jednoznačne i keď pomerne všeobecne. Odporúčame, na základe doterajších skúseností, navrhnúť príspevok k relevantným ukazovateľom napr. R.1, prípadne vytvoriť vlastné ukazovatele stanovených cieľov.

V rámci štruktúry AKIS sa uvádza, ako primárna úloha Siete SPP, administratívne poradenstvo, čo nie je ani v súlade s nariadením ani s opisom cieľov a úloh Siete SPP. Odporúčame patrične upraviť.

Digitalizácia

Na Slovensku chýba Stratégia pre digitalizáciu v oblasti pôdohospodárstva, ktorá by výrazne pomohla pri príprave a realizácii SP SPP. **Odporúčame zvážiť jej spracovanie**, pričom financovaná môže byť z technickej pomoci.

SP sa v časti digitalizácia opiera najmä o Stratégiu digitálnej transformácie Slovenska 2030, ktorá v oblasti pôdohospodárstva vidí perspektívu najmä v oblasti udržateľného hospodárenia na pôde prostredníctvom využívania technológií presného hospodárstva (Precision Farming) a analýzou veľkých dát zo senzorov. Odporúčania stratégie smerujú k i) sprístupneniu využívania technológií založených na dátach, robotizácii, diaľkovom snímaní, používanie satelitných snímkou, presnej lokalizácie a analýzu dát zo senzorov s cieľom nastavenia čo najvhodnejších procesov; ii) vytváraní partnerstiev medzi verejným, súkromným a vedeckým sektorom s cieľom prinášať inovácie pre pôdohospodárstvo a aplikovať ich účinne a efektívne do praxe.

SWOT analýza nie je spracovaná špeciálne pre digitalizáciu, ale v rámci jednotlivých špecifických cieľov identifikovala niektoré príležitosti vo vzťahu k digitalizácii. Čo sa týka identifikovaných potrieb je digitalizácia zahrnutá v rámci potreby 2.1 Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie, a nepriamo v rámci potreby 10.4 Digitálna platforma AKIS, ktorú však nepovažujeme za reálnu potrebu sektora ale za nástroj a odporúčame ju nahradiť pre digitalizáciu relevantnejšou potrebou.

Napriek vyššie uvedeným nedostatkom zhrnutie v časti 8.1 Stratégia digitalizácie pomerne dobre popisuje možnosti využitia digitalizácie v rámci SP.

Ukazovateľ výsledku R.3 Digitalizácia poľnohospodárstva je primárne nastavený na prierezový cieľ, ktorý sa bude naplňať prostredníctvom viacerých intervencií: i) zlepšenie stredno a dlhodobej

konkurencieschopnosti, ii) výskum a vývoj udržateľných výrobných metód (obe intervencie v sektore ovocia a zeleniny), ale najmä iii) produktívnych investícií v poľnohospodárskych podnikoch vrátane mladých poľnohospodárov prostredníctvom grantov aj finančných nástrojov. Podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré prostredníctvom SPP využijú podporu na digitálne poľnohospodárske technológie sa stanovil na hodnotu 1,45 %. Z plánu nie je zrejmé ako autor stanovil uvedenú hodnotu. Odporúčame zdôvodniť stanovenie ukazovateľa výsledku R.3 vrátane jeho rozdelenia na jednotlivé intervencie resp. ciele SP.

Nižšie uvádzame niekoľko konkrétnych odporúčaní pre časť digitalizácia:

V časti 8.1.6 sa uvádza „Stratégia digitálnej transformácie označuje za hrozbu práve prehlbovanie regionálnych rozdielov vo vzťahu k pripravenosti ľudského kapitálu na digitálnu transformáciu“, pričom identifikovanú hrozbu nezahŕňa žiadna potreba a nerieši žiadna intervencia.

V texte sa uvádza, že „Vyrovnávanie rozdielov medzi regiónmi z pohľadu IT zručností žiadateľov v procese podávania žiadostí bude vychádzať z overených skúsenosti z predchádzajúceho obdobia, ...“. Z pohľadu PPA je to významná služba pre žiadateľov, avšak nemá vplyv na znižovanie regionálnych rozdielov. Odporúčame zvážiť presunúť do relevantnejšej časti.

V texte sa uvádza, že „Rozdiely budú odbúravané aj zriadením odborného-informačných centier, ku ktorým budú mať prístup všetci (aj potenciálni) žiadatelia“. Z uvedeného nie je zrejmé, či budú uvedené centrá súčasťou AKIS alebo nové organizácie resp. organizačné časti napr. PPA.

Ďalej sa konštatuje, že „Cieľom digitalizácie PPA je kompletne digitálne podávanie žiadostí pre celú agendu PPA ...“. Napriek nevyhnutnosti digitalizácie PPA, ktorú hodnotiteľ oceňuje, z dôvodu možnej nedostatočnej pripravenosti takejto digitalizácie to môže spôsobovať komplikácie a zdržania najmä v počiatočných fázach implementácie SP SPP. Odporúčame vsunúť časový a/alebo akčný plán digitalizácie PPA.

Čo sa týka „Integrovaných technológií na farme“ v texte sa uvádza, že „pre farmárov sa v súčasnosti zavádza nástroj udržateľnosti poľnohospodárskeho podniku pre živiny tzv. Farm Sustainability Tool (FaST)“. Vzhľadom k tomu, že uvedený nástroj súvisí s povinnosťou ho využívať v digitálnej aplikácii od roku 2025, odporúčame uviesť časový harmonogram zavádzania systému FaST a odkedy sa očakáva, že bude systém plne funkčný pre farmárov.

HO 2.2: Do akej miery SP SPP demonštruje väčšie celkové príspevky k environmentálnym a klimatickým cieľom?

Opis väčšieho prínosu navrhovaného SP ku špecifickým cieľom súvisiacim so životným prostredím/klímom s cieľom dosiahnuť väčšie účinky na životné prostredie/klímu v porovnaní so základným stavom (baseline) v roku 2020 je uvedený v bode 3.1.3. Vyššia ambícia programu v zmysle č. 105 je preukázaná prostredníctvom:

- doplnených základných požiadaviek (kondicionalít):
 - požiadaviek na ochranu mokradí a rašelinísk (GAEC 2),
 - požiadaviek na všeobecnú a špecifickú ochranu trvalých trávnych porastov (GAEC 1 a GAEC 9),
 - požiadaviek na vyššiu úroveň vegetačného pokrytia plôch (GAEC 6),
 - požiadaviek na striedanie plodín (GAEC 7),

- požiadaviek na robustnú ochranu neproduktívnych prvkov a plôch (GAEC 8).
- doplnením novej intervencie v rámci piliera I – celofarmovej eko-schémy, v rámci ktorej sú zahrnuté zvýšené environmentálne a klimatické požiadavky na celkovej očakávanej výmere 1 660 000 ha. Novou požiadavkou v porovnaní s predchádzajúcim obdobím je znižovanie maximálnej výmery ucelených polí obrábaných jedným žiadateľom (rozdeliť polia väčšie ako 50 ha, resp. väčšie ako 20 ha v chránených územiach). Zmenšovanie výmer bude realizované tvorbou neproduktívnych biopásov, ktoré budú vytvárať pozitívne účinky na ornej pôde k špecifickým cieľom 4, 5 a 6. Okrem toho prostredníctvom celofarmovej ekoschémy sa podporí vytvorenie a údržba neproduktívnych plôch a prvkov nad rámec GAEC 8 krajinných prvkov na ornej pôde, čo sa v minulom programovom období nepodarilo realizovať na väčšej výmere ornej pôdy.
- v porovnaní s PRV SR 2014 - 2020 zdvojnásobená finančná alokácia z piliera II pre neprojektové ako aj projektové intervencie v rámci špecifických cieľov 4, 5, 6, ktoré vytvoria účinky na environmentálne a klimatické cieľové hodnoty. Zvýšenou alokáciou pre AEKO intervencie sa zvýšia výmery podporených území z 239 tis. ha na 320 tis. ha. Ekologické poľnohospodárstvo bude podporované viac ako dvojnásobnou ročnou sumou. Podpora je zameraná na udržanie a na konverziu. V súčasnosti je v systéme ekologického poľnohospodárstva 200 tis. ha. Z toho podporených je 157 tis. ha. Touto intervenciou sa postupne podporí až 270 tis. ha, t. j. 14 % ornej pôdy. Zvýšená podpora pôjde aj do LEKS. V CHVÚ bude podporená vyššia rozloha z pôvodných 14 tis. ha na 22 tis. ha. V ÚEV zostáva podporená plocha zachovaná na 10 tis. ha, no budú vyžadované prísnejšie a efektívnejšie podmienky.
- zavedenie nových operácií/ intervencií:
 - v AEKO - na posilnenie pozitívnych vplyvov na biodiverzitu bola zavedená nová operácia v rámci intervencie Obhospodarovanie biotopov druhov na územiach európskeho významu v 2 a 3 stupni ochrany. Využívaním mozaikového kosenia (striedania kosených plôch) budú vytvárané podmienky pre druhy živočíchov a rastlín európskeho významu.
 - agrolesnícke systémy a zakladanie líniových prvkov, tieto nové intervencie budú mať pozitívny vplyv na biodiverzitu krajiny, adaptáciu na zmenu klímy aj zlepšenie stavu pôd a vôd. Operácie v agrolesníctve budú realizované na ploche 1 320 ha. Vznikne 31 ha nových líniových prvkov. Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy na 100 ha zvýši záchyt emisií skleníkových plynov v sektore LULUCF.
 - produktívne investície na znižovanie emisií skleníkových plynov z poľnohospodárskej prvovýroby a emisií amoniaku z chovov hospodárskych zvierat a aplikovania hnojív do pôdy (alokácia 30 mil. EUR).
- zavedenie prísnejších podmienok:
 - V rámci intervencie LEKS pre ÚEV zostáva podporená plocha zachovaná na 10 tis. ha, no budú vyžadované prísnejšie a efektívnejšie podmienky.

V opise zatiaľ absentujú národné cieľové hodnoty na dosahovej úrovni vo vzťahu k spotrebe pesticídov, straty živín, rozsahu ekologického poľnohospodárstva a krajinných prvkov. Z toho dôvodu nie je možné zhodnotiť vzťah medzi programovanou vyššou ambíciou SP SPP a plánovanými národnými cieľovými hodnotami pre ciele Zelenej dohody. Text v bode 3.1.3 bude zo strany RO ešte doplnený v zmysle dokumentu „NÁSTROJ HODNOTENIA STRATEGICKÉHO PLÁNU SPP 3.3. – VYŠŠIE ENVIRONMENTÁLNE AMBÍCIE“.

Hodnotiteľ zrealizoval posúdenie vyššej ambície na základe plánovaných výsledkov a projekcie účinkov relevantných intervencií na vybrané dosahové ukazovatele (I.16 a I.18). Dosahový ukazovateľ I. 21 – krajinné prvky nebolo možné použiť nakoľko nebol súčasťou hodnotenia PRV SR 2014 - 2020.

Posúdenie vyššej ambície na základe očakávaných výsledkov

Z porovnania plánovaných výsledkov pre Prioritu 4 PRV SR 2014 - 2020 a SP SPP a plánovaných výsledkov pre ŠC 4, 5 a 6 SP SPP vyplýva (tabuľka 4.1), že **SP je ambicióznejší z pohľadu alokácií finančných prostriedkov** pre intervencie programované v ŠC 4, 5, 6 a **rozsahu podporených hektárov so záväzkami ako aj počtu operácií**, ktoré budú vytvárať priame príspevky k stanoveným cieľovým hodnotám pre environmentálne a klimatické ciele. Cez intervencie AEKO a Ekologické poľnohospodárstvo sa plánuje podporiť o 199 400 ha viac v porovnaní s predchádzajúcim programovým obdobím. Intervencia Ekologické poľnohospodárstvo disponuje potenciálom pre väčšie podporené územie, ale súčasný návrh je výsledkom kompromisu v rámci prípravy programu, očakávaných účinkov ekologického poľnohospodárstva, špecifik vyplývajúcich zo SWOT a posúdenia potrieb. Významné účinky ekologického poľnohospodárstva je možné dosiahnuť v prípade, ak je realizované na ornej pôde. V prípade TTP sú účinky nižšie, nakoľko nepodporené územie TTP dosahuje obdobné účinky na kvalitu vody a pôdy.

Najväčšia ambícia programu v porovnaní s predchádzajúcim obdobím **je vytvorená prostredníctvom intervencie Celofarmová ekoschéma**. V porovnaní s Greeingom ide o významnú zmenu v podmienkach hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Podpora poľnohospodárov budú musieť zmenšiť pôdne bloky s väčším počtom plodín prostredníctvom biopásov, vyčleniť z ornej pôdy neproduktívne plochy a prvky nad rámec GAEC 8, zlepšiť štruktúru pôdy aplikáciou maštalného hnoja, medziplodín a zapravením slamy, posunúť termíny kosenia, znížiť aplikáciu pesticídov, využívať extenzívne pasenie TTP. Rozsah Celofarmovej eko-schémy je jeden z najväčších v SP, potenciálne sa bude týka celkovo až 1 661 734 ha.

Za projektové podpory sa vytvorila vyššia ambícia prostredníctvom intervencie „Investície v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku“. V porovnaní s PRV SR 2014 - 2020 ide o samostatnú alokáciu 30 mil. EUR pre vytvorenie príspevkov k ŠC 4 a 5.

V lesoch sa vytvorila vyššia ambícia prostredníctvom intervencie Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov. V rámci intervencie sa plánuje podporiť o 12 000 ha lesa viac v porovnaní s opatrením M15 LEP PRV SR 2014 - 2020.

Tabuľka 4.1 - porovnanie rozsahu a výsledkov – pilier II

PRV SR 2014-2020						PS SPP 2023-2027 - intervencie rozvoja vidieka						
ŠC	opatrenie	alokácia	typ opatrenia	sektor	výstup v ha	ŠC	Kód	intervencia	alokácia €	typ intervencie	sektor	výstup v ha
Priorita 4	M4.4 Spoločné zariadenia	45 000 000	projektové	pôda	-	ŠC 4	70.1	Ochrana a údržba drevín v rámci založeného Agrolesníckeho sys	5 210 150	Environ., klir	pôda	1 320
Priorita 4	M10 AEKO	141 863 208	neprojektové	pôda	239 150	ŠC 4	70.2	Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačn	283 343	Environ., klir	pôda	31
	z toho:					ŠC 4	70.3	Ochrana a údržba drevín v rámci zalesnenej poľnohospodárskej	527 400	Environ., klir	pôda	100
	M10 AEKO - syseľ				2 000	ŠC 4	73.1	Zakladanie Agrolesníckeho Systému	3 264 360	Environ., klir	pôda	1 320
	M10 AEKO - drop				3 000	ŠC 4	73.2	Zakladanie líniových vegetačných prvkov	976 030	Environ., klir	pôda	41
	M10 AEKO - CHVO Žit. Ostrov				70 000	ŠC 4	73.3	Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	287 599	Environ., klir	pôda	100
	M10 AEKO - IP				21 150	ŠC 4,5,6	70..4	Ekologické poľnohospodárstvo	166 800 000	Environ., klir	pôda	270 000
	M10 AEKO - biopásky				5 000	ŠC 4	73.4	Produktívne investície v poľ. podnikoch		investície	pôda	-
	M10 Biotopy TTP				138 000	ŠC 4, 5	73.8	Investície do poľnohosp. podnikoch na zníženie emisií skleníkových	30 000 000	investície	pôda	-
						ŠC 4	73.12	Investície do vodozádržných opatrení mimo fariem	6 000 000	investície	pôda	
						ŠC5	70.5	AEKO - Precízne hnojenie orných pôd	25 179 250	Environ., klir	pôda	75 500
						ŠC5	70.6	AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde	63 951 008	Environ., klir	pôda	34 050
						ŠC6	70.7	AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity	99 792 000	Environ., klir	pôda	216 000
								z toho:				
								Ochrana biotopov vybraných druhov vtákov na TTP				30 000
Priorita 4	M11 ekol. Poľnohospodárstvo	102 912 792	neprojektové	pôda	157 000			Ochrana biotopu dropa veľkého				4 000
Priorita 4	M12 Natutra - poľ. pôda	940 000	neprojektové	pôda	2 665			Ochrana biotopy syseľa				2 000
FO 5C	M4.1 - OZE	10 000 000	projektové	pôda	-	ŠC6	70.8	Chov a udržanie ohrozených druhov zvierat (5450 DJ)	6 000 000	Environ., klir	pôda	
	M6.4 - OZE	3 900 000	projektové	pôda	-	ŠC6	72.1	Platba v rámci sústavy Natura 2000 na poľnohospodárskej pôde	930 320	Environ., klir	pôda	2 215
						ŠC5	73.11	Produktívne investície do rekonštrukcie a modernizácie existuju	18 750 000	Environ., klir	pôda	
						ŠC5	73.18	Budovanie spoločných zariadení a opatrení – prvky zelenej a mo	40 000 000	Environ., klir	pôda	
Priorita 4	M8.3 prevenciu škôd v lesoch	61 000 000	projektové	les	-	ŠC 4	73.13	Investície do zvyšovania vodozadr. v lesoch	7 000 000	investície - n	les	-
Priorita 4	M8.4 Podpora na obnovu lesov poškodených	32 500 000	projektové	les	-	ŠC 4	73.16	Projekty ozdravných opatrení v lesoch	20 000 000	investície - n	les	-
						ŠC 4	73.14	Integrované projekty správnej praxe prírode blízkeho hospodár	15 000 000	investície - n	les	-
Priorita 4	M8.5 Podpora na investície do zlepšenia odolnosti a environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov	12 200 000	projektové	les	2 000	ŠC 4,8	73.22	Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500h	10 000 000	investície - n	les	-
Priorita 4	M12.2 les	7 840 000	neprojektové	les	28 450	ŠC 6	70.9	Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov	5 712 552	Environ., klir	les	34 000
Priorita 4	M15 LEP	5 200 000	neprojektové	les	22 000	ŠC 6	72.2	Platba v rámci sústavy Natura 2000 na lesnej pôde	5 712 552	Environ., klir	les	26 447
								Zvýšený príspevok				
								Bez zmeny				
								Znížený príspevok				

Posúdenie vyššej ambície na základe očakávaných dosahov

Hodnotiteľ realizoval posúdenie očakávaných zlepšení v porovnaní s ukazovateľmi dosahu, ktoré súvisia s vybranými cieľmi zelenej dohody. V posúdení boli použité nasledovné ukazovatele dosahu:

I.16 (C.39) Zníženie úniku živín: Dusičnany v podzemnej vode - Percento staníc podzemnej vody s koncentráciou dusičnanov nad 50 mg/l podľa smernice o dusičnanoch

I.18 (C.49) Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov: Riziká, používanie a vplyvy pesticídov

Pri posúdení boli využité výsledné hodnoty dosahových ukazovateľov z realizovaného hodnotenia dosahov PRV v rámci posilnenej VSV PRV SR 2014 - 2020 za rok 2018. Hodnotenú boli účinky opatrení PRV na kvalitu vody za obdobie 2014 – 2018. Pri výpočte hodnôt vybraných dosahových ukazovateľov bola použitá kontrafaktuálna analýza, zdroj údajov bola databáza ÚKSÚP. Vypočítané hodnoty predstavujú čisté účinky programu, t.j. boli odpočítané externé vplyvy na sledované hodnoty dosahových ukazovateľov.

Pre ukazovateľ I.16 bol použitý proxy ukazovateľ – spotreba N v kg/ha. Dôvodom bol zdroj údajov, kde boli uvedené záznamy o hnojení fariem na úrovni parciel z údajov poskytnutých ÚKSÚP-om za obdobie 2016 - 2018. Do hodnotenia boli zaradené parcely subjektov, ktoré sa nachádzali v každom z uvedených rokov (cca. 31 000). Podporené parcely boli definované ako parcely so 100 % podielom výmery v opatreniach EP alebo AEKO.

Do prepočtu účinkov SP na spotrebu dusíka v poľnohospodárstve boli premietnuté iba intervencie, ktoré vytvárajú priame príspevky k zníženiu aplikácie priemyselných hnojív. Do výpočtu neboli premietnuté sektorové intervencie nakoľko chýbajú údaje. Z výpočtu vyplýva, že je možné očakávať zvýšenie **čistého účinku SP k zníženiu spotreby dusíka o 3,3 %**. V hrubom vyjadrení je možné očakávať zvýšenie účinku SP približne o 5 %. Odhadované zvýšenie ambície je v súlade so SWOT, z ktorej vyplýva, že aplikácia priemyselných hnojív je relatívne nízka v porovnaní s inými krajinami EÚ. Zvýšenie ambície by bolo možné dosiahnuť hlavne prostredníctvom zvýšenia EP na ornej pôde.

Spotreba N v kg/ha			
TTP+OP			
Spotreba N v kg/ha - nepodporená p.p.	106,20		
Spotreba N v kg/ha - podporená p.p.	78,45		
Výmera podporenej p.p. v ha - rok 2020	396 150,00		
Výmera podporenej p.p. v ha - rok 2023/27	627 811,45		
Celková výmera p.p.	1 915 733,00		
Výmera nepodporenej p.p. v ha - rok 2020	1 519 583,00		
Výmera nepodporenej p.p. v ha - rok 2025	1 287 921,55		
PRV SR 2014 - 2020			
Podiel spotreby N na podporenej p.p. na celkovej spotrebe N v kg/ha.	21%	16,22	
Podiel spotreby N na nepodporenej p.p. na celkovej spotrebe N v kg/ha.	79%	84,24	
Celková spotreba N v kg/ha v r. 2020		100,46	
SP SPP 2023-2027			
Podiel spotreby N na podporenej p.p. na celkovej spotrebe N v kg/ha.	33%	25,71	
Podiel spotreby N na nepodporenej p.p. na celkovej spotrebe N v kg/ha.	67%	71,40	
Celková spotreba N v kg/ha v r. 2023/27		97,11	
Zníženie spotreby N v kg/ha		3,36	3,3%

	2023-2027	2020
intervencia	ha	ha
Ochrana a údržba drevín v rámci založeného Agrolesníckeho systému	1 320	
Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačného systému	31	
Ochrana a údržba drevín v rámci zalesnenej poľnohospodárskej pôdy	100	
Zakladanie Agrolesníckeho Systému	1 320	
Zakladanie líniových vegetačných prvkov	41	
Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy	100	
Ekologické poľnohospodárstvo	270 000	
AEKO - Precízne hnojenie orných pôd	75 500	
AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde	34 050	
AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity	216 000	
AEKO + EP PRV SR 2014-2020		396 150
Ekoschéma	29349,19	
	627 811	396 150

Pre **ukazovateľ I.18** bol použitý proxy ukazovateľ – spotreba pesticídov v kg/ha. Dôvodom bol zdroj údajov, kde boli uvedené záznamy o použitých pesticídoch na úrovni parciel z údajov poskytnutých ÚKSÚP-om za obdobie 2016 - 2018.

Do prepočtu účinkov SP na spotrebu pesticídov v poľnohospodárstve boli premietnuté iba intervencie, ktoré vytvárajú priame príspevky k zníženiu aplikácie pesticídov. Do výpočtu neboli premietnuté sektorové intervencie nakoľko chýbajú údaje. Z výpočtu vyplýva, že je možné očakávať zvýšenie **čistého účinku SP k zníženiu spotreby pesticídov o 2,9 %**. V hrubom vyjadrení je možné očakávať zvýšenie účinku SP približne o 5 %. Odhadované zvýšenie ambície je v súlade so SWOT, z ktorej vyplýva, že aplikácia pesticídov je relatívne nízka v porovnaní s inými krajinami EÚ. Zvýšenie ambície by bolo možné dosiahnuť hlavne prostredníctvom zvýšenia EP na ornej pôde.

Pesticídy			
Spotreba pesticídov kg/ha na o.p. - bez IP	6,99		
Spotreba pesticídov kg/ha v IP	2,79		
Výmera o.p. v ha - IP - rok 2020	14 449,00		
Výmera o.p. v ha - intervencie so zníženou aplikáciou POR - rok 2023/27	24 050,00		
Výmera o.p. v ha - ekoschémy bez aplikácie POR	29 349,19		
Celková výmera o.p. v ha - rok 2020 s povolenou aplikáciou POR	1 297 819,00		
Celková výmera o.p. - rok 2023/27 s povolenou aplikáciou POR	1 241 969,81		
Nepodporená výmera o.p. v ha - rok 2020	1 283 370,00		
Nepodporená výmera o.p. v ha - rok 2025	1 188 570,62		
PRV SR 2014-2020			
Podiel spotreby pesticídov na podporenej o.p. na celkovej spotrebe pesticídov	1,11%	0,03	
Podiel spotreby pesticídov na nepodporenej o.p. na celkovej spotrebe pesticídov	98,89%	6,91	
Celková spotreba pesticídov v kg/ha na o.p.		6,94	
SP SPP 2023-2027			
Podiel spotreby pesticídov na podporenej o.p. na celkovej spotrebe pesticídov	1,94%	0,05	
Podiel spotreby pesticídov na nepodporenej o.p. na celkovej spotrebe pesticídov	95,70%	6,69	
Celková spotreba pesticídov v kg/ha na o.p.		6,74	
Zníženie spotreby N v kg/ha		0,20	2,9%

	2023-2027	2020
intervencia	ha	ha
Ekologické poľnohospodárstvo - o.p.	67 500	61000
AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde	34 050	14449

Ekoschémy - op bez chémie	
Neproductívne prvky + zatrávenie	12861
Biopásy - 1%	11988,19
Biopásy - 3% CHVÚ	4500
Celkom	29349,19

4.2 Zapojenie partnerov programu do prípravy SP SPP

Na začiatku procesu prípravy Strategického plánu (2019) bola Riadiacim orgánom vytvorená veľká pracovná skupina. **Zloženie a výber partnerov** veľkej pracovnej skupiny, ktorý vychádzal z členov monitorovacieho výboru PRV 2014 - 2020 a bol doplnený ďalšími relevantnými aktérmi rozvoja vidieka, **je pomerne vyvážený, dostatočný a pokrýva všetkých významných relevantných aktérov prípravy Strategického plánu** vrátane zástupcov poľnohospodárov, mladých farmárov, malých fariem, lesných hospodárov, zástupcov rozvoja vidieka, obcí a zástupcov environmentálnych organizácií.

V roku 2019 sa RO, externí riešitelia a hodnotitelia stretávali podľa potreby s jednotlivými zástupcami relevantných partnerov, aby prediskutovali každú časť strategického plánu a vzali do úvahy relevantné pripomienky jednotlivých aktérov. Pracovná skupina zasadala v priebehu roku 2019 dvakrát, pričom pred rokovaním dostala materiály na pripomienkovanie. Všetky pripomienky sú k dispozícii RO, externým riešiteľom ako aj hodnotiteľom. Dostupnosť k pracovným verziám (SWOT analýza, Identifikácia potrieb a Intervenčná stratégia) dokumentov môžeme považovať za primeranú vrátane času na ich pripomienkovanie. Pri spracovaní SWOT analýzy a posudzovaní potrieb sa prihliadalo

k stanoviskám partnerov, ktoré boli následne prediskutované a patrične zapracovávané do jednotlivých dokumentov.

Súčasťou prípravných činností bol v niektorých oblastiach vykonaný pomerne rozsiahly výskum zdrojov údajov a informácií, avšak niektoré podstatné oblasti neboli dostatočne podporené relevantnými údajmi.

RO uzatvoril dve zmluvy na spracovanie vybratých častí strategického plánu SPP. V rámci prvej zmluvy spracovala rezortná organizácia VÚEPP analýzu SWOT a identifikáciu potrieb vrátane sektorovej analýzy. Externou službou RO zabezpečil spracovanie Analytickej podpory pre tvorbu Strategického plánu SPP 2021 - 2027 - Intervenčnej stratégie. Z dôvodu nejasných termínov implementácie SPP a následne odvodených termínov na predkladanie strategických plánov SPP 2021 - 2027 členskými krajinami Európskej komisie bolo zložité nastavovať podmienky verejného obstarávania na uvedené služby. Zmluvy by mali flexibilne reagovať na proces tvorby strategického plánu a zhotoviteľa by mali byť k dispozícii až do ukončenia relevantnej etapy procesu tvorby SP SPP.

V roku 2020 sa po predstavení Intervenčnej stratégie a zmene vlády v marci zastavili procesy konzultácií a diskusií s Veľkou pracovnou skupinou na viac ako jeden rok. Proces diskusií a tvorby Strategického plánu prebiehal za zatvorenými dverami na úrovni ministerstva. Taktiež hodnotitelia mali len obmedzený prístup k informáciám a zápisom zo stretnutí.

Od leta v roku 2021 sa procesy prípravy opäť zintenzívnili a do konca roku sa uskutočnili 3 stretnutia s verejnosťou. Išlo skôr o informovanie odbornej verejnosti o stave prípravy SP z pohľadu vedenia rezortu spojené s verejnou diskusiou.

V rámci celého procesu tvorby však chýbali menšie, tematicky zamerané pracovné skupiny s účasťou odbornej verejnosti, ktoré by spolu vytvárali SP a jeho jednotlivé časti. I keď priebežne zasadali rôzne skupiny k jednotlivým témam v rámci ministerstva, väčšina z nich však nebola otvorená pre odbornú verejnosť.

Nakoľko rozvoj vidieka patrí medzi prierezové politiky, komunikácia a koordinácia s inými relevantnými rezortami napr. v otázke životného prostredia, regionálneho rozvoja, informatizácie alebo sociálnej inklúzie nebola dostatočná. Program ponúka široké spektrum synergií s inými nástrojmi (najmä EŠIF a Plán obnovy), ktoré nedostatočnou komunikáciou a spoluprácou zostávajú neodhalené. Na jednej strane tým vzniknú nepokryté oblasti podpory (medzery) pri implementácii jednotlivých programov (na úrovni územia, cieľových skupín, alebo veľkosti a typov investícií). Na druhej strane to vytvára priestor na vznik duplicít a vzájomného sa prekrývania intervencií dvoch rôznych programov.

Zlepšenie komunikácie a koordinácie s relevantnými ministerstvami pomôže na jednej strane viac využívať komplementaritu iných programov na vidieku a na druhej umožní lepšie zacieliť vidiecku politiku na vybrané problémy v danom území pre relevantné cieľové skupiny.

Ministerstvo nemá vytvorený systém tvorby a koordinácie strategických dokumentov resp. politik s aktívnym zapojením všetkých relevantných partnerov tzv. participatívnym prístupom. Partnerstvo je skôr formálne a informatívne, prenos informácií je jednosmerný z ministerstva k potenciálnym beneficiarym. Ministerstvo nevyužíva inovatívne metódy spolu vytvárania stratégií, ktoré by boli bližšie k potrebám praxe. Zamestnanci nemajú dostatočné školenia o týchto metódach, a preto ich aj nedostatočne využívajú, čo následne ovplyvňuje kvalitu a realnosť strategických dokumentov.

Môžeme konštatovať, že je potrebné na ministerstve vytvoriť systém tvorby stratégií v spolupráci s odbornou verejnosťou vrátane štrukturálnych a procesných ustanovení. Odporúčame vyškoliť pracovníkov zodpovedných za riadenie politik v oblasti zapájania verejnosti do rozhodovacích procesov participatívnym prístupom.

Zloženie tzv. Veľkej pracovnej skupiny je dostatočné a pokrýva všetkých relevantných aktérov Strategického plánu. Napriek tomu, reálny prínos partnerov pri tvorbe jednotlivých častí Strategického plánu, snáď okrem mladých farmárov a prípravy finančných nástrojov, zostal v podstate v každej oblasti nevyužitý. Na druhej strane, v niektorých oblastiach sa aktivizovali partneri (mladí farmári, ale aj zástupcovia v oblasti životného prostredia), ktorí vlastnou iniciatívou aktívne prispievali do jednotlivých relevantných častí programu.

Odporúčame využívanie menších tematických pracovných skupín riadených facilitátorom alebo integrátorom pre rôzne oblasti ako napr. pre špecifické ciele 1 a 2, spoločná organizácia trhu (i keď tu je možné vytvoriť ešte špecifické podskupiny pre včely, ovocie, víno), životné prostredie a klíma (špecifické ciele 4 až 6), lesy, AKIS, rozvoj vidieka, podpora generačnej výmeny,

Zároveň odporúčame intenzívnejšie zapojenie partnerov pre oblasť životného prostredia a klímy, pre zavádzanie širokopásmového internetu v najodľahlejších oblastiach vidieka alebo pre sociálnu inklúziu.

Odporúčame zlepšiť prístup k relevantným údajom a informáciám (napr. z iných rezortov) ale aj k podporným štúdiám, analýzám a stratégiám, ktoré exaktne podporia proces tvorby SP.

Navyše, je dôležité zabezpečiť kontinuitu, konzistentnosť a flexibilitu zazmluvnených strán počas celého procesu tvorby SP SPP 2023 - 2027 a jej individuálnych častí.

4.3 Vnútna koherencia navrhovaného Strategického plánu SPP a jeho vzťah s inými príslušnými nástrojmi

HO 2.3: Do akej miery je SP SPP vnútorne koherentný?

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 1

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 1 je vytvorená vzájomná komplementárnosť a synergia bez vzájomných negatívnych vplyvov. Základnú podporu príjmu v záujme udržateľnosti dopĺňajú priamo ďalšie tri navrhované intervencie Komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti, Platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami (ANC) a Platby v rámci sústavy Natura 2000. Nepriamo základnú podporu príjmu podporí intervencia Finančné príspevky na komerčné poistné pre poistné schémy v poľnohospodárstve a to znížením volatility príjmov. Všetky navrhované intervencie navzájom synergicky pôsobia na udržanie poľnohospodárov, ktorí zabezpečujú produkciu poľnohospodárskych produktov, v odvetví, mzdy poľnohospodárskych zamestnancov a plnenie požiadaviek ochrany životného prostredia.

Zvolený nový prístup v priamych podporách spôsobí zníženie výšky priamych podpôr u väčších poľnohospodárskych podnikov (znížená základná podpora príjmu v porovnaní so súčasným programovým obdobím), čo môže vyvolať zmeny v štruktúre poľnohospodárskej prvovýroby. Poľnohospodárske podniky so zníženým príjmom budú optimalizovať výrobu, čo môže spôsobiť napr. pokles stavu dojníc v SR (výroba mlieka je bez dotácií dlhodobá stratová, zdroj: [Milk specialised farms \(europa.eu\)](https://milk.specialised.farms.europa.eu)). Z tohto dôvodu môže intervencia „základná podpora príjmu“ vytvoriť negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. K eliminácii možného negatívneho príspevku môžu prispieť intervencie zo ŠC 9 (dobré životné podmienky zvierat).

Navrhované intervencie v ŠC 1 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 2, 3, 7, 9 a prierezový cieľ. Navrhnuté intervencie prispievajú k vytvoreniu životaschopnej skupiny potenciálnych príjemcov intervencií programovaných v ostatných špecifických cieľoch SP. Podpora poľnohospodárov v rámci ŠC 1 si stabilizujú základnú zložku svojho príjmu, čo im uľahčí vstup do investícií, spolupráce, sektorových intervencií, záväzkov týkajúcich sa aspektu životného prostredia, klímy.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 2

Medzi navrhovanými intervenciami v rámci ŠC 2 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy. Viazanou podporou príjmov sa podporia tie sektory, ktoré budú uprednostňované v investíciách do modernizácie (špeciálna RV a ŽV) ako aj v sektorových intervenciách. K zvýšeniu konkurencieschopnosti synergicky prispievajú všetky navrhnuté intervencie, primárne prispievajú investície do modernizácie poľnohospodárskych podnikov a spracovania vlastných produktov poľnohospodárskej prvovýroby. Doplnkovo budú pôsobiť sektorové intervencie ako aj viazané podpory príjmu v kľúčových sektoroch z pohľadu pridanej hodnoty a zamestnanosti.

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 2 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 1, 3 a 9. Všetky navrhnuté intervencie ŠC 2 prispievajú k stabilizácii príjmov podporených poľnohospodárskych podnikov (ŠC 1). Podporené poľnohospodárske podniky v rámci ŠC 2 si posilnia svoju účasť na trhu, čo im uľahčí vstup do horizontálnej a vertikálnej spolupráce, čo následne povedie k posilneniu ich postavenia v hodnotovom reťazci (ŠC 3). Podporou spracovania vlastnej poľnohospodárskej prvovýroby sa poľnohospodári zapoja do potravinovej vertikály prostredníctvom ponuky lokálnych a kvalitných potravín (ŠC 9). Modernizované objekty ŽV umožnia podporeným podnikom zavádzať chovy zvierat s lepšími životnými podmienkami (ŠC 9).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 3

Medzi navrhovanými intervenciami v rámci ŠC 3 existuje vzájomná komplementárnosť. Navrhnuté intervencie synergicky pôsobia na posilnenie pozície poľnohospodárov v potravinovej vertikále. V rámci investičnej podpory spolupráce prvovýrobcov a spracovateľov ako aj sektorových intervencií bude poskytnutá podpora, ktorá stimuluje vzájomnú spoluprácu poľnohospodárskych podnikov (horizontálna spolupráca) ako aj prepájanie poľnohospodárov so spracovateľmi (vertikálna spolupráca). Výsledkom tejto kombinácie intervencií bude zvýšenie pridanej hodnoty poľnohospodárov v hodnotovom reťazci. Na druhej strane vytvorená kombinácia intervencií môže vytvoriť negatívny kompromis. Podporené poľnohospodárske podniky v rámci sektorových intervencií (podniky organizované v organizáciách výrobcov v sektoroch ovocia, zeleniny a zemiakov) môžu mať obmedzené možnosti sa zapájať do iných skupín s cieľom rozvíjať alternatívne odbytové kanály (interné pravidlá odbytových organizácií).

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 3 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 1, 2, 4 a 9. Všetky navrhnuté intervencie ŠC 3 prispievajú k stabilizácii príjmov podporených poľnohospodárskych podnikov (ŠC 1). Vybrané intervencie prispievajú k zvýšeniu pridanej hodnoty poľnohospodárskych podnikov, čím si zvýšia svoju konkurencieschopnosť na trhu (ŠC 2). Podporené poľnohospodárske podniky si zlepšia organizáciu odbytu, zvýšia výrobu lokálnych produktov s označením kvality (ŠC 9).

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 4

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 4 existuje vzájomná komplementárnosť. Navrhované intervencie „Investície do vodozádržných zariadení“ a „Riešenie deficitu organického uhlíka v poľnohospodárskej pôde“ pomôžu zvýšiť viazanie uhlíka v poľnohospodárskej krajine. Podporu investícií do OZE, zariadení a budov v ŽV sa znížia emisie skleníkových plynov, čo prispeje k zmierneniu dopadov klimatickej zmeny.

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 4 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 5, 6 a 2. Podpora riešenia deficitu organického uhlíka v p.p. prispeje k ochrane pôdy, vody a biodiverzity. Podpora investícií do OZE a redukcie emisií skleníkových plynov v ŽV prispeje k zlepšeniu ekonomického výkonu poľnohospodárskych podnikov (ŠC 2).

Pre les v rámci ŠC 4 je vytvorená vzájomná komplementárnosť medzi všetkými navrhnutými 4 intervenciami. K podpore adaptačných a mitigačných opatrení súvisiacich so zmenou klímy v lesoch by mali synergicky pôsobiť všetky lesnícke intervencie, t.j. mitigačné opatrenia, adaptácia lesov na klimatické extrémny, zlepšovanie a posilňovanie zdravotného stavu lesov, ako aj akumulácia vody v lesnej krajine vyvolaná zvyšovaním vodozadržnej funkcie lesov.

Zvolená intervencia by nemala mať žiadny negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Naopak, navrhované intervencie v ŠC 4 budú synergicky pôsobiť hlavne k ŠC 6. Ozdravením lesov a formovaním zdravých vitálnych lesov t.j. lesov prírode blízkych, sa bude súčasne zvyšovať aj HNV takýchto lesov a bude sa vytvárať ďalší potenciálny základ pre nárast biodiverzity v lesných ekosystémoch a kvalitatívne zvyšovanie ponuky ekosystémových služieb. To bude komplementárne pôsobiť k ŠC 6, zameranému na podporu a rozvoj biodiverzity lesov. Vznikne tým pozitívny (synergický) účinok ŠC 4 a ŠC 6.

Pre zvýšenie synergických účinkov intervencií ŠC 4 k ostatným ŠC ako aj pre vytvorenie synergického príspevku k prierezovému cieľu SP je potrebné prepojiť intervencie AKIS k ŠC 4, ktoré výrazne napomôžu k zvyšovaniu povedomia poľnohospodárov a lesných hospodárov v oblasti aplikácie adaptačných a mitigačných opatrení.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 5

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 5 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy vo vzťahu k ŠC 5. Programované intervencie AEKO, EP, Celofarmová eko-schéma v rámci ŠC 5 synergicky spolu prispievajú najmä k ochrane a zlepšeniu kvality pôdy a vody, k lepšiemu manažmentu živín v pôde, udržateľnému a obmedzenému používaniu pesticídov. Účinky uvedených intervencií budú posilnené investičnými intervenciami prostredníctvom budovania prvkov zelenej a modrej infraštruktúry, investíciami v poľnohospodárskych podnikoch na zníženie emisií amoniaku a rekonštrukciou a modernizáciou existujúcej infraštruktúry závlah.

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 5 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 4 a 6. Rozširovanie ekologického poľnohospodárstva a záväzkov AEKO, najmä na ornej pôde, významne prispeje k ochrane biodiverzity a k zníženiu emisií skleníkových plynov.

Pre zvýšenie synergických účinkov intervencií ŠC 5 k ostatným ŠC ako aj pre vytvorenie synergického príspevku k prierezovému cieľu SP je potrebné prepojiť intervencie AKIS k ŠC 5, ktoré výrazne napomôžu k zvyšovaniu povedomia poľnohospodárov najmä v oblasti aplikácie hnojív a POR.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 6

Na úrovni ŠC 6 existuje medzi navrhovanými intervenciami vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy. K zachovaniu biodiverzity na poľnohospodárskej pôde synergicky prispievajú intervencie AEKO – ochrana a udržanie biodiverzity, EP, Celofarmová eko-schéma. K zachovaniu biodiverzity v lesoch budú synergicky pôsobiť obe navrhované intervencie – Lesnícko-environmentálne

a klimatické služby a ochrana lesov a kompenzačné platby za hospodárenie v lesných oblastiach Natura 2000.

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 6 budú synergicky pôsobiť hlavne k ŠC 4 a 5. Vytvorením biopásov a vyčlenením neproduktívnych plôch a prvkov nad rámec GAEC 8 v rámci Celofarmovej ekoschémy sa zvýši viazanie organického uhlíka v pôde, zníži sa aplikácia hnojív a ochranných látok, zníži emisia skleníkových plynov a erózia pôdy, čím sa vytvára synergia k ŠC 4 a ŠC 5. Podporou udržateľného lesného riadenia prostredníctvom záväzkov v rámci Lesnícko-environmentálnych a klimatických služieb sa posilní zdravotný stav lesov a následne sa posilní sekvestrácia uhlíka. Tým sa vytvoria synergické účinky k ŠC 4.

Pre zvýšenie synergických účinkov intervencií ŠC 6 k ostatným ŠC ako aj pre vytvorenie synergického príspevku k prierezovému cieľu SP je potrebné prepojiť intervencie AKIS k ŠC 6, ktoré výrazne napomôžu k zvyšovaniu ekologického povedomia poľnohospodárov a lesných hospodárov a správneho uplatňovaniu ostatných intervencií/operácií v tejto oblasti.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 7

Špecifický cieľ 7 považujeme za pomerne súdržný a vyvážený či už z pohľadu koherencie s 1. pilierom (komplementárna podpora mladých poľnohospodárov), medzi intervenciami vo všetkých špecifických cieľoch, v rámci samotného ŠC 7, ako aj medzi rôznymi cieľmi na horizontálnej úrovni. ŠC je konzistentný a ukazuje jasné prepojenia na SWOT analýzu a identifikované potreby.

Medzi identifikovanými potrebami a intervenciami je potrebné vidieť vzájomnú synergiu. Mladí farmári najmä začínajúci potrebujú kombináciu prístupu k pôde, kapitálu a k inováciám, vedomostiam, vzdelávaniu a poradenstvu. Čím lepšie bude uvedená synergia fungovať, tým väčší sa vytvorí priestor pre vstup nových a mladých poľnohospodárov do agrosektora.

Napriek tomu, že špecifický cieľ 7 sa výhradne venuje podpore mladých farmárov, môžeme povedať, že mladí farmári sú v podstate prierezovým prvkom strategického plánu, nakoľko budú oprávnení v každom špecifickom ciele pričom vo viacerých budú aj zvýhodnení (vrátane 1. piliera).

Podpora pozemkových úprav podporená v kombinácii národných a európskych zdrojov je dôležitým komplementárnym a synergickým prvkom pri uľahčovaní prístupu mladých farmárov k pôde. I keď sa pozemkové úpravy netýkajú priamo iba mladých farmárov, nakoľko riešia ucelené územia katastrov obcí, predsa len doplnkovo môžu pomôcť aj mladým farmárom.

V tejto súvislosti bude dôležitá aj synergia so schémou prístupu k pôde v rámci Slovenského pozemkového fondu, ktorá môže významnejšie umožniť prístup k pôde pre mladých farmárov.

Mladí farmári sú považovaní za inovatívnejších a tak sa očakávajú významné synergie aj v rámci prierezového cieľa (AKIS), či už ide o projekty Európskeho inovačného partnerstva vrátane zapojenia sa tých najaktívnejších do medzinárodných projektov, ale aj v rámci poradenstva, ďalšieho alebo celoživotného vzdelávania a výmeny poznatkov s vedecko-výskumnou základňou.

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 8

Intervenčná stratégia nie je vnútorne koherentná v oblasti udržateľného obhospodarovania lesov a je potrebné zosúladiť relevantné špecifické ciele (ŠC 8, ŠC 4 a ŠC 6) ako aj navrhované intervencie v rámci samotného ŠC 8.

Navrhované operácie sú duplicitné na úrovni samotného ŠC 8, či už ide o neproduktívne investície v oblasti prírode-blízkeho hospodárenia alebo o produktívne investície do novej ekologicky šetrnejšej techniky a technológie. Taktiež oprávnené cieľové skupiny (obhospodarovatelia lesov malých výmer) nie sú jednoznačne stanovené vykazujú znaky potenciálnej duplicity. Z uvedeného dôvodu **je nevyhnutné jasnejšie popísať konzistentnosť uvedených intervencií v rámci ŠC 8.**

ŠPECIFICKÝ CIEĽ 9

Medzi navrhovanými intervenciami pri dosahovaní ŠC 9 existuje vzájomná komplementárnosť a nevznikajú žiadne negatívne vplyvy vo vzťahu k ŠC 9. Navrhované intervencie „Dobré životné podmienky zvierat“, „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov“ a „Ekologické poľnohospodárstvo“ pomôžu zlepšiť reakcie poľnohospodárov na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia ako aj dobrých životných podmienok zvierat. Sektorové intervencie zohrávajú dôležitú úlohu v propagácii zdravších potravín, čo bude vplývať na správanie spotrebiteľov. Výsledok by mal byť vyšší dopyt po zdravších potravinách na trhu. Na tento dopyt môžu najlepšie reagovať lokálni producenti potravín.

Z vybraných intervencií by nemala mať žiadna z nich negatívny príspevok k ostatným špecifickým cieľom SP. Navrhované intervencie v ŠC 9 budú synergicky pôsobiť hlavne na ŠC 2, 4 a 5. Podpora chovu zvierat so zníženou hustotou a zlepšenou pohodou zvierat prispeje k zníženiu emisií z poľnohospodárstva (ŠC 4). Podporená poľnohospodárska pôda bez použitia CMR a ED pesticídov prispeje k zníženiu emisií skleníkových plynov (ŠC 4) ako aj k ochrane vody a pôdy (ŠC 5).

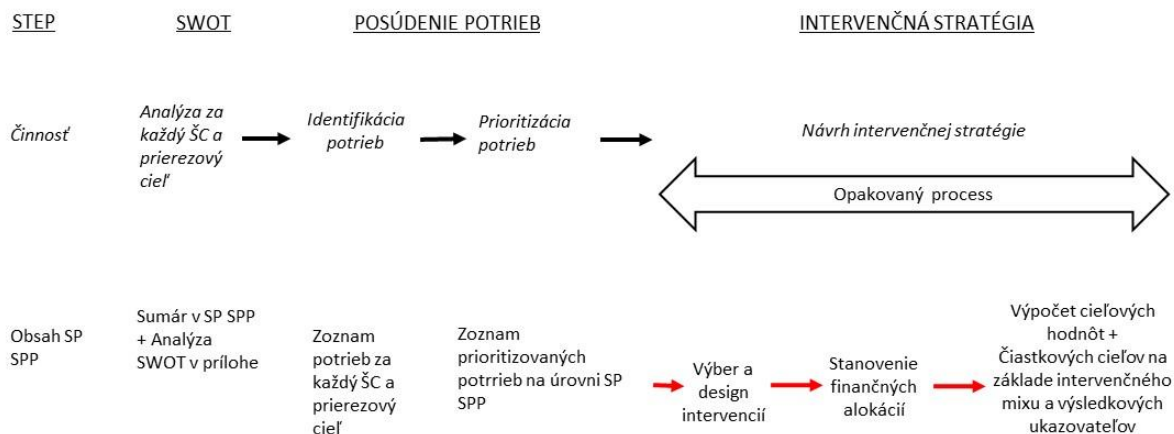
Realizáciou propagačných aktivít sa vytvorí synergický príspevok k prierezovému cieľu SP. Propagácie sprostredkujú spotrebiteľom informácie o výsledkoch analýz kvality potravín, čo napomôže transferu znalostí a informácií verejnosti ako aj poľnohospodárom.

4.4 Spôsob, akým očakávané výstupy prispievajú k výsledkom

HO 2.4: Do akej miery prispievajú očakávané výstupy k výsledkom vyjadrených v reálnych cieľových hodnotách?

Prevažne všetky očakávané výstupy (okrem výstupov zo sektorových intervencií) do plnej miery prispievajú k cieľovým hodnotám výsledkových ukazovateľov, ktoré boli zaradené do SP. Vysoká miera príspevku bola dosiahnutá z dôvodu zvoleného procesu stanovenia cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov R. Ako vyplýva z obrázku č.4 , na základe SWOT a potrieb bol najprv vybraný intervenčný mix, následne stanovená alokácia finančných zdrojov pre každú intervenciu a až potom boli vypočítané (nie určené) hodnoty výsledkových ukazovateľov na základe očakávaných výstupov. Počas prípravy programu sa pozornosť partnerov programu zamerala na finančné alokácie a podmienky jednotlivých intervencií. Nový prístup k programovaniu nebol správne prijatý, čo sa prejavilo aj v pripomienkovom konaní a vo výslednom designe SP.

Obrázok 4: Proces stanovenia cieľových hodnôt

Zdroj: prezentácia EK – „CAP STRATEGIC PLANS Key elements for their strategic and operational design“ + vlastné úpravy hodnotiteľa

Z uvedeného prístupu vyplýva, že:

- pridelené finančné vstupy a ich formy sú dostatočné na vytvorenie plánovaných výstupov v SP,
- výstupy, ktoré vyprodukujú finančné vstupy, sú dostatočné na to, aby príjmom vygenerovali očakávané výsledky v SP (vyjadrené v cieľových hodnotách a míľnikoch príslušných ukazovateľov výsledku),
- očakávané výsledky/ciele sú realistické. Cieľové hodnoty ukazovateľov výsledkov týkajúce sa špecifických cieľov SPP v oblasti životného prostredia a klímy berú do úvahy environmentálnu a klimatickú štruktúru SP a už stanovené dlhodobé národné ciele stanovené v nástrojoch uvedených v prílohe XIII k nariadeniu o SP. Pri stanovovaní stratégie a návrhu intervencií sa malo prihliadať na úlohu kondicionality.

Hodnotiteľ zrealizoval posúdenie kvantifikovaných cieľových hodnôt a čiastkových cieľov v zmysle usmernenia Help Desk – tool 3.3. Výstupy z tohto procesu sú uvedené v prílohe 2. Z posúdenia vyplývajú nasledovné zistenia:

Prepojenie medzi cieľmi a intervenciami

Celkovo bolo naprogramovaných 93 intervencií, ktoré (okrem 3 sektorových intervencií v sektore včelárstva) sú priradené k min. 1 alebo viacerým výsledkovým ukazovateľom. V rámci tohto procesu boli pre niektoré sektorové intervencie identifikované nesprávne zvolené ukazovatele alebo chýbajúce prepojenia intervencií na ďalšie dodatočné výsledkové ukazovatele. Hodnotiteľ zistenia z tejto časti posúdenia zahrnul do odporúčaní. Celkovo je možné uviesť, že v SP boli použité všetky relevantné ukazovatele. Zo zoznamu výsledkových ukazovateľov neboli použité iba ukazovatele R.32 a R.40.

Relevantnosť cieľov vo vzťahu k identifikovaným potrebám.

Väčšina cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov je opodstatnená vzhľadom na identifikované potreby, ktoré sú prepojené na jednotlivé výsledkové ukazovatele. Na druhej strane je potrebné uviesť, že zdôvodnenia potrieb sú vo viacerých prípadoch skôr opisom plánovaných intervencií, než skutočným zdôvodnením. **Odporúčame zlepšiť viaceré odôvodnenia potrieb, aby boli cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľom lepšie zdôvodniteľné. Nedostatočné odôvodnenie cieľových hodnôt od identifikovaných potrieb bol zaznamenaný pre nasledovné ukazovatele výsledku:**

R.1 Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií: počet osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP v záujme zlepšenia udržateľnej hospodárskej, environmentálnej výkonnosti a výkonnosti v oblasti klímy a efektívneho využívania zdrojov
R.2 Prepojenie poradenstva a vedomostných systémov: počet poradcov prijímajúcich podporu na účely integrácie do poľnohospodárskych vedomostných a inovačných systémov (AKIS)
R.16 - Investície súvisiace s klímou: podiel fariem prijímajúcich investičnú pomoc
R.24 - Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov/
R.34 – Zachovanie krajinných prvkov: Podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti (UAA) v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov

Okrem toho boli **identifikované nasledovné výsledkové ukazovatele, ktoré nie je možné prepojiť na identifikované potreby SP:**

R.20 - Zlepšenie kvality ovzdušia: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky znížiť objem emisií amoniaku
R.23 - Udržateľné využívanie vody: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť vodnú bilanciu (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie ale je použitý v 4 intervenciách</i>)
R.25 - Environmentálny prínos v sektore živočíšnej výroby: Podiel dobytčích jednotiek (VDJ) na základe podporených záväzkov k zlepšeniu environmentálnej udržateľnosti
R.26 Investície súvisiace s prírodnými zdrojmi: podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré využívajú produktívnu a neproduktívnu investičnú podporu v rámci SPP súvisiacu so starostlivosťou o prírodné zdroje (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie ale je použitý v 6 intervenciách</i>)
R.28 Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií: počet osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP v záujme zlepšenia, environmentálnej výkonnosti a výkonnosti v oblasti klímy
R.37 Rast a pracovné miesta vo vidieckych oblastiach: nové pracovné miesta podporované v projektoch SPP (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie ale je použitý v 1 intervencii</i>)

Z vyššie uvedených zistení vyplýva, že **je potrebné zlepšiť kvalitu popisu identifikovaných potrieb vo vzťahu k výsledkovým ukazovateľom, ktoré boli zahrnuté do SP na základe SWOT.**

Kauzálny vzťah od vstupov, výstupov až po cieľové hodnoty výsledkov

Ako bolo uvedené vyššie, cieľové hodnoty boli vypočítané z očakávaných vstupov a výstupov, preto existuje priamy kauzálny vzťah medzi vstupmi, výstupmi a cieľovými hodnotami. Z posúdenia vyplynul záver (príloha 2), že **pre prevažnú väčšinu výsledkových ukazovateľov nie sú uvedené v kapitole 2 SP**

informácie o očakávaných príspevkoch programovaných intervencií k jednotlivým výsledkovým ukazovateľom. Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu. Poskytnuté odôvodnenie cieľových hodnôt nezohľadňuje kritické faktory a musí byť v súlade s Identifikáciou potrieb. Z toho dôvodu odporúčame doplniť tieto informácie.

Posúdenie kľúčových faktor, ktoré je potrebné zohľadniť pri stanovovaní cieľov

Pri posúdení cieľových hodnôt boli použité nasledovné faktory:

- získané ponaučenia,
- porovnanie foriem podpory,
- odhad cieľových hodnôt,
- administratívne kapacity,
- demonštrácia ambícií.

Tab. 4.2: Sumár identifikovaných zistení z posúdenia cieľových hodnôt:

Výsledkový ukazovateľ R	Zistenia z posúdenia (získané ponaučenia, porovnanie foriem podpory, odhad cieľových hodnôt, administratívne kapacity, demonštrácia ambícií)
<p>R.1 - Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií: počet osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP v záujme zlepšenia udržateľnej hospodárskej, environmentálnej výkonnosti a výkonnosti v oblasti klímy a efektívneho využívania zdrojov</p> <p>R.2 - Prepojenie poradenstva a vedomostných systémov: počet poradcov prijímajúcich podporu na účely integrácie do poľnohospodárskych vedomostných a inovačných systémov (AKIS)</p>	<p>Príčiny pre nenaplnenie cieľových hodnôt opatrení 1 a 2 neboli analyzované a neboli brané do úvahy pri stanovení cieľovej hodnoty R.1. Nové cieľové hodnoty sú totožné s predchádzajúcim obdobím.</p>
R.5 - Riadenie rizika: podiel poľnohospodárskych podnikov s podporovanými nástrojmi na riadenie rizika v rámci SPP	K cieľovej hodnote prispeje nový typ intervencie, stanovená cieľová hodnota vychádza z historických údajov - počet subjektov, ktoré využili komerčné poistenie. Nová intervencia môže zvýšiť záujem o poistenie a tým spôsobiť administratívne omeškanie.
R.6 - Prerozdelenie v prospech menších poľnohospodárskych podnikov: percentuálny podiel dodatočných priamych platieb na hektár pre oprávnené poľnohospodárske podniky, ktoré nedosahujú priemernú veľkosť poľnohospodárskych podnikov (v porovnaní s priemerom)	Nové podmienky - vyššia sadzba a hranica do 150 ha, čo môže zvýšiť počet žiadateľov a vyvolať administratívnu záťaž a omeškanie.
R.9 - Modernizácia poľnohospodárskych podnikov: podiel poľnohospodárov, ktorým plynie investičná podpora na reštrukturalizáciu a modernizáciu vrátane zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov	Nové podmienky - využitie finančných nástrojov, zavedenie nového systému môže meškať (vytvorená závislosť od iných agentúr), potreba nových postupov.

R.10 - Lepšia organizácia dodávateľského reťazca: podiel poľnohospodárov podieľajúcich sa na skupinách výrobcov, organizáciách výrobcov, miestnych trhoch, krátkych dodávateľských reťazcoch a systémoch kvality podporených SPP	Nebola stanovená cieľová hodnota v SP.
R.11 - Koncentrácia ponuky: podiel hodnoty sektorových organizácií výrobcov alebo skupín výrobcov s operačnými programami na predávanej produkcii	Nebola stanovená cieľová hodnota v SP.
R.12 - Adaptácia na zmenu klímy: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky zlepšiť adaptáciu na zmenu klímy	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Eko-schémy.
R.16 - Investície súvisiace s klímou: podiel fariem prijímajúcich investičnú pomoc	Zvýhodnenie investícií v oblasti klímy môže vyvolať vysoký záujem u poľnohospodárov a vyvolať tak administratívne omeškanie.
R.18 - Investičná podpora pre lesnícky sektor: Celkové investície na zlepšenie výkonnosti lesníckeho sektora	Nižší rozpočet pre investície v lesnom sektore v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Ak sa k rozpočtu pripočíta alokovaná čiastka pre lesnícke opatrenia 8.3, 8.4 z prechodného obdobia, tak je rozpočet na investície vyšší.
R.19 - Zlepšenie pôd: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia v prospech šetrného obhospodarovania pôdy	K cieľovej hodnote prispeje nový typ intervencie - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Eko-schémy.
R.20 - Zlepšenie kvality ovzdušia: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky znížiť objem emisií amoniaku	Ciele sa odhadujú ľubovoľne.
R.21 - Ochrana kvality vody: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia týkajúce sa kvality vody	K cieľovej hodnote prispeje nový typ intervencie - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Eko-schémy.
R.22 - Udržateľné hospodárenie so živinami: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov týkajúcich sa lepšieho manažmentu živín	K cieľovej hodnote prispeje nový typ intervencie - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Eko-schémy.
R.23 - Udržateľné využívanie vody: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť vodnú bilanciu	Ciele sa odhadujú ľubovoľne (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie, ale je použitý v 4 intervenciách</i>)

R.24 - Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov/	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Eko-schémy.
R.26 - Investície súvisiace s prírodnými zdrojmi: podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré využívajú produktívnu a neproduktívnu investičnú podporu v rámci SPP súvisiacu so starostlivosťou o prírodné zdroje	Ciele sa odhadujú ľubovoľne (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie, ale je použitý v 6 intervenciách</i>)
R.28 - Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií: počet osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP v záujme zlepšenia, environmentálnej výkonnosti a výkonnosti v oblasti klímy	Ciele sa odhadujú ľubovoľne
R.34 - Zachovanie krajinných prvkov: Podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti (UAA) v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov	Do cieľovej hodnoty sú započítané iba chránené krajinné prvky na ornej pôde nad rámec GAEC 8. Krajinné prvky na TTP nie sú súčasťou LPIS, v prípade podpory je potrebné vytvoriť novú vrstvu.
R.41 - Prepájanie európskeho vidieka: podiel vidieckeho obyvateľstva, ktorý využíva výhody zlepšeného prístupu k službám a infraštruktúre prostredníctvom podpory Spoločnej poľnohospodárskej politiky	Ciele sa odhadujú ľubovoľne. Pre PPÚ sú náročné na administratívne kapacity, implementácia projektu PPÚ trvá cca 5 rokov, programovacie obdobie je skrátené na 5 rokov (<i>nie je zahrnutý do intervenčnej stratégie, ale je použitý v 4 intervenciách</i>)

4.5 Konzistentnosť alokácie rozpočtových prostriedkov so špecifickými cieľmi Strategického plánu SPP

HO 2.5: Do akej miery sú pridelené rozpočtové prostriedky konzistentné so špecifickými cieľmi strategického plánu SPP?

Finančný plán strategického plánu SPP zobrazuje rozdelenie pridelených prostriedkov na plánovanú intervenciu na priame platby, sektorové intervencie a intervencie na rozvoj vidieka.

Tabuľka č. 4.3

Intervencie	Alokácia v EUR
Priame platby	2 103 161 389,-
Sektorové intervencie	81 338 374,-
Intervencie v záujme rozvoja vidieka	2 003 905 672,-
Technická pomoc	73 978 425,-
Spolu:	4 262 383 860,-

Zdroj: Návrh SP SPP 2023 - 2027

Spôsob akým boli stanovené cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľov (viď. obrázok 4, HO 2.4) zabezpečil plnú mieru konzistencie rozpočtových prostriedkov so špecifickými cieľmi SP. Je možné uviesť, že pridelené finančné vstupy a ich formy (granty alebo finančné nástroje) sú dostatočné na vytvorenie plánovaných výstupov (vyjadrené v hodnotách ukazovateľov výstupu), pridelené finančné vstupy a ich formy (granty alebo finančné nástroje) sú dostatočné na to, aby sa dosiahli cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľov.

Z pohľadu riešenia potrieb bol identifikovaný nesúlad medzi alokáciami rozpočtových prostriedkov a prioritizovanými potrebami (viď. tabuľka 4.5). **Alokácia rozpočtových zdrojov** na každú intervenciu je kvalitatívne stručne zdôvodnená v intervenčnej stratégii, ale **nie je úplne v súlade s prioritizáciou potrieb**. Pre posúdenie vzťahu medzi prioritizovanými potrebami a rozpočtom pripravil hodnotiteľ rozdelenie alokácií jednotlivých intervencií podľa potrieb, ktoré sa riešia danými intervenciami. Ide o indikatívne rozdelenie, nakoľko nie je vždy možné určiť presnú alokáciu pre danú potrebu z celkovej alokácie intervencie. Ako vyplýva z tabuľky 4.5, najvýraznejší rozpor medzi prioritizáciou a alokáciou zdrojov je u potrieb 3.1 (80 mil. EUR), 6.1 (133 mil. EUR), 6.3 (575 mil. EUR) a 8.1 (150 mil. EUR), ktoré boli označené za potreby so strednou významnosťou, ale z pohľadu alokácií finančných prostriedkov ide o dôležitejšie potreby. Opačný nesúlad existuje medzi potrebami s vysokou relevanciou a ich príslušnými alokáciami 3.2 (25 mil. EUR), 4.4 (19 mil. EUR), 4.5 (25 mil. EUR), 4.7 (7 mil. EUR), 9.3 (0,27 mil. EUR). Vyššie alokácie pre uvedené potreby so strednou významnosťou považuje hodnotiteľ za korektné, pretože vyplývajú zo SWOT (napr. potreby 6.1 a 6.3 sú naviazané na PAF). Takisto nižšie alokácie na uvedené potreby s vysokou významnosťou vyplývajú zo SWOT. **Z uvedeného vyplýva, že je potrebné prehodnotiť prioritizáciu identifikovaných potrieb, aby lepšie zohľadnila súčasný stav popisovaný v analýze SWOT.**

Opodstatnenie ako boli rozpočtové prostriedky pridelené na plánované intervencie je vysvetlené v rámci každého špecifického cieľa SPP. Zohľadnené boli rôzne typy sektorov, územia a príjemcov. Úloha posilnenej kondicionality sa zohľadnila pri návrhu intervencií a ich pridelení finančných prostriedkov. **V SP nie je uvedená analýza rizika implementácie navrhovaných intervencií (dopyt, absorpčná kapacita, dokončenie projektov atď.).**

Hodnotiteľ na základe vlastných skúseností a poznatkov identifikoval možné riziká pri implementácii intervencií uvedených v tabuľke 4.4.

Tabuľka 4.4: Identifikácia intervencií s možnými implementačnými rizikami

Intervencia	Faktory rizika		
	Dopyt	Absorpčná kapacita	Dokončenie projektu
Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch	V pláne je použiť 300 mil. EUR na finančné nástroje. O využitie finančných nástrojov nemusí byť zo strany poľnohospodárov veľký záujem v závislosti od nastavených podmienok.	Absorpčná kapacita v živočíšnej výrobe pre finančné nástroje je limitovaná.	Neskorší začiatok implementácie intervencie z dôvodu zavedenia finančných nástrojov môže spôsobiť nedočerpanie alokácie rozpočtových prostriedkov.
Projekty pozemkových úprav (PPÚ)	-	-	Dĺžka implementácie PPÚ je približne 5 rokov. S implementáciou intervencie je potrebné začať od r. 2023. V predchádzajúcom období 2014 - 2020 boli problémy so začatím s PPÚ.
Sektorové intervencie – Bravčové mäso, sektor ovčieho a kozieho mäsa	V uvedených sektoroch neexistujú uznané organizácie výrobcov.	Nízka úroveň organizovanosti v uvedených trhov predstavuje implementačné riziko.	-
AEKO – precízne hnojenie orných pôd	V predchádzajúcom programovom období bol o uvedený typ intervencie nízky záujem. Výška podpory bola zvýšená z 35,82 EUR/ha na 66,70 EUR/ha, čo by malo eliminovať možné riziká s implementáciou.	-	-
AEKO – šetrné hospodárenie na ornej pôde	V predchádzajúcom programovom období bol o uvedený typ intervencie nižší záujem (Integrovaná produkcia - cca 12 tis. ha z plánovaných 21 tis. ha). Podmienky oprávnenosti boli znížené v novej intervencii, v nadväznosti na to boli znížené aj výšky podpôr pre pestovanie zeleniny, zemiakov a jahôd.		
Produktívne investície v poľnohospodárskych podnikoch – mladý poľnohospodár		Alokovaná čiastka pre mladých farmárov vo výške 70 mil. EUR je príliš ambicióznou a v rámci SP v súčasnosti ničím nepodložená. I keď podporujeme zavádzanie	Vo finančnom pláne sú investície naplánované až od roku 2026, čo je dosť neskoro a odporúčame začať s grantovou investičnou podporou skôr.

		finančných nástrojov a postupné nahrádzanie grantových podpôr podporami z finančných nástrojov, odporúčame zvážiť realnosť čerpania prostriedkov (najmä pre mladých farmárov) z finančných nástrojov.	V prípade finančných nástrojov je oneskorenie spustenia intervencie opodstatnené vzhľadom k súčasnému stavu prípravy finančných nástrojov.
Operačné skupiny Európskeho inovačného partnerstva	Neexistujú údaje na porovnanie dopytu. V súčasnom období bolo v prvej výzve predložených 56 zámerov ale nakoľko ešte neboli vyhodnotené, je ťažko zhodnotiť ich kvalitu a tým aj relevantnosť pre EIP.	Absorpčné kapacity môžu byť limitované počtom v teréne aktívnych výskumníkov, na ktorých je EIP príliš závislé. Odporúčame zapojiť všetky relevantné skupiny, najmä poradcov.	Je predpoklad, že projekty operačných skupín budú plánované na dlhšiu dobu ako investičné, a preto je nevyhnutné ich naštartovanie hneď na začiatku obdobia.
Prenos inovácií a poznatkov formou vzdelávania	Dopyt je zrejmý najmä z pohľadu mladých farmárov. Je nevyhnutné nastaviť vzdelávacie aktivity veľmi reálne a pre farmárov užitočne (a nie administratívne náročne).	Je nevyhnutné otvoriť túto intervenciu pre všetky možné typy aktivít vrátane demonštračných aktivít jednorazových, pravidelných, stálych, krátkodobých aj dlhodobých vzdelávacích aktivít.	Potreba otvorených výziev od začiatku do konca obdobia. V uvedenom duchu musí byť PPA nastavená veľmi flexibilne.
Prenos inovácií a poznatkov formou poradenstva	Dopyt po poradenstve existuje a postupne rastie ale minimálna flexibilita systému poradenstvo „umŕtvuje“ resp. posúva mimo systému.	Počet registrovaných poradcov je pomerne obmedzený ale existuje ďalšia skupina, ktorá robí reálne poradenstvo mimo podporných schém. Je nevyhnutné umožniť každému sa do poradenstva zapojiť.	Potreba otvorených výziev od začiatku do konca obdobia. V uvedenom duchu musí byť PPA nastavená veľmi flexibilne.

Tabuľka 4.5: indikatívne rozdelenie finančných prostriedkov podľa prioritizovaných potrieb

Potreba	Priorizácia	Alokácia v EUR (viacnásobné započítanie)
Špecifický cieľ 1: Podporovať prijateľné poľnohospodárske príjmy a odolnosť na celom území Únie v záujme zlepšenia potravinovej bezpečnosti		
Potreba 1.1: Podpora príjmov poľnohospodárov	Veľmi vysoká relevancia	943 703 865,60
Potreba 1.2: Stabilizácia príjmov malých fariem	Vysoká relevancia	204 946 249,00
Potreba 1.3: Zvyšovanie tvorby príjmov pôdohospodárskych podnikov v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami	Veľmi vysoká relevancia	366 565 562,00
Potreba 1.4: Zníženie volatility príjmov prostredníctvom riadenia rizík	Vysoká relevancia	69 819 554,00

Špecifický cieľ 2: Posilniť orientáciu na trh a zvýšiť konkurencieschopnosť vrátane intenzívnejšieho zamerania sa na výskum, technológiu a digitalizáciu		
Potreba 2.1: Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie	Veľmi vysoká relevancia	422 222 165,00
Potreba 2.2: Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity	Veľmi vysoká relevancia	507 746 832,50
Podpora 2.3 Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výroby	Vysoká relevancia	176 440 520,63
Špecifický cieľ 3: Zlepšiť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci		
Potreba 3.1: Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovou silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály	Stredná relevancia	80 450 368,63
Potreba 3.2: Rozvoj alternatívnych odbytových kanálov založených na priamom predaji spotrebiteľovi, na regionálnej forme predaja z dvora a skrátených regionálnych odbytových reťazcoch	Vysoká relevancia	25 000 000,00
Potreba 3.3: Zvyšovanie efektívnosti potravinových vertikál prostredníctvom investícií do spracovateľských kapacít	Vysoká relevancia	75 411 000,00
Špecifický cieľ 4: Prispieť k adaptácii na zmenu klímy a jej zmierneniu, ako aj k využívaniu energie z obnoviteľných zdrojov		
Potreba 4.1: Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy	Veľmi vysoká relevancia	652 669 507,70
Potreba 4.2: Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku	Veľmi vysoká relevancia	82 512 084,00
Potreba 4.3 Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka	Vysoká relevancia	527 681 945,70
Potreba 4.4: Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve	Vysoká relevancia	19 750 520,63
Potreba 4.5: Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti s klimatickou zmenou	Vysoká relevancia	25 000 000,00
Potreba 4.6: Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev	Stredná relevancia	20 000 000,00
Potreba 4.7: Zvyšovanie vodozadržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine	Vysoká relevancia	7 000 000,00
Špecifický cieľ 5: Podporovať udržateľný rozvoj a efektívne riadenie prírodných zdrojov, ako sú voda, pôda a vzduch		
Potreba 5.1: Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík)	Veľmi vysoká relevancia	102 312 819,55
Potreba 5.2: Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie.	Veľmi vysoká relevancia	243 933 569,55
Potreba 5.3: Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych a pôdoochranných opatrení	Veľmi vysoká relevancia	566 190 625,70

Potreba 5.4: Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia	Vysoká relevancia	40 000 000,00
Špecifický cieľ 6: Prispieť k ochrane biodiverzity, zlepšiť ekosystémové služby a zachovať biotopy a krajinu		
Potreba 6.1: Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou	Stredná relevancia	133 093 352,00
Potreba 6.2: Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprárodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy	Vysoká relevancia	612 800 063,70
Potreba 6.3: Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch	Stredná relevancia	575 803 313,70
Potreba 6.4: Podpora ochrany biodiverzity lesných ekosystémov	Vysoká relevancia	75 658 500,00
Špecifický cieľ 7: Pritiahnuť mladých poľnohospodárov a uľahčiť podnikateľskú činnosť vo vidieckych oblastiach		
Potreba 7.1: Generačná obnova a podpora získania a udržania mladých poľnohospodárov v sektore	Veľmi vysoká relevancia	47 220 126,00
Potreba 7.2: Zabezpečenie lepšieho prístupu mladých poľnohospodárov k pôde	Vysoká relevancia	60 000 000,00
Potreba 7.3: Zmiernenie vysokej finančnej medzery mladých poľnohospodárov, t. j. potreba zlepšiť prístup k financovaniu pracovného kapitálu a investícií pre životaschopné farmy mladých poľnohospodárov	Vysoká relevancia	120 584 165,00
Potreba 7.4: Zabezpečenie kvalitného vzdelávania a poradenstva pre mladých poľnohospodárov	Vysoká relevancia	2 000 000,00
Špecifický cieľ 8: Podporovať zamestnanosť, rast, sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach vrátane biohospodárstva a udržateľného lesného hospodárstva		
Potreba 8.1: Posilnenie podnikateľských aktivít, služieb a infraštruktúry na vidieku	Stredná relevancia	150 000 000,00
Potreba 8.2: Budovanie kapacít a podpora miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia	Vysoká relevancia	166 706 566,00
Potreba 8.3: Podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov vrátane diverzifikácie lesnej výroby k nedrevným produktom a využívaniu ekosystémových služieb	Vysoká relevancia	20 000 000,00
Potreba 8.4: Zvyšovať efektívnosť výrobných faktorov v lesnom hospodárstve	Vysoká relevancia	50 000 000,00
Špecifický cieľ 9: Zlepšiť reakcie poľnohospodárstva EÚ na požiadavky spoločnosti týkajúce sa potravín a zdravia vrátane bezpečnosti, výživnosti a udržateľnosti potravín, plytvania potravinami, ako aj dobrých životných podmienok zvierat		
Potreba 9.1: Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat	Veľmi vysoká relevancia	339 772 448,75
Potreba 9.2: Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti rezíduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá	Vysoká relevancia	27 500 000,00
Potreba 9.3: Propagácia zdravých a kvalitných lokálnych poľnohospodárskych výrobkov vyznačujúcich sa osobitnými kvalitatívnymi vlastnosťami, pomoc poľnohospodárom	Vysoká relevancia	277 200,00

prispôsobovať svoju výrobu dopytu spotrebiteľov a trhovým signálom		
Prierezov cieľ: Modernizácia sektora prostredníctvom podpory a spoločného využívania poznatkov, inovácií a digitalizácie v pôdohospodárstve a vo vidieckych oblastiach		
Potreba 10.1: Zvýšenie úrovne výmeny znalostí a miery inovácií v pôdohospodárstve	Vysoká relevancia	19 186 415,00
Potreba 10.2: Prepojenie existujúcich pilierov AKIS a zaradenie nových zložiek do systému	Vysoká relevancia	2 750 000,00
Potreba 10.3: Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia	Vysoká relevancia	14 000 000,00
Potreba 10.4: Digitálna platforma AKIS	Vysoká relevancia	0
Potreba 10.5: Zníženie administratívneho zaťaženia pre implementáciu prierezového cieľa	Vysoká relevancia	0

Zdroj: SP SPP, vlastné odhady

HO 2.6: Do akej miery je odôvodnené použitie finančných nástrojov financovaných z EARFD?

Záujem zahrnúť využívanie finančných nástrojov v oblasti pôdohospodárstva v rámci Strategického plánu SPP je pozitívnym signálom pre Slovensko. Hodnotiteľ oceňuje záujem RO zapojiť finančné nástroje v rámci Strategického plánu SPP.

Ex-ante posúdenie finančných nástrojov bolo ukončené k 31.12.2021, pričom hodnotiteľ v čase písania správy ho nemal k dispozícii. Z uvedeného dôvodu, niektoré informácie a odporúčania hodnotiteľa môžu byť menej relevantné, nakoľko relevantné oblasti, môžu byť uvedené v ex-ante posúdení finančných nástrojov. Okrem Strategického plánu, hodnotiteľ čerpal informácie aj zo stretnutia s autorom ex-ante posúdenia finančných nástrojov v čase pred odovzdaním záverečnej správy.

V časti 4.6 Strategického plánu je pomerne kvalitný popis súčasnej situácie a zavádzania finančných nástrojov, ktorý z najväčšou pravdepodobnosťou vychádza už z návrhu ex ante posúdenia finančných nástrojov.

Intervenčná stratégia navrhuje realizovať podstatnú časť investičnej podpory prostredníctvom úverových a garančných finančných nástrojov (300 mil. eur). Zároveň navrhuje podporiť aj malé farmy a mladých poľnohospodárov prostredníctvom finančných nástrojov, ktoré v ich prípade budú môcť byť použité na fyzické investície do rozvoja poľnohospodárskeho podniku, pracovného kapitálu alebo aj na nákup pôdy.

Pozitívne je, že s cieľom zvyšovania transparentnosti pri rozdeľovaní finančnej podpory je značný záujem o využívanie finančných nástrojov aj na strane poľnohospodárov vrátane mladých farmárov.

Nakoľko však poľnohospodári, ale ani Riadiaci orgán a Pôdohospodárska platobná agentúra nemajú skúsenosti s realizáciou finančných nástrojov z EPFRV a v súčasnosti zatiaľ nie je nastavený a otestovaný žiadny mechanizmus fungovania finančných nástrojov pre poľnohospodárov je Intervenčná stratégia v tejto oblasti pomerne ambiciózná.

Čo sa týka SWOT analýzy, identifikácie potrieb a intervenčnej stratégie je nutné konštatovať, že v uvedených dokumentoch chýba analýza trhu vrátane jeho zlyhania, investičných potrieb, zhodnotenie pridanej hodnoty predpokladaných finančných nástrojov, ale aj odhad dodatočných súkromných a verejných zdrojov, ktoré by mohli finančné nástroje dopĺňať. Intervenčná stratégia čiastočne uvádza trhovú medzeru (priestor), t.j. oblasť kedy banky nie sú ochotné viac požičiavať alebo kedy súkromný

sektor už nie je ochotný investovať. Dokumentom chýba systém riadenia finančných nástrojov a popis koordinácie a vzťahov medzi Riadiacim orgánom, Pôdohospodárskou platobnou agentúrou a finančnými sprostredkovateľmi (napr. bankami). Na druhej strane, z najväčšou pravdepodobnosťou tieto informácie budú uvedené v správe o ex-ante posúdení finančných nástrojov.

V súčasnej podobe návrh využívania finančných nástrojov neposkytuje dostatok informácií ohľadom kombinácie finančných nástrojov s grantmi, najmä z dôvodu prípravy všetkých relevantných procesov a nástrojov. Z uvedeného dôvodu aj napriek podpore finančných nástrojov je hodnotiteľ opatrný (aj z dôvodu skúsenosti so zdĺhavým zavádzaním finančného nástroja JEREMIE na Slovensku) ohľadom rýchleho nástupu finančných nástrojov s významnou alokáciou. Hodnotiteľ odporúča v prvej fáze otestovať finančné nástroje na nižšej alokácii a v prípade bezproblémovej implementácie ju následne navýšiť. Prvotné zlyhanie by mohlo demotivovať žiadateľov a znížiť záujem o finančné nástroje na dlhšiu dobu. Najväčším rizikom sa javí práve nastavenie kombinácie grantov s revolvingovým typom úveru a garančnou časťou finančných nástrojov, ktorý v súčasnosti nie je pripravený a otestovaný, a ani Slovak Holding Fund s ním zatiaľ nemá skúsenosti.

V rámci intervencie „Produktívne investície pre mladých farmárov“ je pre finančné nástroje alokovaná suma vo výške 70 mil. eur. SP počíta so zapojením takmer 800 mladých farmárov v priebehu 4 rokov. Uvedená alokácia ako aj odhadovaný počet mladých farmárov sa v súčasnosti javia ako príliš ambiciózne. I keď podporujeme zavádzanie finančných nástrojov a postupné nahrádzanie grantových podpôr podporami z finančných nástrojov, odporúčame zvážiť realnosť čerpania prostriedkov (najmä pre mladých farmárov) z finančných nástrojov. V prípade finančných nástrojov je oneskorenie spustenia intervencie opodstatnené vzhľadom k súčasnému stavu prípravy finančných nástrojov.

Z vyššie uvedených dôvodov nie je možné dôveryhodne zhodnotiť reálnu využiteľnosť finančných nástrojov na Slovensku s ohľadom na potreby, plnenie cieľov a stanovených ukazovateľov.

Ako Intervenčná stratégia správne upozorňuje, využívanie finančných nástrojov si bude vyžadovať investovanie aj do vzdelávania a poradenstva na úrovni podnikov aj na úrovni verejnej správy, čo je dôležité zakomponovať aj do prierezového cieľa.

Oceňujeme využitie záverov zo Štúdie uskutočniteľnosti podpory zavedenia finančných nástrojov v rámci PRV SR 2014-2020 v spolupráci s EIF a EIB.

Odporúčania:

Na základe ex-ante posúdenia odporúčame dopracovať SWOT analýzu, ako aj časť Identifikácia potrieb a lepšie prepojiť uvedené dokumenty s Intervenčnou stratégiou. Dopracovať je potrebné analýzu trhu, investičných potrieb, zhodnotenie pridanej hodnoty, ale aj odhad dodatočných súkromných a verejných zdrojov. Chýba popis a zdôvodnenie výberu 2 produktov finančných nástrojov.

Následne bude nevyhnutné reálne nastaviť podmienky fungovania finančných nástrojov na Slovensku vrátane časového harmonogramu prác nevyhnutných k nastaveniu pravidiel, postupov a kompetencií v rámci SP SPP 2023-2027.

4.6 Vonkajšia koherencia

HO 2.7 Do akej miery je SP SPP v súlade s inými relevantnými nástrojmi?

Intervenčná stratégia Strategického plánu SPP vytvára príspevky k príslušným politickým cieľom a cieľom národných, EÚ a medzinárodných politík a/alebo stratégií:

Environmentálne a klimatické národné stratégie

Naviazanosť jednotlivých intervencií SP k národným environmentálnym stratégiám je podrobne popísaná v bode 3.1.4. Boli špecifikované konkrétne príspevky intervencií SP k cieľom národných stratégií či už v oblasti poľnohospodárstva ako aj lesníctva. Uvedené národné stratégie sú prepojené na legislatívne nástroje, ktoré sú uvedené v prílohe XIII nariadenia (EÚ) č. 2021/2115 (nariadenie o SP).

SP je v súlade s nižšie uvedenými stratégiami ako aj legislatívnymi nástrojmi uvedených v prílohe XIII nariadenia, nevytvára negatívne účinky k cieľom národných stratégií. V niektorých oblastiach SP vytvorí vyššie príspevky než stanovené cieľové hodnoty v stratégiách (napr. výmera EP), na druhej strane v niektorých oblastiach vytvorí nižšie príspevky, ako napr. tvorba zasakovacích pásov, obnova mokradí, zvýšenie kvality a rozlohy vhodných biotopov hlucháňa, produkcia a využívanie OZE. Celkovo je možné považovať SP za správne prepojený na nasledovné národné stratégie:

- Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)
- Koncepcia ochrany prírody a krajiny do roku 2030
- Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy
- Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy
- Program záchrany hlucháňa hôrneho na roky 2018 a 2022
- Národný lesnícky program Slovenskej republiky 2021 - 2030 – vstupná správa
- Prioritný akčný rámec pre sústavu Natura 2000 v SR
- H2ODNOTA JE VODA - Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody. MŽP 2018
- Národný program znižovania emisií
- Kódex správnej poľnohospodárskej praxe na znižovanie emisií amoniaku z chovov hospodárskych zvierat a aplikovania hnojív do pôdy
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050
- Integrovaný národný energetický plán Slovenska do roku 2030
- Národný akčný plán na dosiahnutie udržateľného používania pesticídov

EÚ priority a stratégie

Európska zelená dohoda, stratégia EÚ „Z farmy na stôl“ a stratégia EÚ v oblasti biodiverzity

V intervenčnej stratégii SP **absentujú informácie o koherentnosti s kľúčovou prioritou „Európskou zelenou dohodou (EZD)“ a kľúčovými stratégiami EÚ F2F „Z farmy na stôl“ a Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity**. Ide o dokumenty od ktorých by mali byť odvodené cieľové hodnoty jednotlivých ukazovateľov výsledku, zameranie a obsah programovaných intervencií a to vo všetkých ŠC. Z pohľadu príspevku SP k cieľom Európskej zelenej dohody (EZD) sú najdôležitejšie intervencie programované v ŠC 2, 4, 3, 5, 6 a 9. **Chýbajúci opis previazanosti intervenčnej stratégie SP je potrebné doplniť.**

EZD má za cieľ vytvoriť udržateľný potravinový systém v EÚ a SP bude zohrávať kľúčovú úlohu k naplneniu tohto cieľa. Na tento účel Komisia vypracovala stratégiu „Z farmy na stôl (F2F)“ a stratégiu EÚ v oblasti biodiverzity. Ciele v nich formulované bolo potrebné vziať do úvahy pri zostavovaní SP.

Z posúdenia intervenčnej stratégie ako aj opisu jednotlivých intervencií vyplýva, že SP je do značnej miery koherentná so EZD a uvedenými kľúčovými stratégiami. **Z dôvodu chýbajúcich národných cieľových hodnôt pre cieľové hodnoty EZD nie je možné posúdiť mieru koherentnosti.**

Z pohľadu rozpočtu SP prispeje k plneniu cieľov EZD alokáciou na Environmentálne a klimatické ciele (článok 93) vo výške 50 % (min. požiadavka je 35 %) a na Režimy v záujme klímy, životného prostredia a dobrých životných podmienok zvierat – eko-schémy (iba EÚ zdroje) vo výške 27 %.

Pre udržateľné dosiahnutie cieľov EZD je potrebné brať do úvahy nielen ekologické, ale aj sociálne a ekonomické otázky. V tejto oblasti budú zohrávať dôležité intervencie programované v ŠC 1, ktoré zabezpečia udržateľné poľnohospodárske príjmy, spravodlivé rozdelenie podpôr a odolnosť voči krízam. Intervencie v ŠC 2 a 3 majú za úlohu posilniť konkurencieschopnosť poľnohospodárov ako aj ich pozíciu na trhu. Iba životaschopné poľnohospodárske podniky sú schopné sa zapojiť do intervencií v rámci ŠC 4, 5 a 6, ktoré sú dôležité z pohľadu rozširovania udržateľného poľnohospodárstva. V intervencii „produktívne investície do poľnohospodárskych podnikov“ budú uprednostňované projekty, ktoré budú zamerané na ekologické investície, investície na znižovanie emisií skleníkových plynov a amoniaku, investície na ochranné a preventívne činnosti, investície na zvýšenie efektívnosti, zníženie energetickej náročnosti a robotizácie.

Dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050 je zastrešujúcim cieľom EZD. Podiel poľnohospodárstva na znížení emisií skleníkových plynov nie je v EZD určený (mal by byť určený na národnej úrovni). K zníženiu emisií skleníkových plynov prispeje SP hlavne prostredníctvom intervencií programovaných v ŠC 4. Prostredníctvom intervencií EP, Ochrana a zachovanie biodiverzity, Celofarmovej eko-schémy, Šetrným hospodárením na ornej pôde sa prispeje k sekvestrácii uhlíka, zníženiu spotreby priemyselných hnojív a POR. Cieľom je dosiahnuť približne 25 % podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú podporené záväzky na zníženie emisií.

Strata živín z poľnohospodárstva a používanie pesticídov

Z EZD vyplýva, že SP musí prispieť k zníženiu strát živín v poľnohospodárstve (na úrovni EÚ o 50 % do roku 2030) a zníženiu používania hnojív a pesticídov (na úrovni EÚ o 20 % do roku 2030).

K zníženiu strát živín v poľnohospodárstve priamo prispievajú intervencie AEKO - Precízne hnojenie orných pôd AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity, Ekologické poľnohospodárstvo, Celofarmová eko-schéma. Cieľom SP je dosiahnuť približne 30 % podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov týkajúcich sa lepšieho manažmentu živín.

K zníženiu **používania hnojív a pesticídov** priamo prispievajú intervencie Ekologické poľnohospodárstvo, AEKO - Šetrné hospodárenie na ornej pôde a Celofarmová eko-schéma. Cieľom SP je dosiahnuť približne 17 % podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorý sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov. **Stanovený cieľ je nízky, existujú možnosti ho zvýšiť.** Napr. rozšírením podpory EP na ornej pôde alebo doplnením ďalších programovaných intervencií v rámci ktorých je zakázaná aplikácia pesticídov – napr. AEKO - Ochrana a zachovanie biodiverzity.

Prítomnosť „vysoko rozmanitých“ krajinných prvkov na poľnohospodárskej pôde

Ďalším cieľom EZD na ktorý by mal SP nadväzovať je zvýšiť do roku 2030 **podiel krajinných prvkov** podporujúcich biodiverzitu na 10 % poľnohospodárskej plochy (cieľová hodnota na úrovni EÚ). V tejto oblasti **SP plánuje vytvoriť minimálne príspevky**, pričom podiel ekologicky významných krajinných prvkov v SR je veľmi nízky. Cieľom SP je dosiahnuť iba 0,67 % podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti (UAA) v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov. **Stanovený cieľ je veľmi nízky.** K cieľovej hodnote je naprogramovaná iba jedna intervencia – Celofarmová eko-schéma – časť „Neproduktívne prvky a plochy“ v rozsahu cca 12 tis. ha. Toto je

hlavný dôvod nízkej hodnoty sledovaného výsledkového ukazovateľa R.34. K zvýšeniu podielu krajinných prvkov v budúcnosti prispievajú aj programované investičné intervencie „Budovanie spoločných zariadení a opatrení – prvky zelenej a modrej infraštruktúry“, Zakladanie Agrolesníckeho Systému, Zakladanie líniových vegetačných prvkov, Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy. Tieto intervencie však nie je možné zahrnúť do výsledkového ukazovateľa R.34.

Na EZD nadväzuje stratégia EÚ v oblasti biodiverzity, kde jedným z cieľov je ochrana chránených biotopov a druhov. K tomuto cieľu prispeje SP hlavne prostredníctvom intervencií programovaných v rámci ŠC 6, kde je v pláne dosiahnuť približne 50 % podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky podpory na zachovanie alebo obnovenie vrátane poľnohospodárskej praxe s vysokou prírodnou hodnotou.

Predaj antimikrobiálnych látok

K zníženiu používania antibiotík na DJ, ale aj k zvýšeniu biologickej bezpečnosti v chovoch zvierat prispeje SP prostredníctvom intervencií „Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov“ a „Zlepšenie životných podmienok zvierat“. Cieľom SP je dosiahnuť približne až 74 % podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia s cieľom obmedziť používanie antimikrobiálnych látok.

Oblasť ekologického poľnohospodárstva

Cieľ EZD je dosiahnuť 25 % poľnohospodárskej plochy s ekologickým pestovaním do roku 2030 (úroveň EÚ). K tejto cieľovej hodnote prispeje SP približne 14 % podielom využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) podporovaním SPP pre ekologické poľnohospodárstvo. Stanovená cieľová hodnota je nižšia, intervencia EP disponuje potenciálom pre väčšie podporené územie. Avšak súčasný návrh je výsledkom kompromisu v rámci prípravy programu, očakávaných účinkov ekologického poľnohospodárstva, špecifik vyplývajúcich zo SWOT a posúdenia potrieb.

AKIS a synergie a komplementarita s programom HORIZONT Európa

V rámci prierezového cieľa a systému AKIS nie je jednoznačne popísané ako bude prepojený na medzinárodnú spoluprácu prostredníctvom: SPP siete, projektov programu HORIZONT Európa vrátane zapájania sa do tematických sietí, partnerských projektov (tzv. multi-aktor prístup), cezhraničnej spolupráce operačných skupín, projektov na podporu inovatívnych poradenských činností, výmeny skúseností a poznatkov v rámci európskej siete demonštračných fariem, živých laboratórií, inovačných „hubov“ vrátane digitálnych, a iných nástrojov určených priamo pre pôdohospodárstvo.

Program HORIZONT Európa poskytuje široké spektrum možností na prepojenie so Strategickým plánom SPP a vytvorenie vzájomných synergických a doplnkových účinkov v oblasti pôdohospodárstva, potravinových systémov, životného prostredia, biohospodárstva a prírodných zdrojov (Cluster 6). Prostredníctvom medzinárodného sieťovania aktérov Program HORIZONT Európa podporuje spoluvytváranie (co-creation) poznatkov, znalostí a inovatívnych riešení a ich prenos do praxe. Šírenie týchto inovatívnych riešení pomáha nielen farmárom a lesníkom, ale významne prispieva aj k tvorbe nových politík (agrárnych, environmentálnych, klimatických, ale aj sociálnych a digitálnych), vytváraniu nových biznis modelov a budovaniu nových dodávateľských a hodnotových reťazcov.

V rámci programu Horizont Európa je zaujímavé sa zamerať na nasledovné oblasti:

HORIZONT Európa - Klaster 6 (pôdohospodárstvo, potravinové systémy, biohospodárstvo, prírodné zdroje a životné prostredie)

Tento klaster má za cieľ znižovať degradáciu životného prostredia, zastavenia a odvrátenie poklesu biodiverzity a lepšie manažovať prírodné zdroje prostredníctvom transformačných zmien hospodárstva a spoločnosti v mestských ako i vidieckych oblastiach.

Má zabezpečiť bezpečnosť potravín a výživy pre všetkých prostredníctvom vedomostí, inovácií a digitalizácie v pôdohospodárstve, rybnom hospodárstve a potravinových systémoch a akcelerovať prechod k nízko-uhlíkovému a obehovému hospodárstvu, hospodárstvu efektívne využívajúceho prírodné zdroje a udržateľnému biohospodárstvu.

Výskumné a inovačné aktivity prispievajú k cieľom Zelenej dohody, Stratégie pre biodiverzitu, Stratégie z farmy na stôl, k Európskemu paktu o klíme a iniciatívy pre udržateľný priemysel, nulového znečistenia, ako aj dlhodobej vízie pre rozvoj vidieka a k cieľom udržateľného rozvoja.

V rámci výziev podporuje program okrem výskumných projektov aj tvorbu politík a stratégií vrátane napr. posilnenia systému AKIS, prípravu stratégií pre biohospodárstvo alebo podporu medzinárodnej spolupráce operačných skupín EIP. Okrem toho vytvára priestor pre medzinárodnú spoluprácu prostredníctvom tzv. Tematických sietí pre zástupcov poľnohospodárskych združení v jednotlivých komoditných sektoroch (napr. ovocie, ovce, víno, atď.) ale aj v prierezových témach, ako sú sociálne inovácie, digitalizácia alebo rovnosť pohlaví.

Európske partnerstvá

Prostredníctvom programu Horizont Európa podporuje EK vytvorenie partnerstiev pre rôzne témy: Agro-ekológia, Dáta pre poľnohospodárstvo, Potravinové systémy a iné. Cieľom je urýchliť prechod na zelenú, klimaticky neutrálnu a digitálnu Európu a zvýšiť odolnosť a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu.

Odporúčame sledovanie relevantných výziev a zapájanie relevantných partnerov vrátane MPRV SR do pripravovaných partnerstiev (minimálne však do „Dáta pre poľnohospodárstvo“ a „Potravinové systémy“).

EIT pre potraviny

Slovensko je do EIT pre potraviny zapojené prostredníctvom SPU v Nitre, ktoré je Regionálnym centrom (Hubom) pre EIT Food. EIT Food Hub vytvára priestor na podporu inovácií a start-up-ov na Slovensku v oblasti nielen potravín, ale aj potravinových zdrojov (pôda, voda) a biohospodárstva vrátane efektívneho využívania biologických odpadov.

Dohoda o pôde pre Európu

Základným cieľom Dohody je do roku 2030 mať v každej krajine EÚ najmenej 75 % všetkých pôd zdravých, ktoré budú poskytovať základné služby nevyhnutné pre náš život.

Pôda je základom 95 % našich potravín a ďalších dôležitých ekosystémových služieb, ako je čistá voda, biodiverzita a regulácia klímy. Avšak 60 – 70 % pôd v EÚ sa považuje za "nezdravé", čo nás robí zraniteľnejšími voči potravinovej neistote a extrémnym poveternostným udalostiam.

- Približne 70 % poľnohospodárskej pôdy v EÚ vykazuje nadmerné množstvo živín, čo má nepriaznivý vplyv na kvalitu vody a biodiverzitu
- Približne 25 % pôdy v južnej, strednej a východnej Európe je vystavených vysokému alebo veľmi vysokému riziku dezertifikácie
- Náklady spojené s degradáciou pôdy v EÚ sa odhadujú na viac ako 50 miliárd EUR ročne

Misia bude spolupracovať s odborníkmi a vytvárať účinné partnerstvá naprieč sektormi a územiami s cieľom chrániť a obnovovať pôdu v Európe i mimo nej. Prispeje k cieľom Zelenej dohody týkajúcim sa udržateľného poľnohospodárstva, odolnosti voči zmene klímy, biodiverzity a nulového znečistenia.

Je čas konať, aby budúce generácie zdedili čistú, produktívnu a odolnú pôdu.

Cieľom misie je viesť transformáciu k zdravej pôde: 1) financovaním ambiciózneho výskumného a inovačného programu so silným sociálno-vedným prvkom, 2) zavedením efektívnej siete 100 živých laboratórií a majákov na spoluvytváranie poznatkov, testovanie riešení a demonštrovanie ich hodnoty v reálnych podmienkach, 3) vytvorením harmonizovaného rámca pre monitorovanie pôdy v Európe a 4) zvyšovaním povedomia ľudí o životne dôležitom význame pôdy.

Na Slovensku je v súčasnosti v rámci Dohody o pôde najaktívnejší Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy NPPC.

ESFRI výskumná infraštruktúra

Prostredníctvom Národnej platformy AgroBioFood Nitra sa Slovensko stalo zakladajúcim členom svetového výskumného združenia pre potraviny, výživu a zdravie, koordinovaného Univerzitou Wageningen v Holandsku. Národnú platformu AgroBioFood Nitra, ako oficiálneho reprezentanta SR vo vzťahu k európskym a medzinárodným iniciatívam a programom, schválilo v roku 2016 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR na základe Memoranda o spolupráci medzi SPU v Nitre, NPPC so sídlom v Lužiankach a Bioeconomy Cluster so sídlom v Nitre.

Vládny kabinet podporil návrh MŠVVŠ SR, aby sa Slovensko stalo zakladajúcim členom výskumného konzorcia zaoberajúceho sa potravinami, výživou a zdravím. Cieľom je vytvoriť digitálnu infraštruktúru, ktorá umožní vedcom a iným aktérom spájať a využívať údaje vytvorené z verejných, súkromných a spotrebiteľských zdrojov.

Konzorcium pre obehové biohospodárstvo v Európe - Circular Bio-Based Europe (CBE)

Partnerstvo pre roky 2021 - 2027 významne prispeje k dosiahnutiu cieľov v oblasti klímy do roku 2030, pripraví pôdu pre klimatickú neutralitu do roku 2050 a zvýši udržateľnosť a obehovosť systémov výroby a spotreby v súlade s Európskou zelenou dohodou. Jeho cieľom je rozvíjať a rozširovať udržateľné získavanie a premenu biomasy na biovýrobky, ako aj podporovať zavádzanie bioinovácií na regionálnej úrovni s aktívnym zapojením miestnych aktérov a s cieľom oživiť vidiecke regióny.

Známka excelentnosti (Seal of Excellence)

V rámci programu Horizont Európa je možné využiť tzv. „Známku excelentnosti“, čo je známka kvality (certifikát) udelená Európskou komisiou projektu, ktorý prešiel hodnotiacim procesom v rámci niektorého z Únijových nástrojov a splnil všetky stanovené kvalitatívne podmienky avšak nemohol byť finančne podporený vzhľadom na nedostatočný rozpočet. Tieto projekty sú hodnotené ako projekty, ktoré si zaslúžia financovanie a môžu byť podporené z iných európskych alebo národných zdrojov bez ďalšieho hodnotenia na národnej úrovni. Známku excelentnosti je možné udeliť projektom v rámci EIC Accelerator, EIC Transition (iba pre individuálne MSP), Marie Skłodowska-Curie actions (MSCA) a Teaming.

V súčasnosti Operačný program Integrovaná infraštruktúra už podporuje projekty so známkou excelentnosti a preto je dôležité pri programovaní zamedziť vzájomnému prekryvaniu intervencií a tým dvojitému financovaniu z budúceho Operačného programu Slovensko.

Na základe vyššie uvedených informácií, široké spektrum možných synergických a doplnkových účinkov so Strategickým plánom SPP, je možné využiť:

- 1) Aktívne zapájanie MPRV SR do projektov programu Horizont Európa, pripravovaných partnerstiev (minimálne však do „Dáta pre poľnohospodárstvo“ a „Potravínové systémy“)
- 2) Zapojenie existujúcich národných EIP operačných skupín do európskych projektov zameraných na výmenu skúseností a vedomostí.
- 3) Zaradenie existujúcich EIP operačných skupín do Európskej siete SPP.
- 4) Podpora všetkých aktívnych slovenských subjektov v rámci Horizont Európa a ich zapojenie do národného AKISu.
- 5) Transfer poznatkov a vedomostí od slovenských subjektov aktívnych v Horizonte Európa k farmárom prostredníctvom poradenstva a vzdelávania.
- 6) Vytváranie projektov napr. demonštračných fariem, „živých laboratórií“ (tzv. Living Labs) a „majákových projektov“ (tzv. Lighthouse projects) v spolupráci so slovenskými subjektmi aktívnymi v rámci HE – prostredníctvom EIP.
- 7) Podpora poľnohospodárov už zapojených v európskych projektoch (napr. do európskych sietí demonštračných fariem) prostredníctvom bodového zvýhodnenia pri investičných projektoch, vytváraní EIP, ale aj poradenstve a vzdelávaní.
- 8) Podpora podnikov, ktoré získali „Známku excelentnosti“ ale neboli financované z HE (pozor na demarkáciu a dvojitého financovania z EŠIF v rámci RIS4 OP Slovensko).
- 9) Využiť poznatky subjektov z európskeho prostredia na vzdelávanie poradcov na Slovensku.

Stratégia EÚ pre podunajské regióny

Strategický plán nespomína Stratégiu EÚ pre podunajské regióny, pričom táto stratégia má na ňu naviazaný program INTERREG Danube ktorý ponúka širokú škálu spolupráce v oblasti transferu poznatkov, transferu technológií, tvorby nových metodík, nových biznis modelov, koncepčných nástrojov najmä v oblasti inovácií, ale aj životného prostredia, cestovného ruchu a nových vznikajúcich politík napr. digitalizácia alebo biohospodárstvo, ktoré sú vysoko relevantné pre pôdohospodársky sektor, avšak doteraz sa mu venovalo len veľmi málo pozornosti. Odporúčame sa venovať možnosti vytvárania pridanej hodnoty a synergií s inými relevantnými európskymi a národnými stratégiami.

Prístup k rýchlemu širokopásmovému internetu vo vidieckych oblastiach

V oblasti digitalizácie a prístupu k rýchlemu širokopásmovému internetu vo vidieckych oblastiach sa Strategický plán opiera najmä o dva relevantné národné strategické dokumenty: Stratégiu digitálnej transformácie Slovenska 2030 a Národného plánu širokopásmového pripojenia.

Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030 upozorňuje, že nedostatočné pokrytie územia modernými IKT sieťami a mobilnými a fixnými širokopásmovými pripojeniami predstavuje vážnu prekážku pre rozvoj digitálnej agendy. Zároveň odporúča, aby Slovensko pokračovalo v investíciách do technológie NGA, vysokorýchlostnej konektivity, aj prostredníctvom európskych fondov pre rozvoj komunikačnej infraštruktúry na rozšírenie ultra rýchleho širokopásmového pripojenia do oblastí s nízkym komerčným potenciálom (odľahlý vidiek).

Stratégia zároveň uvádza, že na Slovensku je v poslednom období rýchly nárast pokrytia mobilným širokopásmovým internetom pričom mobilné pokrytie 4G/LTE je na nadpriemernej úrovni v rámci EÚ, keďže traja najväčší mobilní operátori majú každý pokrytie obyvateľstva nad 94 %.

Podľa Národného plánu širokopásmového pripojenia do roku 2030, budú mať všetky domácnosti prístup k pripojeniu o rýchlosti sťahovania dát aspoň 100 Mbit/s s možnosťou rozšírenia na 1 Gbit/s. Zároveň bude zabezpečené pokrytie subjektov sociálno-ekonomickej interakcie pripojením o rýchlosti aspoň 1 Gbit/s (školy, inštitúcie, úrady, dopravné uzly...).

V porovnaní s európskymi cieľmi, ktoré stanovujú splnenie rovnakých cieľov do roku 2025, sú ciele Národného plánu širokopásmového pripojenia menej ambiciózne.

Podľa Národného plánu širokopásmového pripojenia ciele najlepšie naplní podpora výstavby pasívnej infraštruktúry s plne optickým riešením prístupových sietí až do budov vo všetkých regiónoch Slovenska.

Podľa plánov operátorov bude mať do roku 2022 prístup k ultra-rýchlemu pripojeniu 59 % slovenských domácností, 39 % bude s nižším pripojením a 2 % budú bez pripojenia. V roku 2022 tak bude ešte stále 41 % domácností bez ultra-rýchleho internetu. Bielych adries bez takéhoto pripojenia bude až 867 050. Ide najmä o odľahlé a geograficky náročné lokality, ktorých pokrytie je pre operátorov ekonomicky nezaujímavé.

Investičná medzera sa odhaduje na 960 miliónov EUR. Náklady budú hradené najmä zo súkromných zdrojov, tam kde to bude potrebné, aj z verejných zdrojov a Európskych investičných a štrukturálnych fondov. Riešení ako doceliť pripojenie všetkých bielych adries je viacero. Navrhovanou formou, ktorá sa osvedčila v iných štátoch EÚ, je podpora operátorov, aby vybudovali vhodnú digitálnu infraštruktúru tam, kde to pre nich doteraz nebolo ekonomicky zaujímavé. Táto forma sa bude dať tiež kombinovať s ďalšími možnosťami zavádzania optických káblov, možnosťami stimulov, ako sú poukázky pre domácnosti na nákup moderných telekomunikačných služieb či **výzvy pre obce, aby si s podporou štátu vybudovali potrebnú infraštruktúru** a tú potom môžu prenajať operátorom.

Na rozdiel od Stratégie digitálnej transformácie Slovenska sa v rámci návrhu priorít pre Politiku súdržnosti 2021 - 2027 uvádza, že Slovensko dosahuje podpriemerné ukazovatele v oblasti konektivity, a to najmä v pevnom širokopásmovom pokrytí a v miere využívania rýchleho širokopásmového pokrytia. Štandardné pevné pokrytie je stále jedno z najnižších v EÚ. Až 12 % domácností nemá prístup k štandardnému pevnému širokopásmovému pripojeniu, oproti 3 % priemeru EÚ.

Aj vzhľadom ku geografickej členitosti a s tým spojenými vysokými investičnými nákladmi, budú potrebné intervencie štátu na vybudovanie prístupovej komunikačnej optickej infraštruktúry, umožňujúcej poskytovanie dátovej služby o minimálnej 100 Mbit/s, upgradovateľnej na 1 Gbit/s (ultra-rýchle širokopásmové pripojenie) na celom území Slovenska. Z toho dôvodu bude potrebné opakovane mapovať aktuálne pokrytie a komerčné plány telekomunikačných operátorov na budovanie ultra-rýchlych komunikačných sietí a na základe získaných údajov pripraviť ucelenú stratégiu na pokrytie tých častí Slovenska, ktoré pokryť ani neplánujú.

Synergie a komplementarita budú zabezpečené prostredníctvom dvoch mechanizmov financovania: 1) presunom prostriedkov EFRR z finančnej obálky SR pre oblasť digitálnej pripojiteľnosti v rámci cieľa Prepojenejšia Európa politiky súdržnosti do programu CEF, 2) komplementárnym spolufinancovaním operácií v rámci programu CEF prostredníctvom EFRR, ktoré by sa riadilo pravidlami pre fondy politiky súdržnosti pod spoločným riadením. Na uvedené mechanizmy budú vyčlenené prostriedky z EFRR vo výške 10 – 15 % z finančnej obálky SR pre oblasť digitálnej pripojiteľnosti v rámci cieľa Prepojenejšia Európa politiky súdržnosti.

Uvedené dokumenty zahŕňajú aj informácie z plánu obnovy a odolnosti do roku 2026 a vyhodnotenia Národnej koncepcie informatizácie verejnej správy 2016 a Operačného programu integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že napriek určitému pokroku v oblasti rozvoja širokopásmového internetu, Slovensko má naďalej problémy s pokrytím najzaostalejších a najmenej rozvinutých oblastí vidieka širokopásmovým internetom. Je možné konštatovať, že očakávania z predchádzajúcich období vrátane memoránd sa úplne nenaplnili. V súčasnosti MPRV intenzívne rokuje s Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie (MIRRI), ktoré je kompetentným orgánom pre informatizáciu spoločnosti o adekvátnom pokrytí vidieckych oblastí širokopásmovým internetom.

Po uzavretí rokovaní s MIRRI, odporúčame doplniť do Strategického plánu spôsob, časový harmonogram a financovanie pokrytia najzaostalejších oblastí vidieka širokopásmovým internetom.

Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030

Pre jednoznačné posúdenie úrovne koherencie medzi hodnoteným SP a Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030, je nutne veľmi stručne definovať hlavné priority uvedeného dokumentu EÚ.

Európska komisia uverejnila 14. júla 2021 Novú stratégiu lesného hospodárstva EÚ do roku 2030. Táto iniciatíva ako jeden z hlavných prvkov Európskej zelenej dohody vychádza zo stratégie EÚ v oblasti biodiverzity a bude tvoriť kľúčovú súčasť úsilia o zníženie emisií skleníkových plynov. Komisia vo svojom oznámení uvádza opatrenia zamerané na zvýšenie rozlohy a kvality európskych lesov a zlepšenie ich odolnosti voči výzvam, ako je napríklad zmena klímy, a zároveň na podporu komunít, ktorých živobytie závisí od lesného hospodárstva. Medzi opatrenia, ktoré navrhla Komisia na obnovu európskych lesov a ochranu drevospracujúceho priemyslu, patria:

- podpora udržateľného obhospodarovania lesov (SFM), a to aj podporou udržateľného využívania zdrojov na báze dreva;
- poskytovanie finančných stimulov pre vlastníkov a správcov lesov, aby prijali postupy šetrné k životnému prostrediu, ako sú napríklad postupy súvisiace s ukladaním a sekvestráciou uhlíka;
- zväčšenie rozlohy a biodiverzity lesov, a to aj vysadením 3 miliárd nových stromov do roku 2030;
- podpora alternatívnych odvetví lesného hospodárstva, ako je napríklad ekoturistika, ako aj iných ako drevených produktov, ako sú korok, med a liečivé rastliny;
- využívanie finančnej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorá môže pomôcť lesom a drevospracujúcim odvetviám zmierňovať zmenu klímy;
- poskytovanie vzdelávania a odbornej prípravy pre ľudí pracujúcich v odvetviach lesného hospodárstva a zatriktívnenie týchto odvetví pre mladých ľudí;
- zavedenie právne záväzného nástroja na obnovu ekosystémov;
- ochrana zostávajúcich pralesov a pralesových porastov v EÚ.

Na základe posúdenia navrhovaných intervencií uvedených v aktuálnom Strategickom pláne SPP vyplýva, že SR do značnej miery rešpektuje a zohľadňuje vo svojom SP jednotlivé priority definované v dokumente Nová stratégia lesného hospodárstva EÚ do roku 2030.

Intervencie typu „Lesnícko-environmentálne platby a Platby v rámci sústav Natura 2000“ významne podporujú ochranu a posilňovanie biodiverzity druhov aj ekosystémov t.j. uvádzajú do praxe právne záväzné nástroje na obnovu ekosystémov, ale súčasne podporujú aj ochranu zostávajúcich pralesov a pralesových porastov.

Intervencie zamerané na „Prírode blízke hospodárenie v lesoch“ sú hlavným nástrojom pre zabezpečenie stratégie EU podporovať udržateľné obhospodarovanie lesov a udržateľné využívanie

zdrojov na báze dreva. Táto intervencia však súčasne zmiernuje negatívne dopadov zmeny klímy a pozitívne vplýva na sekvestráciu uhlíka.

Intervencie zamerané na „Investície do vodozádržných funkcií lesa“ a na „Ozdravné opatrenia v lese“ prinesú pozitívne efekty pre lesnú krajinu, ale aj pre spoločnosť tým, že budú zmiernovať negatívne dopady klimatickej zmeny a že budú posilňovať vodozádržnú funkciu lesa a pozitívne vplývať na kolobeh vody v prírode.

Intervencie zamerané na „Produktívne a neproduktívne investície do obhospodarovania lesov malých a stredných výmer“ podporujú alternatívne odvetvia v lesom hospodárstve ako je ekoturistika a podobne, ale aj stabilizujú sociálnu a ekonomickú situáciu na vidieku a robia vidiek atraktívnejším aj pre mladých podnikateľov v sektore lesného hospodárstva a drevo spracovateľského priemyslu.

Intervencie zamerané na „Biohospodárstvo“ zase podporujú v lesnom hospodárstve najmä oblasť modernizácie, ekologizácie a OZE.

Územný rozvoj a sociálna inklúzia

Na základe analýzy Východiskového návrhu priorít SR pre politiku súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027, Návrhu priorít pre Partnerskú dohodu SR na roky 2021 – 2027 a návrhu OP Slovensko je možné konštatovať, že návrh Strategického plánu SPP je komplementárny a synergický s inými nástrojmi na podporu územného rozvoja a sociálnej inklúzie.

Podpora zamestnanosti, rastu, sociálne začlenenie a miestny rozvoj vo vidieckych oblastiach vrátane biohospodárstva a udržateľného lesného hospodárstva je predmetom viacerých nástrojov financovaných z EŠIF aj národných zdrojov. SP SPP by mal byť ich doplnkovým zdrojom a zameriavať by sa mal na podporu menších integrovaných projektov so silnou orientáciou na dosiahnutie konkrétneho výsledku.

Samotná infraštruktúra v rámci vidieckych obcí by mala byť financovaná z národných zdrojov a zo zdrojov pre regionálny rozvoj a životné prostredie financovaných z EŠIF, ide predovšetkým o dobudovanie a rozvoj verejnej vodovodnej a kanalizačnej siete, rozvoj separácie a zhodnocovania odpadov, rozvoj verejnej dopravy a cestnej siete ako aj účelové opatrenia zamerané na zabraňovanie zmeny klimatických podmienok. Prioritou SP SPP by malo byť predovšetkým zameranie sa na rozvoj integrovaných projektov obcí s cieľom podporiť konkrétnu myšlienku na podporu podnikateľských aktivít a sociálneho začlenenia, s cieľom využiť existujúce prírodné a kultúrno-historické bohatstvo daného regiónu, či potenciál rastu s inovatívnymi prvkami a SMART riešeniami. Udržanie pracovných miest na vidieku je základným prvkom rozvoja vidieka a predpokladom pre zastavenie odlivu obyvateľstva z vidieckych oblastí. Atraktivita vidieka však nespočíva iba vo vybudovanej infraštruktúre, ide o synergiu rozvoja infraštruktúry, podnikateľského prostredia, rozvoja miestnych komún, sociálneho začlenenia a vzdelávania.

Rozvoj podnikateľských projektov väčšieho rozsahu, výskumné a vývojové aktivity sú tiež prioritne financované z národných zdrojov a zo zdrojov EŠIF a to čiastočne aj vo vidieckom priestore. Úlohou SP SPP by preto mala byť podpora menších podnikateľských projektov s dosahom na tvorbu, či udržanie pracovných miest, s potenciálom sociálnej inovácie pre budúce sociálne začlenenie znevýhodnených skupín obyvateľstva na vidieku a s orientáciou na integrovaný prístup.

Napriek vyššie uvedeným skutočnostiam dávame do pozornosti nasledovné:

OP Slovensko cieľ 5: „Európa bližšie k občanom“ sa bude venovať budovaniu administratívnych a analyticko-strategických kapacít miestnych a regionálnych orgánov. V súčasnosti existuje na Slovensku pomerne veľa rôznych štátom resp. regiónmi vytvorených inštitúcií zabezpečujúcich budovanie

administratívnych kapacít (napr. poradenských centier), ktoré však nie sú vzájomne koordinované pričom pri politických zmenách sa neustále mení nielen ich štruktúra, ale aj vedúci pracovníci. Súčasný stav je v tejto oblasti pomerne neprehľadný a neefektívny. Z pohľadu budovania AKIS, ale aj zámeru PPA vytvoriť poradenské centrá (z návrhu nie je jasné, či budú súčasťou AKIS) odporúčame zanalyzovať a následne skoordinať relevantné existujúce regionálne články (PPA, NSRV, VÚC, MAS, NRO, RRA, RPIC, SBA, SAŽP, OOCR, ...) z dôvodu vytvorenia vzájomných synergií a spolupráce a zamedzeniu dvojitého financovania, resp. prekryvania kompetencií, čo vedie k neefektívnemu a ne hospodárnemu využívaniu verejných zdrojov.

Taktiež „Podpora partnerstiev miestnych a regionálnych aktérov a medziobecnej a medziregionálnej spolupráce“ z OP Slovensko otvára príležitosť na koordináciu a spoluprácu medzi relevantnými organizáciami na rozdiel od vytvárania vlastných líniových rezortných štruktúr.

OP Slovensko plánuje podporiť „Integrovaný komunitný rozvoj obyvateľstva“ ale aj „Komplexnú podporu rozvoja všetkých foriem cestovného ruchu na základe podpory rozvoja špecifik a endogénneho potenciálu regiónov Slovenska“, ktoré by mali byť komplementárne a synergické s intervenciami v oblasti LEADER.

V neposlednom rade je potrebné vytvárať aj synergie na úrovni podpory rozvoja najmenej rozvinutých okresov.

V oblasti sociálnej inklúzie, v rámci cieľa 4: Sociálnejšia Európa sa bude podporovať: i) zlepšenie prístupu k zamestnaniu pre všetkých uchádzačov o zamestnanie, najmä mladých ľudí a dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnených skupín na trhu práce, ako aj podpora sociálneho hospodárstva, ii) zlepšenie prístupu k inkluzívnym a ku kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania, iii) podpora aktívneho začlenenia s cieľom podporovať rovnosť príležitostí a aktívnu účasť a zlepšenie zamestnanosti, iv) podpora sociálno-ekonomickej integrácie marginalizovaných rómskych komunít (MRK) a v) podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vrátane najodkázanejších osôb a detí.

Uvedené oblasti sa úzko dotýkajú aj vybraných špecifických cieľov (najmä mladí farmári, rozvoj vidieka) ale aj prierezového cieľa (vzdelávanie vrátane inkluzívneho) a je potrebné využiť potenciálne vzájomné synergie s jednotlivými cieľmi OP Slovensko.

Komplementarita v oblasti podpory marginalizovaných rómskych komunít

V rámci SP SPP je oblasť marginalizovaných rómskych komunít nedostatočne popísaná najmä s pohľadu externej koherencie a komplementárnosti k iným relevantným politikám.

Oblasť rozvoja a podpory marginalizovaných rómskych komunít je na Slovensku dlhodobo, prierezovo a jednoznačne možno konštatovať, že dostačujúco zabezpečená strategicky (Stratégia 2030), inštitucionálne a odborne (úrad splnomocnenkyne vlády pre marginalizované rómske komunity), teritoriálne (Atlas rómskych komunít), programovo a teda aj finančne (národné projekty, samostatný dotačný program, horizontálna priorita EŠIF a podpora prostredníctvom jednotlivých operačných programov).

Napriek uvedenému **odporúčame** nechať otvorené možnosti financovania projektov zameraných na sociálne inovácie a sociálnu inklúziu znevýhodnených skupín obyvateľstva (nielen MRK) v rámci podpory EIP, resp. intervencie LEADER po zosúladení s už existujúcimi opatreniami z iných programov (EŠIF) najmä s ohľadom na sociálne poľnohospodárstvo.

Uvedené odporúčania a závery vychádzajú zo súčasného stavu a vlastnej analýzy v oblasti politiky inklúzie marginalizovaných rómskych komunít (MRK) na Slovensku, uvedenej nižšie:

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 181/2021 dňa 7. apríla 2021 **Stratégiu pre rovnosť, inklúziu a participáciu Rómov do roku 2030 („Stratégia 2030“)**. Svojím obsahom prispieva k naplneniu zámerov vlády vo vzťahu k zlepšeniu postavenia a situácie Rómov, uvedených v Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2020 – 2024, reflektuje ciele Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030 ako aj európske strategické relevantné dokumenty.

Stratégia 2030 pokračuje v napĺňaní svojich cieľov v štyroch kľúčových oblastiach: zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie a bývanie, ktoré smerujú k zastaveniu segregácie rómskych komunít, výraznému pozitívnemu obratu v sociálnom začleňovaní Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia. Nadväzuje na vývoj situácie a skúsenosti z predošlých rokov, najmä na Stratégiu Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 a príslušných akčných plánov. Vzhľadom na svoj prierezový charakter, je Stratégia 2030 strešným dokumentom pri tvorbe a implementácii plánovaných strategických dokumentov zodpovedných rezortov v príslušných oblastiach. Je pravidelne monitorovaná a hodnotená na európskej a národnej úrovni.

Globálne a čiastkové ciele jednotlivých priorít budú rozpracované do úrovne opatrení a aktivít s realistickým vyčíslením potrebných finančných nárokov a identifikovaných vhodných zdrojov na ich pokrytie prostredníctvom tematických akčných plánov, ktoré budú aktualizované v súlade s monitorovacím cyklom Stratégie 2030. Nevyhnutným predpokladom efektívnosti vnútroštátnej stratégie je implementácia, ktorá vyžaduje nadrezortný prístup, aktívnu účasť a spoluprácu medzi stupňami verejnej správy, koordinovanú jednou entitou.

Koordinačnú rolu/gesciu vo vzťahu k Stratégii 2030 plní Splnomocnenkyňa vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity prostredníctvom svojho úradu, ktorý je zároveň národným kontaktným bodom. Členom riadiacej pracovnej skupiny splnomocnenkyne vláde SR pre rómske komunity v rámci prípravy a implementácie Stratégie 2030 je aj zástupca MPRV SR.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity vznikol v roku 2001 a v súčasnosti je začlenený do organizačnej štruktúry Ministerstva vnútra SR. Splnomocnenec navrhuje, koordinuje a kontroluje činnosti smerujúce k riešeniu problémov rómskej menšiny a po odsúhlasení vládou SR realizuje systémové riešenia na dosiahnutie rovnoprávneho postavenia občanov patriacich k rómskej menšine v spoločnosti. V spolupráci so zainteresovanými inštitúciami a orgánmi pripravuje a vyhodnocuje programy zamerané na zlepšenie postavenia príslušníkov rómskych komunít v spoločnosti s dôrazom na: 1) zvyšovanie vzdelanostnej úrovne, prístupu ku vzdelaniu a k príprave na povolanie, 2) zlepšenie životných podmienok v obciach s rómskymi osadami, 3) zvyšovanie právneho vedomia, 4) zvyšovanie aktívnej účasti Rómov na verejnom živote a správe vecí verejných, 5) zamestnanosť a začleňovanie na pracovný trh, 6) zlepšenie bývania, 7) zlepšenie zdravotnej starostlivosti a 8) zvyšovanie bezpečnosti a verejného poriadku. Úrad plní úlohy vyplývajúce z realizácie pomoci poskytovanej Európskou úniou v rámci politiky súdržnosti.

Z územného pohľadu má SR vypracovaný **Atlas rómskych komunít** (od roku 2004, naposledy aktualizovaný v roku 2019), ktorý obsahuje širokú paletu informácií o obciach s rómskymi osídleniami a o samotných osídleniach a je nástrojom na mapovanie štrukturálnych nerovností medzi Rómami a majoritou. Atlas sa zameriava najmä na mapovanie životných podmienok a dostupnosť vybraných služieb. Cieľom Atlasu je: 1) prispieť k lepšiemu a cielenejšiemu vynakladaniu finančných zdrojov na realizáciu aktivít zameraných na rómske komunity, 2) zvýšiť efektívnosť implementovaných aktivít sústredením sa na tie rómske komunity a obce, kde je realizácia týchto aktivít najpálčivejšia, 3) Prispieť k udržateľnosti kooperácie vlády a obcí pri riešení problémov sociálne vylúčených komunít a 4) vytvoriť podrobný faktografický rámec pre ciele čerpanie EU zdrojov v programovom období 2021 - 2027.

Programovo je otázka podpory marginalizovaných rómskych komunít financovaná z viacerých zdrojov: národné projekty v rámci OP Ľudské zdroje, samostatnou dotačnou schémou, a prostredníctvom výziev v rámci operačných programov EŠIF.

V rámci politiky súdržnosti na Slovensku je podpora marginalizovaných rómskych komunít horizontálnou prioritou od roku 2007. Cieľom horizontálnej priority MRK je zvýšenie zamestnanosti a vzdelanostnej úrovne príslušníkov MRK a zlepšenie ich životných podmienok. Podpora MRK je zameraná na štyri prioritné oblasti: vzdelávanie, zdravie, zamestnanosť a bývanie a tri vzájomne súvisiace problémové okruhy: chudoba, diskriminácia a rodová rovnosť.

V súčasnom období je MRK financovaná najmä prostredníctvom EŠIF v rámci OP Ľudské zdroje a prioritnej osi 5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít. Projekty sú zamerané na: vzdelávanie, komunitné centrá, komunitné služby, terénnu sociálnu prácu ale aj na vysporiadanie právnych vzťahov k pozemkom a na podporu činností zameraných na riešenie nepriaznivých situácií súvisiacich s ochorením COVID-19 v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Do projektov sú aktívne zapájané aj mimovládne alebo neziskové organizácie pôsobiace najmä v sociálnej oblasti.

Podpora infraštruktúry v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít sa realizuje prostredníctvom iných EŠIF operačných programov: OP Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program a Efektívna verejná správa.

Inkluzívne politiky, ich realizácia a dopad na marginalizované rómske komunity sú monitorované a hodnotené národným projektom. Obdobná štruktúra riadenia politiky marginalizovaných rómskych komunít a jej podpory sa pripravuje aj pre obdobie 2021 - 2027 prostredníctvom OP Slovensko.

Biohospodárstvo a obehové hospodárstvo

Podpora biohospodárstva je multisektorová a je realizovaná na viacerých úrovniach zo zdrojov EŠIF, národných zdrojov ako aj iných ŠC v rámci SP SPP. V samotnom SP SPP by mali byť intervencie zamerané na oblasti, ktoré nie sú prioritne podporované v iných nástrojoch a to predovšetkým v oblasti investícií do inovatívnych projektov na podporu zvyšovania pridanej hodnoty produktov pôdohospodárstva, projektov spolupráce a výmeny poznatkov a informácií.

V časti externá koherencia v oblasti obehového hospodárstva a biohospodárstva je potrebné zreteľnejšie oddeliť biohospodárstvo od obehového (v texte sa vyskytujú identické akcie pri oboch programoch). V tejto časti odporúčame v rámci biohospodárstva podporu aktivít zameraných na výlučne biologický materiál, biomasu alebo na produkty a procesy založené na biologických produktoch (tzv. bio-based) čím sa odlišia od obehového hospodárstva.

V texte Strategického plánu sa používa niekoľko pojmov: biohospodárstvo, obehové hospodárstvo (alebo aj cirkulárna ekonomika) a obehové biohospodárstvo. Biohospodárstvo sa týka výlučne produktov, procesov, technológií zameraných výlučne na biologický materiál (bio-based), pričom nemusí ísť o ich úplnú cirkuláciu/obehovosť. Zatiaľ čo obehové hospodárstvo rieši cirkuláciu/obeh všetkých materiálov (nielen biologických, teda aj kovov, plastov, skla, atď.). Obehové biohospodárstvo je teda prienikom medzi biohospodárstvom a obehovým hospodárstvom, kde materiály, produkty, odpady biologického charakteru je možné vrátiť späť do obehu (recykláciou, opätovným používaním, znižovaním množstva materiálu alebo aj opravou – tzv. 4R recycle, reuse, reduce a repair). S ohľadom na definície odporúčame v celom strategickom pláne používať primárne pojem biohospodárstvo, čo nastaví demarkačnú líniu medzi jednotlivými relevantnými programami pričom komplementarity a synergie bude potrebné identifikovať iba na oblasti obehového biohospodárstva.

Previazanosť na ďalšie finančné nástroje determinuje aj previazanosť biohospodárstva na RIS3. V rámci domény RIS3 „Zdravé potraviny a životné prostredie“ je niekoľko integrovaných rozvojových trendov v odvetviach poľnohospodárstva, lesníctva a ťažby dreva, ktoré boli navrhnuté na základe identifikácie oblastí spoločného záujmu podnikov a výskumno-vývojových organizácií, a ktoré vytvárajú synergie aj s navrhovaným zameraním investičných aktivít uvedeným vyššie. Tieto integrované rozvojové trendy domény zahŕňajú (MPRV SR, 2017): i) udržateľnú a konkurencieschopnú poľnohospodársku a lesnú produkciu primárnych zdrojov, ii) výrobu bezpečných zdravie podporujúcich potravín s vysokou výživovou a pridanou hodnotou, iii) nové technológie mechanického, chemického a energetického spracovania poľnohospodárskej a lesnej biomasy na produkty s vysokou pridanou hodnotou, a iv) komplexné technológie a systémy znižovania negatívnych dopadov pôdohospodárskej činnosti na životné prostredie, ochranu a udržateľné využívanie pôdy a vody v meniacich sa klimatických podmienkach.

Koordinácia, vymedzenie a komplementarity, eliminácii duplicitného financovania medzi EAFRD a inými fondmi Únie činnými vo vidieckych oblastiach

Strategický plán SPP poskytuje jasný prehľad o vymedzení, komplementárnosti, synergiách a koordinácii medzi SP a inými fondami EÚ v nasledovných oblastiach:

- Komplementarita a synergie medzi intervenciou LEADER a OP SLOVENSKO
- Komplementarita a synergie v oblasti podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie – medzi SP, Plánom obnovy a OP SLOVENSKO
- Komplementarita a synergie v oblasti manažmentu vody a adaptácie na zmeny klímy a ochrany prírody a biodiverzity – medzi SP, Plánom obnovy a OP SLOVENSKO
- Komplementarita a synergie v oblasti ochrany ovzdušia – medzi SP, Plánom obnovy a OP SLOVENSKO
- Komplementarita a synergie v oblasti územného rozvoja, zamestnanosti, sociálnej inklúzie vrátane marginalizovaných rómskych komunít – medzi SP a OP SLOVENSKO

V oblasti vonkajšej koherentnosti odporúčame dopracovať resp. zdôvodniť synergie a komplementarity pre nasledovné časti:

- Prierezový cieľ a systému AKIS (s programom HORIZONT Európa)
- Stratégia EÚ pre podunajské regióny
- Biohospodárstvo
- Pokrytie najodľahlejších území širokopásmovým internetom

5. MERANIE POKROKU A VÝSLEDKOV, VYKONÁVANIE A MONITOROVANIE SP SPP

5.1 Vhodnosť čiastkových cieľov zvolených pre výkonnostný rámec

HO 3.1: Do akej miery sú vhodné čiastkové ciele vybrané pre špecifické ciele?

V SP sú stanovené čiastkové ciele pre vybrané výsledkové ukazovatele (ročné rozdelenie) na základe navrhnutých intervencií spojených s daným výsledkovým ukazovateľom (bod 2.1.1.57 Cieľové ukazovatele). **Čiastkové ciele neboli určené pre výsledkový ukazovateľ „R.13 - Zníženie emisií v sektore hospodárskych zvierat: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré plynie podpora na zníženie emisií skleníkových plynov/alebo amoniaku vrátane hospodárenia s maštaľným hnojom“, ktoré sú potrebné doplniť.** V zozname chýbajú ukazovatele R.10 a R.11, ktoré sú povinné pre sektorové intervencie. Zo skupiny vybraných výsledkových ukazovateľov je označená časť ukazovateľov, ktorá tvorí súčasť výkonnostného rámca. Výkonnostný rámec pozostáva z nasledovných výsledkových ukazovateľov:

Tabuľka 5.1 – výkonnostný rámec

Výkonnostný výsledkový ukazovateľ	Cieľová hodnota
R.1 Zlepšenie výkonnosti prostredníctvom znalostí a inovácií: počet osôb benefitujúcich z poradenstva, odbornej prípravy, výmeny znalostí alebo účasti v operačných skupinách EIP podporených SPP v záujme zlepšenia udržateľnej hospodárskej, environmentálnej výkonnosti a výkonnosti v oblasti klímy a efektívneho využívania zdrojov	7 050
R.6 - Prerozdelenie v prospech menších poľnohospodárskych podnikov: percentuálny podiel dodatočných priamych platieb na hektár pre oprávnené poľnohospodárske podniky, ktoré nedosahujú priemernú veľkosť poľnohospodárskych podnikov (v porovnaní s priemerom)	127,15 %
R.9 - Modernizácia poľnohospodárskych podnikov: podiel poľnohospodárov, ktorým plynie investičná podpora na reštrukturalizáciu a modernizáciu vrátane zlepšenia efektívnosti využívania zdrojov	9,74 %
R.10 - Lepšia organizácia dodávateľského reťazca: podiel poľnohospodárskych podnikov zapojených do skupín výrobcov, organizácií výrobcov, miestnych trhov, krátkych dodávateľských reťazcov a systémov kvality podporovaných z SPP	-
R.13 - Zníženie emisií v sektore hospodárskych zvierat: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré plynie podpora na zníženie emisií skleníkových plynov/alebo amoniaku vrátane hospodárenia s maštaľným hnojom	8,43 %
R.14 - Zníženie emisií z pôdy a zlepšenie ukladania uhlíka v pôde a biomase: podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú podporené záväzky na zníženie emisií, udržiavať a/alebo zlepšiť ukladanie uhlíka (vrátane trvalých trávnych porastov, trvalých plodín s trvalým zazelenaním poľnohospodárskej pôdy v mokradiach a rašeliniskách)	24,85 %
R.17 - Zalesnená pôda: plocha, na ktorú plynie podpora na zalesňovanie, agrolesníctvo a na obnovu lesa	3663 ha
R.19 - Zlepšenie pôd: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia v prospech šetrného obhospodarovania pôdy	19,09 %
R.20 - Zlepšenie kvality ovzdušia: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky znížiť objem emisií amoniaku	0,67 %
R.21 - Ochrana kvality vody: podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky riadenia týkajúce sa kvality vody	32,13 %
R.22 – Udržateľné hospodárenie so živinami: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov týkajúcich sa lepšieho manažmentu živín	30,36 %
R.23 Udržateľné využívanie vody: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť vodnú bilanciú	0,76 %
R.24 - Trvalo udržateľné a obmedzené používanie pesticídov /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA), na ktorú sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré vedú k trvalo udržateľnému využívaniu pesticídov s cieľom znížiť riziká a vplyvy pesticídov, ako je únik pesticídov/	16,92 %

R.29 - Rozvoj ekologického poľnohospodárstva /Podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) podporovaný SPP pre ekologické poľnohospodárstvo, s rozdelením medzi údržbou a konverziou/	14,09 %
R.30 - Podpora udržateľného lesného riadenia: podiel lesnej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky na podporu ochrany lesov a riadenia ekosystémových služieb	1,79 %
R.31 - Zachovanie biotopov a druhov: podiel obhospodarovanej poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky podpory na zachovanie alebo obnovenie vrátane poľnohospodárskej praxe s vysokou prírodnou hodnotou	50,19 %
R.34 – Zachovanie krajinných prvkov: Podiel využívanej poľnohospodárskej oblasti (UAA) v rámci podporovaných záväzkov na riadenie krajinných prvkov vrátane živých plotov a stromov	0,67 %
R.36 - Generačná obnova: počet mladých poľnohospodárov začínajúcich podnikáť s podporou zo SPP v členení na mužov a ženy	673
R.41 Prepájanie európskeho vidieka: podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré využíva výhody zlepšeného prístupu k službám a infraštruktúre prostredníctvom podpory Spoločnej poľnohospodárskej politiky	11,42 %
R.43 - Obmedzenie používania antimikrobiálnych látok: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia s cieľom obmedziť používanie antimikrobiálnych látok	74,62 %
R.44 - Zlepšenie životných podmienok zvierat: podiel jednotiek hospodárskych zvierat, na ktoré sa vzťahujú podporované opatrenia zamerané na zlepšenie životných podmienok zvierat	74,62 %

Zdroj: Návrh SP SPP 2023 - 2027

Pre väčšinu čiastkových cieľov výsledkových ukazovateľov nebola použitá tzv. nábehová krivka, t.j. vychádza sa z predpokladu, že o plánované operácie bude 100 % záujem už v prvom roku implementácie SP. Ide najmä o výsledkové ukazovatele, ktoré vyjadrujú podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (UAA) v rámci podporovaných záväzkov, ako napr. R.14, R. 19, R.24, R.29, R.31, alebo podiel DJ - R.43, R.44. Na základe skúseností z minulého programovacieho obdobia je možné predpokladať postupné zvyšovanie záujmu žiadateľov v intervenciách ako AEKO – šetrné hospodárenie na pôde, AEKO – Precízne hnojenie na ornej pôde, Zlepšenie životných podmienok zvierat a Celofarmová eko-schéma. **Z uvedeného dôvodu navrhujeme upraviť hodnoty čiastkových cieľov aby reflektovali na postupný očakávaný nábeh čerpania v rámci relevantných intervencií.**

Jednotlivé hodnoty čiastkových cieľov nie sú v SP zdôvodnené, zdôvodnenia je potrebné doplniť do kapitoly 2 – Výber ukazovateľov výsledku – Odôvodnenie cieľov a čiastkových cieľov. Zo sumárnej tabuľky v bode 2.1.1.57 vyplýva, že pri kvantifikácii cieľových hodnôt pre projektové typy výsledkových ukazovateľov (R.1, R.2, R.9, R.18) boli zohľadnené skúsenosti z minulého obdobia, alokácia prostriedkov pre projektové opatrenia v rámci prechodného obdobia, administratívna kapacita PPA. Na druhej strane je potrebné i na základe skúseností z implementácie opatrení M1 a M2 venovať zvýšenú pozornosť na zrýchlenie implementácie intervencií, ktoré prispievajú k výsledkovým ukazovateľom R.1 a R.2. Ich hodnoty sú pre prvé roky nulové.

V SP chýbajú informácie v rámci bodu 2.3.3 „Súlad s cieľmi Únie na rok 2030 stanovenými v stratégii „Z farmy na stôl“ a „Biodiverzita EÚ do roku 2030“ a príspevok k nim“, ktoré je potrebné doplniť. Čiastkové ciele pre výsledkové ukazovatele súvisiace so špecifickými cieľmi v oblasti životného prostredia a klímy musia zohľadňovať environmentálnu a klimatickú architektúru SP a už stanovené dlhodobé národné ciele, ako sú stanovené v nástrojoch uvedených v prílohe XIII nariadenia EÚ o SP SPP (viď. odpoveď na HO 2.2).

Podrobnejšie pripomienky a odporúčania k výsledkovým ukazovateľom sú uvedené tiež v rámci jednotlivých relevantných intervencií.

5.2 Implementácia výkonnostného rámca

HO 3.2: Je zavedený účinný proces na vytvorenie výkonnostného rámca?

HO 3.5: Rozumejú kľúčoví aktéri požiadavkám výkonnostného rámca?

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že riadiaci orgán nemá zavedený vnútorný systém prípravy a tvorby strategických dokumentov (napr. SP SPP 2023 - 2027) vrátane kvalitných odborných kapacít, jasného organizačného poriadku, vzdelávania svojich kapacít, zberu a využívania potrebných dát a v neposlednom rade využívania participatívneho zapojenia širokej verejnosti do spolu-rozhodovacích procesov.

V uvedenom kontexte konštatujeme, že návrh SP neobsahuje popis procesu na vytvorenie výkonnostného rámca ani časový harmonogram na jeho vytvorenie. V súčasnosti RO pripravuje zmenu v organizačnej štruktúre MPRV SR s cieľom posilniť koordinačné úlohy RO vrátane systému monitorovania a hodnotenia výkonnostného rámca.

Z dôvodu neexistencie systému výkonnostného rámca nie je možné vyhodnotiť jednotlivé parametre systému ako napr. postupy na prepojenie jednotlivých operácií, výpočty jednotkových cien, systém stanovovania výsledkových ukazovateľov, alebo dostupnosť relevantných údajových zdrojov.

Odporúčame založiť pracovnú skupinu na postupné vytvorenie systému výkonnostného rámca a na následné monitorovanie a vyhodnocovanie jeho plnenia. Uvedená skupina by mala pozostávať zo všetkých relevantných aktérov a odporúčame ju vytvoriť z členov Veľkej pracovnej skupiny resp. súčasného monitorovacieho výboru pre PRV 2014 - 2020.

K vytvoreniu systému výkonnostného rámca bude nevyhnutné zabezpečiť dostatočnú informovanosť všetkých relevantných aktérov prostredníctvom informačných materiálov a školení.

HO 3.4: Sú koncepčné časti výkonnostného rámca sfunkčnené?

Koncepčné časti výkonnostného rámca sú vo fáze vývoja. SP popisuje v kapitole 2 prepojenie intervencií k špecifickým cieľom a výsledkovým ukazovateľom. Ako už bolo konštatované v rámci odpovede na HO 2.4 (bod 4.4), pre prevažnú väčšinu výsledkových ukazovateľov nie sú uvedené v kapitole 2 SP informácie o očakávaných príspevkoch programovaných intervencií k jednotlivým výsledkovým ukazovateľom. Tieto prepojenia je potrebné správne opísať, aby bolo možné z uvedeného opisu odvodiť algoritmus pre funkčný elektronický systém, ktorý musí zabezpečiť zber, spracovanie, integráciu údajov na úrovni výstupov a ich prepojeniu na výsledkové hodnoty. Na prípravu elektronického systému pre výkonnostný monitorovací a hodnotiaci rámec je potrebné zadať na úrovni PPA jasné postupy kódovania (prepájania) operácií s cieľom sa vyhnúť nezrovnalostiam a zabrániť tak dvojitému započítaniu výstupov. Systém musí byť plne automatizovaný, aby zabezpečil integráciu, analýzu a zúčtovanie údajov do konca decembra príslušného roka a prípravu výročnej správy o výkonnosti do 15.2. za predchádzajúci finančný rok.

Okrem elektronického systému pre výkonnostný rámec je potrebné zabezpečiť dostupnosť relevantných zdrojov údajov pre hodnotenie ako sú IACS, LPIS, FADN, FSS (pre kontrolné skupiny).

Pri intervencii LEADER je potrebné brať do úvahy dvojstupňový postup identifikácie a aktualizácie cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov vo vzťahu k stratégiám miestneho rozvoja LEADER. V súčasnom návrhu SP je uvedený a vyčíslený indikátor R.38 pričom ostatné navrhované indikátory R.37, R.41 a R.42 budú stanovené až po výbere stratégií miestneho rozvoja.

HO 3.6: Začali sa úpravy systému IT dostatočne skoro, aby umožnili jeho bezproblémovú prevádzku od začiatku implementačného obdobia?

HO 3.7: Je naplánovaný proces zberu údajov o operáciách, plochách a zvieratách vhodný?

PPA po schválení základnej relevantnej legislatívy EÚ a predložení prvého návrhu Strategického plánu do vedenia MPRV SR začala s prípravou analýzy požiadaviek na všetky povinné IT systémy vrátane zberu údajov pre typovú analýzu. Zároveň analyzuje všetky súčasné procesy a ich využiteľnosť pre nové programové obdobie vrátane rizikovej analýzy s cieľom identifikovať najväčšie riziká v procese zavádzania a realizácie IT systémov a následne ich minimalizovať.

Výsledkom analytických procesov bude spracovaný jednoduchý akčný plán postupov, vrátane časového plánu, budovania, testovania a zavádzania IT systémov pre potreby Strategického plánu 2023 - 2027. Bude nevyhnuté urobiť strategické rozhodnutie ohľadom využívania súčasných IT systémov a prípadne ich modifikácie resp. navrhnutie nových IT systémov, alebo kombinácie využívania existujúcej IT architektúry s novou nadstavbou.

Očakáva sa, že optimalizácia architektúry IT systémov pre obdobie 2023 - 2027 bude automaticky zjednodušovať jednotlivé systémy, či už z pohľadu RO a PPA pri spracovaní a interpretácii údajov v rámci monitorovania s hodnotenia alebo z pohľadu žiadateľov pri podávaní žiadosti, komunikácie s PPA alebo poskytovania podkladov ku kontrole.

V rámci zberu údajov bude nevyhnutné dopracovať systém GSAA pre hospodárske zvieratá, ktorý v súčasnosti chýba.

Nakoľko je málo pravdepodobné vybudovanie a sfunkčnenie úplne nových IT systémov do začiatku programového obdobia, PPA musí počítať so záložným plánom. PPA očakáva, že na začiatku obdobia sa budú využívať súčasné informačné systémy vrátane systému AGIS, prispôbosené novým požiadavkám a následne sa bude vytvárať a postupne zavádzať nový systém.

RO v spolupráci s PPA vytvorila samostatnú pracovnú skupinu, ktorá sa venuje príprave a tvorbe vytvára IT systémov nevyhnutných na realizáciu, monitorovanie a hodnotenie Strategického plánu. Zároveň RO odporučila začleniť IT odborníka aj do ďalších relevantných pracovných skupín.

Z pohľadu kapacít PPA v oblasti IT sa očakáva kombinácia prípravy a koordinácie IT architektúry na PPA s externými službami zabezpečovanými dodávateľským spôsobom, ktoré je možné financovať s technickej pomoci.

5.3 Primeranosť ľudských zdrojov a vhodnosť postupov na monitorovanie SP SPP a zber údajov potrebných na vypracovanie hodnotení

HO 3.8: Je plánovaný proces integrácie, analýzy a zúčtovania údajov vhodný na monitorovanie a hodnotenie?

HO 3.9: Sú postupy vykonávania konzultácií vhodné na validáciu požadovaných správ?

HO 3.10: Sú ustanovenia primerané na včasné doručenie požadovaných správ Európskej komisii (Súhrnné hodnotenie všetkých predchádzajúcich krokov)

HO 3.11: Sú plánované následné postupy vhodné na riešenie zistení monitorovania a hodnotenia?

Vzhľadom k tomu, že v PPA sa pripravuje podrobná analýza systémov a vývoj nových nástrojov, ktoré budú mať výrazný vplyv na automatizáciu procesov a náročnosť na ľudské zdroje pre potreby monitorovania, nie je možné posúdiť stav primeranosti ľudských zdrojov a vhodnosti postupov na monitorovanie SP SPP a zber údajov potrebných na vypracovanie hodnotení. Na základe skúseností zo súčasného programovacieho obdobia je možné uviesť, že tieto kapacity boli poddimenzované hlavne na strane RO. Na strane PPA chýbal elektronický systém, ktorý by bol schopný automaticky generovať všetky potrebné údaje pre prípravu výročných správ. V procesoch spracovania údajov a ich overovania boli používané manuálne vstupy s použitím tabuľkových procesorov, čo si vyžadovalo vyššiu náročnosť na administratívne kapacity a dlhšie dodacie termíny pre spracované a overené údaje potrebné pre výročné správy o vykonávaní. Nové programovacie obdobie bude z pohľadu monitorovania a termínov pre predkladanie výročných správ o výkonnosti náročnejšie (celkovo cca 95 intervencií, správa predložená do 15.2 za predchádzajúci finančný rok) a preto je potrebné začať s prípravou výkonnostného a monitorovacieho rámca čím skôr (viď. obrázok 5).

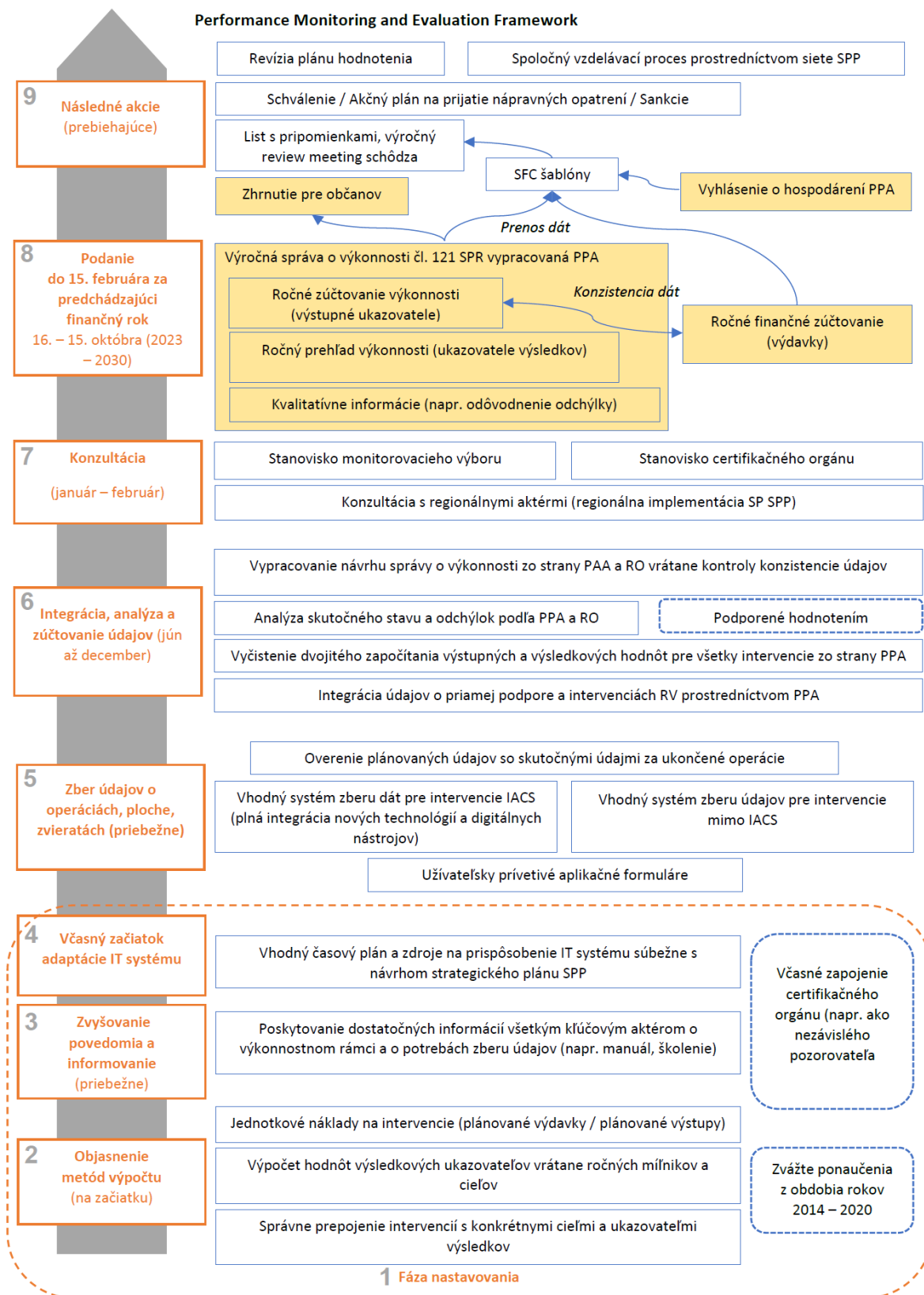
Pre zvládnutie prípravy a zabezpečenia procesu integrácie, analýzy a zúčtovania údajov pre monitorovanie a hodnotenie odporúčame aby mal RO a PPA každý rok k dispozícii primerané ľudské zdroje a zručnosti na vykonávanie týchto úloh:

- integráciu údajov o priamej podpore a intervenciách rozvoja vidieka platobnou agentúrou (elektronické databázy a geografické informačné systémy umožňujúce výmenu a integráciu údajov).
- zúčtovanie dvojitého započítania výstupných a výsledkových hodnôt pre všetky intervencie zabezpečované platobnou agentúrou.
- analýzu skutočného stavu a odchýlok zo strany platobnej agentúry/riadiaceho orgánu a podporená hodnotiacimi aktivitami (prepojenie na hodnotenie počas obdobia implementácie).
- adekvátne ustanovenia na zabezpečenie toho, aby RO mohol zahrnúť príspevky LEADER do výročných správ a že na úrovni MAS budú príspevky presne monitorované.
- príprava návrhu správy o výkonnosti (vrátane kontroly konzistencie údajov) platobnou agentúrou a riadiacim orgánom na ďalšie konzultácie.

Pre zabezpečenie každoročnej prípravy a predloženia Výročnej správy o výkonnosti je potrebné zabezpečiť postupy primerané na to, aby boli tieto správy doručené včas a v primeranej kvalite:

- ročné zúčtovanie výkonnosti (ukazovatele výstupu);
- ročné preskúmanie výkonnosti (ukazovatele výsledkov);
- informácie o monitorovaní SPP (ukazovatele výstupov/výsledkov, ktoré sa nepoužívajú pri ročnom zúčtovaní výkonnosti a ročnom preskúmaní výkonnosti a súhrny);
- poskytovanie kvalitatívnych informácií (napr. zdôvodnenie odchýlok);
- ročné finančné zúčtovanie (výdavky);
- súhrn výročnej správy o výkonnosti pre občanov;
- vyhlásenie o hospodárení.

Obrázok č.6 – Výkonnostný monitorovací a hodnotiaci rámec

Zdroj: Tool 4.1 - usmernenie Európskej hodnotiacej siete pre rozvoj vidieka (Help desk)

Na následné riešenie zistení z monitorovania a hodnotenia je potrebné zaviesť nasledovné postupy:

- postupy na prijímanie, analýzu a riešenie prípadných pripomienok a výročných kontrolných stretnutí (napr. o odchýlkach alebo zistených nedostatkoch),
- postupy na vypracovanie akčného plánu na prijatie nápravných opatrení (napr. vytvorenie pracovných skupín, hodnotení a štúdií),
- spoločný vzdelávací proces (napr. zapojením siete SPP), aby sa predišlo opakovaniu problému a aby sa z neho vyvodili ponaučenia do budúcnosti,
- postupy na revíziu plánu hodnotenia a/alebo úpravu činností hodnotenia s cieľom analyzovať oblasti s nedostatočnou výkonnosťou.

5.4 Plánované opatrenia na zníženie administratívnej záťaže prijímateľov

Strategický plán navrhuje pomerne významné a zaujímavé opatrenia na zjednodušovanie procesov podávania žiadosti, verejného obstarávania a využívanie jednotkových nákladov, čo vysoko oceňujeme.

Dôležitým negatívnym poznatkom z minulých období z pohľadu zrýchlenia a zjednodušenia implementácie SP a teda aj jednotlivých projektov, je celková organizácia práce RO a PPA vrátane ich vzájomnej koordinácie. Nedostatočné plánovanie výziev, minimálny čas na ich prípravu, následné časté zmeny vo výzvach vrátane ich rušenia, nedodržiavanie harmonogramu vyhlasovania výziev, ale aj časovo neprimerané zdržania pri schvaľovaní jednotlivých žiadostí alebo verejného obstarávania na strane PPA, nedostatočná alebo v niektorých prípadoch žiadna komunikácia so žiadateľom, to všetko spôsobovalo predlžovanie realizácie projektov, čím sa niektoré projekty mohli stať už neaktuálnymi resp. sa výrazne zmenili cenové hladiny (najmä pri technike alebo stavebných prácach), prípadne ich farmár nedostal v čase, keď ich potreboval, čo vyvolávalo ďalšie komplikácie nielen v samotnej realizácii projektu, ale aj pri čerpaní prostriedkov.

Odporúčame zaviesť systém plánovania celého programového a projektového cyklu s ohľadom na interné kapacity, finančné zdroje, potreby žiadateľov a v neposlednom rade na časový horizont. Zároveň odporúčame zapojiť odbornú verejnosť do prípravy výziev a zlepšiť komunikáciu so žiadateľmi prostredníctvom Siete SPP.

Zároveň sa odporúčame zamyslieť nad zmenou filozofie prístupu PPA k žiadateľom. Nakoľko život projektov nie je možné vtesnať len do zákonov a usmernení, je potrebné po kvalitnej príprave výzvy a po transparentnom a objektívnom výbere najkvalitnejších projektov, zabezpečiť dostatočnú flexibilitu a podporu schválených projektov pri samotnej realizácii na strane projektových manažérov PPA. Výsledkovo-orientovaná politika znamená zamerať sa na výsledok projektu a nie konkrétnu nákladovú položku. Dôležitý je výsledok a dopad projektu, ktorý pomáha pri rozvoji vidieka prostredníctvom vytvárania pracovných príležitostí, budovaní infraštruktúry a teda zlepšovaní kvality života, ale aj vytváraním pridanej hodnoty miestnych poľnohospodárskych produktov, ktoré zabezpečujú lepšie zdravie občanom a celej spoločnosti.

HO 4.1: Do akej miery bola rešpektovaná jednoduchosť návrhu intervencií v strategickom pláne SPP?

HO 4.2: Do akej miery sú ciele zjednodušenia a zníženia administratívnej záťaže prostredníctvom využívania geopriestorového systému a systému centrálného registra zvierat zohľadnené v strategickom pláne SPP?

HO 4.3: Do akej miery sa zjednodušenie kontrol IACS odráža v strategickom pláne SPP?

Pri príprave intervencií, ktoré sú podobné opatreniam z minulých období sa vo všeobecnosti využívajú odporúčania auditov, hodnotiteľov a skúsenosti z minulých období. Vzhľadom k nie dostatočnej koordinácii medzi RO a PPA, prípadne iných, do procesu tvorby zapojených subjektov (napr. VÚEPP) sa nie vždy a všetky reálne skúsenosti s implementáciou opatrení prenášajú v dostatočnej miere do tvorby nových intervencií. Je potrebné, aby všetky relevantné údaje a informácie (napr. z PPA) boli dostupné pre všetky subjekty spolupracujúce na tvorbe programu. Naopak, niektoré organizácie participujúce na príprave programu nemajú presný prehľad o tom, akými informáciami PPA resp. RO disponuje, aby ich pri tvorbe mohli následne využiť. Jedným z problémov v tejto oblasti je relatívne individuálna znalosť postupov, nedostatkov, riešení a odporúčaní a chyba systém na prenos týchto informácií a ich vzájomné zdieľanie.

V zmysle uvedeného vidíme značný priestor na zlepšenie využívania skúseností z minulých období vrátane odporúčaní z jednotlivých hodnotení a auditov.

Odporúčanie: Je nevyhnutné, zlepšiť vzájomnú spoluprácu, koordináciu a komunikáciu medzi RO, PPA a inými účastníkmi tvorby programu (napr. jednotlivé sekcie v rámci MPRV SR, NPPC, atď.) s cieľom zrýchlenia, zjednodušenia a celkového zlepšenia tvorby, ale aj implementácie programu.

Čo sa týka podmienok oprávnenosti jednotlivých intervencií môžeme konštatovať, že napriek väčšine vhodne zvolených, resp. vybraných podmienok oprávnenosti, stále evidujeme niektoré podmienky, ktoré sú definované pomerne všeobecne a je zložité v súčasnosti identifikovať či a ako môžu skomplikovať administratívne procesy. Okrem toho sme identifikovali niektoré podmienky, ktoré môžu skomplikovať alebo predĺžiť administratívny proces, alebo neopodstatnene obmedziť rámec žiadateľov (konkrétne pripomienky sú uvádzané pri intervenčnej stratégii resp. jednotlivých intervenciách). V zmysle uvedeného bude potrebné sa im ešte venovať a niektoré pripomienky doladiť.

Z pohľadu Finančných nástrojov konštatujeme, že nakoľko ich príprava je v zárodku, nie je možné identifikovať potenciálne riziká pri implementácii plánu. Tak ako je uvedené v časti pre finančné nástroje, prvotným rizikom je ich doterajšia celková nepripravenosť, ale najmä nedostatok skúseností s kombináciou grantového systému s revolvingovým (aj v prípade holdingového fondu), vrátane rizika certifikácie.

Strategický plán v časti 8.2.1 v krátkosti popisuje základné výhody a zjednodušenia v rámci kontrol IACSu ako aj využívania GSAA.

HO 4.4: Do akej miery je zohľadnené v SP SPP zjednodušenie postupov pri žiadostiach a kontrolách v intervenciách, ktoré sú administrované mimo IACS?

Hodnotiteľ víta navrhované podstatne významnejšie využívanie informačných systémov a technológií v riadení SP ako v súčasnom období. Významnou zmenou pre žiadateľa je aj elektronická komunikácia s prijímateľmi vrátane predkladania elektronických žiadostí prostredníctvom elektronickej služby Ústredného portálu verejnej správy.

V tejto súvislosti hodnotiteľ upozorňuje na vybrané riziká spojené so zavádzaním nových elektronických nástrojov:

- digitálna gramotnosť žiadateľov je veľmi rôzna a najmä starší a malí farmári môžu mať problém so zvládnutím nie príliš intuitívneho portálu e-Slovensko,
- žiadateľ musí mať k dispozícii potrebné technické zariadenia (PC s určitými parametrami vrátane SW, tlačiareň a skener na skenovanie dokumentov, atď.),
- žiadateľ musí mať k dispozícii prístup na internet,

- portál e-Slovensko sám o sebe nie je ideálny a práca s ním si vyžaduje určité technické zručnosti (napr. nefunguje korektne na všetkých prehliadačoch, najmä pri elektronickom podpise je nevyhnutná pomerne častá zmena (inštalácia) aplikačných SW, obmedzená prenosová kapacita jednotlivých súborov – napr. projektová dokumentácia, atď.).

Tieto riziká môžu negatívne ovplyvňovať najmä malých a starších rodinných farmárov, ktorí pracujú samostatne a nemajú v pracovnom kolektíve odborníka so zručnosťami na informačné technológie.

Významnou pomocou pre žiadateľov je získavanie a overovanie všetkých povinných potvrdení priamo platobnou agentúrou pomocou portálu OverSi.gov.sk, čo znamená, že žiadatelia už nemusia predkladať potvrdenia s údajmi, ktoré sú evidované v informačných systémoch verejnej správy a zdravotných poisťovní.

V Strategickom pláne sa uvádza zavedenie Centrálného portálu pre žiadateľov, ktorého funkcie a úlohy nie sú zrejmé z navrhovaného materiálu. Odporúčame dopracovať popis, cieľ, funkcie a výhody Centrálného portálu pre žiadateľov tzv. Portál farmára.

Veľmi dôležitým nástrojom PPA bude využívanie elektronických nástrojov na prevenciu podvodov a boj s korupciou, ktorý pomôže zlepšiť reputáciu PPA a transparentný systém vo všetkých oblastiach prípravy a implementácie projektov.

Napriek tomu, že významne podporujeme a oceňujeme pokrok a dobrý úmysel v zavádzaní informačných technológií a elektronickej komunikácie so žiadateľom, odporúčame objasniť ako sa zabezpečí, aby uvedené rizikové skupiny s nižšou digitálnou gramotnosťou neboli znevýhodnené pri podávaní žiadostí.

Oceňujeme zavádzanie zjednodušených možností nákladov pre vybrané typy intervencií (najmä pre investície, EIP, poradenstvo a vzdelávanie) a žiadateľov, ktorí nie sú verejnými obstarávateľmi alebo obstarávateľmi v zmysle zákona o verejnom obstarávaní. Zavedený nástroj vo forme cenníka typu konkrétnych produktov príp. služieb, ktorý stanoví hornú hranicu jednotkových cien obstarávaných položiek na jednotlivé investície uľahčí prácu, zrýchli a zjednoduší proces žiadateľovi.

Taktiež zavedenie používania elektronického systému na webovom sídle pre podklady a proces obstarávania pri investíciách, ktoré nebudú uvedené v cenníku, alebo budú typu konkrétnych produktov, prípadne služieb, považujeme za správny krok k väčšej transparentnosti a zrýchleniu procesov obstarávania. Odporúčame však zabezpečiť podporu alebo poradenstvo pre digitálne menej zručných žiadateľov, ktorí by inak boli znevýhodnení.

V časti „Zjednodušenie dizajnu intervencií“ sa uvádza niekoľko dôležitých návrhov opatrení na celkové zjednodušovanie procesu administrovania intervencie LEADER. Bude dôležité ich správne a jednoducho aplikovať do metodík a následne do praxe. Vzhľadom na súčasné problémy s implementáciou prístupu LEADER odporúčame do Strategického plánu doplniť časový harmonogram prípravy a realizácie intervencie LEADER vrátane plánu informovania verejnosti o tomto procese. Odporúčame tiež uviesť, kedy sa zavedú konkrétne zjednodušenia pre LEADER s cieľom zabrániť opakovaniu súčasnej situácie.

Odporúčame zvážiť aj využívanie ďalších digitálnych nástrojov na pomoc pri verifikácii operácii/investície (napr. videozáznamy, geotag fotka, drony).

V časti 8.2.2 „Jednoduchosť návrhu intervencií“ v rámci „Príspevok AKIS k zjednodušeniu“ sú uvedené informácie do značnej miery irelevantné pre časť zjednodušovanie, nakoľko ide skôr o poradenstvo pre žiadateľov avšak čiastočne môžu byť relevantné pre časť 8.1 resp. prierezový cieľ. Odporúčame to

presunúť do relevantnej časti. Okrem toho odporúčame presunúť časť „Integrované technológie na farme“ (vrátane FaST) do časti 8.1 “Digitalizácia”, kde je táto téma viac relevantná.

HO 4.5: Do akej miery strategický plán SPP počíta so zavedením iných riešení na dosiahnutie zjednodušenia a zníženia administratívnej záťaže pre poľnohospodárov a iných príjemcov?

Niektoré poľnohospodárske poradenské služby, výskumné a akademické organizácie a vidiecke siete a združenia majú takmer 20-ročné skúsenosti s prípravou a implementáciou projektov v rámci SPP. Preto by mohli byť významným partnerom RO a PPA pri nastavovaní procesov ako aj ich zjednodušovaní. Vedenie RO a PPA podlieha pomerne častým politickým zmenám a preto je ich inštitucionálna pamäť často skrátená na jedno volebné obdobie, čo spôsobuje opakovanie chýb z minulosti a nedostatočné využívanie „dobrých príkladov z praxe“ v oblasti riadenia programu. Z uvedeného dôvodu navrhujeme viesť otvorenú diskusiu, ktorá by sa mala pretaviť do úzkej spolupráce významných partnerov a aktérov rozvoja vidieka s RO a PPA pri riešení praktických „každodenných“ problémov týkajúcich sa implementácie programu v prospech žiadateľov ale najmä v prospech rozvoja slovenského vidieka ako takého. Následne by zavedený systém AKIS mohol túto spoluprácu a komunikáciu výraznejšie posilniť.

Technická pomoc, môže významne pomôcť pri zjednodušovaní administratívnych procesov prípravy a implementácie programu. Strategický plán vo všeobecnosti umožňuje prostredníctvom realizácie expertíz, poradenstva a odborných štúdií zjednodušovanie implementácie programu. Avšak, technická pomoc sa na Slovensku dlhodobo nevyužíva dostatočne na zjednodušovanie procesov a znižovanie administratívneho zaťaženia v prospech žiadateľov. Technická pomoc nebola dostatočne využitá ani v príprave tvorby strategického plánu a ani v samotnom strategickom pláne nie je zmienka o využívaní technickej pomoci na zjednodušovanie administratívnych procesov. Zlepšená komunikácia a spolupráca so zástupcami žiadateľov (napr. ZMOS, SPPK, ASYF, atď.) ale aj poradenských spoločností a iných aktérov rozvoja vidieka, ktorí majú široký prehľad o reálnych problémoch v praxi ale aj potenciálnych, veľa krát jednoduchých riešeniach, by určite prispela k zjednodušovaniu systému implementácie programu. V tejto oblasti by bola významnejšia podpora technickej pomoci vítaná.

Sieť SPP, najmä prostredníctvom regionálnych antén, ktoré sú v priamom kontakte so žiadateľmi, dokáže významne pomôcť pri identifikácii zložitých procesov implementácie projektov a ich postupnom zjednodušovaní. Odporúčame lepšie a cielenejšie využiť Sieť SPP a jej regionálne antény, ktorých kapacity z tohto pohľadu neboli dostatočne využívané. Návrh strategického plánu nepočíta s využitím siete SPP pri identifikácii a eliminácii zložitých administratívnych postupov a pri nastavovaní jednoduchších, praktických ale stále transparentných pravidiel a procesov. Okrem toho, vzhľadom na pripravovanú transformáciu niektorých rezortných organizácií s cieľom vybudovania úplne nového systému AKIS, vzniká riziko neskoreho zapojenia siete SPP do viacerých aktivít nevyhnutných pre úspešnú implementáciu Strategického plánu, vrátane prípadných procesov zameraných na zjednodušovanie a znižovanie administratívneho zaťaženia (viac informácií v hodnotení časti 8. Modernizácia a zjednodušovanie).

Príloha 1 – Zoznam stretnutí

Dátum	Predmet	Miesto
19.8.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 1, 2, 3	Bratislava
20.8.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 7, 8, 9	Bratislava
21.8.2019	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 1, 2, 3	Bratislava
28.8.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 4, 5, 6	Bratislava
3.9.2019	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 7, 8	Bratislava
11.9.2019	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok ex ante k SWOT a potrebám – špecifické ciele 4, 5, 6	Bratislava
18.9.2019	Stretnutie so zástupcami SPPK – diskusia k Strategickému plánu SPP – potreby poľnohospodárov	Trnava
20.9.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a dodávateľa intervenčnej stratégie - k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP, ŠC 1, 2 a 3	Bratislava
3.10.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a dodávateľa intervenčnej stratégie - k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP, ŠC 7, 8 a 9	Bratislava
7.10.2019	Stretnutie so zástupcami SPPK – diskusia k Strategickému plánu SPP – zameranie intervencií	Trnava
7.10.2019	Stretnutie so zástupcami ASYF – diskusia k Strategickému plánu SPP – zameranie intervencií	Bratislava
9.10.2019	Stretnutie so zástupcami ZMOS – diskusia k Strategickému plánu SPP – ŠC 8 a Leader	Bratislava
11.10.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a dodávateľa intervenčnej stratégie - k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP, ŠC 4, 5 a 6	Bratislava
28.10.2019	Stretnutie so zástupcami AKS a dodávateľa intervenčnej stratégie – diskusia k Strategickému plánu SPP – zameranie intervencií	Štvrtok na ostrove
30.10.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR, SPPK a AKS k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
5.11.2019	Stretnutie so zástupcami Agro-ekofórum, Greenpeace, SOS/Birdlife Slovakia a dodávateľa intervenčnej stratégie SPPK – diskusia k intervenčnej stratégii SP SPP	Nitra
7.11.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a ASYF Združenie mladých farmárov na Slovensku k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
11.11.2019	Stretnutie so zástupcami SPPK – diskusia k Strategickému plánu SPP – zameranie intervencií	Bratislava
22.11.2019	Stretnutie so zástupcami dodávateľa intervenčnej stratégie a SPÚ – diskusia k Strategickému plánu SPP – zameranie intervencií pre AW	Nitra
26.11.2019	Stretnutie so zástupcami dodávateľa intervenčnej stratégie - diskusia k zameraniu intervencií pre lesné hospodárstvo	Nitra

2.12.2019	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a MŽP k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
11.12.2019	Pracovná skupina pre prípravu SP SPP – prezentácia ex ante hodnotenia	Bratislava
13.12.2019	Stretnutie so zástupcami SPPK – pripomienky k intervenčnej stratégii SP SPP	Sereď
13.01.2020	Stretnutie so zástupcami SPPK – pripomienky k intervenčnej stratégii SP SPP	Sereď
14.1.2020	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a dodávateľa intervenčnej stratégie - pripomienky Intervenčnej stratégii SP SPP	Bratislava
5.2.2020	Stretnutie so zástupcami MPRV SR a dodávateľa intervenčnej stratégie - pripomienky Intervenčnej stratégii SP SPP	Bratislava
2.4.2020	Stretnutie so zástupcami MPRV SR k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
8.4.2020	Stretnutie so zástupcami MPRV SR k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
20.4.2020	Stretnutie so zástupcami MPRV SR k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
10.6.2020	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
16.6.2020	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
23.9.2020	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
26.11.2020	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
15.12.2020	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
19.5.2021	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
24.5.2021	Stretnutie s RO k príprave Intervenčnej stratégie SP SPP	Bratislava
21.9.2021	Stretnutie s RO k príprave ex-ante hodnotenia	Bratislava
27.9.2021	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok EK k SWOT– špecifické ciele 1, 2, 3	Bratislava
28.9.2021	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok EK k SWOT– špecifické ciele 4, 5, 6 a 9	Bratislava
29.9.2021	Stretnutie so zástupcami VÚEPP – prediskutovanie pripomienok EK k SWOT– prierezový cieľ	Bratislava
30.9.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
11.10.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
25.10.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
28.10.2021	Stretnutie so zástupcami MPRV SR k príprave AKIS	Bratislava
2.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
8.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
15.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
16.11.2021	Stretnutie s RO – ex-ante hodnotenie	Bratislava
19.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
22.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava

24.11.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
8.12.2021	Stretnutie s RO – koordinácia a strategický prístup k SP SPP	Bratislava
16.12.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP	Bratislava
30.12.2021	Stretnutie s RO – Interná pracovná skupina pre prípravu SP SPP (on-line)	Bratislava

Príloha 2 – Posúdenie cieľových hodnôt výsledkových ukazovateľov vo vzťahu k potrebám, vstupom a výstupom

Tabuľka P2/1 - Vzťah medzi cieľovými hodnotami výsledkových ukazovateľov a identifikovanými potrebami

Cieľová hodnota ukazovateľa výsledku R	Potreby a ich prioritizácia	Použité predpoklady/ zdôvodnenia	Posúdenie relevancie cieľovej hodnoty vo vzťahu k potrebám
R1 = 7 050	10.1. Zvýšenie úrovne výmeny znalostí a miery inovácií v pôdohospodárstve 10.3.Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia	Zdôvodnenie: potreba 10.1: je potrebné zlepšiť koordináciu jednotlivých zložiek platformy AKIS, ktorá by podporovala jednotlivých aktérov systému, uľahčovala prístup k informáciám, ich výmenu a vzájomnú spoluprácu. Potreba 10.3: Popri vertikálnej prepojenosti bude potrebné vytvoriť aj horizontálnu prepojenosť medzi jednotlivými aktérmi, ktorí sú zodpovední za poradenstvo, vzdelávanie a prenos poznatkov do praxe. Tým sa tento systém stane výkonnejším a ucelenejším. Významnou zložkou celého systému sa musí stať celoživotné vzdelávanie a odborné stredoškolské vzdelávanie. Zároveň bude potrebné zlepšiť systém riadenia celého poradenského a znalostného systému. Len vzájomná spolupráca jednotlivých prvkov, ich vzájomné fungovanie a výmena informácií umožní prenos poznatkov do praxe.	Zdôvodnenia potrieb 10.1 a 10.2 nesúvisia s cieľovou hodnotou ukazovateľa R.1
R2 = 250	10.2. Prepojenie existujúcich pilierov AKIS a zaradenie nových zložiek do systému 10.3. Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia	Zdôvodnenie: potreba 10.2: Je potrebné zlepšiť vzájomné prepojenie existujúcich pilierov AKIS a umožniť zaradenie nových zložiek do systému, pretože na Slovensku prepojenie čiastkových systémov chýba. Rovnako je potrebné posilniť spoluprácu a sfunkčniť niektoré prepojenia v rámci jednotlivých čiastkových systémov (napr. farmári - lesníci), ako aj zahrnúť nové elementy do systému (napr. odborné školstvo). Potreba 10.3: Popri vertikálnej prepojenosti bude potrebné vytvoriť aj horizontálnu prepojenosť medzi jednotlivými aktérmi, ktorí sú zodpovední za poradenstvo, vzdelávanie a prenos poznatkov do praxe. Tým sa tento systém stane výkonnejším a ucelenejším. Významnou zložkou celého systému sa musí stať celoživotné vzdelávanie a odborné stredoškolské vzdelávanie. Zároveň bude potrebné zlepšiť systém riadenia celého poradenského a znalostného systému. Len vzájomná spolupráca jednotlivých prvkov, ich vzájomné fungovanie a výmena informácií umožní prenos poznatkov do praxe.	Zdôvodnenia potrieb 10.1 a 10.2 nesúvisia s cieľovou hodnotou ukazovateľa R.2
R3 - 1,45 %	2.1 Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: nízke využívanie najnovších technológií. Predpoklad: posilniť inováciu a digitalizácie. Dôraz pri investičnej podpore je potrebné klásť na investície do nových technológií a inovatívnych postupov.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potrebu 2.1.

R4 = 95,92 %	1.1 Podpora príjmov poľnohospodárov (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: podporiť príjmy v poľnohospodárstve s cieľom udržať poľnohospodárov v odvetví (počet pracujúcich v poľnohospodárstve stále klesá), zabezpečiť poskytovanie environmentálnych verejných statkov, zvyšovať príjmy poľnohospodárov a mzdy poľnohospodárskych zamestnancov.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 1.1
R5 = 7,79 %	1.4 Zníženie volatility príjmov prostredníctvom riadenia rizík (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: Cenové, produkčné a príjmové riziko sa na Slovensku zvyšuje v dôsledku klimatickej zmeny. V súčasnosti v poľnohospodárstve chýba systematická podpora riadenia rizika zo zdrojov SPP. Neexistuje ani verejný systém na podporu poľnohospodárov pri katastrofických škodách. Podpora riadenia rizika je od roku 2019 zabezpečená z národných zdrojov, a to formou podpory na zaplatené komerčné poistné, čo je však obmedzené každoročným rozpočtom SR.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 1.4. V rámci SP SPP budú podporené iba príspevky ku komerčnému poisteniu, ktoré v r. 2018 využívalo 1 478 poľ. subjektov.
R6 = 127,75 %	1.2 Stabilizácia príjmov malých fariem (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: malé farmy (najmä do 150 ha) majú nízke príjmy na pracovníka/ chýbajú zdroje na investície do aktív aj do pracovného kapitálu. Predpoklad: pre rozvoj malých fariem je dôležité zlepšiť fungovanie trhu s pôdou a umožniť im nákup alebo prenájom dodatočnej pôdy pre ich rozvoj.	Cieľová hodnota je nad rámec potreby 1.2.
R7 = 129,15 %	1.3 Zvyšovanie tvorby príjmov pôdohospodárskych podnikov v oblastiach s prírodnými a inými špecifickými obmedzeniami (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: oblasti ANC a územia Natura 2000 potrebujú na udržanie poľnohospodárskej produkcie dodatočnú podporu na zmiernenie ekonomických rozdielov vo vzťahu k produkčným oblastiam. Taktiež je potrebné sprostredkovať dodatočnú podporu pre obhospodarovateľov lesov sústavy Natura 2000 - ÚEV v 5. stupni ochrany.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 1.3.
R8 = 21,7 %	2.2 Podporiť sektory, ktoré poskytujú ekonomické, sociálne a environmentálne benefity (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: podporiť podniky, ktoré produkujú komodity s pozitívnymi ekonomickými, sociálnymi alebo environmentálnymi dopadmi na poľnohospodárstvo, životné prostredie a vidiek. Predpoklad: potreba podpory špeciálnej rastlinnej a živočíšnej výroby vychádza z pozitívneho vplyvu na zamestnanosť na vidieku a dlhodobého poklesu živočíšnej produkcie a ovocia a zeleniny na Slovensku. Potreba podpory cukrovej repy vychádza z pozitívneho vplyvu pestovania cukrovej repy na štruktúru produkcie na Slovensku a zachovania funkčnej vertikály cukrová repa – cukor. Vinárstvo a včely majú pozitívny vplyv na životné prostredie, resp. rozvoj vidieka.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 2.2
R9 = 9,74 %	2.1 Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov investíciami do modernizácie, inovácií a digitalizácie (veľmi vysoká relevantnosť) 2.3 Posilniť finalizáciu poľnohospodárskej produkcie a jej odbyt s akcentom na lokálne výrobky (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: nízka tvorba hrubého fixného kapitálu, nízke využívanie najnovších technológií. Predpoklad: posilniť spoločenskú udržateľnosť a environmentálnu ochranu prostredníctvom investícií, nových technológií, inovácií a digitalizácie. Dôraz pri investičnej podpore je potrebné kláď na živočíšnu výrobu, špeciálnu rastlinnú výrobu a na investície do nových technológií a inovatívnych postupov. Potreba zvyšovať pridanú hodnotu na farmách prostredníctvom investovania do spracovania poľnohospodárskej produkcie. Zároveň je potrebné podporiť farmy, ktoré prinášajú vyššiu pridanú hodnotu na hektár pôdy alebo na zamestnanca. Predpoklad: rozvoj spracovania primárnych produktov na farme vedie k nárastu pridanej hodnoty, ziskov fariem, ako aj produktivity fariem.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potreby 2.1 a 2.3.

R10 - nie je určená hodnota	3.1 Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovou silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály (stredná relevantnosť)	Predpoklad: je potrebné spájať prvovýrobcov za účelom posilnenia ich vyjednávacjej sily, realizovania spoločných investícií, marketingu a distribúcie a v záujme využívania úspor z rozsahu. Zdôvodnenie: Jednotliví producenti na Slovensku nedokážu samostatne zabezpečiť dostatočné dodávky produktov, čo výrazne znižuje ich vyjednávaciu silu. Čiastočne tento stav môžu zmeniť organizácie výrobcov, ktoré sú optimálnym prostriedkom k zvýšeniu vyjednávacjej sily prvovýrobcov voči spracovateľom i obchodu. Z pohľadu vertikálnych vzťahov môžu významnú úlohu zohrávať medziodvetvové organizácie. Tie združujú producentov rôznych sektorov s predstaviteľmi spracovania alebo obchodu. Efektívne spájanie v rámci medziodvetvových organizácií podporuje finalizáciu vlastnej produkcie v spoločných spracovateľských podnikoch.	-
R11 - nie je určená hodnota	3.1 Stimulácia horizontálnej a vertikálnej organizovanosti poľnohospodárskych prvovýrobcov vyvažujúcej trhovou silu nadväzujúcich článkov potravinovej vertikály (stredná relevantnosť)	Pozn: potreba neobsahuje priame zdôvodnenie potreby koncentrácie ponuky, iba sa zameriava na posilnenie vyjednávacjej sily OV, realizovania spoločných investícií, marketingu a distribúcie a v záujme využívania úspor z rozsahu.	-
R12 = 15,54 %	4.1 Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy (veľmi vysoká relevantnosť)	Pozn. V zdôvodnení potreby sa kladie dôraz najmä na investície, absentujú zmeny v agrotechnických postupoch a záväzkoch na poľnohospodárskej pôde. Ukazovateľ R.12 je vykazovaný v UAA. Zdôvodnenie: Adaptácia poľnohospodárstva na zmenu klímy si vyžaduje zavádzanie opatrení na zmiernenie jej dopadov. K najvýznamnejším z nich patrí podporovať pôdoochranné technológie, chrániť pôdu pred eróziou realizáciou protieróznych opatrení, zlepšovať štruktúru pôdy a zvyšovať podiel využívanej poľnohospodárskej pôdy pokrytej krajinnými prvkami, napr. zakladaním agrolesníckych systémov na poľnohospodárskej pôde, vytváraním líniových vegetačných prvkov a zalesňovaním poľnohospodárskej pôdy. Dôležité je zároveň sústrediť sa na zmiernenie dôsledkov extrémov počasia napr. zvýšením rozsahu zavlažovaných plôch budovaním nových a rekonštrukciou existujúcich zavlažovacích systémov. Slovensko potrebuje budovať vodozádržné zariadenia, malé vodné nádrže a ich prepojenie na zavlažovacie systémy, budovať prvky zelenej infraštruktúry, zvýšiť retenčnú schopnosť krajiny, sústrediť sa na integráciu protipovodňovej ochrany s poľnohospodárstvom v nížinných oblastiach a na tlmenie odtoku v horských oblastiach.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 4.1.
R13 - 8,43 %	4.2 Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku (veľmi vysoká relevantnosť)	Pozn. Potreba má byť riešená prostredníctvom investícií v ŽV. Ukazovateľ R.13 je vykazovaný v DJ, týka sa záväzkov v chovoch, ktoré prispievajú k zníženiu k zníženiu emisií skleníkových plynov a amoniaku. Zdôvodnenie: Pôdohospodárstvo na Slovensku prispieva k zmene klímy najmä produkciou emisií skleníkových plynov (metánu, oxidu dusného, oxidu uhličitého, halogenovaných uhľovodíkov) a má približne 7,5 % podiel emisiách GHG. Prostredníctvom investícií je potrebné zamerať sa najmä na ďalšie znižovanie emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva, sústrediť sa na znižovanie emisií GHG a NH3 v živočíšnej produkcii, a to aj vyšším zastúpením extenzívnych chovov.	Cieľová hodnota nie je odvôditeľná z potreby 4.2.

R14 = 24,85 %	4.3 Podpora postupov na zvyšovanie sekvestrácie uhlíka (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: je potrebné ochraňovať infiltračné vlastností pôdy, uplatňovať postupy pre zachovanie priaznivého vlhkového stavu pôdy, obnovovať a zvyšovať retenčnú schopnosť pôdy a optimalizovať uhlíkovú bilanciu. Je potrebné podporiť pestovanie medziplodín a viacročných krmovín, aplikáciu organických hnojív a ich zapracovanie do pôdy, znižovať intenzitu obrábania pôdy a hnojenia anorganickými hnojivami. Sekvestráciu uhlíka je potrebné podporiť aj prostredníctvom zakladania agrolesníckych systémov na poľnohospodárskej pôde a zalesňovaním poľnohospodárskej pôdy.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 4.3.
R15 - 10 MW	4.4 Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: Slovensko má vysoký nevyužitý potenciál existujúceho zdroja obnoviteľnej energie cez anaeróbnú digestiu bioodpadov (výroba biometánu/bioplynu), zhodnotenie odpadovej biomasy v agrosfére. Produkcia OZE vykazuje rastúci trend, avšak podiel využívania OZE v poľnohospodárstve na celkovej produkcii obnoviteľných zdrojov energie je stále nízky.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potrebu 4.4.
R16= 0,60 %	4.1 Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy (veľmi vysoká relevantnosť) 4.2 Znižovanie emisie skleníkových plynov a amoniaku (veľmi vysoká relevantnosť) 4.4 Zvyšovanie podielu využívania obnoviteľných zdrojov energie na celkovom objeme energií v poľnohospodárstve	Zdôvodnenie: potreby 4.1, 4.2, 4.3 sú prioritne riešené cez investície.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potreby 4.1., 4.2, 4.4.
R17 = 3 663 ha	4.1 Prispôsobenie pôdohospodárstva na zmeny klímy a zmiernenie dôsledkov zmeny klímy (veľmi vysoká relevantnosť) 4.5 Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti so zmenou klímy (vysoká relevantnosť) 4.6 Zlepšenie zdravotného stavu lesov a vitality lesných spoločenstiev (stredná relevantnosť)	Súčasťou potreby 4.1 je aj agrolesníctvo, zalesnenie p.p.. Do ukazovateľa R.17 sa započítava aj výmera obnovených lesov.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potreby 4.1, 4.5, 4.6.

R18 = 72 000 000 EUR	4.7 Zvyšovanie vodozádržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine (vysoká relevantnosť) 8.5 Podpora trvalo udržateľného obhospodarovania lesov vrátane diverzifikácie lesnej výroby k nedrevným produktom a využívaniu ekosystémových služieb (vysoká relevantnosť) 8.6 Zvyšovať efektivitu výrobných faktorov v lesnom hospodárstve (vysoká relevantnosť)	Pozn. potreby 8.5 a 8.6 sú definované iba pre malých obhospodarovateľov lesov. V rámci ŠC 8 budú podporení všetci obhospodovatelia lesov. Potreba 4.7 - zdôvodnenie: Je potrebné zabezpečiť pozitívny synergický efekt viacerých aktivít na zvyšovanie vodozádržnej funkcie lesa. Samotná podpora prírode blízkeho hospodárenia lesov zabezpečí vytváranie diferencovanej vekovej, druhovej a priestorovej štruktúry lesa, ktorá prispeje k znižovaniu intenzity odtoku vody. Následná podpora budovania, resp. rekonštrukcie technických prehrádzok na vodných tokoch (v ich horných častiach) môže prispieť k spomaľovaniu odtoku počas extrémnych klimatických udalostí. Ďalším vhodným opatrením, zameraným na zmiernenie povrchového odtoku z lesa, je pravidelná údržba a starostlivosť o lesnú cestnú sieť. Potreba 8.5 - zdôvodnenie: zlepšiť obhospodarovanie lesov malých výmer. Významným problémom obhospodarovania súkromných lesov je skutočnosť, že takéto majetky často nespĺňajú predpoklady k efektívnemu obhospodarovaniu lesov. Potreba 8.6 - zdôvodnenie: zabezpečiť podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a diverzifikácie výroby na majetkoch drobných vlastníkov lesov.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potreby 4.7, 8.5, 8.6.
R19 = 19,09 %	5.3 Zabránenie znižovania úrodnosti pôdy používaním protieróznych a pôdoochranných opatrení (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: pôda degraduje a je na mnohých miestach vymývaná, resp. vyplavovaná následkom snehu, vetra, vody - či už následkom vplyvov dažďov, miestnych tokov, vysokej spodnej vody, topenia sa snehu na svahoch a pod. Zelená infraštruktúra v intenzívnej poľnohospodárskej krajine zabraňuje nielen degradácii pôdy ale zlepšuje kvalitu agro-eko systémov (napr. opeľovače) a rovnako prináša udržateľnú krajinnú štruktúru pre takéto územia. Územia využívané ako trvalé trávne porasty a pasienky odolávajú dlhodobým účinkom erózných činiteľov lepšie ako orná pôda. Na exponovaných územiach SR potrebuje riešiť pôdnu eróziu prostredníctvom neproduktívnych investícií alebo rozčleniť veľké pôdne bloky na menšie celky.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 5.3. V rámci 3 intervencií bude podporených celkovo 352 580 ha ornej pôdy. Potreba 5.3 sa týka ornej pôdy, výsledný pomer podporenej pôdy k celkovej výmere ornej pôdy je 26,2 % (výmera o.p. 1 348 919 ha, r. 2019, ŠÚ SR).
R20 = 0,67 %	chýba potreba		-
R21 = 32,13 %	5.1 Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík) (veľmi vysoká relevantnosť) 5.2 Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: potreba 5.1 - spotreba hnojív na poľnohospodárske účely sa v SR zvyšuje. Dusík, ktorý rastliny neodoberú, zostáva v pôde vo forme nitrátu. Dusičnany, vznikajúce rozkladom organických látok v živočíšnej výrobe, sú potenciálnou hrozbou znečisťovania povrchových a podzemných vôd. Znečistenie spodných vôd môže vzniknúť z presakovania hnoja a hnojovice do pôdy z dôvodu konštrukčne nesprávne vybudovaných zásobníkov, z odtokov odpadovej vody pri chove hospodárskych zvierat alebo z aplikovania maštalného hnoja na poliach. Táto skutočnosť si vyžaduje aplikáciu dusíka len v takom množstve, ktoré sa javí po rozbere pôdy potrebným. potreba 5.2 - navrhnuť postupy a riešenia na znižovanie rizika prieniku pesticídov do vody, napr. navrhnuť do legislatívy alebo do podpory cez SPP podporu pre hospodárenie, ktoré rešpektuje vyššiu ochranu vôd pri používaní pesticídov v poľnohospodárskej produkcii. Je potrebné vypracovať systém minimalizácie vstupov chemických prípravkov rizikových pre podzemné vody do poľnohospodárskej produkcie. SR potrebuje zvýšiť ochranu podzemných vôd v CHVO Žitný ostrov.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 5.2.

R22 = 30,36 %	5.1 Optimalizácia dávky hnojenia na základe rozborov pôdy, znižovanie vyplavovania živín do podzemných vôd (hlavne fosfor a dusík) (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: aplikácia dusíka len v takom množstve, ktoré sa javí po rozbere pôdy potrebným	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 5.1.
R23 = 0,76 %	chýba potreba		
R24 = 16,92 %	5.2 Zabránenie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovanie systému minimalizácie vstupov chemických prípravkov do poľnohospodárskej produkcie. (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: navrhnúť postupy a riešenia na znižovanie rizika prieniku pesticídov do vody, vypracovať systém minimalizácie vstupov chemických prípravkov rizikových pre podzemné vody do poľnohospodárskej produkcie.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potrebu 5.2. K R.21 navrhujeme doplniť intervenciu: - AEKO - biodiverzita
R25 = 0,88 %	chýba potreba		
R26 = 1,56 %	Chýba potreba s priamym príspevkom k R.26 5.4 Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: Vysoká fragmentácia vlastníctva pôdy spomaľuje realizáciu ekostabilizačných opatrení ako sú biocentrá (remízky), biokoridory a interakčné prvky v krajine a ostatnej ekostabilizačnej zelene v území (solitéry, aleje, iná skupinová zeleň), ktoré zároveň zabezpečia aj protieróznú ochranu pôdy a zadržiavanie vody v krajine.	Cieľová hodnota nie je odvoditeľná z potreby 5.4.
R27 = 339	4.5 Podpora adaptačných a mitigačných opatrení v lesoch v súvislosti so zmenou klímy (vysoká relevantnosť) 4.7 Zvyšovanie vodozadržnej funkcie lesa a akumulácia vody v lesnej krajine (vysoká relevantnosť) 5.4 Vysporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom za účelom stabilizácie územia (vysoká relevantnosť) 6.3 Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: potreby 4.5, 4.7, 5.4 a 6.3 sú prioritne riešené cez investície.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potreby 4.5., 4.7, 5.4., 6.3

R28 = 2 800 osôb	chýba potreba pre environmentálnu oblasť 10.1. Zvýšenie úrovne výmeny znalostí a miery inovácií v pôdohospodárstve 10.3.Podpora ďalšieho vzdelávania, poradenstva, vzájomnej koordinácie a prepojenia		Cieľová hodnota nie je odvôditeľná z potrieb 10.1 a 10.2.
R29 = 14,09 %	9.2 Zníženie rizika pre zdravie obyvateľstva a zdravie zvierat plynúce z prítomnosti rezíduí pesticídov v potravinách a krmivách pre zvieratá (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: aj potraviny predávané na Slovensku majú problém s výskytom rezíduí pesticídov. Bezpečnosť potravinového reťazca je úzko spätá s udržateľným využívaním pesticídov. Cieľom smernice 2009/128 / ES je dosiahnuť trvalo udržateľné využívanie pesticídov v EÚ znížením rizík a vplyvov používania pesticídov na ľudské zdravie a životné prostredie a podporou používania integrovanej ochrany proti škodcom (IPM) a alternatívnych prístupov alebo techník, ako sú nechemické alternatívy pesticídov. Slovensko v roku 2021 vypracovalo Národný akčný plán na dosiahnutie udržateľného používania prípravkov na ochranu rastlín (revízia 2) na implementáciu rozsahu opatrení stanovených v smernici.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 9.2.
R30 = 1,79 %	6.4 Podpora ochrany biodiverzity lesných ekosystémov (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: zvýšiť biodiverzitu lesov zmenou monokultúrnych lesov na zmiešané lesy. Po katastrofách je potrebné vytvárať lesy s vysokou hodnotou biodiverzity a ochraňovať biodiverzitu prostredníctvom ochrany genetických zdrojov lesných drevín.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 6.4. (v príslušných intervenciách k R.30 nie sú oprávnené štátne lesy, tým výmera napr. pre Hlucháňa je iba 2000 ha).
R31 = 50,19 %	6.1 Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou (stredná relevantnosť)	Zdôvodnenie: SR potrebuje zlepšiť stav biotopov kvôli klesajúcej početnosti druhov vtákov na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou. V lesných porastoch ide napríklad o hlucháňa hôrneho. Rovnako nepriaznivý je stav populácií viacerých kritériových druhov. Úbytok vtákov je spôsobený predovšetkým intenzifikáciou poľnohospodárstva (zmena TTP na ornú pôdu, pestovanie monokultúr, používanie pesticídov a hnojív, zmena agrotechnických postupov). Potreba predstavuje príspevok SPP k dosiahnutiu cieľa 1 Stratégie EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020, príspevok k realizácii programov starostlivosti a programov záchrany pre vybrané druhy resp. akčné plány prijaté na úrovni EÚ. K septembru 2019 z celkového počtu 41 CHVÚ má 18 lokalít vládou schválený program starostlivosti.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 6.1.
R32 - nie je použitý v SP SPP	chýba potreba		-

R33 = 4,66 %	6.1 Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou (stredná relevantnosť)	Zdôvodnenie: zlepšiť stav biotopov na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou. Potreba predstavuje príspevok SPP k dosiahnutiu cieľa 1 Stratégie EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020, príspevok k realizácii programov starostlivosti a programov záchrany pre vybrané druhy resp. akčné plány prijaté na úrovni EÚ.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 6.1.
R34 = 0,67 %	6.3 Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch (stredná relevantnosť)	Zdôvodnenie: zlepšovať biodiverzitu podporou budovania krajinných prvkov na poľnohospodárskej pôde a podporou opeľovačov v krajine. V najúrodnejších rovinatých oblastiach SR, kde dominuje intenzívne poľnohospodárstvo, je nízka biodiverzita a zároveň v týchto oblastiach vyhynulo a ubudlo najviac vtáčích druhov na Slovensku. Krajinné prvky vrátane plôch vyňatých z produkcie plnia agroenvironmentálne funkcie, čím kvalitatívne rozširujú ponuku ekosystémových služieb a poľnohospodársku činnosť priestorovo dopĺňajú.	Cieľová hodnota nie je opodstatnená vzhľadom na potrebu 6.3
R35 - nie je určená hodnota	6.1 Zlepšiť stav biotopov a druhov s dôrazom na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou (stredná relevantnosť) 6.2 Zachovať a udržiavať trvalé trávne porasty: Zachovať a udržiavať biotopy poloprárodných a prírodných trávnych porastov, podporiť biodiverzitu na plochách trvalých trávnych porastov a obnoviť prírodné ekosystémy (vysoká relevantnosť) 6.3 Podporovať ekologickú rozmanitosť v krajine vytváraním a udržiavaním krajinných prvkov a ekologizačných plôch (stredná relevantnosť)	Zdôvodnenie: zlepšiť stav biotopov na územiach sústavy Natura 2000 a na územiach s vysokou prírodnou hodnotou, zlepšovať biodiverzitu podporou budovania krajinných prvkov na poľnohospodárskej pôde a podporou opeľovačov v krajine.	-
R36 = 673 fariem	7.1 Starnutie poľnohospodárskych manažérov: generačná obnova a podpora udržiania mladých poľnohospodárov v sektore (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: dlhodobý nízky záujem mladých ľudí o podnikanie v poľnohospodárstve, zvýšiť podiel mladých poľnohospodárov, aby sa zabezpečila generačná obnova a zvyšovala produktivita poľnohospodárstva udržateľným spôsobom.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 7.1

R37 - nie je určená hodnota	<p>Chýba potreba s priamym príspevkom k R.37</p> <p>8.3 Budovanie kapacít a podpora miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia (vysoká relevantnosť)</p> <p>8.2 Podpora technickej úrovne vidieckeho hospodárstva a využitia krajinného potenciálu (vysoká relevantnosť)</p>	<p>V zdôvodnení potreby je okrajovo spomenutá tvorba zamestnanosti.</p> <p>Zdôvodnenie: potreba rozvíjať spoluprácu na miestnej úrovni s cieľom vytvárania pracovných miest. Spoločné prístupy k riešeniu nezamestnanosti a rozvoja služieb prostredníctvom iniciatívy LEADER. Využívanie moderných komunikačných technológií prispeje k rozvoju podnikateľských činností a k tvorbe pracovných príležitostí pre vidiecke obyvateľstvo.</p>	-
R38 = 41 %	8.3 Budovanie kapacít a podpora miestnych komunít, rozvoj spolupráce a aktivizácie vidieckeho územia (vysoká relevantnosť)	<p>Zdôvodnenie: potreba rozvíjať kapacity, spoluprácu na miestnej úrovni s cieľom spoločného riešenia miestnych problémov, efektívneho využívania miestnych zdrojov, zabezpečenia služieb a vytvárania pracovných miest. Spoločné prístupy k riešeniu nezamestnanosti a rozvoja služieb prostredníctvom iniciatívy LEADER dosahovali lepšie výsledky ako samostatné projekty obcí. Rozvoj vidieckych komunít princípom zdola – nahor participatívnym prístupom mobilizuje obyvateľov a organizácie pôsobiace na vidieku. Uplatňovanie prístupu zdola - nahor zvyšuje úroveň sociálneho kapitálu v podobe aktivizácie obyvateľstva, budovania kapacít, podpory miestnych komunít a rozvoja spolupráce.</p>	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 8.3
R39 = 50	<p>8.1 Posilnenie podnikateľských aktivít na vidieku (stredná relevantnosť)</p> <p>8.4 Podpora rozvoja biohospodárstva (veľmi vysoká relevantnosť)</p>	<p>Zdôvodnenie: SR potrebuje podporiť zníženie migrácie obyvateľstva vidieckych regiónov za prácou do miest a zahraničia podporou podnikateľských aktivít vo vidieckych regiónoch. Podpora prispeje k diverzifikácii poľnohospodárskych i nepoľnohospodárskych činností, rozvoju biohospodárstva, k sociálnemu začleneniu minoritnej časti obyvateľstva vidieka.</p> <p>SR potrebuje podporiť rozvoj infraštruktúry, dopravnej siete, vzdelanostnú a ekonomickú úroveň obyvateľstva, občiansku a technickú vybavenosť, počet zariadení pre voľný čas, školských zariadení a zariadení sociálnych a zdravotných služieb na vidieku.</p>	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potreby 8.1 a 8.4
R40 - nie je použitý v SP SPP	chýba potreba		

R41 = 11,42 %	8.2 Podpora technickej úrovne vidieckeho hospodárstva a využitia krajinného potenciálu (vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: potreba rozvoja technickej úrovne vidieckeho obyvateľstva a využitia krajinného potenciálu vychádza z potenciálu rozvoja vidieka propagáciou regiónov, výroby regionálnych produktov, špecialít a tradičných remesiel. Taktiež je potrebné podporiť turistickú infraštruktúru a rozvoj spolupráce medzi vidiekom a mestami. Využívanie moderných komunikačných technológií prispeje k rozvoju podnikateľských činností a k tvorbe pracovných príležitostí pre vidiecke obyvateľstvo. Zvýšenie informovanosti prispeje k rastu kompetencií a aktivizácii vidieckeho obyvateľstva.	
R42 - nie je určená hodnota	chýba potreba		-
R43 = 58,55 %	9.1 Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: lepšie životné podmienky zvierat môžu prispieť k zníženiu spotreby antimikrobiálnych látok. Bezpečnosť potravinového reťazca je nepriamo ovplyvnená aj dobrými životnými podmienkami zvierat, najmä tých, ktoré sa chovajú na výrobu potravín. Stresové faktory a zlé životné podmienky môžu viesť k zvýšeniu náchylnosti na choroby u zvierat. To môže predstavovať riziko pre spotrebiteľov. Podpora chovov a kŕmnych režimov, ktoré podporujú zdravie a dobré životné podmienky zvierat prispievajú k zníženiu antimikrobiálnej spotreby.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 9.1
R44 =58,55 %	9.1 Rozšírenie chovov zvierat s dobrými životnými podmienkami zvierat (veľmi vysoká relevantnosť)	Zdôvodnenie: Slovensko má potrebu priblížiť chov hospodárskych zvierat čo najbližšie prírodným podmienkam a to vrátane ich priestoru pre život a životných potrieb. Bezpečnosť potravinového reťazca je nepriamo ovplyvnená aj dobrými životnými podmienkami zvierat, najmä tých, ktoré sa chovajú na výrobu potravín. Existuje úzka väzba medzi dobrými životnými podmienkami zvierat, zdravím zvierat a chorobami prenášanými potravinami.	Cieľová hodnota je opodstatnená vzhľadom na potrebu 9.1

Tabuľka P2/2 - Kauzálny vzťah medzi vstupmi – výstupmi – cieľovými hodnotami výsledkových ukazovateľov

Cieľová hodnota ukazovateľa výsledku R	Prepojenia na očakávané výstupy - ukazovatele O (pre intervencie súvisiace s ukazovateľom výsledku)	Prepojenia na plánované finančné vstupy (pre intervencie súvisiace s ukazovateľom výsledku)	Použitie zdôvodnenia/ predpoklady - kap. 2 SP SPP
R1 = 7 050	O.1 Počet projektov operačných skupín EIP = 56 O.33 Počet podporených operácií alebo jednotiek v oblasti odbornej prípravy, poradenstva a zvyšovania povedomia = 200 + 2750	EIP = 14 M€, Poradenstvo = 4M€, Vzdelávanie = 10 M€	Príspevky intervencií k cieľovej hodnote R.1 nie sú zdôvodnené. Z hodnôt výstupových ukazovateľov nie je možné verifikovať predpokladané príspevky.
R2 = 250	O.33 Počet podporených operácií alebo jednotiek v oblasti odbornej prípravy, poradenstva a zvyšovania povedomia = 2500 poradenstiev	Poradenstvo = 4M€	Príspevky intervencií k cieľovej hodnote R.2 nie sú dostatočne zdôvodnené
R3 - 1,45 %			Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu.
R4 = 95,92 %	O.4 = 1 850 000 ha	BISS = 943,3 M€	Výstup O.4 je zdôvodnený, predstavuje 95,92 % z 1 915 730 ha poľnohospodárskej pôdy podľa Eurostatu (2016).
R5 = 7,79 %	O.9 = 2 000 podnikov/rok	Poistenie = 40 M€	Plánovaný výstup 2000 podnikov je zdôvodnený, z celkového počtu 25660 to predstavuje 7,79 %. K hodnotenie R5 neboli pripočítané podniky podporené v rámci sektorových intervencií.
R6 = 127,75 %	O.4 = 1 837 507 ha O.6 = 24 700 ha O.7 = 558 000 ha O.8 = 1 661 734 ha O.10 = 143 650 ha O.11 = 428 999 DJ	CRISS = 204,9 M€ (O.4) Celofarmová eko-schéma = 513 M€ (O.8) Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov = 46,2 M€ (O.8) Komplementárna pre mladých = 12,2 M€ (O.6) Komplementárna redistributívna podpora (O.6) = 204,9 M€ Viazané podpory = 303 M€ (O.10, O.11)	Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu. Pravdepodobne je chyba vo výpočte.
R7 = 129,15 %	O.4 = 1 837 507 ha O.12 = 1 127 776 ha O.13 = 2 215 ha + 26 447 ha	BISS = 943,3 M€ (O.4) ANC = 359,9 M€ (O.12) Natura 2000 p.p. = 0,93 M€ (O.13) Natura 2000 les = 5,7 M€ (O.13)	Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu.

R8 = 21,7 %	O.10 = 143 650 ha O.11 = 69 000 ha	CIS = 303,5 M€	Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu. (5 569 (priemer počtu fariem s viazanou podporou 2019-2021) / 25 660 * 100)
R9 = 9,74 %	O.12 = 2 788 + 848 + 33 projektov	Produktívne investície = 280,4 M€ Produktívne investície mladý farmár = 85,6 M€ Produktívne investície - závlahy = 8,2 M€	Zdôvodnenie vychádza z odhadu, že bude podporených celkovo 2 500 fariem. K R.9 budú prispievať aj sektorové intervencie, ktoré nie sú zatiaľ kvantifikované.
R10 - nie je určená hodnota		sektorové intervencie - sektor OV, mlieka, bravčového a ovčieho mäsa: 52,55 M€	
R11 - nie je určená hodnota		sektorové intervencie - sektor OV, mlieka, bravčového a ovčieho mäsa: 52,55 M€	
R12 = 15,54 %	O.8 = 296 330 ha O.16 = 1 320 ha (70.1) + 31 ha (70.2)	Ochrana a údržba drevín v rámci založeného Agrolesníckeho systému: 5,2 M€ (O.16), Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačného prvku = 0,283 (O.16) Ekoschéma - zlepšenie štruktúry pôdy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€	Absentuje popis príspevku Ekoschémy k cieľovej hodnote R.12.
R13 - 8,43 %	O.8 = 52 410,25 ha	Dobré životné podmienky zvierat – Pastevný chov = 46,2 M€	Ukazovateľ R.13 nie je zaradený do ŠC 5 - kapitola 2. Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu.
R14 = 24,85 %	O.8 = 461 113 ha O.14 = 395 125 ha O.16 = 1 351 ha	Ochrana a údržba drevín v rámci založeného Agrolesníckeho systému: 5,2 M€ (O.16), Ochrana a údržba drevín v rámci založeného líniového vegetačného prvku = 0,283 (O.16) Ekol.poľno.: 166,8 M€ (O.14) Šetrné hosp. na o.p.: 64,9 M€ (O.14) Ochrana a zachov. biodiverzity: 99,8 M€ (O.14) Ekoschéma - zlepšenie štruktúry pôdy: nie je vyčíslené (O.16)	Absentuje popis príspevku Ekoschémy, Ekologického poľnohospodárstva, šetrného hospodárenia na ornej pôde, ochrane a zachovaní biodiverzity k cieľovej hodnote R.14.
R15 - 10 MW	O.20 = 2 788 + 848, O.24 = 210 (celkové výstupy bez rozlíšenia príspevku k produkcii OZE)	Produktívne investície = 280,4 M€ (O.20) Produktívne investície mladý farmár = 85,6 M€ (O.20) Spracovanie (73.7) = 75 M€ (O.24)	Ukazovateľ R.15 nie je zaradený do ŠC 4 - kapitola 2. Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu.

R16= 0,60 %	O.21 = 100	Investície v poľ. podnikoch na zníženie emisií = 30 M€	V zdôvodnení sa uvádza 90 fariem. Celkovo sa plánuje podporiť 100 projektov zameraných na znížovanie emisií. Po odstránení dvojitého započítania pôjde o 90 fariem čo je 0,35% fariem na Slovensku. V kapitole 2 chýba referencia na intervenciu, ktorá prispieva k cieľovej hodnote R.16.
R17 = 3 663 ha	O.21 = 400 operácií (plán je 1451 ha + 2000 ha - ozdrav.les) O.23 = 50 (212 ha prenesené záväzky)	Zakladanie agrolesníckeho systému = 3,3 M€ Zakladanie líniových vegetačných prvkov = 0,98 M€ Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy = 0,29 M€ Projekty ozdravných opatrení v lesoch = 20 M€	V zdôvodnení nie je uvedená intervencia Projekty ozdravných opatrení.
R18 = 72 000 000 EUR	O.23 = 35+60+50+50 O.24 = 40 + 50	Investície do zvyšovania vodozadržnej funkcie lesa: 7 M€ (O.23) PBHL - neprodukt. Inv.= 15 M€ (O.23) PBHL - produktívne inv. = 10 M€ (O.24) Projekty ozdravných opatrení v lesoch = 20 M€ (O.23) Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500ha a podpora podnikania v lesníctve (produktívne investície) = 10 M€ (O.24) Zlepšenie postupov obhospodarovania lesov s výmerou do 500ha a podpora podnikania v lesníctve = 10 M€ (O.23)	Cieľová hodnota ukazovateľa R.18 je rozdelená pre ŠC 2 vo výške 49,5 M€ a pre ŠC 8 vo výške 22,5 M€. V zmysle metodiky sa cieľová hodnota výsledkových ukazovateľov stanovuje na úrovni programu.
R19 = 19,09 %	O.8 = 303 520 ha O.14 = 13 500 ha O.17 = 67 500 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17) Ekoschéma - zlepšenie štruktúry pôdy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€ Šetrné hosp. na o.p.= 64,9 M€ (O.14) AEKO - biodiverzita= 99,8 M€ (O.14)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií. Súčet relevantnej hodnoty ukazovateľa O.8 a 75 % relevantných hodnôt ukazovateľov O.14 a O.17 (duplicita s hodnotami v ukazovateli O.8 - v rámci celofarmovej eko-schémy sa uplatňuje povinnosť zlepšovať štruktúru pôdy na 25 % ornej pôdy).
R20 = 0,67 %	O.8 = 12 861 ha	Ekoschéma - neprodukt. prvky a plochy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie je vyčíslený príspevok danej intervencie.

R21 = 32,13 %	O.8 = 20 051 ha O.14 = 250 050 ha O.17 = 270 000 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17) Precízne hnojenie o.p.= 25,2 M€ (O.14) Šetrné hosp. na o.p.= 64,9 M€ (O.14) AEKO - biodiverzita = 99,8 M€ (O.14) Ekoschéma - zatrávnenie medziradia a neprodukt. prvky a plochy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R22 = 30,36 %	O.8 = 20 051 ha O.14 = 75 500 ha O.17 = 270 000 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17) Precízne hnojenie o.p.= 25,2 M€ (O.14) AEKO - biodiverzita = 99,8 M€ (O.14) Ekoschéma - zatrávnenie medziradia a neprodukt. prvky a plochy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R23 = 0,76 %	O.8 = 12 861 ha O.16 = 1320 + 31 +312 ha	Ekoschéma - zatrávnenie medziradia a neprodukt. prvky a plochy: nie je vyčíslené (O.8), celkom: 559,2 M€ Ochrana a údržba drevín - agrolesníctvo = 5,2 M€ Ochrana a údržba drevín - líniové prvky = 0,3 M€ Zalesňovanie p.p. = 0,5 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R24 = 16,92 %	O.8 = 12 861 ha + 7 190 ha O.14 = 34 050 ha O.17 = 270 000 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17) Šetrné hosp. na o.p.: 64,9 M€ (O.14) Ekoschéma - neproduktívne plochy, zatrávnenie medziradia: nie je vyčíslené samostatne, celkom: 559,2 M€ (O.8)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R25 = 0,88 %	O.19 = 5450 DJ	Ohrozené zvieratá: 6 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie je vyčíslený príspevok intervencie.
R26 = 1,56 %	O.21 = 170 operácií	Zakladanie agrolesníckeho systému = 3,3 M€ Zakladanie líniových vegetačných prvkov = 0,98 M€ Zalesňovanie poľnohospodárskej pôdy = 0,29 M€ (prenesené záväzky 28)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.

R27 = 339	O.20 = 100 projektov O.23 = 40 + 12 projektov O.24 = 36 projektov	Investície v poľnohosp. podnikoch na zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku = 30 M€ (O.20) Produktívne investície do rekonštrukcie a modernizácie existujúcej infraštruktúry závlah = 18,75 M€ (O.24) Investície do vodozádržných opatrení mimo fariem. = 6 M€ (O.23) Budovanie spoločných zariadení a opatrení – prvky zelenej a modrej infraštruktúry = 40 M€ (O.23)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R28 = 2 300 osôb	O.1 = 56 projektov EIP O.33 = 2 750 operácií	EIP = 14 M€, Vzdelávanie = 10 M€, Poradenstvo = 4 M€	Príspevok intervencie k cieľovej hodnote R.28 je stručne zdôvodnený.
R29 = 14,09 %	O.17 = 270 000 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17)	Príspevok intervencie k cieľovej hodnote R.29 je zdôvodnený.
R30 = 1,79 %	O.16 = 312 ha (100 ha + PZ 212 ha) O.15 = 34 000 ha	Ochrana a údržba drevín v rámci zalesnenej poľnohospodárskej pôdy = 0,5 M€ (O.16) LEKS = 20,7 M€ (O.15)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R31 = 50,19 %	O.8 EKO schéma (rýchlo rastúce dreviny) = 1 960 ha O.8 EKO schéma (neprodukt. prvky) = 12 861 ha O.8 EKO schéma (max. výmera par.) = 482 946 ha O.8 EKO schéma (TTP) = 459 769 ha O.14 AEKO - ochrana a zach. biodiverzity = 216 000 ha O.17 EP = 270 000 ha	Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17) Ochrana a zachovanie biodiverzity = 99,8 M€ (O.14) Ekoschéma = 559,2 M€ (O.8)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R32 - nie je použitý v SP SPP			
R33 = 4,66 %	O.14 = 30 000 ha O.15 = 34 000 ha	AEKO - ochrana a zach. Biodiverzity, nie je vyčíslené samostatne, celkom: 99,88 M€ (O.14) LEKS = 20,7 M€	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií.
R34 = 0,67 %	O.8 = 12 861 ha	Ekoschéma - neproduktívne plochy, neprodukt. prvky a plochy: nie je vyčíslené samostatne, celkom: 559,2 M€ (O.8)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie je vyčíslený príspevok intervencie.
R35 - nie je určená hodnota	O.37 - nie je kvantifikovaný	sektorové intervencie - sektor včelárskych výrobkov: 5 M€	

R36 = 673 fariem	O.6 = 24 700 ha	Komplementárna podpora príjmu pre mladých poľnohospodárov: 12,2 M€	Príspevok intervencie k cieľovej hodnote R.36 je zdôvodnený.
R37 - nie je určená hodnota	O.31 = 65 MAS	Spolupráca - LEADER: 166,7 M€	
R38 = 41 %	O.31 = 65 MAS	Spolupráca - LEADER: 166,7 M€	Zdôvodnenie príspevku intervencie k cieľovej hodnote R.38 nie je úplné. Chýba informácia o predpokladanom počte obyvateľov v 65 MAS.
R39 = 50	O.24 = 60 projektov	Investície do biohospodárstva: 30 M€	Príspevok intervencie k cieľovej hodnote R.39 je zdôvodnený.
R40 - nie je použitý v SP SPP			Pracovné miesta sú naviazané iba na LEADER a budú nastavované až pri príprave územných stratégií MAS.
R41 = 11,42 %	O.23 = 115 projektov (PPÚ) O.22 = 40 projektov (Spol. zariadenia)	PPÚ = 40 M€ (O.23) Budovanie spol. zariadení - prístup k pôde = 20 M€ (o.22)	Ukazovateľ R.41 nie je zaradený do ŠC 8 - kapitola 2. Výpočet nie je zdôvodnený, chýbajú informácie pre verifikáciu.
R42 - nie je určená hodnota	O.31 = 65 MAS	Spolupráca - LEADER: 166,7 M€	Sociálna inklúzia je naviazaná iba na LEADER a ukazovatele budú nastavované až pri príprave územných stratégií MAS.
R43 = 58,55 %	O.8 Eko schéma (DŽPZ): 52 150 ha O.18 EP: 53 000 DJ (prepočet z O.17) O.18 Zlepšenie AW: 337 408 DJ	Eko schéma AW: 46,2 M€ (O.8) Zlepšenie AW: 238,7 M€ (O.18) Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií. Interné zdôvodnenie RO: Súčet relevantných hodnôt ukazovateľov O.18 a O.8 (hodnota za Ekologické poľnohospodárstvo sa nezapočíta, duplicita s hodnotou za Zlepšenie životných podmienok zvierat), odpočíta sa hodnota za ovce a kozy (duplicita O.18 a O.8). Pre operáciu Zlepšenie podmienok vo výkrme hydiny sa neuvádza kumulatívny počet DJ za všetky realizované turnusy, ale iba stav k 31.12. roka.

R44 =58,55 %	O.8 Eko schéma (DŽPZ): 52 150 ha O.18 EP: 53 000 DJ (prepočet z O.17) O.18 Zlepšenie AW: 337 408 DJ	Eko schéma AW: 46,2 M€ (O.8) Zlepšenie AW: 238,7 M€ (O.18) Ekologické poľ. = 166,8 M€ (O.17)	Zdôvodnenie nie je dostatočné, nie sú vyčíslené príspevky jednotlivých intervencií. <i>Interné zdôvodnenie RO: Súčet relevantných hodnôt ukazovateľov O.18 a O.8 (hodnota za Ekologické poľnohospodárstvo sa nezapočíta, duplicita s hodnotou za Zlepšenie životných podmienok zvierat), odpočíta sa hodnota za ovce a kozy (duplicita O.18 a O.8). Pre operáciu Zlepšenie podmienok vo výkrme hydiny sa neuvádza kumulatívny počet DJ za všetky realizované turnusy, ale iba stav k 31.12. roka.</i>
--------------	---	--	---

Tabuľka P2.3 - Hodnotiace faktory pre cieľové hodnoty výsledkových ukazovateľov

Faktory Cieľové hodnoty	Získané ponaučenia	Porovnanie foriém podpory	Odhad cieľových hodnôt	Administratívne kapacity	Demonštrácia ambícií	Komentár
R1 = 7 050						Príčiny pre nenaplnenie cieľových hodnôt opatrení 1 a 2 PRV 2014 - 2020 neboli analyzované a neboli brané do úvahy pri stanovení cieľovej hodnoty R.1. Nové cieľové hodnoty vychádzajú z predchádzajúceho obdobia a nezohľadňujú úlohu AKIS
R2 = 250						Príčiny pre nenaplnenie cieľových hodnôt opatrenia 2 PRV 2014 - 2020 neboli analyzované a neboli brané do úvahy pri stanovení cieľovej hodnoty R.2. Nové cieľové hodnoty vychádzajú z predchádzajúceho obdobia a nezohľadňujú úlohu AKIS

R3 - 1,45 %		NA				Nie je zdôvodnený odhad cieľových hodnôt z rôznych ŠC. Taktiež je potrebné zdefinovať čo sa považuje za digitalizáciu. Následne bude možné zhodnotiť napĺňanie ukazovateľa a jeho ambícióznosť
R4 = 95,92 %			NA		-	
R5 = 7,79 %					-	Nová intervencia, stanovená cieľová hodnota vychádza z historických údajov - počet subjektov, ktoré využili komerčné poistenie. Nová intervencia môže zvýšiť záujem o poistenie a tým spôsobiť administratívne omeškania.
R6 = 127,75 %	NA		NA			Nové podmienky - vyššia sadzba a hranica do 150 ha, čo môže zvýšiť počet žiadateľov a vyvolať administratívne omeškania.
R7 = 129,15 %						
R8 = 21,7 %			NA			
R9 = 9,74 %						Nové podmienky - využitie finančných nástrojov, zavedenie nového systému môže meškať (vytvorená závislosť od iných agentúr), potreba nových postupov.
R10 - nie je určená hodnota						
R11 - nie je určená hodnota						
R12 = 15,54 %	NA					Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie - Ekoschémy.
R13 - 8,43 %	NA					
R14 = 24,85 %						Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie - Ekoschémy.
R15 - 10 MW						

R16= 0,60 %	NA	☺	☺	☹	-	Zvýhodnenie investícií v oblasti klímy môže vyvolať vysoký záujem u poľnohospodárov a vyvolať tak administratívne opozdenia.
R17 = 3 663 ha	☺	☺	☺	☺	☺	
R18 = 72 000 000 EUR	☺	☺	☺	☺	-	Nižší rozpočet pre investície v lesnom sektore v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Ak sa k rozpočtu pripočíta alokovaná čiastka pre lesnícke opatrenia 8.3, 8.4 z prechodného obdobia, tak je rozpočet na investície vyšší.
R19 = 19,09 %	☺	☺	☺	☹	☺	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie - Ekoschémy.
R20 = 0,67 %	☺	☺	☹	☺	☺	Ciele sa odhadujú ľubovoľne
R21 = 32,13 %	☺	☺	☺	☹	☺	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie - Ekoschémy.
R22 = 30,36 %	☺	☺	☺	☹	☺	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie - Ekoschémy.
R23 = 0,76 %	☺	☺	☹	☺	☺	Ciele sa odhadujú ľubovoľne
R24 = 16,92 %	☺	☺	☺	☹	☺	Nová intervencia - Eko-schéma, vytvára nároky na administráciu, naplnenie cieľových hodnôt bude závisieť od záujmu poľnohospodárov o nový typ intervencie – Ekoschémy.
R25 = 0,88 %	☺	☺	☺	☺	☺	
R26 = 1,56 %	NA	☺	☹	☺	☺	Ciele sa odhadujú ľubovoľne
R27 = 339	NA	☺	☹	☺	☺	Ciele sa odhadujú ľubovoľne
R28 = 2 800 osôb	☹	NA	☹	☹	NA	Príčiny pre nenaplnenie cieľových hodnôt opatrenia 1 a 2 PRV 2014 - 2020 neboli analyzované, zároveň nebola urobená analýza akcií zameraných na environmentálne ciele. Ukazovateľ nezohľadňuje úlohu AKIS
R29 = 14,09 %	☺	☺	☺	☺	☺	

R30 = 1,79 %	😊	😊	😊	😊	😊	
R31 = 50,19 %	😊	😊	😊	😊	😊	
R32 - nie je použitý v SP SPP						
R33 = 4,66 %	😊	😊	😊	😊	😊	
R34 = 0,67 %	NA	😊	😞	😞	😊	Do cieľovej hodnoty sú započítané iba chránené krajinné prvky na ornej pôde. Krajinné prvky na TTP nie sú súčasťou LPIS, v prípade podpory je potrebné vytvoriť novú vrstvu.
R35 - nie je určená hodnota						
R36 = 673 fariem	😊	😊	😊	😊	😊	
R37 - nie je určená hodnota	☐	☐	☐	☐	☐	Pracovné miesta sú naviazané iba na LEADER a budú nastavované až pri príprave územných stratégií MAS.
R38 = 41 %	😊	😊	😞	😞	😞	Potrebné zdôvodniť pokles ukazovateľa oproti súčasnému obdobiu
R39 = 50 vs. 300	😞	😞	😞	😊	😞	Potrebné ukazovateľ zosúladiť v rámci rôznych intervencií
R40 - nie je použitý v SP SPP						Odporúčame využiť v rámci ŠC 8, intervencie LEADER
R41 = 11,42 %	😊	😊	😞	😞	😊	Ciele sa odhadujú ľubovoľne. Pre PPÚ sú náročné na administratívne kapacity, implementácia projektu PPÚ trvá cca 5 rokov, programovacie obdobie je skrátené na 5 rokov.
R42 - nie je určená hodnota						Sociálna inklúzia je naviazaná iba na LEADER a ukazovatele budú nastavované až pri príprave územných stratégií MAS.
R43 = 58,55 %	😊	😊	😊	😊	😊	
R44 = 58,55 %	😊	😊	😊	😊	😊	